MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

Cilt: 5

83 ncü Birleşim

20 . 5 . 1970 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa
I — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	2
II — GELEN KÂĞITLAR	2:3
III — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA ŞUNUŞLARI	32
1. — Maliye Bakanı Mesut Erez'in, 1970 yılı Bütçesi finansman kanunu tasarısının havale olunduğu komisyonlardan seçilecek üçer üyeden kurulu bir Geçici Komisyonda görüşülmesine dair önergesi (1/330, 4/68)	32
2. — Maliye Bakanı Mesut Erez'in, Emlâk Vergisi kanunu tasarısının, 1970 yılı bütçesi finansman kanunu tasarısını görüşecek Geçici Komisyona havale edilmesine dair önergesi (1/332, 4/67)	32:33
IV — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	3,33
1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/286) (Millet Meclisi S. Sayısı : 155)	3:32, 33:80

I — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Manisa Milletvekili Muammer Erten, Demirci ilçesinde vuku bulan deprem felâketine ve alınması gerekli tedbirlere,

Adana Milletvekili Ali Rıza Güllü, tarım gelirlerinin vergilendirilmesine ve,

Ordu Milletvekili Ferda Güley de, fındık ürününün sorunlarına ve fiyat politikasına dair gündem dışı demeçte bulundular.

Hastalığı sebebiyle İstanbul Milletvekili Mehmet Ali Aybar'a 60 gün izin verilmesi kabul olundu.

931 sayılı İş Kanunu ile 1225 ve 1248 sayılı kanunların iptal edildiğine dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı ve,

Genel Muhasebe kanunu tasarısının geri gönderilmesine dair Başbakanlık tezkereleri Genel Kurulun bilgisine sunuldu.

Türkiye Elektrik Kurumu kanunu tasarısının 37 nci maddesi ve mütaakıp maddeleri, istek üzerine, komisyona iade olundu.

Çiftçilerin T. C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi kooperatiflerine olan borçlarının taksitlendirilmesi hakkında kanun tasarısı ile aynı mahiyetteki kanun tekliflerinin tümü üzerinde bir süre görüşüldü.

20 . 5 . 1970 Çarşamba günü saat 9,00 da toplanılmak üzere Birleşime saat 18,55 te son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kayseri
Fikret Turhangil	*Şevket Doğan*

Kâtip
Ankara
Kemal Ataman

II - GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu tasarısı (1/328) (Ticaret, Maliye ve Plân komisyonlarına)

2. — Belediye gelirleri kanunu tasarısı (1/329) (Maliye, İçişleri, Plân Komisyonlarına)

3. — 1970 yılı Bütçesi Finasman kanunu tasarısı (1/330) (Adalet, İçişleri, Maliye Plân Komisyonlarına)

4. — 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanunun kapsamı dışında kalan kamu personelinin aylık ve ücretlerine dair kanun tasarısı (1/331) (Plân Komisyonuna)

5. — Emlâk Vergisi kanunu tasarısı (1/332) (İçişleri, Maliye, Plân komisyonlarına)

Teklifler

6. — Bursa Milletvekili Mustafa Tayyar ve 9 arkadaşının, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununa ek 2 sayılı Kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/352) (Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarına)

7. — Cumhuriyet Senatosu Trabzon Üyesi Ali Şakir Ağanoğlu ve 4 arkadaşının, 1111 sayılı Askerlik Kanununun 104 ve 105 nci maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna ek bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/353) (Millî Savunma ve Plân komisyonlarına)

Raporlar

8. — Sakarya iline bağlı Akyazı kazasının Kanlıçay köyü 48 hane, 34/67 cilt ve sayfa numarasında nüfusa kayıtlı Nurioğlu Selfinazdan doğma 1927 Şavşat doğumlu Mevlût Balcı ile Sakarya ilinin Erenler köyü 581 hane, 88/107 cilt ve sayfa numarasında nüfusa kayıtlı Nurioğlu, Selfinaz'dan doğma 1939 Şavşat doğumlu Zekeriya Balcı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/44) (S. Sayısı: 159)

9. — Turgutlu'nun Hamidiye Mahallesi 846 hane, cilt 27 ve sayfa 20 de nüfusa kayıtlı olup, Kurtuluş Mahallesi, Yasemin Sokak 8 numarada oturur Yakupoğlu Yaşa'dan doğma 1.9.1936 doğumlu Faik Vartekli, Turgutlu Hamidiye Mahallesi 846 hane, cilt 27, sayfa 20 de nüfusa kayıtlı olup, evlilik dolayısiyle Hamidiye Mahallesi 295 haneye gitmiş Kurtuluş Mahallesi, Yasemin Sokak 8 numarada oturur Yakup kızı Yaşa'dan doğma 1 . 4 .1947 doğumlu Kadriye Partici'nin ölüm cezasına çarptırılmaları hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Adalet Komisyonu raporu (3/204) (S. Sayısı: 160)

10. — Nevşehir Milletvekili Esat Kıratlıoğlu ve 15 arkadaşının, Mehmet Tevfikoğlu Hatice'den doğma 1339 doğumlu Nevşehir Yenimahalle 10 hanede kayıtlı Mustafa Parmaksız'ın affı hakkında kanun teklifi ve Adalet Komisyonu raporu (2/196) (S. Sayısı: 161)

11. — Fazla fiyatla bilet satanların cezalandırılmaları hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Adalet komisyonları raporları (1/113) (S. Sayısı: 158)

12. — Kayseri Milletvekili Turhan Feyzioğlu ve iki arkadaşının petrolle ilgili 8957 numaralı Kararnamenin meydana getirdiği tesirleri tesbit etmek üzere bir Meclis araştırması yapılmasına dair önergesi ve Meclis Araştırma Komisyonu raporu (10/2) (S. Sayısı: 156)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati: 9,00

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

KÂTİPLER : Şevket Doğan (Kayseri), Kemal Ataman (Ankara)

BAŞKAN — 83 ncü Birleşimi açıyorum. Çoğunluğumuz yoktur. Saat 10,00 da toplanılmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 9,03

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

KÂTİPLER : Kemal Ataman (Ankara), Kenan Aral (Tunceli)

BAŞKAN — 83 ncü Birleşimin ikinci oturumunu açıyorum. Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV - GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 1970 yılı Bütçe Kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/286) (Millet Meclisi S. Sayısı : 155) (1)

(1) 155 S. Sayılı basmayazı bu birleşim tutanağı sonuna eklidir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, bugün 1970 malî yılı Bütçe Kanunu tasarısının tümü Genel Kurulunuza arz edilecektir. Takdim konuşması Hükümet adına Sayın Maliye Bakanı tarafından yapılacaktır.

Buyurun Sayın Bakan. (Alkışlar).

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, 1970 malî yılı genel ve katma bütçeler kanun tasarılarını Yüksek Heyetinizin tetkiklerine arz ediyorum.

Anayasamızın 94 ncü maddesinde yazılı süre içinde T. B. M. Meclisine sunulmuş bulunan 1970 malî yılına ait Genel Bütçe Kanunu tasarısının müzakeresi sırasında 11 Şubat 1970 tarihinde yapılan oylamada maddelere geçilememesi üzerine, bir yandan Devlet hizmetlerinin devamlılığının sağlanması ve yatırım programlarının aksamadan yürütülmesi için Hükümete 3 ay süre ile Devlet gelirlerinin toplanması ve harcamaların yapılması hususunda yetki veren kanun sevk edilirken, diğer yandan da 1970 malî yılı Bütçe tasarılarının yeniden hazırlanması çalışmalarına başlanılmış, T. B. M. Meclisine sunulmuş olan tasarılar Karma Bütçe Komisyonunun ve Cumhuriyet Senatosunun vukuflu incelemelerinden geçtikten sonra huzurunuza gelmiş bulunmaktadır.

Yüce Heyetinizde yapılacak çalışmalarda nihai şeklini alacak olan tasarıları incelemelerinize arz ederken, Dünya ve Türkiye ekonomisinde vukua gelen son gelişmelere kısaca temas etmek istiyorum.

Dünya ekonomisi :

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

1968 ve 1969 yılları sanayileşmiş Dünya memleketleri için genellikle yüksek bir konjonktür dönemi olmuştur. Son iki yıllık dönemde İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilâtına dâhil başlıca memleketlerin gayrisâfi iç hâsıla artışı ortalaması % 5,3 oranına ulaşmıştır. Sanayi memleketlerindeki bu gelişmeye muvazi olarak Dünya ticareti de daha önceki yılların artış oranlarını geride bırakarak değer itibariyle ortalama takriben % 12,5 oranında bir artış sağlamıştır. Sanayi ülkeleri arasında ihracatlarını âzamileştiren Federal Almanya ve Japonya aynı zamanda son iki yıl içinde en yüksek gelişme hızlarını gerçekleştiren sanayi memleketleridir.

Sanayi memleketlerinin konjonktüründe 1969 yılının ortalarından itibaren nispî bir daralma eğilimi yer almaya başlamıştır. Bu daralmada, bölgesine göre değişik faktörlerinin rol oynadığı görülmektedir. Batılı ülkelerdeki nispî daralmada ekonomideki aşırı hızlanmadan ileri gelen dengesizlikleri gidermek amacı ile alınmış olan tedbirler rol oynarken, Doğu - Avrupa memleketleri ekonomik faaliyetlerinin nispî yavaşlamasında, tarımsal üretimdeki düşüklük ile sınai bünyede yeniden düzenleme çabalarından doğan problemler etkili olmuştur.

Batının sanayileşmiş ekonomilerinin ekserisinde geçen yılın ikinci yarısında belirmiş olan nispî daralma, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde belirli bir eğilim şeklini almış ve bu durum 1970 yılının ilk aylarında temadi etmiştir. Gayrisâfi iç hâsılada yaklaşık olarak nispî % 2 oranında bir gerilemeye sebebolan Amerikan ekonomisindeki bu daralma istihdam durumunu da olumsuz bir yönde etkilemiş ve işsizlik oranı son bir yıl içinde % 1,3 bir artış kaydederek % 3,5 ten % 4,8 e yükselmiştir. Diğer taraftan bu memleketin menkul kıymet borsaları endekslerinde son günlerde meydana gelmiş olan düşmeler, diğer milletlerarası menkul kıymet borsalarında önemli gerilemelere sebebolmuştur. Birkaç seneden beri hızlı bir gelişme göstermiş olan teşebbüslerarası yeni bir temerküz hareketinin önemli bir rol oynadığı spekülâsyonların enflâsyonist bir ortamın baskıları altında ve son günlerin politik ve askerî görüşünü içinde, önemli ölçüde rol oynadığı bu şiddetli dalgalanma, federal mali otoritelerin müdahalesini gerektirmiştir. Gerçekten kredili hisse senedi alımlarında mecburi karşılık marjı % 80 den % 60 a düşmüştür. Nevyork ve dünyanın büyük borsalarındaki dalgalanmalar devam etmektedir. Son aylardaki gelişmeler Amerikan ekonomisinin alınan tedbirlere kendi içinde mukavemetler yaratan büyüklüklere eriştiğini göstermektedir Halen Amerika Birleşik Devletleri ekonomisinde enflâsyoncu ve geriletici eğilimlerin yanyana ve yekdiğerinin sebep ve neticeleri şeklinde geliştiğine şahidolmaktayız. Avrupa Ekonomik Topluluğu ile Japonya'ya gelince; bu memlektlerin iktisadi faaliyetinde meydana gelmiş olan nispî yavaşlama sınırlı olmuş ve bu ülkelerin sınai üretimi ve istihdam durumu son günlere kadar yüksek

bir seviyeyi idame ettirmiştir. Doğu Avrupa ülkelerin de ise 1969 yılı gayrisâfi maddî hâsılası genellikle plânlarında tesbit edilmiş olan hedeflerin gerisinde kalmıştır.

Batı memleketlerinin iktisadi faaliyetindeki genişleme son iki yıl, bu memleketlerdeki ücret, fiyat dengesini, büyük ölçüde etkilemiş ve üretim kapasitesi sınırına yaklaşılmasına sebebolan talep baskıları bu memleketlerde enflâsyonist eğilimlerin şiddetinin gittikçe artmasına yol açmıştır. Bu eğilimler, nakdî gelir artışlarının prodüktiviteden yüksek bir orana yükseldiği Amerika Birleşik Devletlerinde bâriz bir şekil almıştır. Gerçekten bu ülkede son iki yıl içinde gayrisâfi millî hâsılaya göre hesaplanan fiyat artışları % 5 civarında olmuştur. Bunun neticesi olarak bu ülkede kısıtlayıcı monoter tedbirlere ve buna muvazi bir bütçe politikasına başvurulmuştur. Birleşik Devletlerde girişilen tahditçi para politikasının etkileri, kısa bir süre içinde bütün sanayi memleketlerine yayılmış ve faiz hadlerinde zincirleme aşırı artışlar meydana gelmiştir. 1970 yılının ilk aylarında faiz hadlerinde, daha çok Anglosakson ülkelerinde, çeşitli sebeplerle dayanan nispî bir gerileme belirmiş bulunmaktadır.

Son bir yıl içinde monoter alanda müşahede edilen en önemli gelişmeler frank ve mark değerinde yapılan ayarlamalar ile özel çekiş haklarının yürürlüğe girmek suretiyle para fonuna üye devletlerinin rezervlerinde yer alması ve kullanılmaya başlamasıdır. Diğer taraftan uluslararası monoter istikrarsızlık son iki yıl içinde, başta altın olmak üzere, sığınılan değerlere (veleure refuges) talebi geniş ölçüde artırmıştır. Ancak, Birleşik Devletlerdeki kredi tahdidi sebebiyle orodolar sermaye piyasasında uygulanan yüksek faiz hadleri ve resmî altın alımlarının bir ölçüde azalması altın fiyatlarında gerilemelere sebebolmuştur. Son günlerde dünyanın başlıca menkul kıymet borsalarındaki düşüşler ve Milletlerarası politik ortam, altın fiyatlarında mutedil bir yükselme eğiliminin belirmesine yol açmış bulunmaktadır.

Sanayi ülkelerindeki ekonomik genişleme sebebiyle anamaddelere vâkı talep son iki yıl içinde büyük bir artış kaydetmiştir. Bunun neticesi olarak 1969 yılı içinde anamaddeler ihracaat fiyatlarında hissedilir yükselmeler olmuştur.

Diğer taraftan bölgelerindeki olumsuz siyasi konjontüre rağmen Ortadoğu Arap memleketleri ekonomilerinde iki yıldan beri bir toparlanma ve gelişme müşahede edilmektedir. Bu ülkeler, özellikle altyapı temel projelerini geliştirmek ve sınai üretimlerini artırmak hususunda büyük bir çaba harcamaktadırlar.

Avrupa'daki bütünlesme hareketlerine gelince: Avrupa Ekonomik Topluluğu memleketleri son yıllarda vardıkları anlaşmalarla ortak tarım politikasının askıda bulunan bâzı temel sorunlarını çözümlemişlerdir. Bu alandaki anlaşmalar, yakın bir gelecekte başlaması gereken topluluğun genişletilmesi müzakerelerine, zemin hazırlamış bulunmaktadır. Diğer taraftan topluluk konseyi, Roma Andlaşmasında, Avrupa Parlâmentosunun yetkilerinin genişletilmesini öngören bâzı tadiller de getirmiştir.

Doğu Avrupa ülkelerinin üyesi bulunduğu Karşılıklı Yardımlaşma Konseyi (COKSOON) gelince; bu topluluğu üye memleketler son iki yıl içinde millî plânlarının koordinasyonuna ve bölge içi monoter sorunların çözümlenmesine çalışmaktadırlar.

Dünya ekonomisinin bu durumu, milletlerarası iktisadi gelişmeler bakımından istikrarlı bir ortamın mevcudolmadığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Bütün dünya ekonomisini etkiliyen büyüklükleri içinde Amerikan ekonomisinin karşılaştığı güçlüklerin giderilmesi yönünden alınan ve alınmakta olan tedbirlerin başarılı oldukları ölçüde ferahlık ve iyileşme sağlıyabilecekleri tabiîdir.

Bünya ekonomisi ve milletlerarası iktisadi ilişkiler içindeki yeri itibariyle Türk ekonomisinin de bu çizgi üzerinde kendisi için en yararlı tedbirlerle yönetilmesindeki hayatî gerekliliği tekrarlamakta zaruret görmekteyiz.

Türk ekonomisi :

Yüce Meclisin Sayın Başkanı,

Sayın milletvekilleri,

1969 yılının özellikle ikinci yarısında Türk ekonomisinin içinde bulunduğu konjonktür şartları, 1970 yılı başlarında da etkisini devam ettirmektedir. Bu yılın yarısına kadar devam edebileceğini düşündüğümüz bu gelişmeyi değerlendirmek bakımından geçen yılın millî gelir tahminlerine ve gerçekleşen arz - talep dengesine kısaca temas etmek istiyorum.

Millî gelir;

Arz ve talep :

Bilindiği gibi, millî gelir tahminleri Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yılda birkaç kez yapılmakta ve böylece yeni bilgiler alındıkça önce yapılmış olan tahminler buna göre düzeltilmektedir. Son olarak 1970 yılı Mart ayına kadar alınan bilgilerle yapılan düzeltmeler sonunda 1969 yılı gayrisâfi millî hâsılasının yeni tahminleri hesaplanmıştır. Bu sonuçları şimdi size arz ediyorum :

1969 yılında cari fiyatlarla toplam gayrisâfi millî hâsıla 128 milar 785,5 milyon lira tahmin edilmiştir. Fert başına, bu gelirden ortalama 3 711 lira düşmektedir. Öte yandan 1961 fiyatları ile gayrisâfi millî hâsıla 89 milyon 547,7 milyon liradır. Bu rakamlara göre Türk ekonomisi 1969 yılında sabit fiyatlarla % 6,4 oranında bir gelişme kaydetmiştir. Gelişme hızının plân hedefine yaklaşmakla beraber tam olarak erişemeyişinin başlıca sebebi, tarım sektöründeki üretim yetersizliğinin dolaysız ve dolaylı şekilde toplam hâsılayı azaltıcı yönde etkilemesidir. Plânlı dönemin geçmiş yılları ile karşılaştırması yapılırsa 1969 yılının tarım sektöründeki gelişme hızının, 1964 ve 1965 yılları hariç, diğer senelerden ve plân hedefinden aşağıda olduğu görülecektir. Buna rağmen, gayrisâfi millî hâsıla da sabit fiyatlarla % 6,4 oranında gelişme sağlanabilmesi, 1969 yılında ekonominin genel şartları ve sosyo - ekonomik ortamı açısından bir başarı olmuştur.

Bu genel gidişin somut örneklerini görmek için, arz ve talep olaylarını çok kısa bir şekilde gözden geçirmenin yararlı olacağı kanısındayım.

Sanayi sektöründe üretim 1969 yılında gelişmesine devam etmiş ve maddeler itibariyle gerçekleşen üretim, bâzı mallar hariç genellikle bir yıl öncesine nazaran daha müsait seviyelere erişmiştir. Örnek olarak, çimentoda % 22.6, ham demirde % 4.2, çelik blokda % 5.4, şişe ve cam eşyada % 60.6, iç ve dış lâstikte % 23, ve % 17.5, oranlarında üretim artışı sağlanmıştır. Bir kısım kimya maddeleri üretiminde önemli artışlar izlenmektedir. Madencilik alanında ise taş kömürü, % 31, demir % 32.5, krom %14.7, ham petrol % 16.4, borasit % 6.7, kükürt % 4.2 oranında fazla üretilmiştir. Elektrik enerjisi üretiminde de % 13.7, oranında gelişme sağlanmıştır.

Tarım sektöründe, geçen yılın iklim şartları dolayısiyle buğday üretiminin ihtiyaca yetmemesinden doğan açık, buğday ithali suretiyle karşılanmıştır.

Ekonominin talep yönünü belirliyen göstegelerden satış rakamları, izlenebilen maddelere göre 1969 yılında piyasalardaki satışların, mahdut birkaç madde dışında genellikle bir önceki yıla nazaran yüksek seyrettiği kanısını vermektedir. Nitekim, satış miktarlarında; çimento % 20.7, taş kömürü % 10.1, motorin % 14.6, benzin % 4.5, pamuklu dokuma % 16.6, şeker % 8.1, oranlarında gelişme göstermiştir. Bu konuda diğer bir gösterge olan inşaat yatırımlarında da gelişme vardır; belediyelerce verilen inşaat ruhsatlarının yüz ölçümü bir yıl içinde % 19.4 artış kaydetmiştir. Yatırım alanında diğer bir talep kaynağı olan genel ve katma bütçeli idarelerin yatırım harcamaları ise geçen malî yıl zarfında % 12.2 oranında gelişme götsermiştir.

Para ve kredi :

1969 yılında finansman hacmının ve dağılmının gerekli seviye ve biçimde seyretmesini sağlıyacak bir politika takibedilmiştir. Bu politikada 1969 yılı programı ile öncelik tanınan tarım, sanayi ve ihracat sektörlerinin teşvik edilmesine ağırlık verilmiştir.

Parasal faaliyetlerin söz konusu yılda gerçekleşme hızları : Para arzında % 16, emisyon hacmında % 1.6, Merkez Bankası kredilerinde % 27, banka kredilerinde % 20.6, toplam mevduatta % 17.8 oranında olmuştur.

Öte yandan, 1970 yılının ilk dört ayına taallûk eden döneme ait izlenimler şöyledir :

13 bankadan toplanan kısmi bilgelere göre, Nisan ayı sonuna kadar 4 ay zarfında banka kredileri % 3.4, toplam mevduat % 5.5 oranlarında artmışlardır. Mevduata ait oran, cari yılda banka tevdiatında yeniden bir artma eğilimi meydana geldiğine karine teşkil etmektedir.

Aynı dönemde Merkez Bankası kredileri, toplamı, çeşitli kredi kalemlerindeki hareketlerin muhassalası olarak 239 milyon lira (% 1.8) artış kaydetmiştir. Nisan ayına kadar 12 aylık dönem itibariyle, Merkez Bankası kredileri seviyesinin artış miktarı 2 milyar 698 milyon lira, gelişme hızı oranı % 25.8 dir.

Diğer bir gösterge olan emisyon hacmi, 1970 yılının 4 aylık döneminde 722 milyon lira daralmıştır. Bu durum mevsime uygun bir gelişmedir. Nitekim önceki yıllarda da aynı dönemde emisyon hacminde buna parallel bir daralma görülmektedir. Cari yılda tedavüldeki banknot miktarının azalması, diğer hesaplarla birlikte Hazine avanslarının ve Merkez Bankasındaki mevzuatın eksilişinin artırıcı yöndeki etkisi ile dış ticaret depozitolarının ve ticari kredilerin azaltıcı yöndeki etkilerinin sonucudur.

Emisyon hacmi seviyelerinin 12 aylık dönem itibariyle karşılaştırılması, Nisan ayı sonuna kadar 1 yıl zarfında tedavüle yeniden 882 milyon lira tutarında banknot çıkarıldığını göstermektedir.

Ödemeler dengesi :

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

Türk ekonomisinin dış ekonomilerle mübadele faaliyetleri 1969 yılında olumlu yönde gelişmiş ve dış ticaret hacmi % 6.2 oranında artarken, dış ticaret açığımız da bir miktar azalmıştır. Dış ticaret açığındaki bu daralma ihracatın, ithalâttan daha hızlı gelişmesinin sonucudur. Nitekim, söz konusu yıl içerisinde ihracat % 8.1, ithalât % 4.9 oranında artış kaydetmişlerdir.

Bu genel çizgiler içerisinde seyreden dış ticaretimizin, bölgeler ve maddeler itibariyle dağılımı konusundaki temayülleri belirtecek bilgileri kısaca arz etmek istiyorum.

Bölgeler itibariyle dağılımına göre OECD ülkelerinden yapılan ithalâtta artış olduğu görülmektedir. Bu grup ülkeler içinde en önemli artış özellikle Amerika Birleşik Devletlerinden yapılan ithalâtta olmuştur. Bunun yanında Avrupa Serbest Ticaret Bölgesinden yapılan ithalâtta da bir miktar artış olduğu dikkati çekmektedir.

İthalât maddelerinin mal gruplarına dağılımında inşaat malzemesinde % 39.7 hammaddelerde % 9.7 artış olduğu görülmektedir.

İhracatımız bütün bölgeler itibariyle gelişme göstermektedir. En önemli artış % 30.9 luk oranla Ortak Pazar ülkelerinedir. Kliring anlaşmalılar ve diğer ülkelere olan ihracatımızda da 1969 yılında olumlu ilerlemeler kaydedilmiştir.

İhracatımızın mal grupları itibariyle dağılımında özellikle sanayi ürünlerinde önemli gelişme sağlanmış olması dikkati çekicidir. Sanayi ürünlerindeki artış bir önceki yıla göre 33.4 milyon dolâr olmuştur.

1970 yılının ilk aylarında da dış ticaretteki gelişme geçen yılın temayülünü devam ettirmektedir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre üç ay zarfında ithalâttaki artış % 16.4, ihracattaki artış % 23.5 olarak gerçekleşmektedir. Miktar olarak Mart sonuna kadar aynı zamanda 240.2 milyon dolâr ithalât, 155.8 milyon dolâr ihracat yapılmıştır.

Öte yandan işçi dövizleri 1969 yılında % 31.8 artarak 140.6 milyon dolâr olmuş ve ödemeler dengesini olumlu yönde etkilemiştir, 1970 yılında da bu artışın devam ettiği ve ilk üç ayda gelen işçi dövizinin bir önceki yıla oranla % 49.6 fazlasiyle 35 milyon dolâra ulaştığı görülmektedir. 1970 yılı içinde bu kaynaktan sağlanacak gelirin 180 - 200 milyon dolâr arasında gerçekleşebileceği tahmin edilmektedir.

Fiyatlar :

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri,

İçinde bulunduğumuz yılın ilk 4 ayına ait ekonomik faaliyetleri yeteri açıklıkta tahlile kâfi gelecek bilgiler, sürenin kısalığı dolayısiyle henüz tamamlanmış değildir. Bu itibarla Türk ekonomisinin halen içinde bulunduğu konjonktür durumunu açıklamak bakımından, bu konudaki sözlerimi, genel arz ve talep dengesinin sonucu olan fiyatlara değinerek bitirmek istiyorum.

1970 yılının ilk üç ayında fiyatlar, 1964 - 1968 yılları arasındaki mevsimlik hareketine paralel bir gelişme göstermektedir. Toptan eşya fiyatları endeksi Ocak ayında 2.9, Şubat ayında 1.7 puvan yükselmiş ve Mart ayında ise mevsimlik hareketi sonucu 1.2 puvan düşmüştür. 3 ayın topluca gelişimi, 3.4 puvanlık bir artış şeklindedir. Aynı dönemde tüketici ve geçinme endekslerinde geçen yılların hareketinin biraz üstünde artışlar göze çarpmaktadır. Örneğin Ankara'da 3.6 puvan, İstanbul'da 2 puvan artış vardır. Bununla birlikte bu gelişmenin yıllık sonuçlara etkisinin daha sonraki ayların gelişmesine bağlı olacağı tabiîdir.

Altın fiyatlarında, 1969 yılının ilk yarısındaki artışlar ve ikinci yarısındaki düşüşler ile 1970 yılının ilk üç ayında görülen durgunluk,

Nisan ayındaki canlılık, Türkiye'deki altın piyasasının Dünya altın fiyatlarını izlemesi sonucudur.

Türk Parasının efektif değerinde, 1970 yılının ilk üç ayında Frankfurt borsasında Mark'ın değerinin çok az artırılması sonucu, küçük bir düşüş kaydedilmiştir. Aynı dönem içinde Zürih ve Beyrut borsalarında Türk parasının değerinde hafif bir artış izlenmekte olduğu dikkati çekicidir.

Sayın milletvekilleri;

Ekonomik gelişme, sosyal refahı artırıcı bir unsur olduğu nisbette değer kazanır. Bu bakımdan bütçeyi takdim ederken, âdil bir gelir dağılımı sağlamak hususundaki gayretlere de temas etmekte fayda görüyorum.

Huzurunuza getirilmiş olan 1970 malî yılı bütçe tasarılarının ihtiva ettiği ödeneklerden Köy işlerine, sağlık ve eğitim hizmetlerine ve diğer sosyal nitelikteki faaliyetlere taallûk edenleri burada zikretmek isterim. Nihayet ve gayeleri itibariyle sosyal refah ve güvenliğe yönelen bu ödenekler yıldan yıla artmaktadır.

1970 bütçe tekliflerinde köye dönük hizmetler için ayrılan ödenek 1 milyar 205 milyon liraya, eğitim sektörü için ayrılan ödenek 4 milyar 285 milyon liraya, sağlık hizmetleri için ayrılan ödenek 1 milyar 105 milyon liraya, umumi hayata müessir âfetler ve gecekondu fonu için ayrılan ödenek ise 162 milyon liraya ulaşmış bulunmaktadır. Ayrıca, emekli, dul ve yetim aylıklarının % 70 oranına çıkarılmasının icabı, emekli keseneği karşılığı olarak bütçeye konulan ödenek 1969 yılından itibaren bir mislinden fazla bir artış göstererek 800 milyon lirayı aşmış bulunmaktadır.

Bütün bunlardan ayrı olarak Devlet memurları Kanununun malî hükümlerinin uygulanması maksadiyle son olarak bütçeye konulmuş olan 2 milyar 510 milyon liralık ödenek de sosyal gayeli bir harcamadır.

Bunlardan ayrı olarak 1970 yılında Ziraat Bankası tarafından çiftçiye açılacak tarım kredisi 10 milyar lira, Halk Bankası tarafından küçük sanat ve ticaret erbabına açılacak meslek kredisi 1 milyar 630 milyon lira, Emlâk Kredi Bankasının açacağı mesken kredisi 2 milyar 217 milyon lira olarak programlanmış bulunmaktadır. Küçük çiftçi borçlarının ertelenmesine dair olup T. B. M. Meclisine sunulmuş olan kanun tasarı ile 1 milyon 332 bin çiftçiye ait cem'an 1 milyar 348 milyon liralık borcun tecili öngörülmektedir. Destekleme alımları kapsam ve miktar olarak genişletilmektedir. Genel Sağlık Sigortası kanunu tasarısı T. B. M. Meclisine sunulmuştur. İstiklâl Madalyası sahibi gazilerimizden maaş bağlananların sayısı 40 bine yaklaşmıştır.

Bütün bunlar ekonomik kalkınma hamlelerinin yarattığı imkânlardan büyük kütleleri yararlandırma, başka bir deyimle gelir dağılımını etkilemek suretiyle refahı tabana yayma gayretlerinin örnekleridir.

Kamu Maliyesi

1960 malî yılı bütçe uygulamaları;

Sayın miletvekilleri;

Dünya ve Türkiye ekonomisinde son aylarda vukua gelen gelişmeleri bu suretle özetledikten sonra, bu gelişmelerin ışığı altında hazırlanan 1970 malî yılı genel ve katma bütçeler kanun tasarıları hakkında bilgi vereceğim. Ancak, daha önce, geçici uygulama sonuçları alınan 1969 malî yılı bütçe tatbikatı hakkında mâruzatta bulunacağım.

1969 malî yılı genel bütçe uygulaması;

Eldeki geçici sonuçlara göre; 1969 malî yılı genel bütçe ödenek toplamı;

12 milyar 015 milyon lirası cari,

3 milyar 145 milyon lirası yatırım,

12 milyar 246 milyon lirası, sermaye teşkili ve transfer harcamaları ile ilgili olmak üzere;

27 milyar 406 milyon liraya baliğ olmuştur.

Bu ödeneğe dayanılarak yapılan harcamalar ise;

11 milyar 137 milyon lirası cari,

2 milyar 739 milyon lirası yatırım,

11 milyar 067 milyon lirası sermaye teşkili ve transfer harcamaları ile ilgili olmak üzere;

24 milyar 943 milyon liraya baliğ olmuştur.

1969 malî yılı genel bütçe gelir tatbikatı ise şöyledir :

Vergi gelirlerinden 19 milyar 141 milyon,

Vergi dışı gelirlerden 1 milyar 561 milyon,

İstikraz dâhil özel gelirler ve fonlardan 2 milyar 491 milyon lira olmak üzere ceman 23 milyar 193 milyon liralık tahsilât yapılmıştır.

1969 malî yılı katma bütçeler uygulaması:

Yine eldeki geçici rakamlara göre 1969 malî yılı zarfında katma bütçeli idareler ödenek toplamı;

1 milyar 361 milyon lirası cari,

4 milyar 319 milyon lira yatırım,

772 milyon lirası sermaye teşkili ve transfer harcamalar ile ilgili olmak üzere toplam olarak,

6 milyar 452 milyon liradır.

Bu ödeneklere dayanılarak yapılan harcamalarda,

1 milyar 192 milyon lirası cari,

3 milyar 920 milyon lirası yatırım ve

657 milyon lirası sermaye teşkili ve transfer harcamaları ile ilgili olmak üzere;

5 milyar 769 milyon liraya ulaşmıştır.

1969 malî yılı zarfında tahsil edilen katma bütçeli idarelerin gelirleri ise;

836 milyon lirası kendi öz kaynaklarından doğan net gelirleri,

4 milyar 795 milyon lirası Hazine yardımları olmak üzere, toplam olarak 5 milyar 631 milyon liraya bâliğ olmuştur.

1969 malî yılı konsolide bütçe uygulaması :

Mevcut geçici rakamlara göre, 1969 malî yılında konsolide bütçe ödenekler toplamı,

13 milyar 376 milyon lirasi cari,

7 milyar 464 milyon lirası yatırım,

7 milyar 611 milyon lirası sermaye teşkili ve transfer harcamaları ile ilgili olmak üzere toplam olarak;

28 milyar 451 milyon liraya bâliğ olmuştur.

Bu ödeneklere dayanılarak yapılan harcamalar ise;

12 milyar 328 milyon lirası cari,

6 milyar 659 milyon lirası yatırım,

6 milyar 930 milyon lirası sermaye teşkili ve transfer harcamalarına aidolmak üzere ceman,

25 milyar 917 milyon liraya ulaşmıştır.

1969 malî yılı konsolide bütçe gelir uygulamalarına gelince;

1969 yılında;

19 milyar 141 milyon lirası vergi gelirlerinden,

1 milyar 561 milyon lirası vergi dışı normal gelirlerden,

2 milyar 491 milyon lirası iç istikraz ve tasarruf bonoları hasılatı dâhil olmak üzere gelir ve fonlardan ve

836 milyon lirası katma bütçeli idareler gelirlerinden olmak üzere, toplam olarak,

24 milyar 29 milyon lira tahsilât yapılmıştır.

Tahsilât miktarları mukayese edildiği zaman, 1969 yılı vasıtasız vergiler tahsilâtının 1968 e göre % 19,4 vasıtalı vergiler tahsilâtının % 17 ve toplam vergi gelirleri tahsilâtının da % 17,2 oranında bir artış gösterdiği anlaşılmaktadır. 1968 yılında aynı oranlar sırasiyle, %12, % 7,3 ve % 8,9 idi.

Vergi gelirlerindeki bu olumlu artışlara rağmen genel bütçe gelirleri tahsilâtı, bütçe tahminlerinin altında gerçekleşmiştir. Tahsilâtın tahminleri altında gerçekleşmesinin başlıca sebepleri; Kurumlar Vergisi değişiklik tasarısının sevk edilen şekilden farklı kanunlaşması, ithalât hacminin programda öngörülen miktardan 60 milyon dolâr eksik realize edilmesi, karşılık paraların tahmine nazaran 150 milyon lira noksan tahsil edilmesi ve teşvik politikası uygulaması dolayısiyle verilen muafiyetlerin doğurduğu vergi kayıplarıdır.

1970 malî yılı genel ve katma bütçeler kanun tasarıları:

1. Giderler;

Sayın milletvekilleri;

Cumhuriyet Senatosunda kabul edilmiş şekliyle, huzurunuza getirilmiş bulunan 1970 malî yılı genel bütçe kanun tasarısı ile,

Cari harcamalar için,

13 milyar 654 milyon 883 bin 954 lira,

Yatırım harcamaları için;

2 milyar 709 milyon 415 bin 45 lira,

Sermaye teşkili ve transfer harcamaları için de 12 milyar 495 milyon 966 bin 062 lira olmak üzere toplam olarak,

28 milyar 860 milyon 265 bin 467 lira ödenek teklif edilmiştir.

Katma bütçeli idareler için teklif edilen ödenek miktarı ise;

1 milyar 342 milyon 248 bin 414 lirası cari,

4 milyar 281 milyon 101 bin 399 lirası yatırım,

950 milyon 686 bin 513 lirası sermaye teşkili ve transfer harcamaları için olmak üzere toplam olarak;

6 milyar 574 milyon 036 bin 326 liradır.

Bütçelerin konsolide ödenek rakamları,

29 milyar 893 milyon 238 bin 612 lira olarak teklif edilmiştir.. Bu miktarın;

14 milyar 997 milyon 132 bin 368 lirası cari,

6 milyar 990 milyon 516 bin 584 lirası yatırım,

7 milyar 905 milyon 589 bin 594 lirası ise

sermaye teşkili ve transfer harcamaları ile ilgili ödeneklere ait bulunmaktadır.

1970 malî yılı konsolide Devlet bütçesi için teklif edilen ödenek miktarlarının, 1969 malî yılı inisiyal konsolide bütçe ödeneklerine nazaran arz ettiği mutlak ve nispî artışlar;

Cari harcamalarda;

2 milyar 590 milyon 324 bin 784 lira tutarında ve % 20,87 oranında,

Yatırım harcamalarında;

51 milyon 571 bin 531 lira tutarında ve % 0,7 oranında,

Sermaye teşkili ve transfer harcamalarında;

581 milyon 627 bin 848 lira tutarında ve % 7,94 oranında ve toplam olarak da,

3 milyar 223 milyon 524 bin 229 lira tutarında ve % 12,08 oranında olmuştur.

2. Gelirler :

Sayın milletvekilleri;

1970 yılı Devlet gelirleri;

— 1969 malî yılı uygulama sonuçlarına,

— 1969 yılı gayrisâfi millî hâsılasına ve 1970 yılında gayrisâfi millî hâsılada meydana gelecek artışlara,

— 1970 yılı ithalât hacmına,

— 1970 yılında vergi kanunlarında yapılacak değişikliklere, dayanılarak ve tamamen objektif olarak hazırlanmıştır.

Gelir tahminlerinde, kamu personelinin ücretlerindeki artışların, vergi gelirleri üzerindeki tesirleri de ayrıca hesaplanmış bulunmaktadır.

Arz ettiğim hususlara dayanarak hazırlanmış olan 1970 bütçesi gelir tahminleri şöyledir :

Genel bütçe gelirleri,

24 milyar 60 milyon lira vergi gelirleri,

1 milyar 939 milyon 265 bin 467 lira vergi dışı normal gelirler,

2 milyar 261 milyon lira özel gelirler,

olmak üzere, toplam 28 milyar 260 milyon 265 bin 467 lira olarak tahmin olunmuştur.

Katma bütçelerin 1970 bütçe yılı için tahmin olunan öz gelirleri toplamı 1 milyar 32 milyon 973 bin 345 liradır.

Bu duruma göre, 1970 yılı konsolide Devlet bütçesi gelir tahminleri, 1969 yılı gelir tahminlerine nazaran 3 milyar 823 milyon 135 bin 807 lira tutarında ve % 15 oranında bir artış göstermektedir.

Bu artışın 60 milyon 235 bin 122 lirası da katma bütçelerin gelirlerine sağlanacaktır.

Bilindiği gibi, 1970 yılı bütçe gelirleri, bâzı vergi kanunu tasarılarının yıl içinde kanunlaşacağı dikkate alınarak tahmin edilmiş bulunmaktadır.

1970 yılı, Devlet harcamalarının gerektirdiği bu ek finansman ihtiyacı, 1970 yılı programında da ayrıca belirtilmiştir.

Gerekli finansmanı temin amaciyle, halen Cumhuriyet Senatosu gündeminde bulunan Gider Vergileri değişiklik tasarısı dışında, 1970 yılı Bütçesi finansman kanunu tasarısı da T. B. M. M. ne sevk edilmiş bulunmaktadır.

Bunların dışında, Emlâk Vergisi ile, Belediye gelirleri kanun tasarıları da Parlâmentoya sunulmuştur.

Bütçe giderlerinin karşılanması ve ekonomideki dengenin korunması bakımından bu tasarıların zamanında kanunlaşmasında zaruret vardır.

Bu zarureti Yüksek Heyetinizin takdirlerine arz ediyorum.

Sayın milletvekilleri,

Devlet Memurları Kanununun malî hükümlerinin yürürlüğe konmasına mütedair tasarı 17 Mayıs 1970 tarihinde Bakanlar Kurulunda görüşülmüş ve T. B. M. M. ne sevki kararlaştırılmıştır. Bu suretle yıllardan beri kamu oyunu meşgul eden tasarı Büyük Meclisin malı olmuş bulunmaktadır. Gerek komisyonlarda gerekse Meclislerdeki müzakereleri sırasında kamu idaresi reformuna bir başlangıç mahiyetinde olan tasarı hakkında lüzumlu teferruatlı izahatın verileceği tabiîdir.

Sayın milletvekilleri,

Karma Bütçe Komisyonu ile Yüce Senatonun tetkik ve tasviplerinden geçerek ikinci defa huzurunuza gelen 1970 Bütçe kanun tasarıları vesilesiyle mâruzatım burada sona ermiş bulunmaktadır.

Değerli tetkik ve tadilleriniz sonunda daha mükemmel hale geleceği şüphesiz olan tasarıların bu kere Yüksek Meclisin tasvibine mazhar olacağı ümidiyle memleket ve milletimiz için hayırlı olmalarını diler muhterem Heyetinizi saygı ile selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Bütçe Kanununun tümü üzerindeki grupları adına görüşmelere geçiyoruz.

İlk söz, C. H. P. Grupu adına Sayın Kemal Satır'ındır. Buyurun efendim. (C. H. P. sıralarından alkışlar)

C. H. P. GRUPU ADINA KEMAL SATIR (Adana) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

C. H. P. Millet Meclisi Grupunun 1970 malî yılı Bütçe tasarısı üzerindeki görüşlerini belirtmeden önce, Devlet ve Parlâmento geleneklerimiz yönünden önemli gördüğümüz bir hususa Yüce Meclisin dikkatini çekmek istiyoruz.

Şubat ayındaki bütçe müzakerelerinde, belki de parlâmentolar tarihinde ilk kez görülen garip bir durumla karşılaşılmış, Yüce Meclis, Hükümet üyelerinin büyük bir çoğunluk ile katılmadığı bir oturumda Devlet bütçesini görüşmüştür. Velevki bir güven oyu sorunu başgösmiş olsa bile, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin bir parti içi meseleyi, Devlet Bütçesinden daha önemli görmesi A. P. iktidarının yurt sorunlariyle ne ölçüde ilgili bulunduğunu ortaya koyan üzücü bir durum olduğu gibi, parlâmentoya itibar kazandıracak bir davranış da değildir.

Bu davranış Hükümetin aynen teşkilinde olduğu gibi başvurulan usullerde de kendini göstermiştir.

Ne otorite sağlamak çabası, ne vefa duygusu, ne de parti çıkarları Devletin dayandığı temellere gölge düşüren söylenti ve görüntüleri mâzur gösteremez.

Vatandaşın temsilcilerine olan güveninde, icra organının, yasama organına olan saygısı, önemli bir unsurdur. Ve Parlâmento itibarına zarar verecek davranışlardan kaçınmak, Hükümetin önde gelen görevidir. Demokrasilerde liderlerin düşürülmek endişesi ile değil, Devlete sahip çıkmak suretiyle yüceleceklerini, bir Başbakan için, Devlet ve Parlâmento geleneklerinin güven oyundan daha önemsiz görülemiyeceğini belirtmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Hatırlarda olduğu üzere bundan üç ay önce, Yüce Meclisin reddettiği İkinci Demirel Hükümetinin bütçesi üzerindeki görüşlerimizi ayrıntılı bir şekilde açıklama fırsatını bulmuştuk. Yine aynı konuşmada sadece 1969 yılında meydana gelen ekonomik gelişmeleri ve 1970 yılı Bütçesinin rakamlarını eleştirmekle yetinmemiş, Türk toplumunun karşı karşıya bırakıldığı ekonomik, sosyal ve siyasal sorunları uzun sayılabilecek bir perspektif içinde ele almaya çalışmıştık.

Sayın milletvekilleri, bilindiği üzere kalkınma plânlarımızda, istikrar içinde dengeli ve sosyal adalete uygun bir kalkınma, temel ilke olarak ele alınmış bulunmaktadır. Ekonomimizde geçmiş dönemlere oranla hızlı bir gelişme sağlamak, vatandaşlarımıza insanca bir yaşama olanağı sağlamaktan ötede Türk toplumunun, dünya toplumları içinde var olma veya var olmama sorunu ile de yakından ilgilidir. Teknolojinin dev adımlarla ilerlediği bugünün dünyasında, ekonomik yönden bizden çok daha güçlü toplumlar bile, zengin ülkelerin hâkimiyet alanı içine düşmekten endişe duymaktadırlar. Biz ve bize benziyen ülkelerin varlıklarını devam ettirebilmeleri; ancak, hızlı bir ekonomik gelişmeyi gerçekleştirebilmeleri ve gelişmiş ülkelerle aralarındaki mesafeyi yavaş da olsa, kapatabilmeleri ümidini koruyabilmelerine bağlıdır. Bunun bilincine varan pek çok az gelişmiş ülke, hızlı bir gelişmenin gerçeklerini yerine getirebilmenin çabası içindedirler ve bu alanda sağlanacak başarının her şeyden önce, az gelişmişliği doğuran yapısal nedenleri değiştirmeye bağlı olduğunu anlamış bulunmaktadırlar.

İşte biz de düzen değişikliği derken, aynı zamanda bunu kasdediyoruz. Bugün ekonomik kalkınmanın sadece sermaye birikimini artırmaktan ibaret basit bir süreç olmadığı bilinmektedir. Az gelişmişliğin temelinde ekonomi ve toplumla ilgili yapısal nedenler vardır. Bu yapısal nedenler ortadan kaldırılmadıkça, ekonomideki üretim ilişkileri gelişmeyi kolaylaştırıcı bir yapıya kavuşturulmadıkça, kalkınmayı sağlamak mümkün değildir. Sorunları çözebilmek ise her şeyden önce doğru teşhisleri gerektirir. Oysa Başbakan ve Maliye Bakanı, bizim sorunumuz bir düzen sorunu değil, bir fakirlik, bir geri kalmışlık sorunudur derken, temsil ettikleri iktidarın bu temel konuda ne kadar yüzeyde kaldığını en açık bir şekilde ortaya koyduklarının farkında mıdırlar? Eğer sorun, yapıya ve kurumlara ilişkin değil ise, iç ve dış sömürüden etkilenmiyorsa, bizim taraftar olduğumuz reformları gerektirmiyecek kadar basit ise, sorumlular geri kalmışlığımızın izahını kendi yönlerinden açık ve seçik bir şekilde ortaya koyma zorundadırlar. Türk milletinin ilerlemiş ülke

fertlerinden daha mı az yaratıcılık gücüne sahiboldığunu, yoksa bizim doğal kaynaklarımızın yeterli olmadığını mı düşünmektedirler? Biz fakir olduğumuz için geri kalmışız demek, 20 nci yüzyılın ikinci yarısında devlet yönetme iddiasında olanlara yakışmıyan bir ortaçağ kaderciliğiyle eş anlam taşımaktadır. Türk toplumunun eğer bir talihsizliği varsa, bu ancak içinde bulunduğumuz çağa ayak uyduramıyan yöneticilerin bugün iktidarda bulunmasıdır. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

Sayın milletvekilleri; biz bugün ekonomimizde ulaşılan gelişme hızlarının dünyanın az gelişmiş pek çok ülkesi ile karşılaştırıldığı zaman tatminkâr olmaktan çok uzak bulunduğunu, geçen konuşmamızda ayrıntıları ile ortaya koymuştuk. İktidarın, ulaşılan gelişme düzeyini yüksek gösterme yönündeki bütün haksız çabalarına rağmen, son beş yılda bu alanda plânda öngörülen % 7 gibi diğer ülkelerle karşılaştırıldığında çok mütevazi sayılabilecek bir hedefin, önemli ölçüde gerisinde kaldığımız anlaşılmaktadır. Bu % 7 lik gelişme hızı, Türkiye ekonomisi için bir asgari olarak kabul edilmelidir. Ne yazık ki, iktidar, ülkemizin kaynaklarını böyle bir asgari gelişmeyi gerçekleştirebilecek şekilde harekete geçirme yeteneğinden yoksun görünmektedir.

Öte yandan, millî gelir rakamlarının gerçeklere uymıyacak bir biçimde şişirildiği hususundaki ciddî endişemizi muhafaza ediyoruz. 1969 yılı millî geliri için, geçtiğimiz Mart ayı içinde yeni bir tahmin yapılması gerekmekteydi. Aradan iki ay geçmiş olmasına rağmen, Hükümet bu alanda hiçbir açıklama yapmamıştır.

Her halde bu tahminler yeniden gözden geçirilmiş olacak ki, Sayın Maliye Bakanı bugün gelişme hızının son tahminlerini ifade etmiş bulunmaktadır. Ancak ilgi çeken yön şudur ki, Sayın Bakan genel hızı verirken kalemlerini anlattığı sektörlerin hızını her nedense açıklamış olmamasıdır. Yeni tahminlere göre millî gelir artış hızı, % 6,4 tür.

Bu tahminler bizim daha önce ifade ettiğimiz duruma biraz yaklaşmış olmakla birlikte yine mübalâğalıdır ve yine gerçekleri yansıtmamaktadır. Örneğin, sanayi kesiminde 1969 yılı için elde bulunan üretim rakamları, hammadde ithalâtının programda öngörülen seviyenin çok gerisinde kalmış olması ve bu alanda sanayiin büyük sıkıntı çekmesi, sigortalı işçi sayısının artmamış olması, dâhilde alınan istihsal vergisinde reel bir artış kaydedilmemesi, Başbakanın üç ay önceki bütçe görüşmelerinde iddia ettiği gibi % 12 lik bir gelir artışının mümkün olamıyacağının en açık delilidir. Kaldı ki, Sayın Başbakan geçen defa bu iddiayı yapmadan önce, başı bulunduğu Devlet Plânlama Teşkilâtına bu konudaki bulgularını sormak zahmetine katlansaydı, her halde ilgililer kendisine tahmin ettikleri hızın resmî belgelerinde de gösterdikleri gibi % 4 ün üzerinde olmadığını söylerlerdi.

Sayın Milletvekilleri, bu alanda gerçekleştirilemiyen gelişmeyi olmuş gibi göstermenin iktidara, hiç bir yararı bulunmadığı anlaşılmalıdır. Ayrıca bu yanlış rakamlara dayanılarak hazırlanacak plân ve programların, tesbit edilecek iktisat politikalarının başarı ihtimali o ölçüde düşük olacaktır. Bunun yanında temel istatistikler niteliğinde olan millî gelir serileri, her seviyede bilimsel çalışmada kullanılmaktadır. Rakamların yanlış olmasının, bu çalışmaların bilimsel niteliğini olumsuz olarak etkilemediğini iddia etmek mümkün değildir. Bu yanlış tutumdan vazgeçmesini iktidara tavsiye ederiz.

Sayın Milletvekilleri;

Son yıllarda yurdumuzda fiyat istikrarı alanındaki gelişmeler de endişe ile izlenecek bir nitelik göstermektedir. Piyasa ekonomisinin geçerli olduğu ülkelerde fiyatların her yıl aynı düzeyde kalması, şüphesiz beklenemez. Ancak fiyat artışları belli bir oranı geçtiği zamanda ortaya gelir dağılımı, sosyal adalet ve ekonomik gelişme yönlerinden olumsuz etkilerin çıkacağı bir gerçektir. Başbakan, şimdiye kadar yaptığı çeşitli konuşmalarda % 5 e kadar olan fiyat artışlarının normal karşılanmak gerektiğini, ancak bunun üzerindeki artışların tehlike işareti sayılabileceğini telkin etmektedir. Biran için, kendisinin ölçülerini uygulasak bile, A. P. iktidarının 5 nci yılında, yıllık ortalama fiyat artışı % 5 in üzerinde olmuştur. Son yılda ise toptan eşya fiyatları % 7 kadar artmıştır. Demek oluyor ki, bütün karşı iddialara rağmen, iktidar ekonomideki fiyat istikrarını sağlama yeteneğinden yoksun bulunmaktadır. Kaldı ki, daha önce de belirttiğimiz gibi bu-

gün kullanılan fiyat endekslerinin çok eski yıllara ait bazlara oturduğu için, geniş vatandaş kütlelerini kıskacı altına alan gerçek fiyat artışlarını yansıtmadığını da görüyoruz.

Sayın Milletvekilleri;

Üzerinde durduğumuz fiyat istikrarı konusunun, yine bu bütçe tasarısı ile birlikte yürürlüğe girmesi beklenen Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanmaya konması ile de yakın ilişkisi bulunmaktadır. Her yıl bir önceki yılı aratacak şekilde gelişen hayat pahalılığının, sabit ve dar gelirli vatandaşlarımızı ezmekte olduğu bir gerçektir.. İktidar bu büyük vatandaş grupunu beş yıldan beri çeşitli vaitlerle oyalamış, onların millî gelirden aldıkları payın her yıl biraz daha azalmasına göz yummuştur. Büyük bir gecikmeyle de olsa, Devlet memurlarının gelirlerine bu bütçe ile bir ekleme yapılmasını şüphesiz memnuniyetle karşılıyor ve yeni gecikmeler karşısında uygulamanın yine erteleneceği ve Meclisin bütçe müzakerelerinden sonra tatile gireceği rivayetlerine ancak tabandaki memurlara verilmesi düşünülen maaş düzeyini, bugünkü hayat pahalılığı karşısında yeterli bulmuyoruz.

Bu konuda ısrarla üzerinde durduğumuz nokta, ekonomimizde fiyat istikrarı sağlanamadığı sürece, şimdi sağlanacak artışlarının, çok kısa bir dönemde anlamını yitirmesi ve bu kadar bekledikten sonra durumları az da olsa iyileşecek olan bu kütlenin kısa zamanda yeni ekonomik bunalımlara sürüklenme ihtimalidir. İşte 1970 malî yılı bütçe tasarısını bu açıdan değerlendirmeye çalıştığımız zaman iyimser olma imkânına sahibolamıyoruz.

Bu bütçe, üzülerek görüyoruz ki, yine samimî değildir ve gerekçesi ölçüler içinde hazırlanmamıştır. Bu nedenle de, bozulan istikrarı sağlamak bir yana, daha da kötüleştirecek bir niteliktedir.

Sayın milletvekilleri;

İzin verirseniz şimdi size bu bütçenin niçin samamî olmadığını rakam ve delillerle anlatmaya çalışacağım. Üzerinde tartıştığımız bütçe, 29 milyar 890 milyon lira gibi yüksek bir harcama düzeyini öngörmektedir. Harcamaların, büyük Meclisçe reddedilen bütçeye nazaran bir artış göstermesinin esas nedeni şüphesiz Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanmakta istenmesidir. Hükümet bu harcamaların 600 milyon lirasını iç istikrazla, geriye kalan 29 milyar 290 milyon lirasını normal vergi ve vergi dışı Devlet gelirleriyle karşılıyacağını beyan etmektedir. Şimdi önemli olan soru, 1970 yılında Devlet gelirlerinin bu düzeye ulaşıp, ulaşamıyacağıdır.

1969 yılında Devlet gelirlerinin, 23 milyar 400 milyon lira kadar olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre 1970 yılında Devlet gelirlerinin yaklaşık olarak 6 milyar lira kadar artması gerekecektir. Bu büyüklükte bir gelir artışı, bir önceki yıla oranla % 25 in üzerinde bir artışı ifade etmektedir. Kaldı ki, ekonomide fiyat istikrarı korunacaksa bu artışın aynı zamanda reel olması gerekir. Şimdi, geçmiş yıllar rakamlarına bakıyoruz. Resmî bilgilere göre, 1967 de sağlanan reel artış % 10, 1968 de % 4,1 ve 1969 da ise % 1 e yakın bir gerileme olmuştur.

Bu düşük reel gelir artışları şüphesiz başlıca vergi gelirlerindeki çok yavaş gelişmenin sonucudur. Bu yüzden vergi gelirlerinin gayrisâfi millî hâsılaya oranı, son üç yıldan beri artmak bir yana, devamlı olarak gerilemektedir. Bu oran 1967 de % 12,8, 1968 de % 12,4 ve 1969 da % 11,9 olmuştur. Şimdi en iyimser ölçülerle 1970 de reel gelir artışının % 10 kadar olacağını kabul etsek, bu 2,5 milyar liralık bir gelir artışına tekabül eder. 6 milyar liraya varmak için daha bir 3,5 milyar liralık gelire ihtiyaç kalmaktadır.

Bu 3,5 milyar lirayı Hükümet nereden bulacaktır? Malî yılın üç ayı geçmiş, geriye sadece 9 ay kalmıştır. Hangi vergi tedbirlerini getireceksiniz de, yılı içinde, hem de dokuz ay gibi kısa bir zamanda bu kadar vergi toplıyabileceksiniz? Bu iktidar, zor sorunların üstesinden gelecek güce sahip değildir ve sadece bu günü geçiştirmenin çabası içerisindedir. Artık, daha fazla uzatmıyacağını anladığı Personel kanunu tasarısını bir yönden kanunlaşması için huzurunuza getirmek zorunda kalırken, bir yönden de böylesine dengesiz ve samimî olmıyan bir bütçeden karşılamak istemektedir. Yani, memura bir elden verileni, bir başka elden dolaylı olarak geri alacak olan fiyat artışlarına ortam hazırlanacak, kiralara en kısa zamanda yansıyacak olan son demir zammı örneğinde olduğu gibi, hayat pahalılığı körüklenmiş olacaktır.

1970 yılında gerekli gelirin sağlanması mümkün bulunmadığına göre, iktidar ne yapacaktır? İktidarın şimdiye kadar yaptıklarına bakarak bâzı ihtimaller üzerinde durulabilir.

Bir ihtimal, iki yıldan beri süregelen açık finansman yoluna hızla devam etmesidir. Hazinenin Merkez Bankasından karşılıksız olarak aldığı avanslar, 1969 yılı sonunda 4 milyar 900 milyon liraya fırlamıştır. Devletin resmî belgelerine göre, aynı yıl yapılan açık finansman 2 milyar lirayı geçmiştir. Merkez Bankası kaynaklarının böylesine sorumsuzca kullanılması şüphesiz fiyat artışlarının en önemli nedenini teşkil etmektedir. Bu yola devam edilmesi, önümüzdeki yıllarda fiyatları olumsuz olarak etkilemeye devam edecektir. Bu yılın ilk üç ayında fiyatların hareketli olduğu görülmektedir. Oysa, fiyat artışlarının hızlı olduğu 1969 yılında bile bu aylarda artış olmamıştır. Yürütülen açık finansman politikası ile birlikte fiyatların artmaya devam etmesi halinde, Personel Kanununun getirdiği imkânların kısa zamanda ortadan kalkması mümkündür.

Böylesine dengesiz bir bütçe uygulamasında beklenebilecek başka bir ihtimal, yıl içinde harcamalarda kısıntıya gidilmesidir. Bu kısıntı veya Hükümetin tercih ettiği deyimle, tasarrufların cari harcamalardan yapılması olanakları bu yıl çok sınırlıdır. Hattâ, hizmet aksatılmaksızın yapılması mümkün değildir. Çünkü Personel Kanununun uygulanması dışında carilerde öngörülen artış % 5 in üzerinde değildir. Masrafçı kuruluşların bu sınırların içinde bırakılması zaten güç olmuştur.

Öyle ise yeni yatırımların bütçede öngörülen hedflerin gerisinde gerçekleştirilmesi ihtimali ağırlık kazanmaktadır. Bunun ise doğuracağı çok ciddî sakıncalar bulunmaktadır. Her şeyden önce şu noktayı ortaya koymakta yarar vardır. 1970 yılında bütçe ve programda öngörülen yatırım harcamaları İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında öngörülenlerden önemli ölçüde daha düşüktür. Şöyle ki, plânda 1970 yılında gayrisafi millî hasılanın % 21,2 si kadar yatırım yapılması öngörülmüştür. 1970 bütçe tasarısı yatırımlarda, 1969 bütçesine oranla 33 milyon gibi, sadece binde dörtlük bir artışı hedef almıştır. Bu nedenle de 1970 de yapılması programlanan toplam yatırımlar, aynı yıl ulaşılacağı düşünülen gayrisâfi millî hâsılanın sadece % 20,1 i kadar olmaktadır. Bir başka deyimle, 1970 de plânda öngörülenden 1 milyar 400 milyon daha az yatırım programlanmıştır.

Sayın milletvekilleri,

Şüphesiz hükümetler belli bir yılda haklı gördükleri nedenlerle harcama hedeflerinde ve bu arada plânda öngürülen yatırım hedeflerinde indirim yapmayı gerekli görebilirler. 1970 yılında Personel Kanunu uygulamasının yarattığı özel durum, diğer harcamalarda kısıntıya gidilmesini gerekli kılacak nitelikte görülebilir. Ancak, Anayasanın 129 ncu maddesinin, Kalkınma Plânının bütünlüğünü korumaya yönelmiş açık hükmüne dayalı olarak çıkartılan 77 sayılı «Uzun Vâdeli Plânın yürürlüğe konması ve bütünlüğünün korunması» hakkındaki Kanun, plânda yapılacak değişikliklerin, plânların kabulü esaslarına göre yapılmasına âmir bulunmaktadır. Bunun ifade ettiği anlam, Kalkınma Plânında yapılacak değişiklikler için Yüce Meclisin tasvibini alması zorunluğudur. Yatırımların plân hedefinden bu kadar büyük ölçüde düşük bir düzeyde programlanmasının, plândaki gelişme hızını ve diğer hedeflerin etkilemiyeceğini iddia etmek mümkün değildir. Eğer doğrudan doğruya gelişme hızını etkiliyecek nitelikteki bir değişikliğin, Kalkınma Plânının bütünlüğünü bozmadığı iddia ediliyorsa daha önemli ne yapılabilir ki bütünlük bozulmuş sayılsın?

Biz, aslında iktidarın bu alandaki lakaydisini garipsemiyor, kalkınmanın vazgeçilmez aracı olan plânlamayı nasıl ana amacından saptırıp, yozlaştırdığını ve bu fakir halkın dişinden, tırnağından artırdığı kaynakları, özel sektörü geliştiriyorum bahanesi ile bâzı imtiyazlı çevrelere vermek için alet ettiğini her gün yeni örnekleri ile görüyoruz. Ancak bütün bunlara rağmen Parlâmentonun Anayasa ve kanunlarla kendisine verilmiş yetkilere bu kadar sorumsuzca el uzatılmasını da görmemezlikten gelemiyoruz.

Bu açıklamalar bize göstermektedir ki, 1970 yılı bütçesi ve program, bozulan istikrarı sağlamak bahanesiyle ekonomik gelişmeden fedakârlığı gerektiren bir nitelik taşımaktadır. Gelişmeyi feda eden bu bütçe istikrarı sağlıyalak bir niteliğe de sahip değildir. Yüksek

harcama hedeflerine karşılık, gelir tahminleri, gerçekçi ve samimî değildir. Endişemiz o dur ki, bu bütçe uygulaması ile fiyat istikrarı bir kat daha bozulacak, dar ve sabit gelirli memur vatandaşlarımızın güçlükleri çözümlenemiyecektir.

Sayın milletvekilleri,

Konuşmamın başında da belirttiğim üzere, beş yıl gibi uzun sayılabilecek bir süreden beri Türkiye'nin kaderini elinde tutan A. P. iktidarının, Türk toplumunun özlediği ekonomik gelişmeyi ve istikrarı sağlıyamadığı bir yana, uyguladığı çok yanlış politikaların sonucunda ekonomiyi çeşitli dar boğazlara itmiş olduğu da bir gerçektir. Bugün tarafsız bir gözle bakan herkesin görebileceği gibi, ekonomik bir buhranın eşiğinde ve hattâ içinde olduğumuzu belgeleyen çeşitli oluşumlarla karşı karşıyayız. İktidar, Türk toplumunun geleceği ile ilgili perspektifini yitirmiş, acemi süvarilerinin bıraktığı nalları toplamaktan, temel sorunların üzerine eğilme olanağını da tüm elinden kaçırmıştır.

Sayın milletvekilleri,

Bugün ekonomik hayattaki sıkıntı ve hattâ boğucu durumu görebilmek için öyle uzun ekonomik tahlillere girme gereği bile yoktur. Herkes kendisine ve biribirine ekonominin nereye gittiğini sormaktadır. Paranın satınalma gücüne itimat kalmadığı için, eline biraz para geçirenler, bunu en kısa zamanda arsa ve gayrimenkule yatırmaktadır. Büyük şehir çevresindeki arsalar bir iki yıl gibi kısa bir zaman içinde % 100 e varan ölçüde değer artışı sağlamaktadırlar. Paranın değerini aydan aya kaybettiğini gören vatandaşlarımız ellerindekini bankalara yatırmamaktadırlar. 1969 da bankalardaki mevduat artışı, diğer yıllarla karşılaştırıldığı zaman çok düşük seviyede kalmıştır.

Yine son yıl içinde, Hazine durumundaki gelişmeler de, yukarda söz konusu ettiğimiz olumsuz durumu destekleyici bir gelişme içinde olmuştur. 1969 da Hazinenin Merkez Bankasından aldığı avanslar, % 69 gibi büyük bir artış göstererek 3 milyar 890 milyon liraya çıkmış, 1970 Mart ayında ise 4 milyarı aşmıştır. Buna, diğer kısa vâdeli borçları da katarsak, Hazinenin 4,5 milyar liraya varan bir nisbette Merkez Bankası kaynaklarını kullandığı anlaşılmaktadır. Bu yönden fakir, fukaradan topladığı vergilerle sağladığı kaynakları, özel sektörü destekliyorum, bahanesiyle iktidarını dayadığı çevrelere tahsis etmekte, öte yandan Merkez Bankasının imkânlarını sonuna kadar, karşılığı olmıyan açık finansman yoliyle Devlet harcamaları için kullanmaktadır. Böylesine tutarsız bir politikanın bedelini ise Türk ekonomisine ve Türk Milletine ödetmektedir.

Sayın milletvekilleri;

Dış ekonomik ilişkilerimiz bakımından da durum hiç ama hiç parlak gözükmemektedir. İktidar İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında öngördüğü, 1972 sonundan itibaren ekonomimizin tâvizli kredi, yani dış yardım almaması hedefini tümden unutmuş intibaını vermektedir. Yurt dışında çalışan işçi vatandaşlarımızın gönderdiği dövizlerin önemli ölçüde artmış olmasına rağmen, ödemeler dengesi açığı 1969 da 215 milyon dolâr olmuştur. İhracatta meydana gelen mütevazi artışları, ithalâttaki artışlar kolaylıkla yutmaktadır. İktidarın uygulamış olduğu hatalı politikaların sonucu, uluslararası ölçülere göre, yüksek maliyetlerle çalışan ve yüksek kârlar sağlamaya alışık sanayiimiz, bütün destekleyici tedbirlere rağmen dış ülkelere yeterince ihracat yapamamaktadırlar. İhracat her yıl programlanan hedeflere ulaşamamakta ve dış ticaret açığı yüksek bir seviyede kalmaktadır. 1968 de gerçekleşen açık 268 milyon dolâr, 1969 da 264 milyon dolârdır. 1970 için programlanan dış ticaret açığı 280 milyon dolârı bulmaktadır. Bunun sonucunda Türkiye ekonomisinde döviz kıtlıklarının arttığı ve ihracat dar boğazının belirdiği, bütün dönemlerde olduğu gibi dış ticaretimiz kliring anlaşmalı Doğu bloku ülkelerine yönelmiş gözükmektedir.

Öte yandan dış borçlar her yıl bir çığ gibi artmaktadır. 30 Eylül 1969 tarihi itibariyle Türkiye'nin dövizle ödenmesi gerekli dış borç taahhüdü 2,1 milyarı anapara, 758 milyon dolârı faiz olmak üzere 3 milyar dolâra dayanmış bulunmaktadır. Vâdesi 2 000 yılını aşan bu borçlar Türkiye'nin 6 yıllık ihracat gelirini ipotek altına alacak kadar büyüklüktedir. Önümüzdeki yıllarda bu borcun yıllık taksitleri 150 ilâ 300 milyon dolâr arasında değişecektir. Buna göre

gelecek yıllarda dış finansman ihtiyacı en iyimser tahminlerle yılda 400 milyon dolârı bulacaktır. Hal böyle iken ekonomimizin 1972 yılı sonuna kadar kendisine yeterli hale geleceği iddiasına inanmak mümkün müdür? İktidar gerçek durumu açıkça millete itiraf etmelidir. «Ben, bu ekonomiyi uzun yıllar dışardan destek görmeden götüremiyeceğim.» Demeli ve milleti ihtiyatlı hareket etmeye davet ederek, lüzumlu tedbirlerin alınmasında yardımını sağlamaya çalışmalıdır. Aksi halde, bu gidiş iyi bir gidiş değildir. Acı da olsa, Yüce Meclis huzurunda bu gerçekleri söylemek suretiyle muhalefet görevini yerine getirmiş oluyoruz.

Merkez Bankasının altın ve rezerv durumu da dış ödemelerde içinde bulunduğumuz nazik durumu ortaya koymaktadır. Başbakanın gerçekleri ters gösterme çabalarına rağmen rezerv durumu daha önceki yıllarla kıyaslanamıyacak kadar bozulmuş bulunmaktadır. 1970 Mart sonunda kâğıt üzerinde rezerv durumu 172 milyon dolâr olarak gözükmekle birlikte, 177 milyon dolârlık ithalât için henüz ödeme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi akreditiflerin peşin olarak ödenmesi usulünden seçimlerden evvel Mayıs ayında vazgeçilmiştir. Biz, bu usulden niçin vazgeçtiniz demiyoruz. Fakat aslında ödemelerin geciktirilmiş olmasından doğan bir imkânı, Başbakanın yaptığı gibi gerçek bir rezerv artışıymış gibi gösterme aldatmacasından vazgeçin diyoruz. Şu yukardaki rakamlara bakıldığı zaman daha önceki ölçülere göre rezerv durumu sıfırın da altında olduğu aşikârdır.

Ayrıca Merkez Bankasında bekliyen transferler de bir çığ gibi büyümektedir. 1968 Şubatında teminatları yatırılıp transferleri bekliyen talepler 37,5 milyon dolâr iken, bu, 1969 Şubatında 155 milyon dolâra ve 1970 Şubatında ise 235 milyon dolâra çıkmıştır. Bunların halihazırdaki tutarı ise 260 milyon dolârı geçmiştir.

Bütün bu gerçekler, resmî kuruluşların hesapları da açık ve seçik bir şekilde ortada duruyorken, iktidar sözcülerinin bu kürsüden her şeyi güllük gülistanlıkmış gibi gösterme çabaları, kimi aldatmak içindir Ekonomik durum böyle açmazlara düşürülmüşken, birkaç yıl daha iktidarda oturabilmek için gerçekleri tam 180 derece zıtlığiyle gösterme mantığını izah edebilmek bizim aklımızın alacağı bir tutum değildir

Sayın milletvekilleri;

Ekonomimizin içinde bulunduğu durumu kaba çizgilerle özetlemek gerekirse şunları görmekteyiz. Her şeyden önce üç yıldır yatırım kesiminde üretimin artmaması, geçimini topraktan sağlıyan büyük bir vatandaş kütlesini güç durumlara düşürmüştür. Aynı zamanda üretimdeki yetersizlik ihraç malları ile hammadde bakımından darboğazlar yaratmakta, buğday gibi temel bir gıda maddeşi ihtiyacını temin etmek için yurt dışından ithalât yapma durumunda kalınmaktadır Sanayii kesiminde bütün iddialara rağmen üretim artışının plân hedeflerinin gerisinde kaldığı da bir gerçektir. Döviz kıtlığı nedeniyle, sanayiimizin ihtiyacı olan hammadde ve yarı mamul ithalât ihtiyacı karşılamadığı için mevcut kapasite bile tamamiyle kullanılamamaktadır. Öte yandan, bir yandan döviz karşılığı, bir yandan da finansman güçlükleri nedeni ile programlanan yatırımlar zamanında tamamlanamamakta hedeflerin gerisinde kalınmaktadır.

Ekonomide fiyat istikrarı temelinden bozulmuş, hızla artan fiyatlar karşısında dar ve sabit gelirli emekci kütleler ciddî bunalımlara itilmişlerdir. Geçimini topraktan sağlıyan köylü vatandaş; her şeyin fiyatı arttığı halde, kendi ürününe değer fiyat bulamamaktadır. Çiftçinin kullandığı çeşitli ihtiyaç maddelerinin de fiyatı hızla artmıştır. Bu vatandaşlarımız artan maliyetlere karşılık ürünlerinin hakettiği fiyatı bulamazken, bir aracı grupu onların sırtından haketmedikleri bir kazancı sürdürmektedirler. İktidar ise birtakım hayali rakamlar kurmakta, müreffeh Türkiye öyküleri söylemekte, milyonlarca insan yarın sofrasına koyacağı bir lokma ekmeğin veya ayın geriye kalan günlerini nasıl idare edeceğinin hesabını yaparken, Başbakan, «Beş yıl içinde bir Türkiye daha yarattık» diyebilmektedir. Üzerine toz kondurulmıyan, eleştirilmesine tahammül dahi edilemiyen bu bozuk düzen, emeğiyle hayatını kazanmıya çalışanları kıskancı içine alırken, mutlu bir azınlık bugün biraz daha mutlulaşmaya devam etmektedir.

Böyle bir ortamda piyasa ve fiyat mekanizması kendisinden beklenen görevleri de ye-

rine getiremez olmuştur. Artık Devletin resmî belgeleri bile, fiyat mekanizmasından yeteri ölçüde istifade edilemediğini göstermekte, geniş çapta idari karar ve maddi kontrollara rağbet edildiği itiraf edilmektedir. Bunun gerekçesi olarak da, «Hızla gelişen talebe göre, özellikle temel sınai ürünlerde üretim azlığının devamlı olarak cari olduğu ortamlarda ithalât imkânlarının da sınırlı olmasının fiyat mekanizmasının işletilmesinde büyük güçlükler yarattığı» gösterilmektedir. Eğer bu ifadelerle muhalefet yapmak amaciyle kötümser bir tablo çizmek istediğimiz zannediliyorsa, dikkatinize arz ederim, bunlar 1970 programının cümleleridir.

Sayın milletvekilleri;

Piyasa mekanizmasının görevini yapamadığı, yani kaynakları en verimli olduğu alanlara dağıtamadığı ortamda ekonominin üretim gücünün artması beklenmektedir. Böyle bir ekonomide en kârlı faaliyet alım satım faaliyetleri olmaktadır. Bugün alacaksın, bir müddet bekleteceksin, en aşağı bir misli fiyatla satacaksın. Bunun ekonomik gelişme ile de bir ilgisi yoktur. Üretim gücü artmıyan bir ekonomiyi, piyasa mekanizmasının işlemez hale geldiği bir ekonomiyi, dış piyasalarla fiyat bağlantısını kaybetmiş bir ekonomiyi, ne kadar iyimser olursanız olunuz, hangi ölçüleri kullanırsanız kullanınız sıhhatli bir gelişme içinde sayamazsınız. Aksini düşünmek sağduyudan yoksun olmak demektir

Ekonomimiz üzerinde yapılan bu yanlış hesaplar ve yürütülmeye çalışılan tutarsız politikalar, 1958 yılında olduğu gibi Türkiye'yi bir devalüasyonun eşiğine kadar getirmiştir. Bunu uzun bir süreden beri dış çevrelerin de istediği ve Hükümete bu yönden telkinlerde bulunduğu kimsenin meçhulü değildir. Başbakanın devalüasyon yapılmıyacağı yolundaki ısrarlı beyanlarına rağmen Hükümetin şartlarını kendi eliyle hazırladığı böyle bir karardan artık kaçamıyacağı anlaşılmaktadır. Zaten 1970 programında da «Millî piyasanın uluslararası piyasalarla fiyat ilişkilerini geliştirici nitelikte politika düzenlemeleri de büyük önem taşımaktadır» denerek, bu yöndeki karar açık açık ortaya konulmaktadır.

Sayın milletvekilleri; ,

Ekonomimiz ile ilgili sorunları eleştirirken Türkiye'yi bugün çok yakından ilgilendiren Ortak Pazar konusuna da eğilmeyi zorunlu görüyoruz. Bu o kadar önemli bir konudur ki bugün atılacak erken ve yanlış bir adım, yalnız bugünkü değil, fakat gelecek nesilleri de ağır yükümlülükler altına sokacaktır. Bilindiği gibi, Ortak Pazarla ilişkilerimiz yönünden, ilk beş yılı kapsıyan hazırlık dönemi 1969 yılı sonunda tamamlanmış bir süreden beri ikinci aşama olan geçiş döneminin şartları üzerinde görüşmelere başlanmış bulunmaktadır.

Şüphesiz bu görüşmelerde hazırlık dönemini bir altı yıl kadar uzatma imkânı mevcuttur. Ancak Hükümet, anlaşılmaz bir acelecilik içinde bu imkânı kullanmaksızın, biran önce geçiş dönemine geçmek eyilimini göstermektedir. Geçiş dönemi bizim için ağır vecibelerin başlıyacağı bir dönemdir. Bundan önceki konuşmalarımızda, Türkiye ekonomisi bakımından hazırlık döneminin yeterince değerlendirilmediğini ortaya koymuştuk. Bu dönem içinde toplam ihracatımızda Ortak Pazar ülkelerine yaptığımız ihracatımızın payı azalırken, ithalâtımız hızlı bir şekilde artmıştır. Son Münih ve Antalya'da yapılan Ortak Parlâmento Komisyonu toplantılarında C. H. P. li üyeler, geçiş dönemine girilmenine muhalif kalarak gerekli uyarma görevimizi yapmışlardır. Yine tekrar ediyorum, özellikle bugün bize kabul ettirilmek istenen şartlarla geçiş dönemine girmemiz halinde sanayimizin geleceği yönünden, sonradan telâfisi mümkün olmıyacak bir ortam yaratılmış olacaktır. Ortaklık Andlaşmasının verdiği imkânlardan yararlanarak hazırlık dönemini mümkün olduğu kadar uzatmaya çalışmalıyız

Sayın milletvekilleri;

Ekonomik, sosyal ve kültürel sorunların, bir bütün halinde ele alındığı günümüzün devletinde, bütçe tasarıları toplumun sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasal gerçeğini de yansıtmakta ve etkilemektedir.

Büyük Meclisçe kabul edilmiyen bütçe tasarısı üzerinde C. H. P. Grupunun görüşlerini açıklarken konuyu bu açıdan ele almış, Anayasa, düzen ve bütçe ilişkileri üzerinde durarak, siyasal iktidarların bütçelerin yapımında kendi tercihlerinden önce, Anayasa tercihle-

riyle sınırlı bulunduğunu anlatmaya çalışmıştık.

Ancak, bütün çabalarımıza rağmen iktidar sözcüleri, parti görüşleri üzerinde bir ortak devlet politikası tesbit eden Anayasa gerçeğinden habersiz görünmekte, düzen konusunda olduğu kadar, kalkınma yöntemleri hususunda da yurt gerçekleriyle bağdaşmıyan görüşler ileri sürmektedirler.

Bu durumda görüşlerimizi bir kere daha belirtmek ve Hükümetin Anayasa ile çatışan düzen anlayışını iktisadi gelişmelerin ışığında tekrar ortaya koymak istiyoruz.

Siyasal partilerin kendi felsefelerinin gereği olan, ekonomik ve sosyal görüşleri savunup yürütmek istiyeceklerinde şüphe yoktur. Bu onların tabiî hakkı ve bir bakıma da varlıklarının sebebidir.

Fakat, ortak dayanağımız olan Devletin temel yasası üzerinde birleşmek ve onun yürüyen buyruklarını parti görüşlerimizin üstünde tutmak gerekir. Böyle bir bu birleşme rejimin en güçlü teminatı olduğu gibi, kısır çekişmelerden kurtulup, biran evvel az gelişmişlik çemberini kırmanın da gereğidir. Zira, Türk Anayasasında sadece devletin hukukî kuruluşu düzenlenmekle kalınmamış, asırların ihmali sonucu gelişememiş bulunan sosyal ve iktisadi yapımızı kalkındıracak tedbirler de getirilmiş, yollar gösterilmiştir. Böylece bir taraftan Batı dünyasını olgunlaştıran, özgürlükler düzeni tüm gerekleriyle teminata kavuşturulurken, bir yönden de bu düzen boşlukta bırakılmayıp kurulması emredilen bir amaç düzene dayandırılmak istenmiş, Devlete, millî plânlarla kalkınmayı gerçekleştirmek ödevi verilmiştir.

Yani bizzat Anayasa bir bozuk düzenden şikâyetçidir. Özgürlükleri geniş kütleler için kâğıt üzerinde bırakan ve onları, az gelişmişliğin kısır çemberi içinde daraltan bir ekonomik yapıdan şikâyetçidir.

Yine Anayasa, vatan topraklarında, toprağa susamışların yaşadığı, köylünün alınteri emeğinin, aracıların ve tefecilerin elinde sömürüldüğü, yüz binlerce çocuğun bakımsızlıktan öldüğü bir düzenden şikâyetçidir. Ve onun değiştirilmesini emretmektedir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Oysa, Sayın Başbakan ve sorumlu arkadaşlarına göre; «Türkiye'nin problemleri vardır, Türkiye'nin ihracat güçlükleri vardır, Millî gelir düşüktür, kredi ve gelir dağılımında aksaklıklar vardır. Ama bunların sebebi düzendeki bozukluk değil, Türkiye'nin az gelişmiş olmasıdır. Bunların düzen bozukluğu ile hiçbir ilgisi mevcut değildir. Bunların az gelişmişlikle ilgisi vardır. Nizamın ve düzenin bir kötülüğü yoktur. Mesele onu doğru işletmektir.» tezi savunulmaktadır.

Sayın milletvekilleri;

Şayet Türkiye'nin sorunları «Tavuk mu yumurtadan, yumurta mı tavuktan» gibi mantık oyunlariyle unutturulmak istenmiyorsa, bu garip mantığın anlaşılması kolay olmıyacaktır.

Elbetteki her sosyal yapı kendi koşullarına ve problemlerine göre şekillenir. Feodal kalıntılardan arınıp sanayileşememiş bir toplum, az gelişmişliğin çeşitli sorunları ile elbette yüklü olacaktır.

Ancak, toplum bilimde sebep ve sonuç ilişkilerini katî bir determinizme bağlamak mümkün görülmemekte, sebeblerle sonuçlar arasında karşılıklı bir etkileşmenin mevcudolduğu bilinmektedir.

Sebepler, sonuçları yaratmakla beraber, sonuçlarda, bir defa ortaya çıktıktan sonra kendilerini yaratan etkenleri, olumlu veya olumsuz yönde etkileme durumunda olurlar. Bunun aksini düşünmek, Cumhuriyet devrimlerinin ve tüm reformcu eylemlerin başarısızlığını veya anlamsızlığını iddia etmek demektir.

Şu halde, sosyal gelişmelerin katî bir illiyet içinde değerlendirmek, Türkiye'nin çözüm bekliyen sorunlarını teolojik bir tevekküle terketmek demektir.

Kaldı ki, A. P. yöneticilerinin problemlerimizi sıraladıktan sonra «Bu düzenin bozukluğu yoktur, mesele onu işletebilmektedir» diyebilmeleri, işlemiyen bir saatin bozuk olmadığını söylemek kadar mânasız bir iddiadır.

Sayın milletvekilleri;

Bu bozuk düzen, az gelişmişliğin sonucu olduğu gibi, sebebidir de.

A. P. İktidarı bu gerçeği farkedemediği içindir ki, Anayasanın kalkınma felsefesini kavrıyamamakta, kalkınmanın yöntem ve araçları konusunda Türkiye'nin şartlarına ters düşen görüşler ileri sürmektedir.

İktidar partisine göre, devlet kesimi israfçıdır. Ve verimli değildir. Bu nedenle Tür-

kiye'de yeni yatırımlar özel sektör eliyle yapılmalı, eskiden kurulmuş tesisler ise gerektiğinde özel şahıslara uygun şartlarla devredilmelidir. Bu görüş sahipleri son 20 yıl içinde iki defa iktidara geldikleri halde, bu konuyu istismar etmekten öteye, düşündüklerini eyleme geçirememiş, ekonomik politikalarını yinede bunlara dayalı olarak yürütmek zorunluğunu duymuşlardır.

Bunun böyle olmasının nedeni, Türkiye ekonomisi için devletçiliğin, bir keyfi tercih değil, ekonomik ve toplumsal gerçeklerin kaçınılmaz bir sonucu olmasındandır. Ekonomik gelişme ancak sanayi dallarında kapasite yaratmakla gerçekleşebilir. Sanayileşme, sadece kısa dönemde sağlanacak kârlar göz önünde tutularak gerçekleştirilemez. Uzun dönemi kapsıyan bir sanayileşme politikasında yatırım kararlarını, sadece işlemiyen bir fiyat mekanizmasının hatalı tercihlerine bırakmak, bugün artık aklı başında Batılı iktisatçıların da kabul etmediği bir görüştür.

Kaldı ki, bugün hızla gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için teşebbüslerin belirli bir büyüklükte kurulması gerekmektedir. Büyük sermaye yatırımını ve teknik bilgiyi gerektiren bu teşebbüslerin devlet eliyle kurulup, yönetilmesi kaçınılmaz bir zorunluktur. Bu nedenle değilmidir ki, bugün bile aksi yöndeki bütün heveslere rağmen kalkınma plânında öngörülen büyük çaptaki yatırımların devlet kuruluşlarına yaptırılmasına devam olunmaktadır.

Kamu kuruluşlarının israfçı ve verimsiz olduğu yolundaki görüşler ciddî bir temelden yoksundur. Bugünkü uygulamada İktisadi Devlet Teşekkülleri ihmal edilmekte, insafsız bir şekilde partizan eylemlerin aracı olarak kullanılmaktadır. Ancak ne kadar yıpratılmak istenirse istensin, çeşitli kıstaslara vurulduğu zaman, bu işletmelerin dağınık bir şekilde çalışan özel sektör kuruluşlarına üstün olduğu da bir vâkıadır. Son aylarda biri İstanbul İktisat Fakültesinde, diğeri Siyasal Bilgiler Fakültesinde yapılan iki araştırma bizce şaşırtıcı olmıyan bâzı ilginç sonuçlara varmaktadır. Her iki araştırmada da yatırılan sermayeye karşılık, yaratılan katma değer, devlet kesiminde ezel kesime oranla çok yüksektir. İstatistik Enstitüsü sanayi sayımı sonuçlarına, göre, Devlet kesimi verimlilik, kârlılık, ortalama ücret, sermaye - işgücü oranı bakımından özel kesime üstün bir durum göstermektedir.

Sayın milletvekilleri;

A. P. İktidarının elinde, kıt kaynaklarımızın bu suretle israf edilmekte oluşu, düzen tartışmasını hedefinden saptırmak için yapılan, bir polemiğide aydınlığa çıkarmaktadır.

Hükümet sorumluları, düzen değişikliğini gerçekleştirecek tedbirleri tartışmak yerine, sosyal ve ekonomik gerçekleri çoğu kez tersine çevirmekte, örneğin; sömürünün en iğrencinden başka bir şey olmıyan tefecilik, İkinci Beş Yıllık Plânda «Teşkilâtlanmamış kredi piyasası» gibi çalımlı bir isimle arzı endam etmektedir.

Bazanda anlatageldiğimiz gerçekleri kabul etmek zorunda kalan iktidar, bu defa minderden kaçmanın yolunu, «Bu bozuk düzeni bizmi getirdik?» sorusunda aramaktadır.

A. P. nin bu düzenin kurucusu olduğunu söylemek Türkiye'nin sosyolojik ve ekonomik gelişmesinden habersiz olmak demektir. Bu bozuk düzen, köklerini Atatürk'ün belirttiği gibi; «Kemiklerini asırlar boyu, hudut boylarına bıraktığımız; kanını, canını, nimetini aldığımız, ama, karşılığında hiçbir şey vermediğimiz Türk halkının asırlarca kendi kaderine terkedilmişliğinden, onu Orta Çağ karanlığına iten bir taassuptan ve ülkesini açık pazar haline getiren bir sömürüden almaktadır.» (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri.)

Bu düzen, Cumhuriyeti kuranların yenmeye uğraştıkları asırlarca sürmüş bir sömürünün kalıntıları üzerinde yaşatılmak istenen bir düzendir. Sayın Başbakan bu bozuk düzeni biz mi getirdik? Sorusunu sormadan önce, iktidarının ekonomik ve sosyal politikasını Türkiye'nin, tarihsel süreci içinde gözden geçirmek zahmetine katlanmalıdır. Bu takdirde A. P. İktidarının bu düzeni yaratmaktan değil, onu daha da bozuk hale getirmekten sorumlu olduğunu görecekler, belkide, israfçı ve tutucu iktidar politikasının yarattığı dar boğazları farkederek, Türkiye'de hızlı bir sanayileşme ve kalkınmanın ancak âdil ve rasyonel bir devletçilik politikasiyle mümkün olacağını kabul etmek ihtiyacını duyacaklardır. (C. H.

P. sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar.)

Sayın milletvekilleri;

Son yıllarda kamu oyunu yakından ilgilendiren bir sorunda üniversite ve gençlik olaylarıdır.

Üniversitelerimizin boykotlar, işgaller ve reform tartışmaları halinde sürüp giden, bir huzursuzluğun içinde bulundukları bir gerçektir. Fakat, asıl vahim olan, bu huzursuzluğun, artık öğretim düzeniyle ilgili olmaktan çıkarak, kanlı boğuşma ve çatışmalara yol açan ağır bir bunalıma dönüşmüş olmasıdır. Bu durum gençlerimizin eğitim ve öğrenimini aksatmakla kalmamakta; ekonomimize de pahalıya mal olmaktadır. Bu maliyetin faturası, üniversitelerin sadece kapalı kaldığı gün sayısından ibaret görülemez. Öğrenim çağındaki gençliğin üretici hale geçişindeki sürenin uzamasının, topluma olan maliyeti bugün ödenirken, gençlerin eksik eğitim görmelerinin bedeli de gelecek yıllarda ödenecektir. Maliyeti ve maliyeti ile üzücü olan bu olaylardan ötürü, gençlerimizi suçlamadan önce, konuya açıklık kazandıracak bir sorunun cevaplandırılması gerekmektedir.

Kültürel ve ekonomik yönleriyle, bu günümüzü olduğu kadar geleceğimizide ilgilendiren öğrenci hareketleri, acaba gençliğin içinde bulunduğu sosyal bir bunalımın mı sonucudur; yoksa iddia edildiği gibi, bir avuç kendini bilmez anarşistin tahriki ile mi başgöstermektedir?.

Eğer bir gençlik bunalımı söz konusu ise, bunun sorumlusu elbetteki gençler değil, bunun asıl sorumlusu bunalımları önlemek ve çözümlemekle görevli olan yöneticilerdir.

Şayet olaylar, sadece anarşist bir azınlığın tahriklerine bağlanıyorsa, bu takdirde de on binlerce öğrencinin nasıl olupta böyle küçük bir azınlığın etkisinde kalabildiği düşünülmeli ve kütleleri etkiliyebilen bu türlü tahriklerin, ancak elverişli ortamlarda başarı sağlıyabildiği unutulmamalıdır.

Şu halde, ister sosyal bir bunalım kabul edilsin, ister tahriklere bağlansın, gençlik olaylarını toplumsal gerçeklerin dışında görmek mümkün değildir.

Nitekim, dünyayı saran öğrenci hareketleri ile birlikte, bu konuda yüzlerce cilt bilimsel araştırma yapılmış, Unecko yayınları da dâhil olmak üzere bu araştırmalarda olaylar, bir zabıta vakası kabul edilmiyerek, sosyal ortamın ışığında değerlendirilmiştir.

Günümüzde öğrenci hareketleri, sosyal değişmelerin sonucu görülmekte, olayların her toplumun kendi koşullarına göre, farklı biçimleri geliştiği bilinmektedir.

Sosyal değişmenin, teknolojinin başdöndürücü hızına ayak uyduramadığı bir kısım gelişmiş ülkelerde, üniversiteli, geleneksel eğitim ve toplum düzenine karşı çıkarken, az gelişmiş ülkelerdeki, üniversiteli, genellikle değişmiyen toplumsal yapının yarattığı bir sabırsızlık içinde bulunmaktadır.

Nitekim Türkiye'deki öğrenci hareketleri, dışındaki örneklerine özenen bir taklit hevesine değil; daha çok ileri bir toplum düzeyine erişmek özlemine dayanmaktadır.

Bu sabırsızlığın temeldeki nedeni, sosyal değişme hızının, kalkınma hızından yüksek bulunuşu ve değişen değer yargıları ile gittikçe bozulan sosyal düzenin çatışmakta oluşudur.

Oysa üniversite ve gençlik sorununa gerçek boyutları içerisinde eğilmekten kaçınan iktidar, bu olayları, yüzeysel nedenlere bağlamakta ısrar etmekte gençliğin toplum önünde sevimsiz bir görüntü içine itilmesinden fayda ummaktadır.

Oysa Sayın Başbakan, öğrenci hareketlerini aşırı akımlara bağlamakta, ve özerkliğin kusuru saymaktadır.

Elbetteki her yerde ve her olayda olduğu gibi, gençlerimiz arasında da kendini yıkıcı akımlara kaptıranlar, çok az da olsa, bulunabilir, fakat Hükümet, bunun bir neden değil, bir sonuç olduğunu farketmez görünmekte, olayların toplum düzenini ihlâl edici bir yönde gelişmesini önlemekten uzak bulunmaktadır. Ve hemen, bütüniyle Atatürk'cü olan Türk gençliğini suçlıyan bir tavır takınmaktadır.

Daha da kötüsü, iktidarın tarafgir tutumu ile, gençliğin kamplara ayrılmasını teşvik etmesi; kanunsuz hareketleri, nereden gelirse gelsin, aynı ölçülerle karşılamaktan uzak oluşudur.

Hak ve güvenlik duygusunu zedeliyen bu tek taraflı tutum, silâhlanma ve çatışmaların başgöstermesinde önemli bir etkendir.

Hükümet kaba kuvvete başvuranlara karşı devlet otoritesini hâkim kılmak yerine,

farklı görüşlerdeki grupların çatışmasından doğacak dengeye bel bağlamış; kanunların hâkim kılınmasındaki bu yetersizlik, bir kısım grupların örgütlenip pervasızca silâhlanmasına yol açmıştır.

Üniversite bilim çevreleri, bu durumun ortaya çıkmasında geniş bir kütlenin Anayasanın 21 nci maddesine açıkça aykırı olarak, çağ dışı, bir eğitimin pençesine terkedilmiş olmasının önemli bir rolü olduğunu belirtmekte ve Hükümeti uyararak, saldırılara ve irtica tehlikesine tam ve tarafsız bir şekilde cephe alamıyan siyasal iktidara tarihî sorumluluğunu hatırlatmaktadırlar.

Henüz birkaç gün evvel Ankara Üniversitesi Senatosunca, Hükümete tevdi edilen mektupta; «Siyasal iktidarların, lâik bir düzen içinde, sosyal adaleti sağlamıya yönelmiş bir politika benimsemelerinin, bunalımları önlemenin ilk şartı olduğu» belirtilmiş ve iktidardan, «taraf tuttuğu kanısını verecek davranışlardan kaçınılması, kanunların tarafsız uygulanması, Anayasal düzenin süratle hâkim kılınması» istenmiştir.

Bu suretle öğrenci hareketlerinin, bir zabıta vakasından ibaret görülemiyeceği, ve Hükümetin kanunların hâkimiyetini sağlamaktan kaçınan tek taraflı tutumu, bilim çevrelerince de dile getirilirken, Başbakanın, yeni kanuni tedbirlerden söz etmekte oluşu, üzüntü vericidir.

Sayın milletvekilleri;

Türkiye'nin sorunlarının sokakta çözümlenmesine, gençlik olaylarının ekonomik ve kültürel kalkınmamıza zararlı yönde gelişmesine, özellikle vuruşma ve çatışmalara, elbette seyirci kalamayız, fakat bunu önlemenin yolu, Hükümetin yetersizliğini baskı tedbirleriyle gidermeye çalışmak ve gençleri ağır suçlamalarla karşımıza almak değil, onları topluma kaynaştırmak ve bugün için olduğu kadar, yarınlar içinde onların yapıcı yardımlarından yararlanma yollarını bulmaktır.

Bunun da ilk tedbiri, kanunları herkese karşı, tarafsız bir şekilde uygulayıp hâkim kılmak ve öğrenci hareketlerini sosyal değişmelerin ışığında değerlendirebilmektir.

Sayın milletvekilleri,

Gençlerin zaman zaman yersiz ve aşırı dileklerde bulunması veya yaşının gereği olan müballağalı bir hassasiyet göstermesi de mümkündür.

Bunu anlayışla karşılamak, örneğin; «Bağımsız Türkiye» diyenlerin hepsini, yabancı bir ideolojinin ajanlığı ile suçlamamak gerekir. Bu sloganın, bâzı art niyetli çevreler tarafından kullanılmakta oluşu, ne değerini yitirir, ne de bu sloganı kullananların bütünüyle suçlanmasını gerektirir.

Yapılacak olan, gençlerin millî heyecanını kınamak yerine, onlara Türkiye'nin bağımlı bir politika gütmediğini anlatabilmektir.

Bu, ulusal gururumuzun öz gereği olduğu kadar, aynı zamanda örnek aldığımız Batı dünyasının hoş görüye dayanan özgür ve insancıl geleneğidir de.

İktidar sorumluları, gençlik hareketlerimizi renkten renge koyarken, Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakan Yardımcısı Sisko, Senato Tahsis Komisyonunda yaptığı bir konuşmada aynen : «Türkiye'nin tek bir yabancı Devlete dayanmak istemediğini» söyliyerek, «Türk milliyetçiliği ve onunla birlikte Türkiye'nin sadece bir yabancı Devlete dayanmamama, arzusu, gittikçe gelişmektedir. Bu mâkul bir gelişmedir. Türkiye'de mevcut serbest münakaşa ortamında, A. B. D. nin, çeşitli çevrelerin hücumlarına mâruz kalması da anlaşılmaz bir şey değildir.» diyebilmektedir.

Ülkemizde gençlik hareketleriyle protesto edilen bir yabancı Devlet yetkilisi bile, gençlerin bağımsız Türkiye sloganını saygıyla karşılıyarak Türk milliyetçiliğine bağlarken, A. P. iktidarının bunu mutlaka ve munhasıran aşırı solun tahriklerinden ibaret görmesi, hayret vericidir.

Sayın milletvekilleri;

Hatırlanacağı üzere Şubat ayındaki bütçe görüşmelerinde, aşırı akımlar konusuna ayrıntılı bir şekilde değinmiştik. Ancak, o tarihte müzakereleri izlemiyen Hükümete görüşlerimizi duyurmak imkânından yoksun kalmıştık. Bu nedenle bu önemli konuya bir kez daha değinmek özellikle lâiklik konusunda Hükümeti uyarma çabalarımıza devam etmek istiyoruz.

A. P. iktidarının bu konudaki tutumunu eleştirmeden önce, aşırılık kavramı üzerinde durmak yararlı olacaktır.

Aşırı olsun veya olmasın her akım, bir fikir ve inanç sistemine ilişkin bulunmakta; bu ne-

denle de kanuni tedbirler gerektiren hallerde bir Hukuk Devleti tartışması başgösterebilmektedir.

Hürriyetler rejiminin temeli olan, düşünce ve kanaat özgürlüğünün sınırlarını ilgilendiren böyle hassas bir konuda, kişisel değer yargılarımızdan hareket etmemek, hattâ, siyasal eyilimlerimizi bir tarafa bırakarak; «aşırılığın» ölçüsünü hukuk normlarında aramak zorundayız.

Fikir ve inanç özgürlüğünü temel ilke kabul eden Türk Anayasası, bu ölçüyü bizzat tâyin etmiş, hürriyetlerin aşamıyacağı sınırları iki ayrı yönden, ayrıntılariyle düzenlemiştir.

Birinci sınır, demokrasiyi, ülkenin ve milletin bütünlüğünü korumak amaciyle çizilmiş; insanın kişiliğini bir düşünce sistemi içinde eriten komünizm, sosyalist, faşist ve teokratik politikalar, yani diktatoryal bir düzen kurmak istiyen siyasi faaliyetler yasaklanmıştır.

İkinci sınır; devrimlerin ve lâiklik ilkesinin korunması için getirilmiş; Anayasanın 19 ncu maddesiyle «din duygularının» her ne surette olursa olsun kötüye kullanılması yasaklanırken, 153 ncü maddesiyle de devrim kanunlarına atıfta bulunulmuştur.

Bu suretle Anayasamızda aşırılık konusunda iki ayrı ölçü yer almakta, bir yönden hürriyetleri boğmak istiyen siyasi faaliyetler yasaklanırken, bir yönden de lâiklik ilkesine aykırı davranışlar hukuk dışı sayılmıştır. Şayet, hukuk devleti ilkesine ve Anayasaya inanıyorsak, aşırılık ölçüsünü bu esaslar dâhilinde saptamak, Anayasanın yasaklamadığı bir akımı, aşırı olarak suçlamamak, fakat, Anayasal sınırları aşan her akımı da aşırı kabul etmek zorundayız. Fakat her nedense bu konuda tam bir kavram anarşisi içinde bulunan iktidar partisi, aşırı solun kapsamını, dilediği ölçüde genişletirken, aşırı sağın kapsamını da daraltmaya çalışmaktadır.

Aşrı sağı, «teokratik devlet» kurmaya dönük faaliyetlerden ibaret saymakta ve Anayasanın 19 ncu maddesinde yer alan diğer unsurlardan habersiz görünerek, devrimlere ve lâikliğe yönelen saldırıları irtica dışı bırakmaktadır.

Sayın Demirel yurda dalgalar halinde yayılan irtica olaylarından «uzun seneler sürmüş baskıların refulmanları» olarak bahsedebilmekte; «Türkiye'de irtica da, mürteci de yoktur» diyebilmektedir.

Başbakanın tarafgir tutumu bununla da kalmamakta, «mâneviyat ve mukaddesat dâvası 1965 seçimleriyle halledilmiştir» demek suretiyle, din kurtarıcısı gibi bir tavır takınmaktadır.

Cumhuriyetin hiçbir döneminde ibadet özgürlüğü kısıtlanmadığına, aksine taassubun elinde oyuncak olmaktan kurtarıldığına göre, acaba Sayın Başbakanın baskıdan kurtarmak istediği nedir? Bilindiği gibi lâiklik bir özgürlük sorunu olduğu gibi, aynı zamanda, din ve Devlet işleri arasındaki ikiliği gideren bir uygarlaşma sorunudur da.

Din ebedi bir iman gücü olduğu halde, sosyal hayat devamlı değişmekte olduğu içindir ki, lâikliğin amacı, bir yönden fertlere din ve vicdan özgürlüğü sağlamak, bir yönden de mürteci düşüncenin siskolastik kalıplarını kırarak, topluma dinamizm kazandırmak, kutsal inançların sosyal bir baskı ve sömürü aracı olarak kullanılmasını önlemektir.

Sayın Başbakanın bu gerçekleri farketmiyerek, mevhum birtakım baskılardan bahsetmek suretiyle, A. P. iktidarını, sanki vicdanlardan gasbedilmiş, kaybolmuş bir dinin kurtarıcısı gibi göstermek istemesi gerçekten hayret vericidir.

Bu sakat tutumun amacı olsa olsa din ve vicdan maskesi altında beslenen bir irticadan, siyasal çıkarlar uğruna yararlanmak; ümmetçilik fikri etrafında teşkilâtlandırılmış, aslında ise, gerçek din adamlığiyle ilgisi bulunmıyan, bir grupa, kutsal mâbetlerimizde iktidar politikası yaptırarak A. P. oylarına bekçilik ettirmektedir.

Elbette ki böyle bir politika, karanlık güçleri harekete geçirmekte gecikmemiş, irtica zinciri yurt sathında genişlerken, kanlı olaylar, kanlı pazarlar cereyan etmiş; irtica, başkentte ve Hükümetin gözleri önünde harekete geçebilecek kadar saldırgan hale gelmiştir. Bu durum, millî bütünlüğümüze aykırı sonuçlar vermekten de geri kalmamaktadır.

Cumhuriyet devrimlerinin hemen hemen ortadan kaldırdığı inanç ihtilâfları tekrar su yüzüne çıkmış, mezhep çatışmalarının yanısıra, Nurculuk ve Süleymancılık gibi akımlar da hızla gelişmeye başlamıştır.

A. P. İktidarı lâiklik ilkesinin bilimsel ve tarihsel nedenlerini, geçmişte karşılaştığımız bunalım ve ıstırapları, bilmez görünmektedir.

Lâiklik ilkesi, toplumu bölen, parçalıyan mezhep ihtilâflarının önlenmesinde en güçlü teminattır.

Lâiklik ilkesiyle; bizi birbirimizden uzaklaştıran dağıtıcı sebepler ortadan kaldırılarak, Türk milleti kendi öz benliği etrafında birleştirilmek istenmiştir.

Sayın Başbakana, inanç ihtilâflarının etnik kavgalar üzerindeki etkileyici rolünü önemle hatırlatıyor; ve böyle vahîm bir ihtimal karşısında A. P. İktidarının omuzlarına yüklenecek tarihî sorumluluğa işaret etmek istiyoruz.

Sayın milletvekilleri,

Üzerinde mutlaka eğilmemiz gereken bir konu da, sosyal bünyemizi ağır şekilde tehdidetmekte olan, asayişsizlik sorunudur.

Devlet otoritesinin kaybolduğu her yerde, can ve mal emniyeti ortadan kalkacak, Devlet kudretinin kamu hayatından çekilişinden doğan boşluğu, asayişsizlik dolduracaktır. Bu, sosyolojinin değişmez kanunudur.

Artık inkâr edilmez ki, Türkiye'de toplumsal güven duygusu her gün biraz daha azalmakta; güvenlik kuvvetleri, çiğnenen kanunlar ve hiç uğruna sıkılan yumruklar karşısında acz içinde bocalamaktadır.

Spor sahalarında işlenen kolektif suçlardan, Siirt, Kadirli, Söke, Ereğli, Konya, Ankara, Kayseri olaylarına kadar kargaşalıklar zinciri her gün yeni örnekleriyle giderek genişlemekte, çeşitli gruplar silâhlanırken, eşkıyaların Doğu illerinde pervasızca dolaştıkları bilinmektedir.

Soygunlar, ulusal bir tehlike halinde gelişen silâh kaçakçılığı ve silâhlanma, gümrük duvarlarını ve kanunları alay konusu haline getiren, türlü kaçakçılıklar, süratli bir şehirleşmeyle birlikte, artmakta olan çeşitli suçlar, vatandaşların zihninde endişe verici sorular halinde sıralanmaktadır.

Otorite yokluğu sebebiyle, başvuracak merci bulamıyan, daha doğrusu güven duygusunu yitirmiş olan vatandaş, kolayca galeyana gelebilmekte, vukua gelen münferit olayların dahi, kendini aşan büyük kargaşalıklara dönüşebildiği görülmektedir.

İdare ve zabıtanın etkenliğini kaybetmiş olması, bunalımları artırmakta ve kovuşturmaların süratle tamamlanamaması yüzünden, uzayıp giden ceza dâvalariyle birlikte, cezai müeyyidelerin etkisi de gittikçe azalmaktadır.

Bu durumun önde gelen sebebi, hiç şüphe yok ki, düzenin bozuk olmasıdır.

Sosyal durumların farklılaştığı, servet farkları büyüdüğü, vatandaşlara fırsat eşitliği sağlanamadığı sürece, sosyal ilişkiler kaçınılmaz biçimde sertleşecek ve keskinleşecektir.

A. P. İktidarı, Türkiye'nin temel sorunlarını çözümlemek yeteneğine sahibolmadığı gibi, aynı zamanda tüm vatandaşlara karşı, aynı adalet ölçüsünü uygulıyacak bir devlet görüşüne de sahib bulunmamaktadır.

Adalet yoluyla hakkını alamıyacağını düşünen vatandaş, kendi sübjektif adaletine göre netice almaya çalışmakta, «ihkakı hak» teşebbüsleri, ihtilâfları ve suçları yoğunlaşmaktadır.

Güvenlik kuvvetlerinin itibarsız hale geldiği, itilip kakıldığı bir toplumda, ne, can ve mal emniyetinden, ne de, Devletin iç ve dış güvenliği sağladığından bahsetmek mümkündür.

Hükümetin yanlış tutumu yüzünden, halkın sevgisinden yoksun, vatandaşlarla çatışır hale gelen zabıta, kanun gücünü temsil etmekten etme fonksiyonunu yitirmiş gibidir.

Onu itibarlı kılmak, Hükümetin görevi olduğu kadar, aynı zamanda vatandaşlık ödevidir de.

BAŞKAN — Beş dakikanız var Sayın Satır.

KEMAL SATIR (Devamla) — Zannederim bir onbeş dakika içinde bitirmiş olacağım Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Meclisin kararı bu yolda Sayın Satır, birbuçuk saat. İkinci defa konuşma imkânı var, o zaman da...

KEMAL SATIR (Devamla) — İkinci konuşmayı şimdi tamamlar bitiririm Sayın Başkan.

BAŞKAN — Olur efendim. Buyurun.

KEMAL SATIR (Devamla) — Bir meseli tasrih etmek isterim. Arkadaşlarımızdan birisi, «Anayasada sosyalizm yasaklanmıştır, dediniz» diyor. Böyle bir şey tabiî diyemem. Anayasada yasaklanan ihtilâlçi sosyalizmdir. Anayasa Mahkemesi bu konuda kararını belirtmiş ve sosyalist partilerin Anayasaya aykırı bir teşebbüs olmadıkları hakkında kesin kararını vermiştir. Ben sosyalistlik değil komünistlik demiştim, her halde yanlış anlaşılmış olacak. Ama notu

gönderen arkadaşımın kim olduğunu bilmiyorum; kendisine bu uyarmasından dolayı, bana bu tashihi yapmak imkânını verdiğinden dolayı teşekkür ederim.

İHSAN ATAÖV (Antalya) — Altına imzasını atıp bu arkadaşı biz de bilsek çok iyi olur.

KEMAL SATIR (Devamla) — Dedektifliğe meraklı iseniz kâğıdı göndereyim, yazısından kendisini tanımak imkânına sahibolursunuz Sayın Ataöv. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Tarihte daima devlet kurucusu olarak görünen Türk Milletinin geleneği, Devlet kuvvetlerine saygılı olmaktır. Buna rağmen, bahsettiğimiz üzücü olaylar başgösterebiliyorsa, bunun sorumluluğu elbetteki A. P. İktidarınındır.

Bunalımları önliyecek sosyal tedbirler almak gücünden, esasen yoksun bulunan Hükümet, bazan olayların ortaya çıkmasına, partizan ve tarafgir tutumuyla sebebolurken, bazan da patlama noktasına gelinceye kadar seyirci kalmaktadır.

Sayın Başbakana göre, «Asayişsizliğin tabii karşılanması ve üzerinde fazla durulmaması gerekir. Dünyanın her yerinde suç işlenmektedir. Ve suçu önliyecek bir tedbir henüz bulunamamıştır.»

Sayın Demirel'in bu görüşünü ciddiye aldığımız takdirde, suç ve suçluluk önüne geçilemez ve mücadele edilmeye değmez bir hal alacak; uygarlık ve sosyal bilimlerle çatışan garip sonuçlara varmamız gerekecektir.

Belki de, Sayın Demirel, suç ve asayiş konusunu hafife aldığı içindir ki, suçları önlemenin yolunu, emniyet kuvvetlerinin sağlıyacağı kanun hâkimiyetinde değil, bir diğer suçlu grupun yaratacağı dengede aramaktadır. Ancak, burada unutulan, dolaylı yoldan da olsa, suçlularla yapılacak bir anlaşmanın, ağır sonuçlara yol açabileceği, ve kendilerini bu anlaşmanın himayesinde gören kişilerin kolayca sınır tanımıyacaklarıdır.

Sosyal hayatta Devlet sorumlularının gelişigüzel davranış ve telkinlerde bulunmalarının, beklenilmiyen sonuçlar vermesi de, şaşırtıcı kabul edilmelidir.

Nitekim Sayın Başbakanın, gerektiğinde vatandaşın da silâhlanabileceği yolunda, bir tarihlerde söylediği sözün etkilerini, öğrencisinden tutunuz da kendini savunmak ihtiyacını duyan sade vatandaşa kadar çeşitli belirtilerde görmek mümkündür.

Sayın milletvekilleri,

Kaba kuvvetin egemen olduğu anarşik bir ortamda, emniyet kuvvetlerinin ve karakolların erimesi kaçınılmaz bir durumdur. Böyle bir anarşi sürecinin ikinci aşaması ise, kaba kuvvete karşı olanların silâha sarılıp, kendilerini savunmaya geçmeleri olacaktır.

Hükümet olayları taraf tutmak veya geriden izlemekle değil, ancak köklü sosyal tedbirler ve reformlarla önliyebileceğini fark edememekte, her olayı tahrikçilere bağlamak gibi kestirme çözüm yolları aramakadır.

Sayın milletvekilleri,

A. P. Hükümeti çağdaş gerçeklere sırt çevirerek, aşiret usullerine bel bağladığı içindir ki, sorunlarımızı çözümlememiz zorlaşmakta, her gün yeni bir bunalımla karşılaşmamız kaçınılmaz hale gelmektedir.

Endişe verici gelişmelerin her dönemecinde, A. P. İktidarının omuzlarında sorumluluk biraz daha ağırlaşmakta; olayların ve bunalımların arkasında yetersiz ve yeteneksiz bir Hükümet politikasının mevcudolduğu açıkça görülmektedir. Bunun somut bir örneği, Rize'de başgösteren olaylardır. Gümrük ve Tekel Bakanının beyanından anlaşıldığına göre, Devlet fabrikalarının tahribine yol açan olayların nedeni, «Çay yerine kuru ot alma ve para dağıtma usulünün» bir yerde tıkanıp kalmış olmasıdır.

Sayın Bakanın bu konudaki direnişini küçümsemiyor, ancak, karşılaştıkları güçlüklerin temelinde, A. P. İktidarının sakat politikasını aramak gerektiğini söyliyerek gerçek suçlunun oy endişesiyle Hazinenin sırtından üreticiyi ot satmaya alıştıran bir yönetim olduğunu hatırlatmak istiyoruz.

Kanunların tam bir tarafsızlıkla uygulanmayıp, siyasal eyilimlerin ölçüsüne vurulması, zabıta kuvvetlerini sevimsiz hale getirirken, hukuk devleti ilkesini zedeliyen icrai tasarruflar da, birbirini izlemekte ve vatandaşların hak duygusu tahribedilerek anarşiye ortam hazırlanmaktadır.

İktidarın aşırı akımlar ve öğrenci olayları konusunda tarafgir tutumunu, Anayasa organlarından şikâyet eden resmî beyanlar izlemekte

ve mahkeme kararlarına saygılı olmıyan davranışlar da sürüp gitmektedir.

İktidara geldiğinden beri kaza organlarına açıkça tavır takınan ve Danıştayın durdurma kararlarını elinin tersiyle iterek, öğretmen olaylarında olduğu gibi, memurları vekâlet emrine almak suretiyle «Hilei - Şeriye» yolları arayan bir hükümetin, kanunları hâkim kılması elbette kolay olmıyacaktır. Bu konuda son bir örnek, Yüksek Denetleme Kuruluna karşı girişilen yıldırma hareketidir.

Denetleme Kurulundan alınarak çeşitli görevlere atanmış bulunan bir kısım üyeler Danıştaya başvurarak, yürütmeyi durdurma kararı almışlardır. Danıştayın bu kararına uymak Anayasanın 132 nci maddesinin gerektirdiği kaçınılmaz zorunluk olduğu halde, ilgili memurlar görevlerine iade edilmemişler, kararı uygulamaktan kurtulmanın yollarını arıyan Hükümet, yaygın ve dağınık kamu kuruluşlarını denetlemekle yükümlü bir kurulun 15 kişilik kadrosunu 10 kişiye indirmekte sakınca görmemiştir.

Fakat asıl garip olan, kendileri ile ilgili konularda, Anayasanın 132 nci maddesini diledikleri gibi yorumlayıp geçerli sayanların, başkaları ile ilgili konularda, aynı maddenin bir başka hükmünü hiçe sayabilmeleridir.

Sayın milletvekilleri,

İnsanlar belki ekmeksizliğe, belki pahalılığa ve âfetlere dayanabilir ve katlanabilirler. Fakat, adaletsizliğe razı olamaz, hak duygusunun tahribedildiği bir ortamda yaşıyamazlar. Bunun içindir ki, Devlet yöneticileri, hak fikrine herkesten önce inanmak zorundadırlar. Onların hak duygusundan yoksun olmaları halinde, anarşi fikrinin halk arasında yaygın hale gelmesini önlemek mümkün değildir.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1970 yılı bütçe tasarısı üzerinde görüşlerimizi açıklamış bulunuyoruz. C. H. P. Grupu olarak:

Denk ve samimî olmıyan bir bütçe ile fiyat artışlarını kamçılıyan, yatırımlarda öngörülen hedefin 1970 yılı için 1 milyar 400 milyon lira gerisinde kalan, giderek büyüyen dış borçları 3 milyar dolâr seviyesine ulaştıran, dış ticaret açığı gittikçe artarken, dar boğazlara ittiği ekonominin üretim gücünü artıramıyan, gelişi güzel bir yabancı sermaye hayranlığı ile ekonomik üsler vermekten çekinmiyen, Ortak Pazarın geçiş dönemi vecibelerini, hazırlanmaksızın yüklenme eğilimini taşıyan, üreticiyi aracı ve tefecinin elinde bunaltan bir iktidar politikasının tüm özellikleriyle yüklü bu tasarıya kırmızı oy vereceğimizi belirtmek istiyor, az gelişmişliğin Türk halkını saran kısır çemberini Anayasanın emrettiği devrimci atılımlarla kırmak yerine daha da daraltan, devrimlere sırt çevirip irticaa kanat gererek anarşiye ortam hazırlayan Adalet Partisi Hükümetini Grupum adına bir kez daha uyarıyor ve Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, sürekli alkışlar.)

BAŞKAN — Güven Partisi Grupu adına Sayın Turhan Feyzioğlu, buyurun efendim. (G. P. sıralarından alkışlar)

GÜVEN PARTİSİ GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Bütçe müzakeresi bilindiği gibi yalnız bütçe rakamlarının değil, fakat bir Hükümetin tutum ve icraatının da tenkid ve tahlilini gerektiren bir müzakeredir.

Şubat ayındaki bütçe müzakereleri sırasında resmî belge ve rakamlara dayanarak Hükümetin genel iktisadi politikasını, çeşitli sektörlerdeki hatalarını, ihmallerini ve çelişkilerini ortaya koymaya çalışmıştık. Bugün bütçesini tartıştığımız Hükümet aynı Hükümettir, aynı zihniyet, aynı program, hattâ aynı kadro ile tekrar işbaşına gelen Hükümetin bu defa getirdiği bütçenin reddedilen ilk bütçeden başlıca farkı şu noktada toplanmaktadır- Yeni bütçede, geçen bütçe tasarısına göre yatırımlar azalmış ve cari giderler 2 milyar lira civarında artmıştır. Bu değişiklik ispat ediyor ki, reddedilen bütçe tasarısı Devlet personeline yapılmış olan kesin vaidleri yerine getirmeye elverişli değildir. O zaman da Güven Partisi Grupu adına belirttiğimiz gibi, Hükümetin vaidleriyle getirmiş olduğu bütçe birbirini tutmuyordu. Yeni bütçede bu boşluğu doldurmak için bâzı tedbirler alınmış olması, daha önceki müzakereler sırasında ortaya koyduğumuz bu gerçeğin isabetini ispat etmiştir. Yeni bütçede söz konusu boşluğu doldurmak için takibedilen isabetsiz yol, yeni bütçeyi bir başka yönden samimiyetsiz hale getirmiş, bütçenin yapıcılık vasfı-

nı azaltmış ve karşımıza yatırım cari masraf dağılımı bakımından kalkınma plânı hedeflerine tamamiyle aykırı düşen bir bütçe çıkarmıştır. Bu değişiklik dışında bütçenin başka özellikleri; bütçenin zihniyeti, Hükümetin tutumu ve kadrosu değişmediğine göre, bütçe ve Hükümet hakkında üç ay önce bu kürsüden ifade ettiğimiz görüşler bugün de geçerlidir. Bu sebeple geçen defa daha teferruatlı şekilde sunduğumuz belgeleri, resmî kaynak ve delilleri tekrarlamaksızın Güven Partisi Grupunun bütçenin tümü üzerindeki görüşlerini kısa bir özet halinde arz etmeye çalışacağım.

İlk bütçe müzakerelerinden bu yana geçen süre içindeki olaylar Güven Partisinin tenkidlerinde ve teşhislerinde ne kadar haklı olduğunu daha iyi göstermiştir.

Sayın arkadaşlarım, Türkiye'de huzur, güven ve asayiş ihtiyacı, kanun hâkimiyeti ihtiyacı devam etmektedir, hem de artarak devam etmektedir. Boykotlar, işgaller, silâhlı çatışmalar, zabıta kuvvetleriyle vatandaşları karşı karşıya getiren önemli olaylar birbirini kovalamaktadır. Huzursuzluk ve endişe yaratan olaylar üniversite ve yüksek okulların çerçevesini aşarak başka çevrelere doğru yayılmaktadır. Çevresinde olup bitenlerden habersizmiş veya bunlara doğru teşhis koymak imkânından yoksunmuş gibi vahim olaylar karşısında; bunlar mahallî hâdiselerdir, önemli değildir, demek suretiyle omuz silken zihniyetin hatası meydandadır. İşyerlerinde kanunsuz grevler, işgaller, tahripler birbirini kovalıyor. Molotof bombası yerini daha tahripçi silâhlara bırakıyor, dinamit kullanma olayları yurt dışında sabotaj ve iç savaş için eğitim görenlerin giriştikleri tedhiş hareketleri münferit ve önemsiz vakalar değildir. Durumun gerekli kıldığı teşhisleri koymayan, lüzumlu aydınlatmaları ve fikir mücadelesini yapmayan, kanuni tedbirleri zamanında almayan, çeşitli alanlarda hayatî önemdeki ıslahat tedbirlerini geciktiren ihmalci ve gevşek tutumdan iyi sonuçlar beklenemez. Geçen Şubat ayından bu yana büyük şehirlerdeki işgaller, kanlı saldırılar, silâhlı çatışmalar, kanunsuz grevler yanında, Kadirli ve Siirt gibi yurt köşelerinde de zabıta ile vatandaşın karşı karşıya geldiğini ortaya koyan olaylar cereyan etti. Olaylar zinciri içinde en üzücü saydıklarımız ve üzerinde en çok durulması gerekenler şüphesiz can kaybına yol açan veya yurt dışındaki merkezlerden yönetildikleri belli olanlardır. Bu arada zabıtanın, haşin ve haksız bir tutumla olaylara bizzat sebebiyet vermemesinin zaruretine de dikkati çekmek isteriz.

Daha birkaç yıl önce çeşitli maskelerle gerçek niyetlerini gizlemeye çalışanlar bugün çırılçıplak ortadadırlar. Çin veya Moskova komünizminden ilham ve destek görenler, Türkiye'yi çağ dışı geriliklere veya insanlık dışı zulüm rejimlerine sürüklemek istiyenler, her gün artan tahrikler ve taşkınlıklar içindedirler.

Türkiye'yi Maocu, Stalinci veya Brejnevci bir komünizmin pençesi altında kızıl esarete sürüklemek istiyenler de vardır, Türkiye'yi Aranko Petrol şirketinin desteklediği bir Orta - Doğu şeyhliği veya krallığı haline sürüklemek istiyenler de vardır. Türkiye'ye çeşitli emperyalizmler göz dikmişlerdir. Paralariyle, pullariyle, boy boy yayınlariyle, kanuni kılıf vazifesi gören çeşitli dernekleriyle her zaaftan cesaret bularak, her boşluktan sızarak millî bünyemizi içten yıkmaya çalışıyorlar.

Huzursuzluğun yayılmasında, yıkıcı faaliyetleri kışkırtanlar bunlara destek olanlar gibi bu olaylara gerekli teşhisi koymayan gerekli önemi vermiyen ve gerekli tedbirleri zamanında almıyan Hükümetin de bir sorumluluk payı vardır.

Değerli arkadaşlarım; size bâzı belgeler arz etmek istiyorum. Bu belgelerin, memleketin, kaderini düşünen herkesin içinde burukluk yaratacağından eminim. Adının başına bir «devrimci» kelimesi yerleştirmiş olan ve Türk gençliği adına büyük çoğunluğu Atatürkçü olan, millî değerlere bağlı olan, vatanına bağlı olan, Türk gençliği adına konuşma hakkını asla taşımadıkları halde, Devrimci Gençlik Federasyonu adı altında, her gün yüksek sesle konuşan bir teşekkül vardır. Bu teşekkülün, buna bağlı bir kuruluşun, İzmir Bölge Yürütme Kurulunun 13 Nisan 1970 tarihli genelgesinden size sadece birkaç cümle arz etmek istiyorum. «Bundan böyle» bu genelge, üye gençlere dağıtılan bu genelge; «.. biz devrimciler Mao Tse Tung'un üç anadisiplin ilkesi ve sekiz öğüdü çizgisinde davranışlarımıza yön vermeliyiz.» Bunlar mı Atatürkçü

arkadaşlar? «Bütün üyeler..» diyor genelge; «.. kendilerini bir propagandacı ve ajitatör olarak vetiştirmelidir.» Ajitatör olarak yetiştirmek emrini ve talimatını alan insan mı yüksek öğrenim öğrencisidir?.. Aynı genelgede, devrimci teori ile devrimci pratiğin ayrılamıyacağı konusunda Lenin'den nakledilen birtakım cümleler ve öğrencisidir. Aynı genelgede, devrimci teoriyle devrimci pratiğin ayrılamıyacağı konusunda Lenin'den nakledilen birtakım cümleler ve şöyle bir telkin var : «İşçi sınıfına bilinç dışardan getirilir.» Madem ki, işçi sınıfına bilinç götürme işi bize düşen görevdir, öyle ise önce, biz gençler kendimizi Marksizm, Leninizm ile silâhlamalıyız.

Kendilerini Marksizm Lenizim ile girmiş olanlar mı Atatürkçüdür? Aynı genelgede, üyelere hitaben bir kitabın okunması tavsiye ediliyor, daha doğrusu emrediliyor. Bu kitap Stalin'in bir kitabıdır.

Genelgede aynen şöyle denmektedir : «Stalin'in, (Leninizmin ilkeleri) adlı kitabı bütün üyeler tarafından, Nisan 1970 sonuna kadar özel çıkarılarak ve öğretilerek okunacaktır. Bu çeşitli şekillerde yapılacak yoklamalarla incelenerek, okumayan üyeler şiddetle cezalandırılacaktır.» Bütün aşırı sol teşekkülleri̇nde olduğu gibi, okunması emredilen metni okumak, özet çıkararak ezberlemek ve bundan imtihan vermek mecburiyeti tahmil ediliyor. Şiddetli ceza tehdidi altında Türk gencine Stanlin'in bir kitabının okunması tavsiye değil, tekrar ediyorum, emrediliyor.

Rehberleri Stalin olanlar mı milliyetçilikten bahsedecekler Türkiye'de? Sovyet Rusya Komünist Partisinin 20 nci Kongresinde bizzat, halefi Khurutchov tararından 10 milyonlarca insanın kaatili olarak ilân edilmiş, her türlü zulüm usullerine başvurmuş bir sapık, bir câni olarak itham edilmiş olan bir insanı, Türk gençliğinin eserleri korunması mecburi bir önder olarak kabul etmesi mümkün değildir ve bu zihniyeti taşıyanların, bu şekilde başları dışarıya bağlı olanların, ne millî adını taşımaya, ne demokratik adını taşımaya, ne millî demokratik devrimden bahsetmeye hakları yoktur. Çünkü, bunların hiçbir tutumu millî değildir. Bunların demokratik olmakla hiçbir ilgileri voktur ve «Millî demokratik devrim» sözü sadece bir maskedir. Bunun maske olduğunu yayınladıkları başka bildirilerde bulmak mümkündür. Millî demokratik devrim bizim için geçici bir strateji safhasıdır, hedef «Proleter Devrimdir.» diye bizzat kendi neşriyatında birçok defalar yazmışlardır. Ama, ne yazıkki, millî sözünün ve demokrasi sözünün cazibesi altında Stalin'in yoluna gitmeyi akıllarından geçirmiyecek olan birtakım insanları, çeşitli mesleklerden birtakım, insanları kendi yollarına sürüklemek için giriştikleri bir tertip vardır.

Bu maskelerin düşürülmesi ve gerçeklerin aydınlanması şart olduğu için bu konuyu buraya getiriyorum.

Bir başka öğrenci derneğinin bildirisinden aldığım şu cümleyi Yüce Meclisin dikkatine arz ediyorum : » Orakla başınızı kesip, çe'çle beyninizi parçalıyacağız.« diyor bu bildiri. Bu bildiri mi milliyetçi gencin bildirisidir? Böyle bildiri yayınlayan kuruluşlar mı Türkiye'de Anayasanın tatbikini istemektedirler. Anayasayla, kanunlarımızla, milliyetçilikle bu sözlerin ne ilgisi olabilir.

Bunların hüviyetlerini ortaya koymak ve bunlarla cesur şekilde, tesirli şekilde mücadele etmek şarttır. Türk Parlâmentosuna en ağır dille hücum ederek, T. B. M. M. ni tanımadıklarını açıktan ilân edenler, Anayasanın ve kanunun içinde midirler?

Çekoslovokya'yı işgal eden Rus ve Bulgar kuvvetlerini kurtarıcı devrimci kuvvetler diye alkışlıyan, mazlum bir milletin hüviyetini boğmaya giden istilâ kuvvetlerini, kurtarıcı, devrimci kuvvet diye öven satırların sahibi milliyetçi olabilir mi, hürriyetçi olabilir mi, bağımsızlıktan yana olabilir mi? (G. P. sıralarından alkışlar.) ve ne yazık ki, bu bildiriyi yayınlıyan da, biraz evvel bahssettiğim ve daha dün, Türk Devletinin yayın araçlarının birinden, milliyetçilik ve bağımsızlık ve Atatürkçülük sözlerini tekrar edip duran bir gencin başkan olduğu bir teşekküldür. Stalin'i örnek yapan, Çekoslovakya işgalini hoş gören ve testekliyen, bildiri yayınlıyan, üyelerine rehberiniz olan Leninizmi, Stalinizmi öğrenin diye emir veren ve Atatürk ilkelerini bırakıp, Mao'nun 3 öğüdü ve 8 ilkesi rehberimiz olacaktır diye açıkça neşrettiği genelgelere yazan insan, bağımsızlıktan bahsedemez, milliyetçilikten bahsedemez, Atatürkçülükten bahsedemez.

Bundan önce, bir başka vesileyle huzurunuza getirmiş olduğum meselenin bir yönü daha var. Öğrenci kütlesinin dışında, işçi kütlesine sirayet ettirilmek istenen taşkınlıklar vardır. Milliyetçi, hürriyetçi, Türk milletinin saygısına, sevgisine lâyik olan büyük işçi kuruluşumuz, seviyeli, sorumlu işçi kuruluşumuz Türk - İş in karşısında bir aşırı sol partisinin kendisine bağlı olarak kurmuş olduğu bir başka sözüm ona İşçi Konfederasyonu vardır. Adının başına o da devrimci kelimesini koymuştur. Devrimci kelimesini, munhasıran Marksist, Leninist mânada, ihtilâlci mânasında kullandığı açıktır. Delil mi istiyorsunuz; DİSK'e bağlı olan Lâstik - İş'in 10 - 12 Şubat 1970 de İstanbul'da toplanan 16 ncı Genel Kuruluna sunulan bir çalışma raporu vardır. Bu çalışma raporunda öyle fikirler vardır ki, bunları Moskova'da Komünist Partisine bağlı bir propaganda uzmanına yazdırmaya kalkışsaydınız, raporun başka türlü yazılacağını sanmıyorum.

Bu raporda en açık ve en çıplak şekliyle, Türkiye'yi bir komünist rejime zorla geçirmenin propagandası yapılmaktadır, sayfalar dolusu yapılmaktadır. Türkiye için örnek olarak gösterilen rejim hangisidir? Raporun sayfaları arasında aynen; Sovyet Rusya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya ve Çekoslovakya'da işte istediğiniz düzen kurulmuştur cümlesini Türkiye için örnek rejimin Bulgaristan'daki, Macaristan'daki, Sovyet Rusya'daki rejim olduğu görüşü yazılmıştır.

Sosyalist düzene geçmek ve bu düzeni yıkmak için sınıf kavgasının tek çıkar yol olduğu açıkça ve uzun uzun anlatılmaktadır. Marksizmin, Leninizmin ve Stalinizmin bugün çok eskimiş olan çeşitli görüşleri, basmakalıp tekerlemeler halinde raporun başından sonuna kadar serpiştirilmiştir.

Aynı raporda, parlömanter rejimin, burjuva devrimlerinin yarattığı bir yönetim şekli olduğu, işçi sınıfı için, Parlâmentonun sadece bir araç teşkil ettiği, Parlâmentonun işçi sınıfını bilinçlendirmek için bir mücadele alanı gibi kullanılması gerektiği, fakat hedefin, sınıf bilincine varmış, sayıca az, militanları sinesinde toplıyan, İşçi Partisinin iktidara elkoyması olduğu, bu sendika raporunda açıkça ilân edilmektedir.

Türkiye'de 141 nci madde var. Türkiye'de 142 nci madde var. Biraz evvel bu kürsüde, sayın sözcü, Anayasa Mahkemesinin bir kararından bahsetti. Anayasa Mahkemesi bu kararında, 141 ve 142 nci maddelerin Anayasaya uygun olduğuna karar vermiştir. 141 ve 142 nci maddelerin Anayasaya uygun olduğu, en yüksek kaza merciince karara bağlanmış olan bu maddelerin çerçevesi içine giren suçlar, bu raporun her sayfasında, belki 141 defa işlenmektedir.

Değerli arkadaşlarım; sayıları daha pek çok artırılabilecek şu verdiğim birkaç örnek Türkiye'de cereyan eden olaylara teşhis koymak bakımından sanıyorum ki aydınlatıcıdır.

Lenin'in 100 ncü yıldönümü dolayısiyle, yurt dışında bastırılıp Türkiye'ye gönderilen afişler, Lenin'in 100 ncü yıldönümü için çıkarılan özel sayılarda Türkiye Vatanını paramparça etmek için, Türk milletini dilim dilim, yalnız sınıf sınıf değil, çeşitli esaslara göre paramparça etmek için ve Misaki Millî sınırları içinde, artık bir müstakil millet bırakmamak için, ne tahrikler, ne kışkırtmalar yapılmış, ne kadar çıplak suçlar işlenmiştir.

Bu cüretlerin, bu yıkıcı faaliyetlerin bir sonu gelmek lâzımdır. Hangi uçtan gelirse gelsin, bu yıkıcı faaliyetlerin karşısına daha cesur, daha azimli, daha kararlı dikilmek mecburiyeti vardır.

Türkiye'yi ne Basra Körfezinin bir petrol şeyhliği haline düşürmek istiyenlerin bu memlekette artık at oynatması mümkün olmalıdır, ne de Türkiye'yi biraz evvel arz ettiğim örneklerde görüldüğü gibi, Stalin'ci, Mao'cu bir maceraya sürüklemek istiyenler. bu şekilde başıboş faaliyet gösterebilmelidirler.

Türkiye'nin coğrafyası belli... Milletler birçok şeylerini değiştirebilirler ama, coğrafyalarını değiştiremiyorlar. Bizim coğrafyamız, Türkiye'yi çepeçevre tehlikelerle sarılı bir ülke yapıyor. Kendi içimizden bu derece yıkıcı faaliyetlerin çalışmasına ve bünyemizi kemirmesine imkân veremeyiz.

Bütün bu olaylar karşısında, dünyanın her yerinde suç işlendiğinden ve suçu önliyecek bir tedbirin bulunmadığından bahsetmek yeterli değildir. Hürriyetlerin kanun dairesinde kullanılması karşısında, elbette anlayışlı ve sabırlı olmak lâzım. Elbette Anayasanın tanıdığı hürriyetlerin, kanunların tandığı hakların kullanılmasına hiçbirimizin itirazı olamaz. Elbette-

ki fikir hürriyetine, düşünce hürriyetine, ifade hürriyetine, saygılı olmaya mecburuz ve saygılıyız, yürekten saygılıyız, ama fikir hürriyeti başka şey, bir milletin varlığını tahribetmek başka şey, suç işlemeye tahrik etmek, kışkırtmak başka şey, hürriyetlerden yana olmak başka şey, hürriyetleri yok etmek, hürriyetini şuna veya buna tanımak başka şeydir.

G. P. olarak, hürriyetlere saygının yanındayız, fakat taşkınlıklar, zorbalıklar, millî varlığa kasdeden kışkırtmalar ve yıkıcı faaliyetler karşısında müsamaha gösterilmesini kabul etmiyoruz.

Değerli arkadaşlarım;

Yıkıcı faaliyetlerle ilgili bu mâruzatımdan sonra, Türkiye'de bugün bütün vatandaşları ilgilendiren bir başka konuya temas etmek istiyorum.

Geçen bütçe müzakeresinden bu yana, geçen süre içinde Türkiye'de yolsuzluk iddiaları vatandaşları derin şekilde ıstıraba sevk etmiştir. Yolsuzluklarla mücadele konusunda daha titiz, daha ciddî bir tutuma ihtiyacolduğu inancındayız. İktidar, tam tersine, denetim imkânlarını daraltmak ve denetim mekanizmasını zayıflatmak istidadındadır.

Halbuki, yolsuzlukla mücadelenin başında, denetimi kuvvetlendirmek, denetim mekanizmasını rahat çalıştırmak zarureti vardır.

Yüksek Denetleme Kurulunun 8 üyesinin uğradığı muamele, iktidara hâkim olan yanlış zihniyetin bir belirtisidir. Danıştayın kararına rağmen, Yüksek Denetleme Kurulundan uzaklaştırılan ve birçoklarını Devlet hayatında, namus ve fazilet timsali olarak yakından tanıdığım bu üyeler yerlerine iade edilmemişlerdir. Üstelik, ilerde bu üyelerin yerlerine dönebilmelerini imkânsız kılmak için Yüksek Denetleme Kurulunun üye sayısında değişiklik yapıldığı iddiası var.

Bu arada Meclis denetlemesinin dahi kısıtlanmış olması gerçekten hazindir. 132 nci maddenin, Meclis soruşturması, sözlü soru, gensoru gibi, denetim usullerini engelliyecek şekilde yorumlanması yetmiyormuş gibi, Hükümet, yazılı soru yoluyla denetim yapılmasını güçleştirecek bir tutumu benimsemiştir.

Bir G. P. li senatör arkadaşımızın T. B. M. Meclisinin denetimine bağlı bir İktisadi Devlet Teşekkülünün işlemleriyle ilgili yazılı sorusuna güden bir maddesine dayanılarak cevap verilmemiş, hattâ daha da ileri gidilerek sorunuza Bankalar Kanununun tamamen başka amaç cevap verilemez. Çünkü, «Özel hayat gizlidir» denmiş.

Bir iktisadi Devlet Teşekkülünün muamelelerini özel hayat gizliliği bahanesiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisinden gizlemeye kalkışmak Anayasanın ve aklın kabul edebileceği bir davranış değildir.

Muhterem arkadaşlarım, bu misalin yanında Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim yolları açık olduğu zaman sağlanabilecek faydaları gösteren bir başka örneğe kısaca temas etmek istiyorum.

Hatırlıyacağınız gibi, seçimlerden sonra Hükümet programı müzakere edilirken, Güven Partisi Grupu adına bu kürsüde petrolle ilgili bâzı şikâyetlerimizi, bâzı meseleleri dile getirmiş ve bu konuda bir araştırma açılmasını istemiştik. O zaman Sayın Başbakanın, verdiğimiz rakamların, ortaya attığımız iddiaların tamamen hayalî olduğunu iddia ettiği de hatırlardadır. Böyle bir araştırmanın yapılmasına razı olmaları, kanaatimce, o günkü müzakerelerin verimli taraflarından biri olmuştur, bu araştırma yapılmıştır, sonuçlanmıştır, o zaman ortaya koyduğumuz rakamların hayalî olmadığı ortaya çıkmıştır. Türk Milletinin bir kararname değişikliğinde takibedilen dikkatsiz yol yüzünden, bir başka kararnamenin uygulanmasında takibedilen dikkatsizlikler yüzünden, daireler arası işbirliğine riayet edilmemesi yüzünden, çeşitli hataların, ihmallerin birbirine eklenmesi yüzünden uğradığı büyük kayıplar, rakamlar halinde lirasına ve kuruşuna varıncaya kadar, resmî belgelere ve kaynaklara dayanarak, tesbit edilmiştir.

Petrolle ilgili bu araştırmanın sonuçları iyi değerlendirilirse, Türk Milleti bundan çok büyük kazançlar sağlıyacaktır. Mu misali sadece Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim imkânları açık bırakıldığı zaman bundan milletin daima kazançlı çıkacağını gösteren bir örnek olarak zikredip geçiyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Hükümetin tutumunda dikkati çeken bir başka husus, Türkiye'nin iktisadi kalkınması içinde, sosyal ve siyasi huzuru içinde yapılması zaruri olan birçok ıslahatın lüzumsuz yere geciktirilmesidir.

Plânda yer almış olan, Anayasada yer almış olan birçok ıslahat tedbirleri ele alınmamaktadır. Gerekli ıslahat tedbirlerinin başında, Devlet idaresinin ıslahı gelir.

İşe, memur alımında sağlam usuller tatbikine başlamak konusunu ele alarak girişmek gerektiği inancındayız. Bugün Türkiye'de en küçük memurdan daha yüksek memuriyetlere talibolanlara kadar, işe girme yolları maalesef tavsiye, yakın bulma, destek bulma gibi usullere dayanıyor. Nerede bir seviyeli ve beraber çalışma, disiplinli çalışma geleneğine sahip teşkilât görüyorsanız, onun temelinde memur seçiminde ve alımında vaktiyle konmuş olan birtakım sağlam usuller vardır. Bâzı memleketlerde olduğu gibi Türkiye'de de, Devlet Personel Dairesine birinci görev olarak her rütbede ve her kademede memur alımında objektif imtihan usullerini uygulamak görevi mutlaka verilmelidir. Milletvekillerinin her birini iş bulma bürosu gibi çalışmaktan kurtaracak olan, Devlet dairelerine girmeyi sadece birtakım nüfuzlu kimselerin yanına girebilenlerin imtiyazına vermekte olan, işe girmeyi sadece tavsiye ile, kartla, hatırla yürüten bugünkü durumdan bir objektif ehliyete dayanan imtihan usulüne geçmek mecburiyeti olduğu inancındayız. Bunun büyük huzur yaratacağına ve idarede seviyeyi yükselteceğine kaani bulunuyoruz.

İdarede işbaşında eğitim çalışmalarına hız vermek lâzımdır. Devlet personeline, fakir milletin bütçesinden geniş imkânlar ayırmak üzere olduğumuz bir sırada idarenin verimini artıracak işbaşında eğitim usullerini süratle tatbik etmek mecburiyeti olduğu inancındayız.

Devlet Personel Dairesi bizzat ıslah edilmeye muhtaçtır. Bir Devletin idaresinde, yüksek mevkilere gelen idarecilerin bilgi seviyeleri ve mânevi vasıfları en büyük başarı sebebidir. Türk Devleti gibi bu konuda kuruluşundan beri, Selçuklular devrinden, Osmanlı devrinden beri güzel geleneklere sahibolan bir Devletin bugünün şartları içinde yeni bâzı tedbirler almaya mecbur olduğu, muhtacolduğu, kanısındayız.

Bir Devlet idaresi yüksek okulunun kurulması ve yüksek öğretim görmüş kimseler veya memuriyet hayatında başarı göstermiş ve imtihan kazanan, merdivenleri ehliyetleri ile tırmanmak ve yükselmek istiyen memurlar arasından en kaabiliyetli insanları, Devlet hizmetinde yüksek kademelere gelmeye en lâyık insanları dikkatle seçecek, bunların yalnız bilgi seviyeleri değil, fakat mânevi vasıfları, millî değerlere bağlılıkları bakımından da gerekli süzgeçleri kuracak ve Türkiye'nin yüksek Devlet kadrolarını, böyle bir yüksek Devlet idaresi okulunun süzgecinden geçmiş insanların yüksek bilgilerine ve ülkücü yüreklerine, millî değerlere bağlı ellerine teslim edecek bir reforma ihtiyaç olduğu görüşündeyiz. Buna benzer tedbirleri bir çok ülkeler almışlardır, Türkiye'nin geçmişinde böyle usuller başarı ile uygulanmıştır, bu mevzu üzerine önemle eğilmenin zamanı geldiğini sanıyorum.

Devlet idaresinden partizanlık hastalığını söküp atmak lâzımdır. Partizanlık Devlet teşkilâtını da iktisadi Devlet teşekküllerini de kemiren bir illet haline gelmektedir. Senatoda sözcümüzün ifade ettiği gibi, kredi, tohumluk, gübre dağıtımı gibi en basit işlerden başlıyarak çeşitli Devlet hizmetlerinin belli bölgelere götürülmesinde partizan ölçülerin uygulanmasından kesin olarak vaz'geçmek lâzımdır. Millet parasının ve Devlet hizmetlerinin neye göre dağılması zihniyeti demokratik bir rejime yakışan bir zihniyet değildir ve millî bütünlüğün kuvvetlenmesine hizmet eden bir tutum değildir.

Bir başka önemli ıslahat alanı vergi alanıdır. Şubat ayındaki bütçe müzakereleri sırasında vergi idaresinin ıslahında çok geç kaldığımızı ifade etmiştik. Demirel hükümetlerinin 1965 - 1966 yıllarından beri devamlı surette yıllık programlarında tekrarlayıp durdukları yıl içinde gerçekleşeceğini ifade ettikleri, fakat gerçekleştirmedikleri reformlardan biri de Vergi İdaresi reformudur. Plânda vergi adaletini sağlayıcı esaslı tedbirler vardır, bunlar uygulanmamaktadır.

Vergi İdaresinin ıslahı ile ilgili olarak bu yıl getirileceği ifade edilmiş olan tedbirlerin Meclislerden süratle geçirilmesine çalışmak Türkiye Büyük Millet Meclisi için de bir görev olacaktır. Vergi adaletini sağlamanın, iktisadi ve malî dengesizliklere çare bulmanın baş tedbiri Vergi İdaremizi bugünkü durumundan kurtarmaktır.

Millî Eğitim alanında önemli ıslahata ihtiyaç vardır. Millî Eğitimde fırsat eşitliğini sağlıyacak kabiliyet ve zekâlara, maddi imkânlardan yoksun da olsalar, okuma imkânlarını so-

nuna kadar açacak olan tedbirler, demokratik bir ülkenin, sosyal Devlet olmak istiyen bir Devletin, sosyal adaleti sahiden gerçekleştirmek istiyen bir ülkenin alacağı ilk tedbirler arasındadır. Köy çocukları için orta okulların, liselerin, meslekî ve teknik okulların yanında parasız kalabilecekleri, rahatça okuyabilecekleri yurtlar, pansiyon binaları kurmak, parasız yatılılığı orta öğretimde süratle geliştirmek ve artırmak. Yüksek öğretimde burs, kredi dâvasını; yurt dâvasını ucuz kitap dâvasını ve benzeri dâvaları cesur adımlarla halletmek mecburiyeti vardır. Bu gibi dâvaların halledilmemesinden doğan birtakım tepkilerin biraz önce örneklerini arz ettiğim yıkıcı faaliyetler tarafından nasıl sömürülebildiğini dikatinize arz ederek, bunu süratle ele alınması gereken dâvalardan biri olarak tekrar arz ediyorum, dikkatinize sunuyorum Bu konuda Güven Partisi Grupu olarak Meclise verdiğimiz teklifler vardır, bunları ısrarla takibedeceğiz.

Meslekî ve teknik öğretime gereken önem verilmemektedir. Daha birinci kalkınma plânının yapıldığı günlerden beri Türkiye'de eğitim alanında belli bir hedef tesbit edilmiştir.

Genel eğitimdeki büyük yığınakların azaltılması ve buna karşılık sanayileşmek, hızla kalkınmak dâvasında olan bir ülkenin şiddetle muhtacolduğu meslekî ve teknik eğitim dallarına daha büyük önem vermek. Öğrenci dağılışı oranını, 1962 lerdeki durumun tersine 15 yıllık bir süre içinde çevirebilmek. Yani, meslekî ve teknik öğretimde okuyanların oranını yüzde 60 ın üstüne çıkarmak, genel eğitim kollarında okuyanların oranını yüzde 30 civarına düşürmek tesbit edilmiş hedeflerden biri. Fakat bunun için gerekli tedbirler alınmıyor. Siyasi baskılar eğitim politikamızı âdeta başka yönlere çeker durumdadır.

Tarım alanında büyük yatırımlar yapılmıştır. Tohum, makinalaşma, dünya kadar döviz sarf etmek suretiyle gübre ithal edip gübre dağıtma, gitgide genişliyen sulama şebekesi, zirai mücadele faaliyetleri. Bütün bunlardan beklenen faydanın sağlanamayışının sebeplerinden biri, şüphe edilmemelidir ki, tarım alanında eğitim hizmetinin aksamasıdır. Tarım alanında eğitime büyük önem vermek yalnız köylümüzün eğitimini değil, fakat köylüye yol gösterecek olan masa başında değil, tarla başında vazife görecek olan her seviyede tarım teknisyenlerinin süratle yetiştirilmesi dâvası halledilmelidir. Türkiye'de meslekî ve teknik öğretim ihmal edilmiştir ve bir tarım memleketi olmamıza rağmen, ihracatımızın, millî gelirimizin büyük kısmını tarımdan almamıza rağmen meslekî ve teknik öğretim içinde de en çok ihmal edilmiş olan eğitim dalı tarımla ilgili meslekî eğitim ve öğretimdir.

Bu durumun birtakım tarihî belgeleri vardır. Bu dalla ilgili millî eğitim faaliyetlerinin görev sahası dışında sayılmasının da, vaktiyle sayılmış olmasının da bu yoldaki gelişmelerde bir etkisi olmuştur. Çözülmesi gereken organizasyon meseleleri vardır, bunlar da halledilmeli ve tarım eğitimine önem verilmelidir. Dönümbaşına verimi artırmanın başka çaresi yoktur. Başka ülkelerle ilgili araştırmalar gösteriyor ki, tarımda işletme sahiplerinin eğitim seviyeleri dönümbaşına elde edilen verime tesir eden başlıca faktörlerden biridir.

Kalkınma Plânımızın Türkiye'nin geleceğini aydınlatmak için her alanda birinci sınıf uzmanların bol sayıda yetiştirilmesi hakkındaki hükmü, ne yazık ki, birinci plân döneminde işlemediği gibi, ikinci plân döneminde de işlememektedir, yeterli şekilde işlememektedir. Bunun aksamasının sebepleri ciddî şekilde araştırılmalı, Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu bu konu üzerine daha büyük bir önemle eğilmeli ve Türkiye'nin geleceği bakımından zaruri olan her alanda en ileri ülkelerin uzmanlarına ve ilim adamlarına hitabedilecek, olanların seviyesine ulaşmış birinci sınıf kafaları yetiştirmek dâvası mutlaka çözülmelidir.

Diplomalı işsizler kütlesi yetiştirmekle bir memleketin kalkınması mümkün değildir. Eğitimin kalkınma ihtiyaçlarına yönelmesi, sınaileşme ve kalkınma stratejisine uygun bir eğitim plânının tatbik edilmesi zaruridir. Ne yazık ki, plânın açık emirlerine rağmen kalkınma dâvamızla eğitim dâvamız arasında gerekli ilişki kurulamamıştır.

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki, açık işsiz sayısı yani, gizli işsizlik bir tarafa bırakılsa bile, açık işsizlerin sayısı, % 7 kalkınmayı her yıl başarsak bile, % 6 şehirleşme hızı devam ettiği takdirde, 1977 de 840 000 e yükselecektir ve 1982 de açık işsizlerin sayısı daha da artmış olacak, 1 200 000 e olaşacaktır.

Bunlar düşündürücü rakamlardır. Şu halde, eğitim politikamızın istihdam politikamızla yakın ilişkisi hesaba katılmak suretiyle bu alanda da gerekli ıslâhatın gecikmeden ele alınması şarttır.

Tarım ve toprak konusunda daha evvel Hükümet Programı ve bütçe müzakereleri vesilesiyle söylediklerimizi teferruatiyle tekrar edecek değiliz.

Sadece şunu belirtmek isterim; Türkiye'de tarım reformu ve toprak reformu alanında yapılması gerekli işler vardır. Bunu yok farzederek, bu dâvayı bir tarafa bırakarak ve ihmal ederek neticeye varılamaz. Yağma, hukuk dışı zorbalıklara, kışkırtmalara, ihtilâlci sosyalizmden ilham alan birtakım sloğanlara burada yer yoktur. Tarımda özel mülkiyet en verimli işletmecilik tarzıdır. Özel mülkiyet esasını koruyan verimli işletme esasına sâdık kalan, fakat Anayasanın emrini de hukuk düzeni içinde yerine getiren ıslâhatçı bir tutuma kesin olarak ihtiyaç vardır.

BAŞKAN — Sayın Feyzioğlu, saat 13 - 14,30 arasında ara vermemiz gerekiyor, kabul edilen programa göre. Münasip bulduğunuz bir satırbaşı noktasında sözünüzü keserseniz 14,30 dan sonra devamı mümkün olur, efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, konuşmamı burada kesebilirim, yeniden toplandığımız zaman devam etmek üzere. Teşekkür ederim.

Saygılar sunarım, arkadaşlar. (C. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Saat 14,30 da tekrar toplanmak üzere Birleşime ara veriyorum.

Kapanma Saati : 13,00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 14,30

BAŞKAN — Ferruh Bozbeyli

KÂTİPLER : Kemal Ataman (Ankara), Kenan Aral (Tunceli)

BAŞKAN — Üçüncü oturumu açıyorum.

III - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Maliye Bakanı Mesut Erez'in, 1970 yılı bütçesi finansman kanunu tasarısının havale olunduğu komisyonlardan seçilecek üçer üyeden kurulu bir Geçici Komisyonda görüşülmesine dair önergesi. (1/330, 4/68)

BAŞKAN — Müzakerelere geçmeden evvel, bugün gelen kâğıtlarda intişar eden bir kanun tasarısiyle ilgili bir geçici komisyon kurulması talebi vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Gelen kâğıtlar arasında bulunan 1970 yılı bütçesi finansman kanunu tasarısının, ehemmiyetine binaen biran evvel kanunlaşması için havale edilmiş olduğu Adalet, İçişleri, Maliye ve Plân komisyonlarından seçilecek üçer üyeden kurulu geçici bir komisyonda görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Maliye Bakanı
Kütahya
Mesut Erez

BAŞKAN — Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2. — Maliye Bakanı Mesut Erez'in Emlâk Vergisi kanunu tasarısının, 1970 yılı bütçesi finansman kanunu tasarısını görüşecek geçici komisyona havale edilmesine dair önergesi. (1/332, 4/67)

BAŞKAN — Bir önerge daha var. Onu da okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Evvelce 1970 yılı bütçesi finansman kanunu tasarısını görüşmek üzere kurulmuş olan geçici komisyona, Emlâk Vergisi kanun tasarısının da havale edilmesini arz ve teklif ederim.

Maliye Bakanı
Kütahya
Mesut Erez

BAŞKAN — Bu havale teklifini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

IV - GÖRÜŞÜLEN İŞLER (devam)

1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi, Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/286) (Millet Meclisi S. Sayısı : 155)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, ara verme sebebiyle yarım kalmış olan konuşmasına devam etmek üzere Sayın Feyzioğlu'nu kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Feyzioğlu.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayresi) — Sayın Başkan, ne kadar müddetim var acaba?

BAŞKAN — Şimdiye kadar 40 dakika konuşmuş oldunuz. Süre 1,5 saattir.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Sayın arkadaşlarım, öğle arasından önceki konuşmamda, Plâna ve Anayasaya göre yapılması gereken, fakat yıllardan beri gerçekleşmemiş olan bâzı ıslahat tedbirlerinden bahsediyorum. Bu arada İktisadi Devlet Teşekküllerinin yeniden düzenlenmesi için kabul edilmiş olan kanunun ve bu kanunun getirmiş olduğu yeni hükümlerin gerektiği şekilde uygulanmadığına, İktisadi Devlet Teşekküllerimizin personel, organizasyon, muhasebe servisleri, istatistik servisleri ve başka yönlerden henüz istenilen duruma getirilmediklerine dikkati çekmek isterim.

Mahallî idareler maliyesi ıslahatı yine çözülmemiş olarak bekleyen cevaplardan biridir.

Bölgelerarası adaletin sağlanması için Hükümet Programında yer alan birçok hükümlere rağmen bunun tatbikata intikal ettiğini henüz görmüş değiliz. Elimizdeki bütçenin bu konuda yeterli ümitler getirdiği inancında değiliz. Bölgelerarası dengeli ve adaletli kalkınmanın sağlanması için Güven Partisi Grupu adına verilmiş olan bir kanun teklifi, Ticaret Komisyonunda ancak görüşülebilmiştir. Seçimlerden bu yana bir komisyondan büyük tasvip görerek, Hükümetin muhalefetine rağmen tasvip görerek, kabul edilerek geçmişti, fakat diğer komisyonlardan ne zaman geçebilecek ve kanunlaşabilecek midir bilmiyoruz. Bu mevzuda ihmalci davranmadan, cesur adımlar atmanın, yalnız dengeli kalkınmamız bakımından değil, fakat millet bütünlüğümüzün daha köklü temellere oturması bakımından zaruri olduğu inancındayız.

Personel Kanunun malî hükümlerinin uygulanması konusunda, yıllardan beri sürüncemede kalan vaitlerin nihayet gerçekleşme safhasına girmekte olduğunu görüyoruz. Şüphesiz, Personel Kanunun nihayet ele alınmış olması memnuniyet vericidir. Bu vesileyle bir temennimizi G. P. Grupu adına tekrarlamak isteriz. Personel Kanununun malî hükümlerinin uygulanması ile ilgili kanun ve bunun bilfiil sonuçlar vermesi için gerekli olan kadro kanunu tamamlanmadan Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatile gitmemesi lâzımdır .Grupumuz bu istikamette kararlıdır. Personel Kanununun bir an evvel yürürlüğe girmesi dileğini belirttikten hemen sonra, bu kanunun âdil bir şekilde, yeni haksızlıklara ve adaletsizliklere yol açmıyacak bir şekilde çıkması için komisyonlarda ve Meclisde dikkatli incelemeler yapmanın bir vazife olduğunu belirtmek istiyoruz.

Bir de, Personel Kanunundan beklenilen faydaların sağlanabilmesi için Türkiye'de fiyat istikrarının korunmasının şart olduğunu hatırlatmadan geçemiyeceğim. Hükümet, bundan evvelki yıllarda olduğu gibi 1970 bütçesiyle de açık finansman politikasına devam etmeye niyetli görünmektedir. Merkez Bankasının yıllardan beri zorlanan kaynakları, bu yıl da zorlanmaya devam edecek.

Bütçe açığı geçen yıl rekor bir seviyeye yükselmişti. Bu yıl bütçenin yine açıkla kapanması tehlikesi görünmektedir ve açık finansman ortaya çıkacağı yeni fiyat artışları ve istikrarsızlıklar, Personel Kanunundan beklenilen faydaları bir dereceye kadar silip götürebileceği için bu önemli noktaya dikkati çekmeyi vazife sayıyoruz.

Sayın Maliye Bakanı bu sabahki konuşmalarında bundan önce olduğu gibi memleketimizin önemli bir meselesine, ihracat artışı meselesine temas ettiler ve yine vaktiyle vermiş oldukları bir rakamı tekrarladılar, «1969 yılında ihracatı-

mızın, 1968 yılına göre yüzde 8,1 artış kaydettiğini ve bu artış oranının çok memnuniyet verici olduğunu» söylediler. 1969 da ihracatımızın bir yıl öncesine göre yüzde 8,1 artış kaydettiği doğrudur, fakat bu yüzden gerçek mânasını anlamak için hareket noktasının ne olduğuna dikkatle bakmak lâzımdır.

1968 yılında Türkiye'nin ihracatı plân hedefinin çok gerisinde kalmıştır. 1968 de ihracatımız yalnız plân hedefinin gerisinde kalmamış, bir yıl öncesine yani, 1967 ye göre de geride kalmıştır. Bu kadar düşük bir temelden hareket edince, yüzde 8,1 artış büyük mâna taşımaz, yeteri kadar teselli teşkil etmez. Çünkü, aslında plândaki ihracat artışı hedefine ulaşılabilmiş olsa idi, 1967 den 1969 a kadar geçen iki sene zarfında ihracatımızın toplam olarak yüzde 15 civarında artış kaydetmesi gerekirdi. Halbuki, 1967 rakamına göre geçen yılın, 1969 un ihracatı ancak yüzde 2 civarında bir artış göstermektedir. Yani, bir yıl öncesine göre yüzde 8,1 artış vardır diyoruz, ama iki yıl öncesine göre artış yüzde 15 olmak gerekirken yüzde 2 den ibarettir. Geçen yılki yüzde 8,1 artış oranı sadece 1968 yılındaki rakamın anormal derecede düşük olmasından, hattâ 1967 rakamının da gerisine düşmüş olmasından mütevellit bir durumdur. Aslında plân rakamlariyle karşılaştırıldığı zaman, yüzde olarak değil de mutlak rakam olarak daha berrak şekilde ifade etmek gerekirse, 1968 de ihracatımız plân hedefinin 44 milyon dolâr gerisinde kalmıştır. 1969 da da yine plân hedefinin 40 milyon dolâr gerisinde kalmıştır. Şu halde, sadece bâzı yüzdeleri zikrederek bu mevzuda büyük bir teselli bulmaya imkân yoktur. İhracat dâvamız çok daha cesur tedbirler bekliyen, himmet bekliyen hayati bir dâva halinde sürüp gitmektedir. İhracatımızın gayrisâfi millî hâsıla içindeki oranı esasen çok düşüktür ve bu oran gayrisâfi millî hâsılaya göre düşmektedir. Gayrisâfi millî hâsılamız içinde ihracat yüzdesi, yüzde 5,7 iken, kötü bir yıl olan 1963 de yüzde 4,3 e kadar düşmüştür. 1969 da da yine varılması gereken hedefe göre gayrisâfi millî hâsıla içindeki ihracat yüzdesi düşüktür.

Merkez Bankasının rezervleriyle ilgili olarak da, gerçeği gözlerden gizliyen, bir sis perdesi yaratan bâzı rakamlar ortaya atılmaktadır. Meselâ bir sorumlu ağızdan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası rezervlerinin son yıllarda hiçbir zaman ulaşılmamış olan yüksek bir seviyede bulunduğu ifade edilebilmiştir. Gerçekten bâzı rakamlara bakıldığında Merkez Bankası rezervlerinin 170 milyon dolâr ve üzerinde olduğu görülmektedir, fakat bu tamamiyle aldatıcıdır. Çünkü, rezervlerin hesaplanmasında bir sistem değişikliği olmuştur. Daha doğrusu transferlerin yapılış zamanında bir sistem değişikliği olmuştur ve halen Merkez Bankasının bir miktar rezervi vardır, fakat transfer bekliyen birtakım dış ödemeler de vardır ve transfer bekliyen borçların toplamı, rezerv toplamından daha fazladır. Yani, Merkez Bankasının rezervleri sıfırın altında bir noktadadır. Mart ayı rakamları böyledir. Nisan ve Mayıs ayı rakamları iç açıcı değildir. 170 milyon dolâr gibi bir rakamdan bahsederek, transfer bekliyen, aylardan beri transfer bekliyen birtakım borçlar olduğu bir tarafa bırakılarak aldatıcı bir rehavete kendimizi kaptırmamız doğru olmaz. Aslında Merkez Bankası rezervleri bakımından durum geçmiş yıllara göre daha iyi değil, geçmiş yıllara göre biraz daha sıkıntılıdır.

Ortak Pazar konusunda bütçe vesilesiyle görüşler ortaya atıldı. Ortak Pazar konusunda daha birkaç gün önce bir gensoru vesilesiyle grupumuz adına değerli Siirt milletvekili ve grup başkanvekili arkadaşımız görüşlerimizi açıkladı. Bunları teferruatiyle tekrar edecek değilim. Temel olarak bir noktayı açıklamak istiyorum.

Güven Partisi Grupu, Türkiye'nin Ortak Pazar memleketleriyle ilişkilerinin ihtiyatlı ve dikkatli bir şekilde geliştirilmesinde memleket hesabına faydalar görür. Türkiye, Orta - Doğu ülkesi olmaya doğru itilmekten korunmak için, Türkiye, Sovyet Rusya'nın iktisadi ve siyasi nüfuz sahası içine sürüklenmekten kurtulmak için Batı Avrupa ile geleneksel münasebetlerini geliştirmekte fayda uman bir memlekettir. Ancak, mesele birtakım peşin hükümlerle çözülebilecek neviden değildir, hissî tercihlerle çözülebilecek neviden değildir. Mesele, akıl ve hesap işidir. Bugün Ortak Pazar ülkeleri, İngiltere dâhil Amerika Birleşik Devletleri dâhil, dünyanın en hızla gelişen en dinamik bölgelerinden biri haline gelmişlerdir. Ortak Pazarın sağladığı entegrasyon bu ülkelere, Ortak Pazarın dışında kalmış olan ülkelere nazaran daha hızlı bir gelişme imkânı sağlamıştır. Türkiye'nin bu dina-

mik gelişmeden faydalanma imkânlarını araştırmamızda elbette isabet vardır.

Ancak unutulmaması gereken nokta şudur : Türkiye gelişmeye muhtaç bir bölgedir. Gelişmeye muhtaç bir bölgenin iktisaden gelişmiş, sanayileşmiş bölgelerle malî veya iktisadi bir entegrasyona gitmesi halinde gerekli tedbirler alınmaz ve ihtiyatlı davranılmaz ise, bu entegrasyon gelişmemiş bölgelerin aleyhine işler. Bu gerçek burada Ankara Anlaşmasının tasdiki müzakere edilirken dahi söylenmiştir. İhmal edilebilecek bir gerçek değildir, bu, iktisat ilminin kaçınılmaz bir kaidesidir.

Bunun içindir ki, Türkiye Ortak Pazarla ilişkilerinde az gelişmiş bir bölge olmanın kendisine tahmil ettiği ihtiyat tedbirlerini almak zorundadır ve bu işbirliğinin Türkiye aleyhine işlememesi için yetişmiş işgücünün, sermayenin, kalkınma imkânlarının Türkiye dışına kaymaması, Türkiye'nin bu işbirliğinden zarar değil, fayda görmesi için ihtiyatlı olmak zorunluğu vardır. Ankara Anlaşması bu anlayışla hazırlanmış olan bir anlaşmadır ve iyi bir anlaşmadır. İyi bir anlaşmadır, çünkü uzun bir hazırlık dönemini öngörmüştür ve bu hazırlık döne minde Türkiye Cumhuriyeti hiçbir tâviz kabul etmemiştir. Ankara Anlaşmasına göre her hangi bir maddenin gümrüğünde en küçük bir indirim kabul edilmemiştir. İthalât bakımından mil lî menfaatlerin emrettiği kısıtlayıcı tedbirler den hiçbirinin kalkması hususunda en küçük bir taahhüde Türkiye imza atmamıştır, - hazırlık dönemi bakımından arz ediyorum - hazırlık döne minde sadece Türk ekonomisini daha da kuvvetlendirmek, tarsin etmek taahhüdü dışında bir taahhüdün altına girilmemiştir. Buna muka bil ekonomimizin kalkınması için kalkınma yardımı mahiyetinde uzun vâdeli, düşük faizli bir yardımın elde edilmesi mümkün olmuştur. Avrupa Yatırım Bankasından ve birtakım mühi ihraç maddelerimiz için Ortak Pazarla ilişki kurmuş olan Yunanistan'la rakip durumda olar ve kolaylıklardan istifade etmezse yavaş yavaş bu pazarların dışına sürülmesi tehlikesi belire bilecek olan klâsik ihraç mallarımız için, önem li bâzı ihracat kolaylıkları sağlanmıştır.

Hazırlık dönemi Türkiye bakımından sadece tek taraflı olarak avantajlar sağlıyan bir dönemdi. Ortak Pazarın Türkiye'ye yükliyebileceği külfetler uzak bir tarihe atılmış, buna karşılık sağlayabileceği nimetler anlaşmanın imzalandığı günden itibaren başlamıştır. Hazırlık döneminin biraz daha uzatılması mümkündür, anlaşmada bu da öngörülmüştür.

Güven Partisi Grupu olarak bizim kanaatimiz odur ki, Ankara Anlaşmasının sağladığı hazırlık dönemini biraz daha uzatma imkânı Hükümetçe üzerinde daha ciddî olarak durulabilecek bir imkândı. Hazırlık dönemini ne özel sektör olarak, ne Devlet olarak yeterince değerlendiremedik arkadaşlar. Bu dönemin yeteri kadar değerlendirilmediği hususunda sanırım ki meseleyi incelemiş olan uzmanlar müttefiktirler.

Yalnız bâzı uzmanların zihninde şöyle bir kanaat vardır : Bir adım atmadıkça ve geçiş dönemine intikal etmedikçe, bu hazırlık dönemi devam ettikçe, bizim gerekli tedbirleri almamız mümkün olmadığı sabit olmuştur. O halde «biran evvel adımımızı atalımki, bu mecburiyet altında gerekli tedbirleri alalım» diyenler vardır. Biz bu görüşe katılamıyoruz arkadaşlar. Türkiye, birtakım tâvizler vermeden evvel, kendi kendini gerekli disiplinin altına almak suretiyle geçiş döneminin tahmil edebileceği külfetlere hazırlanmak için Ankara Anlaşmasının tanıdığı müddetten yararlanmaya bakmalıdır. Çok gelişmiş ekonomilerle aramızdaki uçurumu kapatmak kolay değildir. Avrupayla iktisadi köprü kurmanın önemi büyük, Türkiye'nin tecrid edilmemesinin önemi büyük, Sovyet Rusya ve Amerika Birleşik Devletlerinin bugün temsil ettiği iktisadi ve askerî güç karşısında, Avrupada hiçbir devlet tek başına denge kuracak halde değildir.

Araştırma imkânları, araştırma yatırımları, teknolojiyi geliştirmek için gerekli yatırımlar bakımından, Sovyet Rusya'nın ve Amerika Birleşik Devletlerinin imkânlarına sahibolmadıklarını bilen hür Avrupa devletleri, kuvvetlerini birleştirmek suretiyle bir üçüncü kuvvet merkezi yaratmanın çabası içindedirler. Ortak Pazarın büyük başarısıdır ki, başlangıçta buna sırt çevirmiş olan İngiltere'yi, şimdi Ortak Pazara girmek için çalışmaya zorlamaktadır ve başka Avrupa ülkelerini, bir kısmı NATO üyesi, bir kısmı tarafsız olan NATO ülkeleri, Avrupa ülkelerini, hür Avrupa ülkelerini Ortak Pazarla bu veya bu şekilde işbirliği kurmaya sevk eden kuvvetli faktörler vardır.

İki süper devlet arasında ezilmekten kurtulacak olan bir Avrupayı ancak, böyle birtakım birleşme hareketlerinin yaratabileceği de meydandadır. Türkiye'nin çok ihtiyatlı, tekrar ediyorum; çok dikkatli adımlarla millî ekonomisini, çocuk yaşındaki sanayiini, gelişmekte olan imkânlarını ezdirmeden bu dinamik bölgeyle irtibatlarını geliştirmesinde büyük faydalar vardır. Ancak, hazırlık döneminin biraz daha uzatılmasını, Güven Partisi olarak tercih ettiğimizi tekrar ediyorum.

Meseleye, aşırı sol veya aşırı sağ peşin hükümler açısından bakmayı tamamen hatalı bulduğumuzu ve yalnız akıl, hesap ve millî menfaat açısından meseleye bakmak gerektiğini tekrar etmeyi de zaruri görüyorum.

Bu vesileyle, yabancı sermaye konusuna, yine bir nebze temas etmek isterim. Yabancı sermaye konusunda iktidarın, bugünkü hükümetin kurulduğu günden beri, yahut Demirel hükümetlerinin kuruldukları günden beri, aşırı iyimserlik içinde, hatta hayal içinde olduğunu belirtmek lâzım. Plâna girmiş olan rakamlarla gerçekleşen rakamlar arasındaki farkı, vaktinizi fazla almadan tekrarlamayı zaruri buluyorum.

1968 yılında plâna göre Türkiye'ye 40 milyon dolâr yabancı sermaye gelecekti, hakikatte gelen yabancı sermaye 13 milyon dolârdan ibaret kaldı. Aynı yılda, daha evvel gelmiş olan yabancı sermaye yatırımlarının transfer edeceği yıllık kâr miktarı 23 milyon dolâr olarak hesabediliyordu, 32 milyon dolâr gitti. Giren 13, eski yıllardan beri birikmiş olan yatırımların kâr transfer toplamı : 32, plânda 40 milyon dolârın gireceği, 23 milyon dolârın gideceği hesabedilirken, yani o yılın kâr transferleriyle o yıl girecek yabancı sermaye, o yıla ait dış ödeme dengesi tablosuna konduğu zaman müspet bir rakam göreceğimiz halde, - plân hedefi böyleydi, tahmin böyleydi - tam aksine 13 milyon dolâr giriş, 32 milyon dolâr çıkış yani, son derece de aleyhimizde bir tablo fiiliyatta gerçekleşmiştir. 1969 yılında 43 milyon dolâr yabancı sermaye gireceği umuluyordu, sadece 20 milyon dolâr girdi, 27 milyon dolâr kâr transferi tahmin ediliyordu, 30 milyon dolâr kâr transferi oldu. Yani, girişler plân tahmininin yarısından da az, bâzan 1/3 i civarında, buna mukabil kâr çıkışları plân tahmininin üstünde. Bu acı gerçekleri göz önünde tutmak suretiyle yabancı sermaye karşısında, daha dikkatli bir politika takibetmek lüzumuna işaret etmek istiyorum.

Yabancı sermayenin, tıpkı Ortak Pazar konusunda olduğu gibi, his açısından ele alınabilecek bir konu olduğuna inanmıyoruz. Değişik ekonomik ve sosyal sistemlere sahibolan ülkeler, yabancı teknolojiden yararlanmanın çarelerini aramaktadırlar. Türkiye, yabancı sermayeyi akıllıca, kendi kalkınması için kullanırsa bundan faydalanabilir, ama yabancı sermayeyi iyi kullanmasını bilmezseniz, yabancı sermayenin memleketin aleyhine işliyebileceği ve bilhassa gelişmeye muhtaç iktisadi ve siyasi istikrarı bakımından endişeler yaratan ülkelere, maceracı, kapkaççı, kısa zamanda büyük kârlar sağlayıp, alıp götürmek istiyen yabancı sermayenin iltifat ettiği gerçeğini bilmek lâzımdır. Bu itibarla, Türkiye'ye girmek istiyen yabancı sermaye, çok dikkatli bir süzgeçten geçirilmeli ve ancak millî menfaat varsa, Türkiye'ye, millî sanayiimize zarar vermeden yeni bir teknoloji getiriyorsa, dış ödeme dengemize net etkisi müspet olacaksa bu yabancı sermayeye iltifat etmet, net etkisi menfi olacaksa, mevcut veya doğabilecek ve çabuk gelişebilecek millî sanayiimize zarar verecek ise, buna karşı menfi bir tavır takınmak zarureti vardır.

Sayın arkadaşlarım, Türkiye'nin ekonomik durumuyla ilgili tabloya göz atarken, gelir dağılımı konusunu gözden uzak tutmamak lâzımdır. Bu konunun teferruatına girecek değilim. İkinci defa bütçe müzakeresi yapıyoruz, mümkün olduğu kadar kısa bir özet yapmaya çalışacağımı arz etmiştim. Bugün temas etmek istediğim konu; bilhassa, tarım sektörünün durumudur. Köylü ve çiftçi vatandaşlarımızın, Türkiye'de artan gayrisâfi millî hasıladan ne ölçüde yararlandıkları konusuna dikkatle bakmak lâzımdır. Türkiye'nin gayrisâfi millî hâsılası, yılda ortalama yüzde 6,5 yüzde 7 civarında arttığı kabul edilse de, tarım sektöründe artışın son yıllarda ne kadar düşük seyrettiği Yüce Heyetin malûmlarıdır. Plân hedefine göre yüzde 4,1 artış sağlanması lâzımgelen tarım sektöründe, bu artışın 1/4 nin dahi sağlanamadığı yıllar vardır ve üstüste tarım sektörü gelişmeleri konduğu vakit, son yıllarda tablo iç açıcı değildir.

Tarım sektöründe nüfusun artmakta devam ettiği hesaba katılırsa, fert başına düşen gelir

bakımından, tarım sektöründe çalışan vatandaşlarımızın durumunun parlak olmadığı kendiliğinden meydana çıkar. Aslında, sosyal adalet dendiği zaman ilk önce hatıra gelmesi lâzımgelen, Türkiye'de en mağdur durumda olan köylü vatandaşlarımızdır. Halbuki, gayrisâfi millî hâsıla artışından da en az yararlananların köylü vatandaşlar olduğunu gösteren istatistik tabloları vardır.

İhraç malı ürünler yetiştiren vatandaşlarımızın, döviz kurumuz dolayısiyle katlanmaya mecbur oldukları fedakârlıklar vardır, cesur prim tedbirleriyle elverişli tedbirlerle gerekli faydayı sağlıyan, fakat daha ileri adımların ortaya çıkarabileceği mahzurlardan da âri olan tedbirlerle ihraç malı ürünler yetiştiren büyük müstahsil kütlemizin, bugünkü ezilmiş durumdan kurtarılmaları zarureti vardır.

Değerli arkadaşlarım, köylü ve tarım sektöründen bahsederken, orman köylerinin özellik arz eden bir durumu bulunduğunu biliyorum. Buna, bütçenin tümü üzerinde yaptığım şu konuşmada yer vermeyişim, Orman Bakanlığı bütçesi üzerinde konuşacak olan arkadaşımın, bu mevzuda grupumuzun görüşlerini tam ve etraflı olarak, Yüce Meclise arz edeceğini bilmemdendir.

İşçi arkadaşlarımızın, çözüm bekliyen meseleleri ve haklı dilekleri vardır, esnaf ve sanatkârlarımızın sosyal güvenliğe kavuşturulmaları başta olmak üzere, birtakım haklı dâvaları vardır, sağlık sektöründe önemli meseleler vardır, fakir vatandaşların parasız tedavisi ve bilhassa mahrumiyet bölgelerinde, hekimden, sağlık memurundan mahrum bölgelerde sağlık hizmetlerinin ıslah edilmesi meselesi vardır. Bütün bunlara, geçen bütçe müzakerelerinde etraflı olarak grupumuz adına dokunmuş idik ve bütün bu meselelere, bütçeleri geldikçe, Bakanlık bütçelerinde Güven Partisi Grupu sözcüleri ayrı ayrı temas edeceklerdir, bu meselelere ve başka sektörlerin meselelerine.

Ben, konuşmamı birkaç önemli noktaya daha temas ederek tamamlamak istiyorum. Dokunmak istediğim konulardan biri, elimizdeki bütçenin samimiyeti meselesidir.

Değerli arkadaşlarım, daha 1970 bütçesi, bugünkü değişik haline bürünmeden önce, bu bütçede bâzı hizmetlerin gerektirdiği ödeneklerin konmamış olduğunu arz etmiştik. Komisyon müzakereleri, bâzı raportör arkadaşlarımızın ifadeleri, bâzı hizmetlerin görülmesi için gerekli ödeneklerin, ihtiyaç önceden bilindiği halde bütçeye yeterli miktarda konmadığını gösteriyordu.

«Bütçe samimiyeti», bütçe yapılırken bilinen ihtiyaçlar için, yıl boyunca doğacak ihtiyaçlar için gerekli ödeneklerin yıl başında konmasını gerektirir. Aksi halde, her zaman olduğu gibi, milyarı aşan ek ödeneklere ihtiyaç hâsıl olur. Bu durum, bütçe ilk şeklinde iken vardı. Şimdi, bütçenin yeni şeklinde bâzı ihtiyaçları karşılamak için her kalemden yüzde 6 kısıntı yapmak suretiyle, bâzı kalemlerde artışlar sağlanmış, bâzı kalemlerde eksilmeler yapılmıştır. Esasen ilk şekli ile ihtiyacı karşılıyamıyacağı tahmin edilen bâzı kalemlerde, bir de yüzde 6 kısıntı yapılmış olması, bütçenin samimiyetini biraz daha eksiltmiştir. Hükümetin ilk bütçeyi getirirken yaptığı tahminlerde bu ölçüde büyük bir hata payı bulunduğunu kabul etmek kolay değildir. Yüzde 6 kısıntı hiç şüphesiz, bâzı dallarda sıkıntılar yaratmak veya mevcudolabilecek sıkıntıları daha da artırmak istidadını taşır. Bu bakımdan, bu önümüzdeki bütçeyi, samimiyet açısından yetersiz bulduğumuzu üzülerek ifade ediyoruz.

Yeni bütçe ile beraber getirilen vergi tedbirlerini, vergi adaletine uygun bulmuyoruz; kalkınma plânının hükümlerine uygun bulmuyoruz; bizzat; Adalet Partisi İktidarının - daha önce ifade edilmiş olan bu konudaki prensiplerine uygun bulmuyoruz. Bilhassa Kalkınma Plânımızda, vergi ile ilgili olarak yer almış temel ilkelere, prensiplere aykırı yeni vergi tedbirleri getirilmiş bulunmaktadır. Bu vesile ile vatandaşın omuzuna mütemadiyen yeni vergi yükleme yerine, Hükümetin ilk vazifesinin israfı önleyici tedbirler üzerinde durmak olduğunu hatırlatmak isteriz.

Yine Güven Partisi Grupu adına, gerek Devlet idaresinde, gerekse İktisadi Devlet Teşekkküllerinde israfı önlemek için alınacak tedbirleri araştırmak üzere bir önerge verilmiş ve bir araştırma komisyonu kurulmuştu. Bu araştırma komisyonunun da - daha önce kurulmuş bâzı araştırma komisyonları, gibi - çok faydalı buluşlar ortaya koyacağına ve Türkiye'de resmî israf, resmî debdebe ve resmî saltanatın ön-

lenmesi yolunda faydalı sonuçlar doğuracağına inanmak istiyoruz.

Şu veya bu sebeple doğan bütçe açıklarının birbiri üstüne yığılması yüzünden, Hazine açığımız çok büyük rakamlara ulaşmıştır.

Hazinenin büyük açığı, ödeme zorlukları doğurmaktadır ve bu ödeme zorlukları bütün ekonomik hayatta sıkıntılı bir durum yaratmaktadır. Devlete bir hizmet yapmış veya bir mal satmış olan insanın dahi yaptığı hizmetin veya sattığı malın karşılığını Bakanın imzasını taşıyan ödeme emrine rağmen, nakit bulunmadığı için, ödenecek para bilfiil bulunamadığı için, alacağını alamaz durumda olması gerçekten hazindir. Çünkü, Devletten alacağını alamıyan insan, borçlu olduğu yerlere borcunu ödiyememekte ve bâzı zincirleme sıkıntılar doğmaktadır. Yapılan bir hesaba göre, Devletle iş gören vatandaşlar, alacaklarını nasıl olsa zamanında alamıyacaklarını hesabettiklerinden, ihalelerde bu unsur yüzde 10 civarında bir artışa sebebolmaktadır. Yüzde 10 civarında ihale bedellerinde bir artışın, sırf bu ödeme güçlükleri sebebiyle doğduğu hesabedilmiştir ve bunun yılda 1 milyar lira civarında bir munzam külfet yüklediği hesabedilmektedir. Şu halde, Hazine açığı konusuna bir çare bulunabilir ise, Devlet işlerinin görülmesinde, işte büyük bir tasarruf kalemi kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Devletten alacağını zamanında alacağını bilen vatandaşın, ihalelerde çok daha cesur fiyat kırışları yapması mümkündür ve Devletin gördüreceği hizmetleri, yaptıracağı işleri alacağı malları daha ucuz fiyatla gördürmesi, yaptırması, alması mümkün olabilecektir.

Hazine açığı konusunun halledilmesi mevzuunda, Cumhuriyet Senatosunda Güven Partisi Grupunun değerli sözcüsü Sayın Ferid Melen'in yapmış olduğu tavsiyeyi tekrarlamakla, hatırlatmakla yetiniyorum ve değerli Maliye Bakanının bu konuda cesur bir adım atmasını, Türkiye'nin malî selâmeti bakımından temenni ediyorum.

Aziz arkadaşlarım, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum.

Özetlemek gerekirse, Güven Partisi Grupu olarak biz, bugünkü Hükümetin Türkiye'de huzuru, güveni ve kanun hâkimiyetini kurmak bakımından yeterli olamadığı inancındayız. Gerek ıslahat tedbirlerini zamanında almak, gerek fikir plânında gerekli mücadeleyi yeterli cesaret ve açıklıkla yapmak, gerek kanuni müeyyideleri zamanında ve tam olarak uygulamak ve uygulatmak bakımından Hükümet yeterli değildir.

Hükümet, Anayasanın ve Kalkınma Plânının emrettiği birtakım ıslahatı, temel konularda gecikmiş ıslahatı yapmamaktadır.

Türkiye'de iktisadi kalkınma, global millî gelir artışı bakımından plân hedefine yaklaşsa bile, mal üreten temel sektörlerde, sanayide ve tarımda kalkınma hızı yeterli değildir.

Dördüncü nokta; ekonomimizin dışa bağlılığını azaltmak, kalkınma plânımızın hedeflerinden biri ve Türkiye'nin hayati bir dâvası olduğu halde, ekonomimizin dışa bağlılığı azalmamakta, bilâkis bu konuda endişe verici belirtiler görülmektedir.

Beşinci nokta; Hükümetin takibettiği vergi politikası adaletsizdir.

Altıncı nokta; Demirel hükümetlerinin açık bütçe ve açık finansman politikası, Türkiye'de iktisadi dengeyi devamlı olarak bozmakta ve bilhassa dar ve sabit gelirlilerin aleyhine işliyen bir durum yaratmaktadır veya gelirlerini - mahsul fiyatlarını artıramadıkları için - ayarlıyamıyan dar gelirli köylü ve çiftçi vatandaşların omuzuna bu yük binmektedir.

Para değeri düşmekte, hayat pahalılığı artmaktadır.

Sekizinci nokta; köylü vatandaşlarımız gayrisâfi millî hâsıladaki artıştan gerektiği ölçüde yararlanamamaktadır.

Dokuzuncu nokta; Türkiye'nin gelişmeye muhtaç bölgeleri, yatırımlar, krediler veya başka hizmetler bakımından olsun, hakları olan payı henüz alır duruma gelmemişlerdir.

Nihayet onuncu nokta; yolsuzluklar ve israfla mücadele bakımından Hükümetin tutumu yetersizdir. Denetleme mekanizmasının daha iyi işlemesi gerekli iken, Hükümet yolsuzluk iddialarının şahlandığı bir dönemde, denetleme mekanizmasını - gerek teşriî ve gerekse idari denetleme mekanizmasını - şu veya bu şekilde zedelevici bir tutum içine girmiş bulunmaktadır.

Hükümet bugünkü haliyle, siyasi ve iktisadi güçlükleri yenebilecek kudretten mahrum görünmektedir.

Güven Partisi Grupu olarak biz inanıyoruz ki, yıkıcı faaliyetler kadar, lüzumlu ıslahatı yapmaya yanaşmıyan, tutucu ve hareketsiz politika da Türkiye'yi tehlikelere sürükler. Yıkıcı, bölücü, kışkırtıcı olmaksızın ıslahatçı olmak, hür düzen içinde iktisadi kalkınmayı ve sosyal adaleti sağlamak için şarttır.

Bu inançla, Yüce Meclisi derin saygı ile selâmlıyorum.

Teşekkür ederim arkadaşlar. (G. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Adalet Partisi Grupu adına Sayın Müftüoğlu. (A. P. sıralarından alkışlar.)

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Zonguldak) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri :

1970 yılı Bütçesi üzerinde Adalet Partisinin görüşlerini arz ve ifade için huzurunuza çıkmış bulunmaktayım.

Mâlûmları olduğu üzere, 1970 yılı malî Bütçe tasarısı, Bütçe Plân Karma Komisyonunda ve mütaakiben Cumhuriyet Senatosunda görüşülerek kabul edilmiş, fakat Yüksek Mecliste bütçenin tümü üzerindeki müzakerelerde yapılan oylama neticesinde reddedilmiş idi. Anayasaya göre, güvensizlik niteliği taşımadığından, Hükümetin otomatik olarak çekilmesini gerektirmemekle beraber, bu olay üzerine İkinci Demirel Hükümeti istifayı tercih etmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımızın, Anayasanın 102 nci maddesine göre, yeni Hükümetin teşkili görevini tekrar Adalet Partisi Genel Başkanı Sayın Demirel'e tevdi etmesi üzerine kurulan Üçüncü Demirel Hükümeti, önce geçici bütçeyi hazırlıyarak Meclislere sunmuş ve kısa zamanda gerekli hazırlıkları ikmal ederek, ikinci kez 1970 yılı Bütçe tasarısını da sevk etmiş bulunmaktadır.

Bütçe üzerindeki görüşlerimizi izaha geçmeden evvel, üç ay için geçici bir bütçe yapma durumunu ortaya çıkaran oylama konusuna da kısaca temas etmek istiyoruz.

Bilindiği gibi bu sonuç, Hükümetin getirdiği bütçelere ret oyunu vermeyi her zaman için itiyat haline getirmiş olan muhalefet partilerinin oylariyle değil - çünkü buna tüm oy sayıları kâfi gelmez - fakat Adalet Partisine mensup bir kısım arkadaşımızın oylarını, muhalefet oyları istikametinde kullanmış olmalarından doğmuştur. Bu hususa, 11 Şubat tarihindeki oylama neticesini, sırf muhalefetin zaferi imiş gibi göstermek gayretlerinin mesnetsizliğini belirtmek için işaret etmekteyiz. (A. P. sıralarından «bravo» sesleri)

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sizin zaferiniz.

A. P. GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Memleket icraatının kaynağını ve dayanağını teşkil eden bütçeye ait tasarının reddedilmesi, önemli neticeler doğuracak nitelikte bir olaydır. Hususiyle memleketimiz gibi, ekonomik ve sosyal kalkınmasının bugünkü safhasında zaman unsurunu iyi kullanmak ve her hususta gecikmeleri önleyici tedbirler almak zaruretinde olan bir memlekette, sadece cari harcamalara imkân veren geçici bütçenin mahzurları, izahtan vârestedir.

Yüce Meclisin bu zarureti en iyi bir şekilde takdir ederek, bütçe konusunu, her türlü siyasi görüş ayrılıkları üstünde tutacağından ve memlekette girişilmiş olan ilerleme ve kalkınma hamlelerinin her çeşit ârıza ve gecikmelerden masun olarak devam etmesine imkân vereceğinden asla şüphemiz yoktur.

Bu mülâhazalardan sonra, bütçe tasarısı üzerindeki görüşlerimizi arz etmek isteriz :

Üçüncü Demirel Hükümeti, Başkanı gibi üyeleri bakımından da İkinci Demirel Hükümetinin aynıdır. Bu itibarla ve redde konu teşkil eden bütçe, esasen memleket gerçekleri ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile 1970 icra programı hedeflerine uygun olarak hazırlanmış olduğuna göre, bugün tetkiklerinize sunulmuş olan yeni tasarının, önceki tasarıdan çok farklı bir mahiyet arz etmemesi tabiîdir. Bu sebeple, huzurunuzda, mümkün mertebe, reddedilen bütçe münasebetiyle ortaya koyduğumuz hususların tekrarından kaçınılarak, aktüel bulduğumuz konulara temas etmeyi ve bu mühim konularda vuzuha varmayı daha uygun mütalâa ettik.

Sayın milletvekilleri, son günlerde, anarşi ortamı yaratma heveslilerinin ortaya koyduğu eylemler dolayısiyle efkârı umumiyenin tedirgin edildiği ve yaratılmak istenen huzursuzluk ortamı dolayısiyle konunun üst plâna çıktığı müşahede olunmaktadır. Nitekim, muhtelif partilerin genel başkan ve sözcülerinin gündem dışı konuşmalarla muhtelif yönlerden konuyu eleştirmeleri; Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesinin Bütçe Karma Komisyonunda müzakeresi esna-

sında üyelerin, aynı konuda bütün üniversite rektörlerinin görüş ve mütalâalarını bildirmek üzere konuşmalarını arzu etmeleri ve nihayet Erzurum'da toplanan 8 nci Türk - İş Genel Kurulu toplantısında Sayın Türk - İş Genel Başkanının da Türk işçisinin görüş ve düşüncelerini ortaya koyması, konuyu önplâna çıkarmış bulunmaktadır.

Gerçekte, reddedilen 1970 bütçe müzakereleri esnasında, Adalet Partisi Grupu adına yapmış olduğumuz konuşmada, «huzur ve güvenliğin tesisinin yalnız iktidara mevdu bir vazife değil, daha geniş anlamında Devlete, onun organlarına toptan tahmil edilmiş bir ödev olduğunu ifade etmiştik ve bilâhara da çeşitli meselelere siyasi partilerce değişik açılardan bakılmasının tabiî olduğunu, ama bâzı temel meselelerde meşruiyetimizi teşkil eden Anayasa muvacehesinde birden fazla hal şekli mevcudolmadığını ifade ile bunları asgari müşterekler şeklinde takdir etmiştik. Bu asgari müştereklerden birisi; hukukun üstünlüğü prensibi dediğimiz kanun hâkimiyetini temin ve idame, bir diğeri de; memleketi bir sınıf diktatoryasına veya teokratik bir devlet idaresine giçirmek istiyen akımlar karşısında aynı derecede hassasiyetle mücadeleye kararlı ve hazır olmaktır diye de ilâve etmiştik.

Gerçekten Sayın Başbakanın seçimlerden sonra yaptığı ilk basın toplantılarının 16 ncısında 24 Ocak 1970 tarihinde aynı konuda şunları söylüyordu; «Memleketi bir sınıf diktatoryasına veya teokratik bir idareye götürmek istiyen akımların Anayasamızın meşruiyet plânında bir hareket zeminini bulmasını istemek ve desteklemek mümkün değildir. Son seçimlerde millet iradesinin ezici çoğunluğu ile bir kere daha mahkûm edilmiş olan bu aşırı akımlar ne millî hâkimiyete dayanan demokrasimizin kurucusu Büyük Milliyetçi Atatürk'ün adını sömürerek ne de milletimizin mukaddes din ve vicdan hürriyetini siyasi maksatlara alet etmeye kalkışarak bir netice alamıyacaklardır. Çünkü başta Türk Milleti ve onun çelik iradesine dayanan Devlet gücü olmak üzere bütün millî kuvvetlerimizi karşılarında bulacaklardır». Bu suretle Anayasamıza göre; Devlete mevdu vazife olan huzur ve güvenin tesisi konusunda Adalet Partisi İktidarı ve Hükümet görüş ve kanaatlerini sarahaten ortaya koymuş bulunuyorlardı. Hattâ Grup adına yaptığımız konuşmada bu görüşlerimizin bir çare olduğunu, bu çare etrafında birleştiğimiz takdirde Anayasamızın meşruiyet plânında bir hareket zemininde buluşmuş, kanunsuz hareketleri ve Anayasa dışı aşırı akımları hep beraberce mânen mahkûm edip onları dayanaksız ve tutarsız hale getirmiş olacağımızı da ifade etmiştik.

Grupumuzun bu görüşü Sayın İçişleri Bakanımız tarafından da mütaaddit kareler ifade olunmuştur, ama bakınız; bu samimî ve yapıcı görüşlere karşılık muhalefetin, C. H. P. nin Sayın Sözcücü Grupu adına gündem dışı yapmış olduğu konuşmada ne diyor; «Aşırı akımların yüzeye çıkması da gene gerçek demokrasinin kaçınılmaz bir belirtisidir ve sıhhatli bir yönüdür. Türkiye'nin meselesi bâzıların iddia ettikleri gibi, bâzılarının da iyi niyetle sandığı gibi aşırı akımları, belirli ideolojileri yasaklama meselesi değildir. Demokraside her türlü düşünce, her türlü ideoloji ve akım olur. Bu zorbalıkların solculukla, hattâ solculuğun aşırı denen türü ile ilişkisi yoktur.»

Sayın sözcü bu konuşmasını Sayın Millet Meclisi Başkanının ifade ettiği gibi, son günlerde vücut bulan ve milletçe hepimizi büyük teessüre sevk eden gençlik olayları hakkında Grupunun görüşlerini ifade etmek için söz aldığı celsede yapmıştır.

Halbuki T. M. M. Meclisinin Müşterek Toplantısında aynı Partinin Genel Başkanı Sayın İnönü; «Boykotlar, öğrenci hareketleri ve demokratik rejim aleyhindeki aşırı akımlar karşısında Parlâmentonun Anayasa düzeni içinde demokratik rejim esasını koruyacak ödev ve kudrette olduğunu göstermek üzere» konulu yapmış olduğu gündem dışı konuşmada ise aynen şöyle diyordu: «Mesele şudur: Bugün memlekette ciddî olarak bir bunalım var. Parlâmento rejimini, demokratik rejimi istemiyen, keşfetmeye çalıştığımız, aslını bilmediğimiz, kimin çizdiğini anlamadığımız meçhul hedeflere memleketi götürecek bir ihtilâl rejimini tahakkuk ettirmek amacında bir cereyan var. Âdeta denilebilir ki, memleketin huzuru aşırı solun irticaına karşı ve aşırı sağın irticaına karşı müdafaasız bir haldedir. Memleketi anarşi havası ile umumi bir bezginlik, bedbinlik yaratarak insanları canından bıktıran bir hal.. Bu aşırı solun istediği şeydir.»

Sayın İnönü konuşmasına daha sonra şöyle devam etmektedir; «Bir noktaya dikkatinizi çekerim; iki aşırı irticadan, ben şimdiye kadar aşırı sağ irticaın tehlikesine daha önem vererek işaret etmişimdir. Bu aşırı sol irticaın zararını küçümsediğimden değildir.»

Sayın milletvekilleri, bu iki konuşma arasındaki görüş farklarını uzun boylu izah etmek istemiyorum. Sözcü huzur bozucu ortamların yaratılmasında aşırı akımların, ideolojilerin rolü olmadığını belirtirken Sayın İnönü bunun çok aksine olarak; «memleketin huzuru aşırı solun irticaına karşı ve aşırı sağın irticaına karşı müdafasız bir haldedir» iddiasında bulunuyor.

Diğer taraftan sözcü; «Bu zorbalıkların solculukla, hattâ solculuğun aşırı denen türü ile de ilişkisi yoktur» diyerek aşırı solu bile himaye kanatları altına alırken Sayın İnönü; «İki aşırı irticadan ben aşırı sağ irticaın tehlikesine daha önem vererek işaret etmişimdir, bu aşırı sol irticaının zararını küçümsediğimden değildir» demek suretiyle aşırı solun tehlikesini de ortaya koymuş bulunuyor.

Sayın milletvekilleri, bu konularda Yüce Heyetinizin daha sarih olabilmesi için tetkikinizden geçmemiş olması endişesi ile bir iki husa daha temas etmek istiyorum;

Bunlardan birisi; 1968 yılında neşredilmiş bulunan «Bu düzen değişmelidir» isimli kitabın önsözündeki bir görüştür. Önsöz sayın sözcünün imzasını taşımaktadır ve aynen şu pasaj vardır (sayfa 5): «Bütçe tartışmaları sırasında Hükümet adına konuşan bir bakan düzeni değiştirmeye kalkışmanın Türk Ceza Kanununa göre suç olduğunu çünkü Türk Ceza Kanununun 142 nci maddesinin; memleket içinde müesses iktisadi veya sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmek için her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı suç saydığını» söylemiştir. Sayın sözcü buna karşı diyor ki; «Bu görüş temelinden sakattır. Çünkü bütün kanunların o arada Türk Ceza Kanununun da üstünde Anayasa vardır. Türk Ceza Kanununun korunmasını istediği nizam, yani düzen 9 Temmuz 1961 den, yeni Anayasanın Ulusca kabulünden bu yana ancak bu Anayasanın gerekli kıldığı düzen olabilir. O düzen ise, henüz birçok yönleriyle müesses değildir, kurulmuş değildir»

Bildiğiniz gibi, Türk Ceza Kanunun 141 ve 142 nci maddeleri komünizm propagandasını ve ve komünizmi yasaklıyan bir maddedir. Daha önce T. İ. P. bu maddenin Anayasaya aykırı olduğundan bahisle Anayasa Mahkemesine dâva açmış, Anayasa Mahkemesi de maddenin Anayasaya uygun olduğundan bahisle dâvayı reddetmişti.

İşte temelinden sakat denilen görüş aslında bu. Bu görüş sakat olduğuna göre demek ki, herkesin uymakla zorunlu bulunduğu en yüksek yargı organı kararına rağmen sözcüye göre komünizm serbesttir ve bu anlaşılan düzen değişikliği icabıdır. Anayasa kuruluşlarına saygıdan bahsedenler.. İnsan soruyor; bu mudur Anayasa kuruluşlarının kararlarına saygılı hareket?

Diğer bir husus; sayın sözcünün 17.9.1967 tarihinde Elmalı ve köylerinde yaptığı şu konuşmadır: «İnsanların yaşamak için en çok neye ihtiyaçları vardır? Havaya, suya, toprağa. Öyle değil mi?» diye sorduktan sonra şöyle devam ediyor; «Şimdi havaya, suya, toprağa ihtiyacımız var yaşamak için. Bunlar da Allahın insanlara nimeti; en büyük nimetleri.. Şu hava parsellense, kanun olsa, iki - üç ağa gelseler «Bütün bu havalar bizim, bizden izinsiz bize para vermeden siz bu havaları teneffüs edemezsiniz, buralarda nefes alamazsınız» dese siz buna isyan etmez misiniz? (Teypten; «Ederiz ederiz» bağırmaları).

İşte toprak dağılımındaki adaletsizlik de aynı derecede büyük bir adaletsizliktir. Çünkü yaşamak için köylüler olarak havaya ne kadar muhtaçsanız, suya ne kadar muhtaçsanız toprağa da o kadar muhtaçsınız.

Sayın milletvekilleri, görüyor musunuz tahriki, tahriklerin en korkuncunu? Parsellenmesi gayrimeihuz bir hususun Anayasanın kabul ettiği mülkiyet hakkını tahrip için nasıl bir teşvik ve tahrik vasıtası yapıldığını..

HAYRETTİN HANAĞASI (Elâzığ) — O sizin anlayışınız.

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Bütçe müzakeresinde Bülent Beyin tenkidi.

A. P. GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Diğer taraftan Yüce Heyetiniz huzurunda hukukun ve Anayasanın üstünlüğü prensibini bir kenara itip doğa yasayı izliyen de, işliyen de aynı konuşmacıdır.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Konuşmacı değil, C. H. P. dir.

A. P. GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Ve nihayet 1969 seçimlerinde toprak işliyenin, su kullananın sloganını ortaya atanın da aynı konuşmacı olduğunu ifade etmek bilmem yanlış olur mu?

Sayın milletvekilleri, yine tekzibedilmiyen gazete haberlerine göre sayın sözcü yurt dışı seyahatinde... (C. H. P. sıralarından «Bunun bütçe ile ne alâkası var» sesleri).

HAYRETTİN HANAĞASI (Elâzığ) — Biraderlerden bahset.

A. P. GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Batı - Berlinde yaptığı bir konuşmada; «141 ve 142 nci maddeler mevcudolduğu müddetçe memleketimizde düşünce özgürlüğü olamaz» dedikten sonra bir öğrencinin «C. H. P. solcu bir parti midir?» sorusuna «C. H. P. C. H. P. dir, ama siz bana sosyalist diye hitabederseniz memnun olurum» diye ifade etmiştir.

Halbuki bundan kısa bir süre önce C. H. P. nin Sayın lideri İnönü, C. H. P. nin sosyalist bir parti olmadığını ifade etmiş bulunuyorlardı. Sosyalist olmıyan bir partide sosyalist bir genel sekreter.. (C. H. P. sıralarından gürültüler).

Şimdi göreceksiniz muhterem arkadaşlarım. Bu talebe hareketleri, anarşist hareketler nereden, nasıl meydana geliyor? (C. H. P. sıralarından gürültüler) Sayın sözcünün görüşlerinde yalnız kaldığı hususlardan birisi de; gündem dışı aynı konuşmasında ifade ettiği iktidar ve belirli çevreler Türkiye'deki bunalımın, kargaşalıkların, can güvensizliğinin başlıca lideri olarak 1961 Anayasasının getirdiği hakları ve özgürlükleri göstermektedirler. İktidar ve belirli çevreler sorumluluğu sol akımlara, aşırı akımlara, aşırı akımların da sağcı denenlerine değil, solcu denenlerine yıkmak istemektedirler ve başlıca suçlu olarak gençliği göstermektedirler. Bunlar kamu oyunu yanıltmak üzere ileri sürülen iddialardır. Gençlik Türkiye'de insanca bir düzen istemektedir.

Sayın milletvekilleri, bu iddiadaki ithamın isabet derecesi ve kimin kamu oyunu yanıltmak istediğini ortaya koymak isterim.

İthamlardan birincisi iktidara müteveccihtir ve «Türkye'deki bunalımın, kargaşalıkların, can güvensizliğinin başlıca nedeni olarak 1961 Anayasasının getirdiği hakları ve özgürlükleri gösterdiğimiz şeklindedir... Bu itham yanlıştır. Zira 11 Şubat 1970 tarihinde grup adına yapmış olduğumuz konuşmada bu konuyu aynen şöyle ifade etmiştik: «Bu sözlerimizle bugüne kadar cereyan eden bütün olayların tarafımızdan tasvip gördüğü sonucu çıkarılmamalıdır. Biz bununla Türkiye'nin 1961 Anayasası ile sesli ve hareketli devreye girdğini, bunun tabiî olan birtakım tezahürleri olacağını ifade ediyoruz. Bu tezahürler olacaktır ve olmalıdır da. Ancak her gösteri, her ses ve hareket Anayasa nizamı içinde ve kanunlara uygun olarak tezahür etmelidir. Tasvibetmediğimiz, kanunsuz hareketler ve bu kanunsuz harektlerin sebebi ne olursa olsun, ne kadar haklı olursa olsun himaye görmesidir. Zira Anayasamız ve kanunlarımız haklı birtakım şikâyet ve arzuların ifade edilmesi, ortaya konması ve gözler önüne serilmesine imkân veren hükümleri koymuştur.

Söylemek istediğimiz, kanun çerçevesinde yapılan hareket ve sözden endişe duyulmamasıdır.

C. H. P. nin Genel Başkanı Sayın İnönü ise bu konuda aynen şöyle demektedir: «Anayasanın gerçek ruhuna uygun şekilde hak isteme gösterileri demokratik rejimin icaplarındandır. Hükümetin de memlektin de dikkatini celbeder. Kâfi derecede tesirini yaptıktan sonra normal hal avdet eder.

Sayın İnönü'nün yukarıda işaret ettiğimiz konuşması ile meseleyi izah ederken, aşırı sol ve aşırı sağa yüklenmesi ve aynen; «Memleketteki anarşi havası ile umumi bir bezginlik, bedbinlik yaratarak, insanları canından bıktıran bir hal. Bu, aşırı solun istediği şeydir. Aşırı sağın istediği elini kana boyayarak 31 Martlara gitmektir..» görüşlerinin C. H. P. nin sözcüsünün görüşleri ile açık bir tenakuz halinde bulunduğu gerçektir. Bu suretle sayın sözcüsünün ifade ettiği «bâzı çevreler» deyimi içerisinde Sayın İnönü'yü düşünmemek mümkün değildir.

Sayın milletvekilleri, memlekette şikâyet konusu olan huzursuzluğun sebepleri yönünden ortaya atılan son beyan, Erzurum'da yapılmış olan Türk - İş 8 nci Büyük Kongresi münasebetiyle Türk - İş Genel Başkanı Sayın Seyfi Demirsoy'un yapmış olduğu konuşmadır. Bu konuşmasında Sayın Demirsoy bakınız ne diyor:

«Biz sendikacılar her çeşit aşırı hareketten sadece nefret duyarız, tiksiniriz. Aşırılıkların karşılarına dikileceğiz. İşçi, sendikacı ifratı beğenmiyor. Türk işçisi şu veya bu sebeple sınavmak istenilen çamurlara tiksinti duymaktadır. Eğriyi, doğruyu ayıracak kudrette bir Türk - İş topluluğu vardır.

Biran için fahızalarımızı yakın mâziye götürdüğümüzde yüksek öğrenimde bulunan öğrencilerin protestolarına, bir ölçüde işgal ve boykotlarına hak vermemiş miydik? Ne istiyorlardı? «Kitap fiyatları astronomik, burslar kifayetsiz, barınma istenilen kıvamda değil, boş zamanlarını değerlendirecek imkânların noksanlığı» gibi istekleri samimî ve mâsum değil miydi?

Sonrasına gelelim; hâlâ boykotlar, işgaller, hocalarına hakaretler, tahripler, akılları başlarında değil, kemerdeki kılıfa tabancayı sokanların cinayetleri, esir almalar.. Bu hareketlerin vatandaşın tasvibini alması mümkün müdür? Şüphesiz hayır.

Hemen 15 günde bir, ayda bir karşılaşılan yaralama, öldürme vakıalarının sonu gelmiyecek mi? Üniversitelerimiz kaç gün tedrisata açıktır; suali vatandaşın günlük konusu halindedir. Bu davranışların arkasında yatan gizli hakikat maalesef acı, acı olduğu kadar da elem vericidir. Aşırı sağın da, aşırı solun da teşvikçileri kimlerdir? Vatandaş haklı olarak bunu öğrenmek istiyor. Yaralama, öldürme, işgal, tahrip, mahakaret, boykot hareketlerinden sadistçe bir zevkle mest olanlar kimlerdir?»

Buraya kadar aldığımız konuşmalar ve buna ilâveten Güven Partisinin Genel Başkanı Sayın Feyzioğlu'nun 17 . 12 . 1969 tarihli birleşik toplantıdaki gündem dışı konuşması, huzursuzluğun tahlilinde ve tesbitinde sayın C.H.P. sözcüsünden ayrılmaktadır. Büyük çoğunluk huzursuzlukta aşırı akımların rolünü tesbit ve tedip ederken, yalnız C. H. P. nin sayın sözcüsü, siyasi tabelâsı olmadığı halde ve siyasetle iştigalleri konuları dışında olup Kanunun yasakladığı bâzı derneklerle aynı parelelde himayekâr bir rolün içerisinde gözükmektedir.

Huzur veya huzursuzluğun bir ortam meselesi olduğu gerçektir. Bâzı çevreler veya kişiler huzursuzluk yaratmak, memleketi anarşiye götürmek istiyen aşırı akımlara karşı himayekâr hüviyetlerini ihraz ettikleri sıfatın ağırlığiyle muhafaza ettikleri müddetçe de huzursuzluk ve anarşi ortamının bertaraf edilmesi kolay olmıyacaktır.

Muhtelif konuşmalar ve beyanlarla huzursuzluk ve anarşi ortamının yaratılmasına yeşil ışık yakacaksınız, bu tahrikleriniz karşısında, Sayın Başbakanın müteaddit defalar Meclislerin zabıtlarına geçen beyanlariyle de sabit olduğu üzere; «Bu tahrikleriniz memlekette huzursuzluğu teşvik edecek, kanun hâkimiyetinin tatbikatını güçleştirecektir, o zaman huzursuzluktan ve asayişsizlikten nasıl şikâyet edeceksiniz?» şeklindeki beyan ve ikazlarına rağmen bugün hiçbir şey yapmamış, hiçbir şey söylememiş ve hiçbir ikaza muhatabolmamış gibi bir davranış içerisinde huzursuzluktan, can ve mal güvenliğinden şikâyet edecek ve aynı zamanda anarşist unsurları yine de beyanlarınla himaye rolüne devam edeceksin... Bu çelişikliği anlamaya imkân yoktur.

Sayın milletvekilleri;

1970 yılı Millî Eğitim Bakanlığı Bütçesi 24 . 4 . 1970 tarihinde Bütçe Plân Karma Komisyonunda görüşülürken üniversitelerde vukubulan hâdiselerin nedenlerini ve görüşlerini bildirmek üzere bütün üniversite rektörlerinin konuşmaları istenmişti. İlk konuşmayı yapan Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Profesör Tahsin Özgüç'ün beyanları diğer rektörler tarafından da umumiyetle benimsenmişti. Sayın Prof. Özgüç bu konuşmasında, üniversitedeki hâdiselerin siyasi olduğunu, kökünün üniversite dışında bulunduğunu, kökünün kurutulması halinde üniversite içinde yeşermiş veya yeşerecek filizlerin kolayca bertaraf edileceğini ifade etmişti.

Bütün bu konuşmaların bir gerçeği ortaya koyduğu muhakkak. Sayın üyelerin bu oluşum içerisinde vicdanlarında gerçeği hissedeceklerine inanmak istiyorum ve burada durumu daha iyi değerlendirebilmek için sayın sözcünün konuşmasına tekrar dönüyorum.

Şimdi sayın sözcünün konuşmamıza aldığımız sözlerini alt alta koyarak altını çizelim, bakınız görülen manzara ne olacak.

«Aşırı akımların yüzeye çıkması da yine gerçek demokrasinin kaçınılmaz bir belirtisidir ve sıhhatli bir yönüdür. Türkiye'nin meselesi, bâzılarının kabul ettikleri gibi, bâzılarının da iyi

niyetle sandığı gibi, aşırı akımları, belirli ideolojileri yasaklama meselesi değildir. Demokraside her türlü düşünce ve her türlü ideoloji ve akım olur. Bu zorbalıkların solculukla, hatta solculuğun aşırı denen türü ile ilgisi yoktur.»

Düzen değişikliki kitabının önsözü; «Bütçe tartışmaları sırasında Hükümet adına konuşan bir bakan düzeni değiştirmeye kalkışmanın Türk Ceza Kanununa göre suç olduğunu, çünkü Türk Ceza Kanunun 142 nci maddesinin, memleket içinde müesses iktisadi ve sosyal temel nizamlardan her hangi birini devirmek için, her ne suretle olursa olsun propaganda yapmayı suç saydığını söylemiştir. Bu görüş temelinden sakattır. Çünkü bütün kanunların, o arada Türk Ceza Kanununda üstünde Anayasa vardır. Türk Ceza Kanununun korunmasını istediği nizam, yani düzen 9 Temmuz 1961 den yeni Anayasanın Ulusça kabulünden bu yana ancak bu Anayasanın gerekli kıldığı düzen olabilir, o düzene henüz bir çok yönleriyle müesses değildir, kurulmuş değildir.»

Elmalı'daki konuşması; «İnsanların yaşamak için en çok neye ihtiyaçları vardır? Havaya, suya, toprağa.. öyle değil mi?» diye sorduktan sonra şöyle devam ediyor; «..... Şimdi Havaya, suya, toprağa ihtiyacımız var yaşamak için, bunlar da Allahın insanlara nimeti, en büyük nimetleri. Şu hava parsellense, kanun olsa, şu hava pahsellense, iki üç ağa gelseler, deseler ki, bütün bu havalar bizim, bizden izinsiz, bize para vermeden siz bu havaları teneffüs edemezsiniz, buralarda nefes alamazsınız, dese siz buna isyan etmez misiniz? İşte toprak dağılımında adaletsizlik de aynı derecede büyük bir adaletsizliktir. Çünkü yaşamak için köyler olarak havaya ne kadar muhtacsanız, suya ne kadar muhtaçsanız toprağa da o kadar muhtaçsınız..» Ve nihayet Yüce Huzurunuzda söylenmiş olan doğa yasa kanunu.. Onu mütaakip, (toprak işliyenin, su kullanamın) sloganı. Batı Berlin'de yapılan konuşma.. Ve nihayet, «iktidar ve belirli çevreler sorumluluğu sol akımlara, aşırı akımlara, aşırı akımların da sağcı denenlerine değil, solcu denenlerine yıkmak istemektedirler. Ve başlıca suçlu olarak gençliği göstermektedirler. Bunlar kamu oyunu yanıltmak üzere ileri sürülen iddialardır. Gençlik Türkiye'de insanca bir düzen istemektedir.» Ve nihayet Çorlu konuşması: Demokraside silâhlı çatışmanın yeri yoktur. Fakat demokraside düşünce ve anlatım özgürlüğünün de sınırı yoktur..»

Şimdi bunların altını çiziyoruz, karşımıza çıkan manzara şu; sağ - sol aşırı akımların yani komünizm ve teokratik Devlet heveslilerinin..

BURHANETTİN ASUTAY (İzmir) — Sayın Başkan, bunun bütçe ile ne alâkası var?

BAŞKAN — Sayın Müftüoğlu, bir dakika. Muhterem arkadaşlarım, bütçenin sadedi, Meclislerin müzakere ettiği her türlü kanunun sadedinin tamamını ihtiva eder. Şimdiye kadar Meclislerde yapılmış olan bütçe müzakerelerinde daima saded her türlü memleket meselesi olmuştur. Her grup sözcüsü kendisine seçtiği bütçe konuşması mevzuunu kendisi tâyin etmektedir. Bu sebeple buna bener konuşmalar bütçe müzakerelerinde çok olmuştur, konuşma saded dışı değildir efendim.

A. P. GRUPU ADINA SADIK TEKİN MÜFTÜOĞLU (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tekrar ediyorum; ve nihayet Çorlu konuşması; «..Demokraside silâhlı çatışmanın yeri yoktur. Fakat demokraside düşünce ve anlatım özgürlüğünün de sınırı yoktur.»

Şimdi bunların altını çiziyoruz, karşımıza çıkan manzara şu; sağ, sol aşırı akımların, yani komünizm ve teokratik Devlet heveslilerinin anarşist hareketlerde rolü yoktur. Bunlar masumdur, bunlar kamu oyunu yanıltmak için ileri sürülüyor, suçlu iktidardır. Aşırı akımlar demokrasinin gücünü teşkil eder, aşırı akımların yani teokratik Devlet ve komünizm akımlarının yüzeye çıkması da gene gerçek demokrasinin kaçınılmaz bir belirtisidir. Düşünce ve anlatım özgürlüğünün - dikkat - anlatım özgürlüğünün de sınırı yoktur. O halde bunlar serbestçe propaganda yapılmalıdır. Teokratik Devlet ve komünizm akımları serbest bırakılmalıdır. Ama diyeceksiniz ki, Anayasa mâni.. Teokratik Devlet için Anayasanın 1,2 ve 19 ncu maddesi, komünizm için Anayasa Mahkemesinin, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinin iptali ile ilgili, ret kararında ifadesini bulan Anayasa maddeleri mâni. Yani Anayasanın kendisi ve Anayasa Mahkemesinin kararı mâni hayır, bunun da cevabı var: Doğa yasa ve nihayet düzen değişikliği.

Sayın milletvekilleri, neyi nerede arıyorsunuz?

Burada müsaade ederseniz bugün yapılan konuşmalarda sayın C. H. P. sözcüsü tarafından ileri sürülen bir iki noktaya cevap vermek istiyorum.

Sayın sözcü Hükümetin görüşünün Anayasa ile çatıştığı iddiasında. İnsafınıza sığınıyorum. Biraz evvel zabıtlardan ve bizzat yazılan kitaptan motamo alıp huzurunuza getirdiğim görüşlerdeki, fikirlerdeki espri mi Anayasa düzeni ile çatışma halindedir, yoksa bizim biraz sonra, sosyal Devlet, sosyal adalet hususunda geniş bir şekilde izah ve ifadeye gayret sarfedeceğimiz Adalet Partisi iktidarının görüşü mü?

Aziz arkadaşlarım, biz lâiklik ilkesini, din ve vicdan hürriyetini biraz evvel konuştuğumuz tehlikeler varidolduğu için müdafaa ediyoruz. Çünkü biliyoruz ki, bu her iki aşırı akımda da din ve vicdan hürriyeti, lâik Devlet anlayışı yoktur ve bu bölümü C. H. P. nin Genel Başkanı Sayın İnönü'nün 17 . 12 . 1969 tarihli Türkiye Büyük Millet Meclisi müşterek toplantısında yaptığı konuşmasının şu pasajı: «Bu yaygaracılar partilere kadar girmiştir, partilerin içinde biz bunlarla uğraşmaktayız, bunlara uyanlar içinde iyi niyetli olan, samimî görüşleri bulunan iyi insanlar vardır, olabilir. Ama bu enderin enderidir, nâdir zannedilenlere de bazan sonunda en azgın şeyler, rejim düşmanları çıkmıştır.»

Ve nihayet aynı birleşik toplantıda G. P. Genel Başkanı Sayın Feyzioğlu'nun şu konuşması: Değerli arkadaşlarım; bunlar siyasi partilere sızmışlardır, dendi, bütün kalbimle iştirak ediyorum, evet sızmışlardır. Bunların siyasi partilere sızmış olduklarını bilen insanlarız.

Değerli arkadaşlarım; bunların siyasi partilere sızmış olduklarını biraz evvel bu kürsüde C. H. P. Genel Başkanı ifade ettiği zaman gerçekten bu ifadeden inşirah duydum. Sızmışlardır ama siyasi partilere sızarlar da derneklere sızmazlar mı? Siyasi partilere sızarlar da şu veya bu isim altındaki meslekî teşekküllere bu gibiler sızmazlar mı? Siyasi partileri kendi karanlık emellerine âlet etmek isterler de sendika, kuruluş, dernek adı altındaki, öğrenci derneği adı altındaki yetkileri, vazifeleri kanunla belli olan kuruluşlara bu gibiler hiç el atmazlar mı?»

Sayın milletvekilleri; Millet Meclisinde grupu bulunan iki muhalefet partisinin sayın liderleri yaptıkları bu konuşmalarda, Sayın İnönü parlâmento çatısı altında konuşma yapmayı tercih ettiğini, çünkü dâvanın aslında Parlömanter rejim dâvası olduğunu ve hepimizin müşterek dâvası bulunduğunu ifade etmişti.

Sayın Feyzioğlu da aşırı sağda ve aşırı solda birtakım tehlikeler bulunduğunu kabul ettikten sonra bunun bâzı icaplarını T. B. M. M. nin bütün olarak ele alması ve gerçeklere doğru teşhis koyarak, «Hâdiselerin tam tesbitini koymaktan çekinmiyerek ve bu kürsüden tarih önünde ve millet önünde sadece Büyük Türk Milletinin ebedî varlığına hizmet etmekten başka hiçbir çaba gütmeden şu gerçeklere açık seçik teşhis koyup hep beraber bunun çaresini bulmamız şarttır.» demişlerdir.

Aziz arkadaşlarım; tehlike büyüyüp kapıyı çaldıktan sonra alınacak tedbirlerin bir fayda temin etmiyeceği hepimizin kabul ettiği bir gerçektir. Tedbir zamanında alındığı takdirde müessir olur. Kanaatimizce ve konuşmacıların ifade ettiği üzere, bâzı tedbirlerin alınması zamanı gelmiştir. Nitekim, bu cümleden olarak, Devletin ve rejimin güvenliğine karşı olan hareketlerin, kanunların vuzuhsuzluğu veya boşluklarından istifade ederek tezahür eden eylemlere mâni olmak üzere Hükümet tarafından lüzumlu görülen tasarılar Meclislerimize sevk olunmuştur. Ümidediyoruz ki, Sayın Feyzioğlu'nun tâbiri ile sadece Büyük Türk Milletinin ebedî varlığına hizmet etmekten başka hiçbir art niyet taşımıyan bu tasarılar Meclislerimizin kabulüne mazhar olacaktır.

Sayın milletvekilleri; burada bir hususu da karşılamak isterim, o da aşırı cereyanlarla mücadelelerin, kanuni tedbirlerin kâfi olmayıp, iktisadi ve sosyal konularda da gerekli tedbirlerin alınması icabettiği görüşüdür. Bu görüşte ağırlık vardır, bunun için A. P. İktidarı zamanında alınan tedbirleri ve yapılan icraatı reddedilen bütçe üzerindeki konuşmamızda tafsilâtiyle izaha gayret sarf etmiştim.

Müsaade ederseniz tafsilâta girmeden ana hatlariyle konuyu izah etmek istiyorum. Ancak, bu izahata geçmeden evvel bir noktada sayın üyeler ve partilerle varmamız lâzımgelen bir görüş birliğini izah etmek isterim, o da şudur :

Ne kanuni meseleler konuyu tek başına halle kâfidir, ne de iktisadi ve sosyal meseleler tek başına halle kâfidir. Her ikisinin, her iki tedbirin de alınmasında fayda vardır, mutlak zaruret vardır. Ancak, her iki tedbiri de kendi bünyesi içerisinde, kendi şartları içerisinde mütalâa ve münakaşa etmek icabeder. Bu sebeple kanuni tedbirler hususunda yapılacak müzakerelerde kanunun, konunun bu yönden mütalâasiyle, getirilen tedbirlerin yeterli olup olmadığı, uygun mütalâa edilmiyorsa yerine neyin tavsiye edildiğinin açıkça izah ve ifade buyurulmasında memleektimiz için, milletimiz için ve demokratik rejim için büyük faydalar bulunmaktadır.

Sayın arkadaşlarımın ve partilerin beni yanlış anlamamalarını bilhassa rica ediyorum. Bu, ne sayın arkadaşlarıma, ne de partilere iktidar partisinin bir direktifi değildir. Böyle bir şey demokrasinin faziletine yürekten inanmış insanlar olarak bizim aklımızın kenarından bile geçmez. Bu, doğruluğuna, isabetine yürekten inandığımz bir tavsiyedir. Bu suretle konunun kendi bünyesi içerisinde aklıselimi ve vatanseverlik duygusunu hâkim kılarak daha kolay ve polemiklere kaçmadan, meseleyi dejenere etmeye lüzum bırakmadan çözümliyebileceğimiz inancındandır.

Sosyal ve iktisadi tedbirlere gelince :

Sayın milletvekilleri; müsaadenizle şimdi bu konudaki icraatımızı ve düşüncelerimizi izah ve ifade etmek istiyorum. Bu icraatımızı ve düşüncelerimizi beğenmiyebilirsiniz, bunlar sizi tatmin etmemiş olabilir. Büyük bir açıkgönüllülükle ifade ediyorum ki, bunların münakaşasına ve müzakeresine her zaman için açığız.

Aslında sosyal ve iktisadi tedbirler Anayasamızın 2 nci maddesinde ifade edildiği üzere Devletimizin sosoyal devlet olmasının tabiî bir neticesidir. Takdir edersiniz ki, sosyal ve iktisadi tedbirlerin lüzumunu ve mahiyetini iyi anlıyabilmek için de sosyal devleti, sosyal adalet ve sosyal hizmetleri iyi anlamak ve değerlendirmek icabeder. Biz iddia ediyoruz ki, A. P. kadar hiçbir partinin, A. P. liler kadar hiçbir partilinin sosyal devletçi ve sosyal adaletçi olması mümkün değildir. Çünkü sosyal devletçi olmak, sosyal adaletçi olmak, her şeyden önce insan sevgisi ile meşbu olmaya bağlıdır; insanlığın, adalet duygusunun benliğinde yer etmiş olmasına bağlıdır; fert haysiyetine, hürmet duygusuna sahibolmaya bağlıdır.

Sayın milletvekilleri; bu sözler muarızlarımızın bu konudaki sözleri gibi ebedî sözler, ruhsuz güzel sözler değildir. Bu sözler A. P. nin kuruluş sebebi olan gerçekleri ifade eden sözlerdir.

Nasıl mı? Biran için hafızalarınızı A. P. nin kuruluş yılına ve aylarına çeviriniz; hatırlıyacağınız manzara şu olacaktır: Memlekette bir ihtilâl olmuştur, ihtilâl sonrası D. P. nin muarızı olan partililerin D. P. kütlesi için söylediklerine kulak verelim; «Bütün günahları sadece inandıkları demokratik rejim için Demokrat Partiye rey vermek olan büyük kütle eşkiyadır, hırsızdır, kuyruktur, düşüktür.» O zaman siyasi muarızlarımızın bize lâyık gördükleri en hafif tâbirlerden birkaçı bunlar. Bu sözlerde insan sevgisinden, insanlığın adalet duygusundan zerre eser var mıdır? Evet zerre eser var mıdır? Fert haysiyetine hürmetin, ferdi mukaddes bir varlık olarak kabul etme duygusunun zerre kırıntısı var mıdır bu sözlerde?

Dahası var muhterem arkadaşlarım; bildiğiniz gibi her ihtilâlin bünyesinde bir gerçek vardır: Şiddet. İşte bu da o zaman siyasi muarızlarımız tarafından istismar edilmiş, asılsız ihbarlar, korkunç şikâyetler, tanzim edilen tertiplerle mâsum vatandaş evlâtları işlerinden, güçlerinden ve yuvalarından edilmiştir. Hanımlar kocasız, yavrular babasız bırakılmıştır. Siyasi muarızlarımızın hani nerede insan sevgisi, nerede insanlığın adalet duygusu, nerede ferdî haysiyet ve hürmet ve nerede ferdî mukaddes bir varlık olarak kabul etmek. Tamamen bunun aksine, sadistçe bir hisle bir öc alma, hırs giderme duygusu içinde akla, hayale gelmiyecek her türlü iftira, tertip ve tezvir ile büyük vatandaş kütlesinin haysiyet, şeref ve izzeti nefsi ile oynanmıştır. Hep bildiğiniz gibi A. P. bu şartlar içinde, bu şartları kabul etmiyen büyük milletimiz tarafından benimsenerek kurulmuştur.

Bu kuruluş insanlık sevgisinin ölmediğini, ölemiyeceğini, insanlığın adalet duygusunun yok olmadığını, yok edilemiyeceğini ferdin haysiyetine hürmetin kaybolmadığını, kaybedilemiyeceğini ve nihayet ferdi mukaddes bir varlık olarak ne kadar tanımak istemeseniz de onu tanıyanların bulunduğunu ve tanınmasına

mâni olunamıyacağının bir neticesi olarak kuruldu, gelişti ve iktidar oldu, olmaya da devam ediyor.

Gerçekte bu ulvi prensiplerin iki yönü vardır; mânevi yönü, kırılmak, zedelenmek ve hor görülmek istenen haysiyet, şeref ve izzeti nefislerimizin iadesidir; maddi yönü, insanca yaşamanın, insan şeref ve haysiyetine uygun bir hayat standardının teminidir. İşte bunun için hiçbir parti ve hiçbir partili tabelâsız parti ve tabelâsız partililer dâhil, A. P. ve A. P. liler kadar sosyal devletçi ve sosyal adaletçi olamaz.

Görüyorsunuz ki, bizim sosyal hizmet anlayışımız, sosyal felsefemiz kuruluşumuzda mündemiç olan bir gerçektir. Tâbir caizse 1961 Anayasasından daha yaşlıdır.

Sayın milletvekilleri; burada aklınıza gelmesi melhuz bir suali karşılamak isterim, o da şudur: Sosyal devlet, sosyal adalet mefhumunun tabiî sonucu olan sosyal hizmetlerin bu asgari ve aklî unsurlarını nasıl ve nereden tesbit ettiğimizdir. Müsaade ederseniz bu soruyu cevaplandırmadan önce bunun kadar mühim ve bu sualle alâkalı bir hususu da vuzuha kavuşturmak istiyorum. O da sosyal devlet, sosyal adalet mefhumlarının ne olduğu, ne olmadığıdır. Her türlü keyfî değerlendirmelerden uzak, objektif bir hükme ve vuzuha varmak...

Kanaatimce bu hususta vuzuha varmak için sağdan soldan örnekler aramaya hükümler çıkarmaya lüzum yoktur. Modern ve ileri Anayasamızın Temsilciler Meclisine sunulan 9.3.1961 tarihli Anayasa Komisyonu raporunun genel ve madde gerekçelerine bir göz atmak meseleyi halle kâfidir. Nitekim Anayasamızın 2 nci kısım temel hak ve ödevler 1 nci bölüm genel hükümlerle ilgili genel gerekçede aynen şu ifade bulunmaktadır.

«Bugün sosyalizm ile hiçbir ilgisi olmıyan memleketlerde dahi sosyal devlet mefhumu benimsenmiş, hem de sosyal adalet tanınmıştır. Sosyal haklar iktisadi bir doktrin değil, herşeyden önce hümanizmin ve insanlığın adalet duygusunun mahsulüdür. Fert haysiyetine hürmetin ve ferdi mukaddes bir varlık olarak kabul etmenin mantıkî ve hattâ kaçınılmaz neticesidir.

Sayın milletvekilleri;

Bu suretle sosyal devletin tabiî bir sonucu olan sosyal devlet ve bunun tahakkukunu hazırlıyan sosyal haklar konusunda Anayasa içinde, bir taraftan objektif bir hükme ve vuzuha varmış oluyor, diğer taraftan sosyal devlet, sosyal adalet ve sosyal hakların biraz evvel izah edilen aslî unsurlarının bir anayasa icabı olduğunu da tesbit ediyoruz.

Gerçekte insan sevgisi, insan haysiyetine hürmet ve insanın mukaddes bir varlık olarak kabulü lâfta kalan bir husus olmaktan öteye ulvi bir duygu, içten gelen bir kabul, bir yaradılış meselesidir. Atalarımız bunu çok güzel ifade etmişlerdir; «Kalb kalbe karşıdır» sözü bunun tipik örneğini teşkil eder. İnsan sevgisinden mahrum olan insanların, insanlar tarafından sevilmesi de mümkün değildir. Diğer taraftan, insanlarca sevilmiyen, sevilmenin hazzına mazhar olamamış kişilerin de insanları sevmesi mümkün olamamıştır. Bu bir yaradılış meselesi olduğu kadar yetişme meselesidir, çok küçükken başlıyan bir hâdisedir, dadıların ihtimamlı ellerinde, kuştüyü yataklarında büyüyenlerin, basit tâbiri ile, ayağı çıplak başı kabak olan insanları tanıması,; onların dertlerini bilmesi; onların ıstıraplarına ve neşelerine ortak olabilmesi sosyal bir hâdise olarak kolay bir iş değildir.

Dün ve bugün Yüce Meclisin A. P. sıralarını dolduran, gördüğünüz şu muhteşem insanların hemen hiç birisi ne dadı ellerinde ne de kuş tüyü yataklarda büyüyerek buraya gelmiş insanlar değillerdir. Onlar halkla beraber yoksullukların, zaruretlerin, imkânsızlıkların ve ıstırapların içinden gelen insanlardır. Bunun mücadelesini yapmak, bunları bertaraf etmek için siyasi hayata atılmışlardır.

Ne mutlu onlara ki, bu mücadelede kuru ve yalnız değillerdir. Kuru değillerdir, çünkü insan sevgisiyle meşbu olup, insanları sevmekte ve insanlar tarafından sevilmenin hazzı içindedirler. Yalnız değillerdir; çünkü millet içinde, milletle beraberdirler.

Gerçekte aşırı çevrelerin, bu meyanda solcuların, A. P. ye ve A. P. lilere karşı hoşnutsuzlukları, tedirginlikleri, kıskançlıkları ve varsa şayet, husumetleri buradan gelmektedir.

Diğer taraftan sosyal adalet anlayışımızın, sosyal adalet ve sosyal haklardaki icraatımızın

karanlık emellerine set çeken en müessir tedbir olmasından doğan infiallerinden ileri gelmektedir..

Müsaade ederseniz burada bir safsatayı gün ışığına çıkarmak istiyorum:

Bâzı çevreler komünizme mâni olacak en iyi tedbirin «solculuk» olduğunu iddia etmektedirler. Bu, temelden yanlış bir kaziyedir. Bu yanlışlığı da ortaya koyan Anayasamızdır; onun gerekçesidir.

Bakınız, yukarda ifade edilen Anayasa gerekçesinin diğer bölümünde aynen şu ifade vardır :

«Ancak bir kere daha belirtmek gerekir: Sosyal hakları tanımak, bâzılarının yanlış ifade ettiği gibi, asla sosyalizmi kabul etmek mânasına gelmez. (A. P. sıralarından «bravo» sesleri) Bugün sosyalizmle hiçbir ilgisi olmıyan memleketlerde dahi hem sosyal devlet mefhumu benimsenmiş hem de sosyal haklar tanınmıştır.»

Yine Anayasanın 2 nci maddesinin gerekçesinde aynen;

«Gerçekten maddi, malî ve iktisadi imkânlardan, yaşamak için zaruri gelir kaynaklarından ve varlıktan mahrum olan halk tabakaları için klâsik hürriyetler yalnız kâğıt üstünde kalan parlak fakat boş lâflardan başka bir değere sahibolamaz.

Nihayet şurasını da kaydetmek gerekir ki, sosyal adalete karşı kaygısız kalan devletler toplum hayatının müfrit sol ve müfrit sağ cereyanlara kapılarak totaliter istikametlere sürüklenmesine engel olamamaktadırlar.» denilmektedir.

Dikkat edin! Tekrar okuyorum:

«Nihayet şurasını kabul etmek gerekir ki, sosyal adalete karşı kaygısız kalan devletler...» «Solculuğa kaygısız kalan devletler» demiyor muhterem arkadaşlarım.

Zamanımızın medenî memleketlerinde hemen hemen ittifakla kendini gösteren temayül, sosyallik istikametindedir. Sosyal olmıyan demokrasi toplum hayatının gerçekleri karşısında cevherini kaybetmeye ve neticede yıkılmaya mahkûmdur. Bu sebepledir ki, sosyal zihniyet yalnız fertlerin refah ve saadeti için bir teminat değil, aynı zamanda toplum hayatının geleceği bakımından da demokrasinin en şaşmazın garantisidir. Zira komünizme karşı en tesirli kalkan, onu lüzumsuz hale getiren sosyal adaletin gerçekleşmesidir; solculuğu propagandasının yapılması değildir muhterem arkadaşlarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

İşte, solculuk heveslilerinin, sosyalizm heveslilerinin ve onun hemen bir bıçak sırtı kadar ilerisinde bulunan komünizm heveslilerinin A. P. ye karşı duydukları hırsın, öfkenin ve husumetin sebebi, karanlık emellerine set çeken A. P. nin bu sosyal devlet, sosyal adalet anlayışı ve bu anlayışın ortaya koyduğu müspet icraattır.

Sayın milletvekilleri; A. P. katıksız ve tavizsiz olarak komünizmin karşısında olan bir partidir. Bu gerçek, komünizmin millet hayatına getireceği esaretten, zulmetten ve sefaletten doğmaktadır, bir. Diğer taraftan, yukarda tafsilâtiyle izah ettiğim, A. P. nin doğuş ve kuruluş felsefesindeki sosyal hak ve sosyal adalet ve sosyal hizmetler ilkelerinin komünizmi reddeden prensiplerinden doğmaktadır, iki...

A. P. yi bu prensiplerin dışında aramaya lüzum yoktur. Haber verelim ki, aramak istiyenler boşuna yorulacaklardır. Aslında A. P. yi bu prensiplerin dışında göstermek istiyen gayretlerin de bir neticeye ulaşamıyacağı muhakkaktır.

Bu arada bâzı muhalif ve muarızlarımızın A. P. nin sosyal politikasının zayıf ve kifayetsiz olduğunu her vesile ile ilân ve ifade etmekten geri kalmamaları, hakikatlere karşı bir savaş açmış olduklarını göstermektedir.

A. P. iktidarı Türk Milletinin çoğunluğu içinden geldiği halde sanki küçük bir mutlu azınlığın temsilcisi ve sosyal adalet fikrinin engelleyicisiymiş gibi gösterilmek istenmektedir. Gerçekte ise A. P. iktidarı, iktisadi bakımdan zayıf büyük kütlelerin hayati ihtiyaçlarına eğilen; kütleleri en geniş yardım, hizmet ve tedbirlerle şimdiye kadar görülmemiş derecede sosyal himayeden faydalandırmayı başlıca gaye edinen ve bunu tahakkuk ettiren bir sosyal politikanın sahibidir.

İktidarımız, milletimizin şimdiye kadar âdeta sahipsiz kalmış, asırlar boyunca müzminleşen yoksulluğun ve ihtiyacın baskısı altında gerçekten hürriyetten mahrum bırakılmış çeşitli zümrelerini her bakımdan kalkındırmayı vazife saymış bir iktidardır,

Sayın milletvekilleri; siyasi bir partinin sosyal politikasını değerlendirirken, o parti iktidarının sosyal devlet ilkesine ne derece bağlı olduğu ve politikasında ve icraatında bunu ne ölçüde gerçekleştirebildiğini araştırmak icabeder. Bunun için de herşeyden önce onun programına ne yaptığı, başardığı işlere bakmak lâzımdır.

Sayın milletvekilleri; buraya kadar izah ve ifadeye gayret sarf ettiğim A.P. nin (sosyal adalet), (sosyal devlet) konularında Anayasadan ilhamını alan bu düşüncelerimiz kâğıt üzerinde kalmamış, hayata ve icraata intikal etmiştir. Hayata ve icraata intikal eden bu hizmetlerimizin kısa bir bilânçosunun reddedilen bütçenin tümü üzerindeki yaptığımız konuşmada izah ve ifade etmiştim. Burada zamanınızı almamak için tekrarlamıyacağım. Ancak kısaca hülâsa edeceğim :

A.P. nin sosyal devlet anlayışındaki icraatı köyden ve köylüden başlar. Anaesprisini «Birim sahadan azami verim almak ve bunun değer pahasına satılmasını temin etmek» teşkil eder. Bunun için zirai krediler A.P. iktidarı zamanında yüzde beşyüz nisbetinde artırılmıştır.

En geniş çapta destekleme alımlarına girişilmiş; bugün Türk köylüsünün yetiştirdiği hububatın asgari yüzde sekseni destekleme alımlarına tabi tutulmuştur.

İyi cins tohumluk, gübre ve zirai mücadeleye verilen ehemmiyet de buna muvazi olarak geliştirilmiştir.

Tarımı hava şartlarına tabi olmaktan kurtarmak için girişilen çabalara devam olunmuş; 42 yıllık Cumhuriyet devrinde sulanan arazi kadar arazinin yeni baştan sulanması temin edilmiştir.

Köy yolları, köy elektrifikasyonu ve köy içme suları hususunda da büyük gayretler gösterilmiştir. Nitekim köy yolu hizmetleri:

1960 - 1965 yılları arasında yapılan 6 351 Km. köy yoluyla devlet bütçesinden tahsis edilen 261 milyon liraya karşılık, 1966 - 1968 yıllarını kapsıyan üç yıllık iktidarımız zamanında 14 586 Km. köy yolu yapımı tamamlanmış, 4 115 köyümüz yola kavuşmuştur. Yani üç senede yaptıklarımız bizden önceki beş yılda yapılanların iki mislinden fazla olmuştur.

Bu köylerde oturan 2 037 500 kişi yoldan faydalanmıştır. Bunun için 555 648 000 Tl. sı Devlet, 63 301 000 Tl. sı halk, 332 162 000 Tl. sı da özel idarelerden yardım olarak toplam 951 111 000 Tl. harcanmıştır.

1969 yılında ise bu hizmetler için Devlet bütçesinden 320 milyon lira harcanarak yeniden altı bin Km. köy yolu yapılmıştır.

Köy içme suyu hizmetlerine gelince :

Köye 1960 - 1965 yıllarında, yani beş yılda içme suyu götürülen 4 068 ünite ve bu hizmet için Devlet bütçesinden sarf edilen 339 milyon liraya karşılık iktidarımız zamanında, yani 1966, 1967 ve 1968 yıllarını kapsıyan üç senede 8 658 aded içme suyu tesisi yapılmış, 8 658 yerleşim yeri içme suyuna kavuşmuştur.

Köy elektrifikasyonu hizmetleri ise şöyledir :

Türkiye'de 1950 yılı başında 9 köyümüzde elektrik mevcut idi, iktidarı devraldığımız 1965 yılı başında memleketimizde elektriklenmiş tüm köy sayısı 250 idi... 1960 - 1965 yılları arasında beş yılda 102 köye elektrik götürülebilmişti. Devlet bütçesinden köy elektrik hizmetleri için beş yılda on milyon lira sarf edilmişti. İktidarımız zamanında 1965 ten 1968 yılı başına kadar 656 köye elektrik götürülmüş ve 97 milyon lira Devlet bütçesinden bu hizmetlere para sarf olunmuştur.

Bu hizmetlerimizin yanısıra 181 650 çiftçi ailesine ait 2 800 000 dönüm araziye 478 466 000 lira sarfiyle sulama suyu getirilmiş; 43 132 çiftçi ailesine ait 1 131 000 dönüm arazi ise 90 milyon lira sarfiyle toprak muhafaza ve arazi ıslâh hizmetlerine kavuşturulmuş bulunmaktadır.

Kasaba ve şehirlerimizin fakir semtlerinde yaşıyan halkımızın, evleviyetle gecekondu sakinlerinin daha iyi meskenlerde yaşıyabilmeleri için bir taraftan sosyal meskenler inşasına devam olunurken diğer taraftan buralardaki altyapılar ıslah olunmuştur. Nitekim Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerimizdeki gecekonduların yolları asfaltlanmış, su ve elektrik girmiyen gecekondu bırakılmamıştır.

Gene bu bölgelerde yaşıyan halkımızın sağlık hizmetlerinden kolayca istifade edebilmeleri için hizmet ayaklarına kadar götürülmüştür. İlk defa A. P. zamanındadır ki, gecekondu semtlerinde dispanserler açılmıştır.

Esnaf ve sanatkârlarımızın kredi imkânları A. P. iktidarı zamanında beş misli artırılmak suretiyle daha geniş çapta esnaf ve sanatkârlarımızın istifadesine arz olunmuştur.

Diğer taraftan esnaf ve sanatkârlarımızın sosyal güvenliklerini temin, bunların sosyal sigortalar kapsamına alınması için çalışma ve gayretlerimiz devam etmektedir. Çalışan insanlarımızın, başta işçilerimiz olmak üzere sosyal güvenliklerinin temini yönünden ulaşılan sonuçlar memnuniyet verici bir noktaya gelmiştir. Bunda A. P. iktidarı zamanında sosyal sigorta kapsamının genişletilmiş olmasının büyük rolü olmuştur.

Yine ilk defa A. P. iktidarı zamanında çıkarılmış olan Türkiye'ye şamil asgari ücretin tesbitiyle emeğin karşılık değerini alması temin olunmuştur.

Gelişen ve güçlenen iktisadi faaliyetler sonucu işçilerimizin ücret ortalamasında büyük artışlar kaydedilirken, çalışan kişilere ödenen ücret miktarına da üç misline yakın artışlar sağlanmıştır. Nitekim 1963 yılında ödenen ücret yekûnu 3 milyar 665 milyon lira iken 1968 sonunda 9 milyar 15 milyon liraya yükselmiş; bugün için 10 milyarı aştığı gerçektir.

Diğer taraftan işçilerimizin mesken ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlık hizmetlrinin görülmesinde de geçmişle mukayese edilmiyecek kadar büyük merhaleler kaydolunmuştur. Geçmiş yıllarda yapılan zamlar; asgari geçim indiriminin yükseltilmesi; 1 200 liraya kadar olan hizmetlerden tasarruf bonosu alınmasının kaldırılması bu zümreye getirdiğimiz maddi ferahlık tedbirlerinin birkaçıdır. Son defa getirilen Personel Kanunu ise gerçek bir reformdur. Bu personel reformunun amacı, kamu kesiminde iş ile insan arasındaki ilişkinin geliştirilmesi ile, insan unsurunun verimini yükseltmektedir. Bu anlamı, ile, personel reformu kamu kesimindeki kaynakların verimliliğini yükseltmeye yönelen, diğer çalışmalarla çok yakından ilişkilidir. Bu çalışmaları genel olarak bütçe reformu ve idari reform başlığı altında topluyoruz.

Yine, yeni, personel rejimi ile asgari ücret, en az geçim ihtiyaçları ortalaması göz önüne alınarak, tesbit edilmiş ve asgari memur ücreti ile asgari işçi ücreti arasında denklik sağlanmıştır.

Diğer yandan ücretlerin işin önemine paralel şekilde yükselmesi, bir diğer deyimle dikey ücret eşitliği prensibi esaslı bir şekilde uygulamaya sokulmuştur. Bunun yanında değişen katsayı sistemi ile eşel mobil getirilmekte ve böylece memur ücretlerinin millî gelirdeki artışlar, hayat pahalılığı ve gelir dağılımı faktörleriyle ilişkili şekilde yükselebilmesi imkân dâhiline sokulmaktadır.. Bu ilişki her yıl yeniden gözden geçirilecektir.

Sosyal güvenlik tedbirleri, şüphesiz memur verimliliğini artırma yönünden esas ücret kadar önemlidir. Yeni rejim, düşünülebilecek bütün sosyal güvenlik tedbirlerini beraberinde getirmektedir. Meselâ, kurulması öngörülen Memur Yardımlaşma Kurumu ile memurların sigorta ihtiyaçları tamamen karşılanacak ve konut, dinlenme kampı ve bunun gibi ihtiyaçlarının karşılanması önemli şekilde kolaylaşacaktır.

Tek işe tek ücret prensibi, yan ödemelerin ortadan kalkması ve memur, emekli maaşları arasındaki ilişki dolayısiyle emekli maaşlarında belirli bir yükselme meydana getirecek, ayrıca emekli maaşlarının memur ücretleri gibi ekonomik ve sosyal şartların gereklerine göre ayarlanması mümkün olacaktır. Yeni rejim çalışmıyan eş ve çocuklar için aile yardımı ödeneği ödenmesini, Devlet memurlarının eş ve bakmakla yükümlü oldukları ana, baba ve çocuklarının ücretsiz tedavi edilmesini de öngörmektedir.

Hazırlanmakta olan bir diğer tasarı ile de, emekli, dul ve yetimlerle, bakmakla yükümlü oldukları şahısların parasız tedavi edilmesi sağlanacaktır.

Yeni personel rejimimiz mahrumiyet zammı ödeneği ile iş ve insan arasındaki ilişkinin yer itibariyle daha iyi bir şekilde düzenlenmesine imkân sağlıyacaktır. Getirilen hükümlerle ayrıca, mahrumiyet bölgelerinde görev yapan Devlet memurları burs ve pansiyon imkânlarından faydalanacak, çocuklarına da daha kolay öğrenim yaptırabileceklerdir.

İş güçlüğü ve riski zammı da, hayat ve sağlık için tehlike veya normalin üstünde güçlük arz eden işleri yapan Devlet memurlarına ödenecek ve böylece bu memurların fazla gayretleri, farklı bir ödeme sitemi ile telâfi edilecektir.

Yeni personel rejimi ile ülkenin kalkınmasına ve toplumsal yapının geliştirilmesine direkt katısı olan teknik, sağlık ve emniyet hizmetlerine öncelik verilmiş bulunmaktadır.

Emekli memurlarımız arasındaki adaletsiz ücret dengesinin kaldırılması ve teadülün sağlanması A. P. iktidarı zamanında tahakkuk ettirildiği gibi, işçi ve memurlarımızın emekliliklerinin % 70 e çıkarılması, eşel - mobil sisteminin uygulanması da yine A. P. iktidarı zamanında mümkün olmuştur.

Sayın milletvekilleri;

A. P. iktidarının kamu sektörü ve özel sektör ayrımı yapmamış olması, A. P. ni haksız ve icapsız tenkidlere muhatap kılmıştır. Söylenen, A. P. nin muayyen kişileri zengin ettiği iddiasıdır. Bu iddianın gerçek ile hiçbir alâkası yoktur. A. P. iktidarının bu politikanın anaesprisi Devlette ve fertte mevcudolan sermayenin yatırıma yöneltilmesi gayesine mâtuftur. Takdir edersiniz ki, en büyük sosyal adaletsizlik, işsizliktir. Yeni iş sahaları açıp, işsiz vatandaşlarımıza çalışma imkânları sağlama yönünden bir taraftan Devlet ve kamu sektörü geniş yatırımlar yapmaya sevk olunurken, öbür taraftan da özel sektör plân ve programlardaki teşvik tedbirleriyle yatırım yapmaya yöneltilmektedir. Bu suretle, vatandaşlarımıza yeni iş sahaları ve iş imkânları yaratılmak suretiyle sosyal adaletin gerçekleşmesine çalışılırken, diğer taraftan da öngörülen teşvik tedbirleriyle özel sektör yatırımlarının millî ekonomiye yararlı sahalara celbedilmesi sağlanmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri; A. P. nin izaha gayret sarf etiğim sosyal Devlet, sosyal adalet ve sosyal hizmetler felsefesini beğenmiyebilirsiniz. Bunun münakaşasını yaparız. Bu düşüncenin hayata ve icraata intikal eden hizmetlerini de beğenmiyebilirsiniz. Noksan bulursunuz, az bulursunuz, zayıf bulursunuz, bu, mümkündür. Ancak, bu iddiada bulunurken, şayet samimî iseniz, şu hususu da beraberce mütalâa edersiniz: Hizmetlerin tahakkuku bildiğiniz gibi her şeyden önce Devletin malî gücüne bağlıdır. Bu malî güç içinde dengeli kalkınmanın hizmetlere ve sektörlere ayrılan miktarları gerek İkinci Beş Yıllık Plânda, gerekse yıllık program ve bütçelerde gösterilmiştir. Yapılan hizmetlerden hangisini az ve kifayetsiz buluyorsanız Anayasanın 53 ncü maddesinin âmir hükmü karşısında mevcut kaynağı, dengeyi muhafaza ederek az veya kifayetsiz bulduğunuz hizmet için hangi bölümden veya sektörden kesinti yapılarak bu hizmete aktarılmasını düşünüyorsunuz; bunu açık olarak gösterip, ifade etmelisiniz. Aksi takdirde, tenkidlerinizde ve temennilerinizde vatandaşın samimiyet bulması mümkün olmıyacaktır.

Sayın milletvekilleri; zamanın müsaadesi nisbetinde sizlere belli başlı konularda A. P. Grupunun görüşlerini izah ve ifadeye gayret sarf ettim. Bu konuda bu konuşma, aslında reddedilen bütçe üzerinde yaptığımız konuşma ile beraber mütalâa olunmalıdır. Zira, her iki konuşma bir bütün teşkil eder.

Yüce Meclisin bu sene ikinci defa tetkikine sunulan bu bütün tasarı da, ilhamını ve kaynağını bu görüşlerden almaktadır ve bu görüşlerin hayata ve icraata intikalini sağlamaktadır. Bu sebeple gerçekçi olan, samimî olan ve Anayasanın arzuladığı icraatı getirecek olan bu bütçe tasarısına A. P. Grupunun müspet, beyaz oy vereceğini ifade ederken, beni dinlemek lûtfunda bulunduğunuz için şahsım ve grupum adına Yüce Meclise saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ederim. (A. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — Bütçenin tümü üzerinde şahısları adına söz alan arkadaşlarımın isimlerini sırası ile okuyorum:

Sayın Hakkı Gökçe, Sayın Şinasi Özdenoğlu, Sayın Sami Arslan, ikinci defa Sayın Şinasi Özdenoğlu, Sayın Münir Daldal, Sayın Hasan Tosyalı, Sayın Kenan Mümtaz Akışık, Sayın Ahmet Mukadder Çiloğlu, Sayın Rıfkı Danışman, Sayın Ahmet Buldanlı, Sayın Sakıp Hiçerimez, Sayın Hüseyin Abbas, Sayın Ali Rıza Uzuner ve Sayın Ata Topaloğlu.

Şimdi söz sırası Sayın Hakkı Gökçe'nindir. Buyurun efendim, konuşma süreniz 20 dakikadır, Sayın Gökçe saat 16,20 dir.

HAKKI GÖGÇE (Malatya) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri;

1970 malî yılı Bütçesinin tümü üzerinde şahsi görüşlerimi sunmak için huzurunuza geldim. Bilindiği üzere, üç ay kısa bir zaman içinde birisi bütçe olarak, üçüncü defa Sayın Demirel Hükümetinin bütçesinde görüşler ifadesini bulmakta ve eleştiriler yapılmaktadır.

5 Şubat 1970 günü Başbakan Sayın Demirel Senatodaki birinci bütçe konuşmasında «Fakir bir memleketin fukara çocukları olmanın azabı içindeyiz» demek suretiyle bir felsefe yaratmak istemiştir.

Görüşlerimiz, bu yatırılmak istenen felsefenin gerçek yönünü açıklıyacaktır.

Beyan etmek isterim ki, Sayın Demirel bu ifadesinde samimî değildir. Çünkü, hali ile fiilî durumu birbirini nakzeder şekildedir.

Fakir bir ülkenin fukara çocukları olduğumuzu kabul edelim. Ne yazık ki, kabul edilen bu hakikatin karşısında, Sayın Demirel'in azap çektiğine inanmıyorum. Fukarlığın Türkiye'deki bunalımlara sebep teşkil ettiğini, Sayın Demirel'in kabul edeceğine inanmak istiyorum ve diyorum ki, beşerin kendi kaderini bizzat kendisinin tâyin ettiği bir çağda, meseleye eğilmeden oluruna bırakmanın ve bunu değişmez bir sebep göstermenin abesliğinde birleşelim. O zaman, millî menfaatlerimizin aynı görüş açısından eleştirilmesi ve bir hal çaresi bulunması mümkün olacaktır.

Teşhis edilemiyen bir meselenin çaresinin aramanın lüzumsuz olduğuna inanıyorum. Bu bakımdan Sayın Demirel'in bütün didinişleri boşunadır. Bu düşünceleri devam ettiği müddetçe, kendini icraatındaki kötü tutumundan alıkoymasına da imkân yoktur, istinatsız karanlıkta yürümenin sonucu doğar. Ne kadar elem vericidir ki, her söylenen söze, her yapılan tenkide, Sayın Demirel gülüp, geçmektedir. Her şeyi mutlaka iyi bildiğini, başkalarının fikirlerini kendisini enterese etmediğine inanır. Buna rağmen icraat devam ettiği için, en salim yolda olduğunu kabul eder ve savunur. Bu düşünüşün sonu, her inadın sonu gibi hüsrandır. Her şeyin kader ile ilgili bulunmadığını anladığı zaman, vakit çok geç olacaktır. Çünkü, Sayın Demirel felsefesi ile ve kişiliği ile çağımızın isterlerini görüşlerinde toplamış yeni çağ içi değerlerle bezenmiş bir Devlet adamı değildir. Felsefesi ile Sayın Demirel, ülkemizin ve halkımızın sorunlarını çözebilecek güçlerin ve yeteneklerin dışına düşmüştür. Bunun içindir ki, onun damgasını taşıyan bu bütçe çileleri ve ıstırapları ortadan kaldıracak hiçbir şifa gegetiremez.

Sayın milletvekilleri;

Bir ülkede mebzul yeraltı kaynakları mevcut ve ancak düşüncesizce başkalarına servet sağlama yolunda işletiliyor veya üzeri örtülü bulundurulmaya mahkûm bırakılıyorsa; bu, o ülkede yaşıyanların kaderi sayılamaz. Bunu, iktidarların basiretsizliği ve aczinin ifadesi olarak kabul etmek gerekir.

Türkiye'de, ağır sanayi dalında bir üçüncü demir - çelik sanayii tesisleri kurlması istenirken, bunu dahi bir siyasal duygular felsefesi kabul ederek, istikbale muzaf olan bu tesislerin yerinin tâyininde düşüncesizce hareket, bir kader değil, bir aczin ifadesidir. Yıllardır bir türlü gerçekleşemiyen bu ağır sanayiin bir hayal halinde kalması, fikirlerden ziyade duyguların hâkim olmasından doğmaktadır. Asgari 4 bin ailenin geçimini temin edecek, milyarlarca döviz sağlıyacak bu fabrikanın değer pahasına, köprü yapılmasın, evvelâ istiraplara çareler arıyalım denildiği zaman, kendi fikirlerine toz kondurmıyan bir iktidarın her şeyi kadere bağlaması ve fakir bir ülkenin fukara çocukları olmanın ıstırabından bahsetmeye hakları yoktur.

Bir ülkede, birkaç yüz bin kişi 10 bin, 20 bin ve hattâ 80 bin dönüm araziye sahip iken, milyonlarca aile topraksız, ağaların rençberi olmaya mahkûm edilirse; üç, beş dönümlük arazisinde haşhaş ekimi yapıp, bedeni ile nafakasını temin eden insanların kanının kurutulması pahasına ekim yasak ediliyorsa, buna sebebolarak emperyalist bir ülkenin karşı çıkışı anlaşılırsa, bu ülkenin yöneticisi olan bir bakan, bunu beynelmilel bir hukuk kaidesine dayarken, bahsi geçen durumu yaratan Amerika Dışişleri Bakanı Yardımcısı arzuları seyrinde ekimin kısıtlandığından bahsedip, yöneticiyi nakzederse, kendi ülkesinde doğru ne ise onu söyliyemiyecek kadar basiretsiz bakanlar mevcut ise, bu düzeni sürdürenler o memleketin fakirliğinin ıstırabını duyduklarından bahsedemezler. (C. H.P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Bir ülkede birkaç yüzbin insan milyonlar vurur, 32 milyon kişi ıstırap içinde kendi kaderleri diye kendi hallerine bırakılırsa, bu halin devamını istiyenlerin onların ıstıraplarıyla alay etmeye ve bunun elemini yaşadığını iddia etmesine hakkı yoktur.

Bir ülkede okulsuz köyler, kentler mevcut iken, dilediği yerde okuma imkânından mahrum

gençler mevcut iken, hususi okullarda milyonlar vuran kişiler yaşıyorsa, bunun onların nasibi olduğu iddia ediliyorsa, hususi okulların devletleştirilmesine evvelâ azap çektiğini iddia eden Başbakanın kardeşleri karşı çıkıyorsa, bu ülkenin içinde okuyamamanın ıstırabına karşılık hayatını feda edip, kendini yakanlar ve ölenler mevcut ise, fırsat eşitliğinin getirilmediği için ayakkapı boyacılığı yaparak okumak istiyen gencin boya sandığı elinden alınıyorsa, bir taraftan çalışıp ailesinin geçimini temin için çırpınan ve bu yoksulluk içinde okumaya çalışan gençler, cihada çağrılan softalar tarafından öldürülüyorsa, Atatürk'ün resmini asmaya lüzum görmeden Mao'nun resminin asılı bulunduğu dernekler mevcutsa, bir memleketi yoktan var eden, beşer üstü insan Ulu Atatürk'ün kitaplardaki resimlerinin gözleri oyuluyor ve buna ses çıkarılmıyorsa, gazetelerde bir köpeğin aylık masrafının 800 lira olduğu yazılan bir ülkede 120 bin mensubu bulunan öğretmen camiasından 50 küsûr bini 450 ile 650 lira aylık maaş alıyorsa...

MESUT HULKİ ÖNÜR (Çanakkale) — Ne alâkası var bunların?

HAKKI GÖKÇE (Devamla) — Dinlersen anlarsın bunları.

Direnen öğretmenler mahkeme kararlarına rağmen sürülüyor veya işten el çektiriliyorsa, 1 637 öğretmenin boykota katıldığı bir ilde 22 öğretmene işten el çektiriliyor, siz diğerlerinin öncüsü ve teşvikçisisiniz deniliyorsa, aynı yapıda, aynı düşünüşte ve aynı direnişte bulunan aynı kütleden tefrik edilip gözdağı verilmek isteniyorsa... Bir Başbakanın bundan azap duyduğunu beyan etmesine ve Adalet Partisi sözcüsünün insan sevgisinden bahsetmesine yüzü yoktur. (C. H. P. sıralarından «bravo» sesleri, alkışlar.)

Bir ülkede kredi adaletinden bahsederken, köylünün eline 300 - 500 lira sıkıştırılırken hiç ilgisi olmıyanlara milyonlar yağdırılıyorsa, alınan bu milyonlar tefecilikte kullanılıp ocaklar söndürülüyorsa, araclar Devlet eliyle fakir bir memleketin fukara insanlarının sırtından bir parazit gibi geçinme yolunu buluyor ve milyonlar kazanıyorsa, vurgun yapılıyorsa, Ziraat Bankası gibi zirai kredilere yatırım yapması lüzumlu bir millî bankadan ziraatle ilgisi bulunmıyan nüfuzlu kişilere milyonlar aktarılıyorsa, bunun hesabı millî iradenin temsil edildiği Yüce Meclislerde sorulamıyorsa... Bir Başbakanın bundan ıstırap duyduğunu iddia etmesine imkân yoktur. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

Kredi düzensizliğinin önlenmesi dilenirken buna bir Başbakan karşı çıkıyorsa, bu düzenin değişmesine imkân olmadığı gibi bunu sürdürmek istiyenin azaptan bahsetmeye hakkı yoktur.

Bir ülkede en büyük tirajlı gazetelerin baş sayfalarında «Türk pasaportu Avrupa'da geçmiyor» diye yazılıyor ve hemen söylemek gerekirse, bu sınır bölgesinde artık Türk pasaportunun haysiyeti kalmamıştır deniliyorsa ,bir milletin istiklâlinin mücadelesini verdiği bir devirde ve kelimenin tam anlamı ile kara günlerinde kendisini arkadan vuran onbinlerce şehidimizin kanı akmış çöllerde (El Fetih Komando Örgütü) namı ile anılan komando birliklerinde Türk çocukları çalışmakta, kan dökmekte ve ölmekte iken Hükümet bunu önliyemiyor, acze düşüyorsa, bir Başbakanın bütün bunları bir milletin fukaralığından geldiğini beyan etmesine lüzum yoktur.

Sayın milletvekilleri, gerçek odur ki, yukarda sıralamaya çalıştığım ve herkesin müttefik bulunduğu sorunlar çözülmedikçe yurdumuzun çoğu müttefik ve halkımızın gerçeklerine uygun bir politika takibetmedikçe, günlük kaygulardan uzaklaşmak istenmedikçe, kördöğüşü gibi her gün bir hâdisenin içinde çırpınmaya mecbur bulunmadıkça, bu ve gelecekteki bütçeler günlük meselelerle Hükümet edilir faraziyesinden ileri gidemiyecektir. Bu böyle olduğu zaman da Devletin reformlardan uzak kalacağı bir gerçektir. Böylece başlıyan didişmenin devam edeceği mutlaktır.

Sayın Demirel durmadan müreffeh bir Türkiye'den bahsede dursun, yüzbinlerce yurttaşımız yurt dışında çalışmak mecburiyetini duymaktadır. Bugün Türkiye'de her istiyen kişi yurt dışında çalışabilir diye izin veriniz Türkiye'nin nüfusunun 1/3 ü dışa koşacaktır. Çalışma imkânlarından mahrum, toprak varlığından yoksun, kredi dağılışındaki adaletsizlik, eğitim düzenindeki bozukluk hangi şartlar altında geçim temin edildiğinden bihaber bir Hükümet, işte müreffeh bir Türkiye.

Sayın Demirel Hükümetleri Anayasanın sosyal Devlet anlamını kavrıyamamıştır. Bunun

içindir ki, teşhiste yanılma mevcudolup plânsız programlarla yanlış yön takibedilmektedir. Böylece taban ile tavan arasında uçurumlar vardır. Bir taraftan ezilenler ezenlerin esiri olmaktan kurtulmamakta, diğer taraftan zengine daha çok kâr, fakirin ise sırtına yükler yüklenmektedir. Çiftçi ailelerinin % 70 ini küçük çiftçiler teşkil eder. Makina, sulama, gübre, kredi gibi unsurlardan varlıklı ve politik güç sahibi çevreler, toprak ağaları faydalanmaktadır. Değişen dünya görüşüne ayak uyduramıyan fakir halk, daha çok fukaralaşmaktadır. Karasabanın peşinden dayanmaları imkânsız hale gelmiştir. Bir zamanlar Fransa'ya, İtalya'ya buğday ihraceden Türkiye, bu bunalımlar içinde buğday ithal etmekten kurtulamıyacaktır.

Tarımla uğraşan ve bunula geçimini temin edemiyen küçük çiftçi yeni iş sahaları bulamamaktadır. Mevsimlere göre değişen emek israfı alabildiğine artmaktadır. Buna bir yön vermenin, çare aramanın zamanı çoktan gelmiş, geçmiştir. Aslında yetmiyen ve verimsiz bir hal aldığı için geçimini temin edemiyen, başka ilgilenecek iş bulamıyan, çoğu kere yarıcı olarak çalışan köylü şehirlere akın etmek mecburiyetinde kalmıştır. Böylece yeni yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Şehirlerde iş bulamıyan bu köylülerin sonu toprak kavgalarına varmaktadır. İşte bu durumdur ki, toprak reformunu gerekli kılmaktadır. Bu durumlar karşısında çıkar yol yoktur. Gerçeklere eğilmek durumunda olduğumuzu kabul etmemiz gerekir.

Sayın milletvekilleri; arz etmeye çalıştığım meselelerin ışığı altında fikirlerimi şöylece toparlıyorum: Türkiye'de zirai kredi ihtiyacı köylümüzün kalkınması için önemli bir unsur olarak görülmektedir. Ancak bugünkü politikada zirai kredilerin küçük çiftçileri kapsamadığı, özellikle büyük çiftçilere doğru yönelmekte olduğu açık bir gerçektir. Zirai kredi politikasında takibedilen yol, köylü üzerinde psikolojik etkiler meydana getirmiştir. Bu sebeplerdan dolayı bâzı küçük çiftçilere kadar verilen az miktardaki meblâğların üretime değil tüketime gittiği görülmektedir. Ayrıca siyasi maksatların işin içine girmesi, hem bölgelerarasında hem de şahıslar arasında tercihler büyük ağırlık gösteriyor.

Meselâ: Seçim yıllarında zirai kredilerin bir önceki yıllara nazaran fazlalık göstermesinin sebebini gerçekçi değil, günlük çıkar politikasına bağlıyabiliriz. Onun içindir ki, Hükümet kredi müessesesine etkinlik, üretim, köylüyü sanayie ve çok yönlü tarıma yöneltici bir düzene kavuşturmalıdır.

Bölgeler arasındaki dengesizliği sağlayıcı bir yol aramalı ve bulmalıdır. 1970 bütçesi bunlardan yoksundur. Çünkü, Doğu için bu yıl bütçesinde denge sağlayıcı yatırımlar yer almamıştır. Doğu'da köylüyü insafsızca sömüren tefecilerin ve aracıların durumları endişe verici bir hal almıştır. Bunların önlenmesi lâzımgelmektedir.

Memleket ekonomisinde plân disiplini sağlanmamış ve bu yüzden ulusal ekonomiye toplum yararında bir yön verilememiştir. Toplumun millî ekonomi hedefleri içinde gözetilmemiş olması sonucu sermaye belli mihraklarda toplanmıştır. Bu yüzden de sosyal denge bozulmuştur. Memleketin içine düştüğü bunalımın temel nedenlerinden başlıcası görüşümüze göre budur. Plân hedeflerinden sapmış olan iktidar, millî kaynaklarımızı tam olarak değerlendirmemekte ve üstelik verimli olanlara da yönelememektedir. Üretilen mal ve hizmetlerle toplumun ihtiyaçları arasında bir denge sağlanamamaktadır. İşsizlik ve gizli işsizlik sorunları gibi gerçekten Türkiye'nin bugünün de ve yarınında büyük tehlike niteliği kazanmakta bulunan meseleler sosyal dengeyi iktidarın önliyemiceyeceği bir ölçü içinde bozmaktadır.

Demokratik rejim bu nedenlerle ciddî bir bunalım içine sürüklenmektedir. Bu bunalımdan kurtulmanın çareleri elbette mevcuttur. Ancak bugünkü kadrosu ve zihniyeti ile sayın iktidarın bir kurtuluş formülü bulmasını şahsan imkânsız görmekteyiz.

Netice olarak diyoruz ki, toprak reformu yapılmalıdır. Topraksız çiftçiye kendi mülkü olan arazi verilmelidir. Yarıcı olarak çalıştığı müddetçe çiftçinin ıstıraptan kurtulmasına imkân yoktur. Toprak iyi işletilmediği için verimsiz hale gelmektedir. Yarıcılık yolu ile yapılan ekimlerde toprağa gereken önem verilmediği için her gün biraz daha köhnemektedir. Yapılacak reform ile toprak dağılımında adalet tesüs ederken, tarımsal verimin yükseltilmesi de sağlanacaktır.

Sayın Demirel Hükümetlerine göre, Adalet Partisi İktidarı devamları müddetince tarım sa-

hasına önem vermiştir. Yine iddialarına göre milyarlarca lira kredi dağtılmıştır. Binlerce traktör ve milyonlarca ton gübre ve tohumluk tevzi etmişlerdir. Ancak fiilî durumda o kadar acaip neticeler doğmuştur ki, hiçbir gelir artışı kaydedilememiş, ithalâttan kurtulma imkânı bulunamamıştır. Doğu - Anadolu nüfusunun % 33 inin bir karış bile toprağı yoktur. Bu durum devam ettiği müddetçe de ilerlemeye ve plân hedeflerine varmaya da imkân yoktur. Sanayi dalında da aynı bozukluk devam etmektedir. Ağır sanayide yapılması düşünülen Üçüncü Demir Çelik Fabrikası için yapılan yatırımlar üzüntü vericidir. Bu fabrikanın yerinin tâyini yabancı bir şirkete verilmiştir. 10 milyon liraya yakın bir meblâğ ödiyen bu şirket fabrikanın işletilmesi için lüzumlu hammaddesinden yoksun bir yer seçmiştir. Gerekçe olarak dış ülkeden cevher ithalini göstermiştir. Türkiye'nin demir madeni cevherinin % 70 inin Sivas ve Malatya illerinde bulunduğunu raporunda belirten bu şirket, bir asır bu fabrikayı idare edecek rezerv ve cevherin bulunduğu bu illere, her ne hikmetse, itibar etmemiştir. Millî duyğudan uzak bu yabancı şirketin bu şekildeki hareketinin kınanmasına imkân yoktur. Ancak bunun karşısında hükümet edenler bir kehanette bulunduğu zehabiyle bütün durumlara rağmen, meseleyi kabul etmiş yeni araştırmalara lüzum görmemiştir. Türkiye'nin bir yıllık bütçesinin 1/10 u nisbetinde yatırım yapılması lâzımgelen bu büyük tesisin yerinin tesbiti böylece içler acısıdır. Beceriksizliğin, basiretsizliğin örneği olan bu durum bu şekli almışken aslında yapılma imkânını da yitirmiştir. Bugün demire % 40 oranında zam yapılırken kurulacağı vadedilen fabrikanın yerinde yeller esmektedir.

Eğitim düzenindeki bozukluk endişe vericidir. Mahkeme kararlarına rağmen öğretmenler açığa alınmakta, kıdem tenzilleri yapılmaktadır. Bugün Türkiye'de fâkirin çocuğu ilkokulu bitirdikten sonra ancak ebe okuluna veya imam - hatip okuluna girebilmektedir. Eğitim müessesesinin tabana eğilmesi, herkesin okuyabilmesi, istidadı olanların yükselebilmesi için fırsat eşitliğinin tanınması gerekmektedir. Adalet Partisi Hükümetlerinin ne düşünüşleri ve ne de fiiliyatları bütün bunları halletmeye müsait değildir.

Memleketimizdeki okur - yazar nisbeti, iktisaden geri kalmışlık ve bundan doğan zorlamalar sonu neye varacağı belirsiz olan bunalımlara sebebolmaktadır.

Aziz arkadaşlarım, gerçeği görelim. Türkiye'de Türkiye'nin servet kaynakları çıkarcılar tarafından sömürülmektedir. Bu durum devam ettiği müddetçe fukaralığı da sürüp gidecektir. Toprağı imkânlarla dolu bir ülkenin evlâtlarıyız. Eğitime vereceğimiz değer ve yeraltı, yerüstü servetlerimize sahip çıktığımız zaman ve bilhassa şâibelerden uzak, basiretli kimselerin yönetiminde müreffeh Türkiye doğacaktır. O günlerin yakınlığı dileği ile sizlere saygılarımı sunarım. (C.H.P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Şinasi Özdenoğlu, buyurunuz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri;

1970 yılı Bütçe kanunu tasarısını Yüce Meclisde şahsım adına eleştiriye başlamadan önce buradan Yüksek Huzurlarınızda Hükümetten bir sual sormak istiyorum ve inanıyorum ki, bu soracağım sual ve alacağım cevap hepimizin kaderi ile ilgili bir sualdir.

Değerli arkadaşlarım, milletvekili olarak bizim bütçelerde bir fonksiyonumuz var mı? Evvelâ bunu Yüksek Huzurunuzda ve Hükümetin huzurunda söylemek istiyorum. Ama Hükümet yok, bütçe görüşülüyor Hükümet yok arkadaşlar. Bütçenin tümü üzerinde görüşme yapılırken bütün Hükümetin, başta Başbakan olmak üzere, burada bulunması lâzım mıdır, değil midir? Bir büyük sorumluluk taşıyan Hükümetin, bütçeyi sadece Maliye Bakanına nasıl bırakmış olduğunu şaşarak ve esefle karşılıyorum.

Şimdi arkadaşlarım, her yıl burada gerek Yüce Meclisin Genel Kurulunda, gerekse Bütçe Komisyonunda birtakım meseleler dile getirilir ve bunlar zabıtlara geçer. Ama netice itibariyle bunların hiçbiri uygulanmaz.

Yıllar önce zabıtlara geçmiş olan milletvekillerinin dileklerini lûtfen inceleyiniz, bunların çoğu bugün burada söylenmiştir, yarın söylenecektir ve bir gün yine söylenecektir. Öyle ise istirham ediyorum, bizim milletvekili olarak eğer bir fonksiyonumuz varsa - ki müşterek bir kader içindeyiz, sizler de milletvekilisiniz - bize ümit bağlamış vatandaş kütleleri karşısında sorumluluk taşıyan insanlar olarak lûtfen Hükü-

met bu seslere, bu fikirlere, bu taleplere iyi niyetle kulak assın ve gerçekleştirmeye çalışsın. Yani biz burada sözlerini zabıtlara geçiren insanlar olmaktan öteye gidelim, bir fonksiyonumuz olsun, evvelâ bu müşterek derdimizi burada tesbit etmek istiyorum.

Hükümet bütün bu iyi niyetlerle yapılmış olan tenkidlere, fikirlere eğilmiyecekse sayın arkadaşlarım, millet temsilcileri olarak bu kürsülere çıkmıyalım. Bize umut bağlıyan insanları güvendirmiyelim ve bir celsesi kendisine çok pahalıya, 600 000 liraya mal olan bir Meclisle bu kürsülerde milletimize karşı yemin etmiyelim.

KASIM ÖNADIM (Bursa) — Engelleme yapmayın.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Engellemeyi her halde biz yapmıyoruz. Sabırla tahammülle dinliyoruz ama, en açık memleket meseleleri karşısında tahammül gösteremiyorsunuz. Lûtfedin, hiç olmazsa ve hiç olmazsa en tabiî konuşma hakkımızdan bizi mahrum etmeyin.

Değerli milletvekilleri,

Parlâmento ile Hükümet arasında diyalog kurulmadığı zaman Parlâmento buhranı başlar. Gerçek odur ki, bugün Hükümet, Meclisten ve halktan kopmuştur. Kanun tasarısı gelir, Bakan Mecliste yoktur, kanun tasarısı görüşülemez. Gündem dışı getirilmiş olan konularda, hep biliyoruz, şâhidisiniz, acele cevap bekliyen sorunlarda bile bu cevaplara muhatabolan Bakan bulamayız. 1970 bütçesi münasebetiyle huzurunuzda bilhassa ifade etmek isterim ki, simdi Türkiye gerçekten, halktan ve Meclisten kopmuş bir Hükümetle idare edilmektedir. Bunu böylece tesbit ettikten sonra, bütçenin karakteristiği üzerinde kısaca durmak istiyorum sayın arkadaşlarım.

1970 senesi bütçesinin karakteristiği Karma Komisyon raporunda açıkça belirtilmiş ve denilmiştir ki : «Bu bütçe tasarısının, Genel Kurulda reddedilen bütçenin genel karakterini muhafaza ettiği açıktır.»

Demek oluyor ki, daha önce bu Mecliste oylarınızla reddettiğiniz bütçe yeniden ve aynı hüviyetle huzurlarınıza getiriliyor. Genel karakterinin muhafaza edildiği açıkça Karma Komisyon raporunda zikredilmiş olan bir bütçenin karakterini Hükümet tesbit ediyor ve diyor ki : «Bu bütçe, reddedilmiş olan bütçenin aynı karakterini muhafaza ediyor» öyle ise millet ve Meclis iradesine rağmen Hükümet bir emrivaki ile aynı karakterde bir bütçeyi huzurunuza getiriyor ve demek istiyor ki : «Ey Millet Meclisi, reddetmiş olmana rağmen, aynı karakterdeki bu ikinci bütçeyi ufak tefek rötuşlarla senin tasvibine getiriyorum.» öyle mi, değil mi?

AHMET BULDANLI (Muğla) — Mecbur muyuz sizin istediğiniz gibi bir bütçe yapmaya?

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Sizin arkadaşlarınız da ret oyu verdiler beyefendi. Yalnız biz değil, sizin gerçeği gören arkadaşlarınız da ret oyu verdiler mi, vermediler mi?

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Değerli arkadaşlarım,

Bütçenin tüm sosyal ve ekonomik muhtevası, yürümiyen bozuk bir düzeni yürütmekle başlıyor ve bunun bir belgesi olduğu aşikâr ve ortada. Buna bir denge bütçesi de diyebiliriz. Tabiî buradaki «denge» tâbirini «denk bütçe» tâbirinden tamamen ayrı bir anlamda kullandığımızı da belirtmek isteriz. Hiç kuşkusuz iddia edebiliriz ki, bu bütçe bir yatırım ve üretim bütçesi değil, bir israf bütçesidir. Bunun için masraf kalemlerine bir göz atmak kâfidir. Ayrıca, cari harcamalarda reddedilmiş olan bütçeye nazaran iki milyar bir fazlalık olduğu aşikârdır. Burada birtakım kalemler tesbit ettim muhterem arkadaşlarım. Fakat bu tasarı yüksek dikkatinizden kaçmıyacaktır. Hakikaten tasarruf zihniyetinin önlenmesi mutlaka mümkün olabilecek birtakım masraflar, maalesef, tasarruf zihniyetine en küçük ölçüde riayet edilmeksizin masraf kalemlerini yükseltmiştir.

Basit bir misal; meselâ Hıfzıssıhha Enstitüsünün büro giderleri için, 1 250 000 Tl. yüksek teknik öğretmen okulları kira bedeli, 459 000. Bir teknik öğretmen okulunun büro giderleri, 1 750 000. Nihayet Millet Meclisinin aydınlatma giderleri, 1 100 000 Tl.

Değerli arkadaşlarım, çok temenni ederdim ki, çok sayın, çok değer verdiğimiz muhterem Maliye Bakanı arkadaşımız, bütçenin bu masraf bütçesi olması vasfı önünde titizlikle durmuş olsalardı - bunu çok temenni ederdik - o zaman yatırımlara imkân hazırlamış olurlardı.

Değerli arkadaşlarım, millî gelir hesapları, insan başına düşen millî hâsıla, Beş Yıllık plân-

larda gösterilen hedeflere ulaştığımız, ya da ulaşamadığımız gibi problemlerle anameselemizi temelden çözen tedbirler değildir. Meselemizin temeldeki çözümü bir tek anahtara dayanmaktadır. Bu sebep, bozuk ve işlemiyen, hepimizi ezen kötü ve eskimiş bir düzendir, bir sistemdir. Millî Kurtuluş Savaşı ile, Anayasa ile Türk çocuklarının vicdanlarına perçinlenmiş olan Cumhuriyetçi, milliyetçi, lâik ve sosyal Devlet temelleri üzerinde Devleti restore etmeye mecburuz.

Yıllarca önce bir rahmetli başvekil, «Devleti (A) sından (Z) sine kadar değiştireceğiz.» dediği zaman bütün millet bu sözde kendi düşündüğünü bulmuş ve adeta bir atasözü gibi bu sözü ezberlemişti. Ama şimdi biz, «Bu bozuk düzeni değiştireceğiz.» dediğimiz zaman A. P. li arkadaşlarımızda çok yersiz bir telâş başlıyor. Ama, rahmetli bir başvekilin o sözlerini kendileri de kabul etmişlerdi. Kendileri de saygıyla anmaktadırlar, biliriz. Ne farkı var, Devleti (A) sından (Z) sine kadar değiştireceğiz, demekle, bu toplumda çok şeyi değiştireceğiz demek, sistemi değiştireceğiz, cemiyet düzenini değiştireceğiz demek arasında sayın arkadaşlarım?... Maamafih bu konuda bugün büyük bir tekâmül görüyoruz. Gerçekten ağzına sosyal kelimesini almamış olan çok değerli Adalet Partisi Grup Sözcüsü, bugün sosyal devleti bizim kadar benimsemiş. Öyle gözüküyor ki, birkaç zaman sonra ortanın solu mücadelesini, belki bizden daha hızlı olarak yapacak. (C. H. P. sıralarından, «bravo», sesleri, alkışlar)

Bunlar aslında hepimizi ve vatanı en sağlam raya oturtacak tedbirlerdir muhterem arkadaşlarım. Lûtfen insaf ile mütalâa edelim, hislerimizden arınarak meselelerimiz üzerine eğilelim, bilhassa belirtmek istiyorum, vatan menfaatlerini, mensubolduğumuz siyasi partilerin çok üzerinde tutarak, toplum yararına gördüğümüz her hangi bir işte, her hangi bir konuda meseleleri hızla çözersek karşımızda binlerce, on binlerce memleket meselesine, sosyal meseleye cesaretle yürüyebilirsek elele, Türkiye'nin kurtuluşu, Türkiye'nin bunalımının halli mümkündür. Ama bu direnmelerle hiçbir şey halledemeyiz, muhterem arkadaşlarım. Bunu bilmek lâzımdır.

Değerli arkadaşlarım, 1970 bütçesinin Devlet Personel statüsünü, yeni şekli ile gerçekleştirmeyi vâdetmesini memnunlukla karşılamamaya imkân yoktur. Yeni personel rejimi ile lâçka hale gelmiş olan Devlet mekanizmasının en yüksek verimde ve hızla çalışır hale gelmesi başlıca dileğimizdir ama, hemen ifade edelim ki, kanunu çıkarmak, bir reform yapmak demek değildir. Önemli olan, onu amaçlarına uygun bir şekilde uygulamaktır. Bu uygulama için yepyeni bir ruh, yepyeni bir zihniyet ve yepyeni bir heyecan lâzımdır. İşte bu zihniyet ve heyecan yaratıldığı takdirde Personel Kanunu, Personel Reformu haline gelebilir.

Özlenen zihniyeti ve heyecanı yaratabilmek için yüksek sevk ve idare kademelerine, kişiliği olan, kula kulluk etmiyen, cesur, haksızlığın her türlüsüne karşı direnen bilgili ve dürüst bir yönetici kadronun getirilmesi şarttır, zaruret-tir.

Bu kadro hizmete getirilmekle iş bitmiyor. önemli olan bu kadroyu hizmette ezdirmemek, harcatmamaktır. Bunun da baş şartı, sorumsuz parti kademelerinin ve partizanların baskısına ve tehditlerine, «paydos», diyebilmektir.

Yine Yüce Meclis huzurunda belirtmek isterim ki, adam kayırmaya kesinlikle son verilmez, kamu hizmeti görenler kanunların sağlam teminatiyle korunmazlarsa ve hele partizan baskılar sürüp giderse, personel statüsünün en mükemmelini çıkarmış olsak dahi, bizi bekliyen sadece boş bir hayal olacaktır.

İşte bu nedenle vali, müsteşar, genel müdür, kaymakam gibi toplum kalkınmasında ve yurt yönetiminde büyük sorumluluk ve yetki almış kişilerin, görevlerini her türlü siyasi ve kanun dışı baskıdan uzak ve tam bir rahatlıkla görebilmeleri için, belli ölçüler içerisinde kendilerini teminata kavuşturmanın kaçınılmaz bir zorunluk olduğunu bilhassa belirtmek isterim.

İnsanları putlaştıran zayıf şahsiyetli politikacıları, siyasete küçük oyunları soktukları için, demokrasinin haysiyeti adına nasıl siyasetten tasfiye etmek bir borçsa, üslerini putlaştıran, âmirlerini putlaştıran her devrin politikasına dalkavukluk ederek her devirde ayakta kalmasını bilmiş çıkarcı memurların, eyyamcı memurların tasfiyesi de memleket için büyük bir faydadır ve bunu yapmak bir zorunluktur değerli arkadaşlarım.

Değerli milletvekilleri, bir denge bütçesi olmasına rağmen birtakım gerçekleri dile getir-

diği için Karma Komisyon Raporunu hazırlıyanlara huzurlarınızda teşekkür ederim. Bu rapordaki tarım sektörünün gelişme hızının, Plânda kabul edilen % 4,1 den çok geri düştüğü, binde sekize kadar inmiş olduğu ve kaynak israfına gidildiği açıkça belirtilmiştir.

Türkiye'deki işsizlik, problemine, aynı açıklık ve cesaretle, parmak basılmasını ve bugünkü düşündürücü durumun detaylı rakamlarla belirtilmiş olmasını da çok isterdim. Raporun bu bölümü yetersizdir.

Program, bütçe münasebetlerinde rakam ve hizmetlerde tam bir mutabakat sağlanmasını ve böylece bütçenin programa uyup uymadığını kontrol imkânına kavuşmayı istemek de her halde hakkımızdır. Bütçe tekniği yönünden de incelemelerimiz açıklık ve kolaylık getirecek Program - Bütçe çalışmalarının 1968 yılından bu yana bitirilememiş olmasını üzüntü ile karşılıyoruz. Sayın Maliye Bakanının bu önemli konuyu en kısa zamanda gerçekleştireceği inancındayız.

Değerli arkadaşlarım,

Türk ekonomisinin bu gününü ve yarınını, bir kelime ile kaderini etkiliyen Ortak Pazar gibi hayati konuda, bütçe vesilesiyle Sayın Hükümeti tekrar ve kısaca uyarmayı vazgeçilmez bir görev sayıyorum.

Ortak Pazar, amansız bir rekabet sistemidir. Hedef, tekmil gümrüklerde birlikte, tekmil ihracat ve ithalât tahditlerini de kaldırarak sıfıra irca etmektir. Geçiş dönemi ile birlikte sekiz yıllık listeler yürürlüğe girecek ve bu listelerdeki mal ve mamullerin gümrüğü sekiz yıl sonra tedricen sıfıra indirilmiş olacaktır.

Şimdi biz bu kadar önemli bir konuda Hükümeti uyarıyoruz. Bu sekiz yıllık listelerde kayıtlı mamulleri Türkiye'de üreten endüstriyi koruma tedbirleri nelerdir? Bu tedbirleri plânlayıp eyleme geçmiş midir Hükümet, geçmemiş midir? Hükümetin hiçbir ciddî tedbir üzerinde olmadığını biz burada esefle ifade etmek istiyoruz. Ortak Pazarın amansız rekabeti ve sayılamıyacak kadar çok avantajları karşısında Ortak Pazar devletlerinin, Türk ekonomisinin ayakta kalabilmesi için altyapı yatırımlarından pazarlama safhasına kadar birtakım anasorunları çözümlemesi ve bilhassa maliyet, kalite, prodüktivite, nakliye ve pazarlama gibi önemli problemleri, vakit geçirmeden çözümlemesi şarttır.

Bunun için de bütün problemleri, ayrıntıları ile ele alan, hedefleri belli bir millî sanayi politikasını derhal tesbit edip eylem geçmeye mecburuz.

Sayın milletvekilleri, Türkiyenin geleceği, Türkiye'nin hayatı sanayileşmeye bağlıdır. Nâçiz bir arkadaşınız olarak, Türkiye - Avrupa Ekonomik Topluluğu Parlâmento Komisyonunda da ifade ettiğimiz gibi, bizim gerçek dostlarımız, bizim sanayileşmemizi isteyenlerdir.

Bir tek tarım ülkesi gösterebilir misiniz ki, dünyanın politika kaderine hükmetmekte olsun. Bir tek sanayileşmemiş ülke gösterebilir misiniz ki, orada insanlar, insan haysiyetine yaraşır bir hayata kavuşmuş olsunlar. Yoktur ve bu yüzden gösteremezsiniz.

Öyle ise, kaderini endüstriye bağlamış bir Türkiye olarak, 1970 bütçemizi büyük bir endüstri hamlesinin müjdecisi olarak görmek isterdik. Ne yazık ki, Hükümet, bizi artık hakkımız olan böyle bir bütçeyi görmekten ve bundan dolayı mutluluk duymaktan yoksun bırakmıştır.

İktidarın, önce bir zihniyet reformu yapıp, 1970 bütçesini bu yeni zihniyetle hazırlayıp getirmesini çok isterdim. Bütçeleri başarılı kılanlar, onu yapanlar ve hazırlıyanlar kadar uygulıyanların zihniyeti, inancı ve özel duygusudur.

Her bütçe ileri bir hedeftir, arkadaşlar. Memleketi o hedefe götürecek olanlar; ancak kendilerine, tutumlarına, eylemlerine inanılır kimseler olmalıdır. Öyle ise iktidar, inanılır bir iktidar olabilmek için zihniyetini değiştirmeye mecburdur.

Sayın milletvekilleri;

Sadece personel reformuna yönelmek, bize göre bugünkü bunalımları çözmeye yeter bir solüsyon, bir çare değildir. Hükümetten sormak hakkımızdır, zannediyorum. Nerde Toprak Reformu? Veya Hiç olmazsa, programlarında yer almış olan, kendi deyimleriyle «Zirai reform» nerede?

Nerede, sosyal adaleti sağlıyacak, büyük Devlet yatırımlarına kaynak olabilecek adaletli bir vergi reformu?

Hani, bunalım içindeki millî eğitim topluluğuna huzur ve verim getirecek olan, Türk Milletinin yarınlarının teminatı olan öğretmene ve öğrenciye haklarını verecek, onlara gerçek haysiyetlerini iade edecek olan eğitim reformu ile birlikte üniversite reformu nerede?

Ve yine yüksek huzurunuzda sormak istiyorum; devlet için dört başlı ejderini; hastalığı, yoksulluğu, cahilliği ve işsizliği yenmenin yürekli mücadelesine girmedikçe,

Hayat pahalılığını yaratan halk düşmanlarını ezmenin amansız kavgasını göze alamadıkça,

Yüzde 92 si yoldan, yüzde 62 si içme suyundan ve yüzde 98 elektrikten yoksun Türk köyüne bütün bu nimetleri götürmek için her türlü Devlet imkânlarını ve millî kaynaklarımızı seferber etmedikçe,

Hâlâ, kendi öz dilini bilmiyen 3 milyon vatandaşa güzel Türkçeyi öğretmek için ve bu vatanda yaşıyan Türk çocuklarının hepsini en kısa zamanda okur - yazar haline getirmek için bütün imkânları seferber ederek, bir kurtuluş savaşına girer gibi eğitim seferberliğine girmedikçe,

Yüzbin vatandaşın mağaralarda barındığı, 450 bin ailenin mağaralardan farksız bir odalı meskenlerde yaşadığı bu ülkede bütün bu günahsız insanlara, insan hayatına yaraşır bir hayat sağlamada en cesur, en hızlı mücadelesini hâlâ başlatamıyan bir iktidarın bütçesi bizce beyaz oy verilmeye lâyık bir bütçe değildir, arkadaşlarım. (C. H. P. sıralarından, alkışlar)

Sayın milletvekilleri....

BAŞKAN — Sayın Özdenoğlu, vaktiniz tamam. Cümlenizi lûtfen tamamlayınız, efendim.

ŞİNASİ ÖZDENOĞLU (Devamla) — Bir dakikanızı rica ediyorum, Sayın Başkanım.

Tarihte 17 nci bağımsız Türk devletini kurmuş olan Büyük Türk Milleti, bugün gerçek bir bunalım içindedir.

Tarihinin ve kaderinin çetin bir dönemini yaşamaktadır.

Türk toplumu var olabilmek için hızla çağının çizgisine ulaşmak zorunluğundadır.

Bu nedenle, başlangıçta da arz ettiğim üzere, Türk vatanını ve onun yararlarını siyasal inançlarımızın çok üstünde tutarak - hangi siyasi partiye katılmış olursak olalım - hîzla çözüm yolunu bekliyen meselelerimiz için âzami müştereklerde birleşmeye, Türk toplumunun problemleri üzerinde diyaloğ kurmaya, anlaşmaya ve dost olmaya mecburuz, aziz arkadaşlar.

Bu, Mustafa Kemal'in açtığı; akılcı, milliyetçi ve memleketçi yoldur.

Evet, aziz arkadaşlarım;

Bu yolda birleşelim, ta ki, ülkemizde; tasada ve sevinçte ortak, uzay çağının hamlelerine katılabilecek ileri bir toplum kurabilelim. Ta ki, çileli Anadolu toprakları üzerinde bağımsız ve şerefle yaşama ilkesinin öncülüğünü yapacak ve milletler dünyasında hak ettiği yeri alabilecek güçlü ve ileri, mutlu bir Türkiye doğsun ve doğabilsin.

1970 yılı bütçesinin Türk Milletine hayırlı olmasını candan diler, Yüce Meclisi derin saygılarla selâmlarım.

Teşekkür ederim. (C. H. P. sıralarından, alkışlar)

BAŞKAN — Cumhuriyet Halk Partisi Grupu adına ikinci kere Sayın Kemal Satır, buyurun, efendim. Saat 17,05.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUPU ADINA KEMAL SATIR (Adana) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Adalet Partisi Sözcüsü sayın arkadaşımız Sadık Tekin Müftüoğlu, Cumhuriyet Halk Partisi ile ilgili bir konuşma yapmış olmasaydı ikinci defa huzurunuza gelmek ihtiyacını duymıyacaktım.

Sayın Adalet Partisi Sözcüsü; elbetteki kendi partilerini, kendi görüşlerini savunacaklar. Hattâ bizim inancımıza göre başarısız iktidarlarını da başarılı gibi göstermeye çalışacaklardır. Bu kendilerinin bileceği iştir.

Bugünün cemiyetinde siyasi partilerin birbirinden ayrılması, onların sosyal ve ekonomik görüşleriyle mümkündür.

Partilerin karakterlerini bugünün cemiyetinde veren, partilerin sosyal görüşleri ve ekonomik görüşleridir.

Tabiatiyle Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasında da geniş görüş farkları vardır.

Biz, ekonomik görüşümüzde devletçi bir partiyiz. Karma ekonomiye taraftarız. Millî gelirin âdil ölçülerle dağılmasını bir prensibolarak benimsemiş ve bunun memleketimize en yararlı yol olduğuna yürekten inanmışızdır.

Adalet Partisi; millî gelirin âdil ölçülerle dağılması prensibinde değil, onun ekonomik görüşü ile Halk Partisinin görüşü farklı. Biz, geniş halk kütlelerinin daha iyi bir hayata kavuşması ile memleketin daha iyi bir kalkınmaya ve refaha ulaşacağına inanıyoruz. Adalet Partisi; memleket kalkınmasını mahdut insanların daha çok zengin olması ve böylelikle onlar kanaliyle yapılacak yatırımlarla istenilen hedefe ulaşılacağı tezini savunmaktadır. Ayrı görüşlerimiz var.

Biz, başından beri hürriyet içinde plânlı ve hızlı kalkınmanın savunmasını yaptık. Başında, Adalet Partisi plân fikrinin tamamiyle yabancısı ve hattâ her yere gittikleri zaman, «Bu memleketin plâna değil, pilâva ihtiyacı var» tezini savundu. (C. H. P. sıralarından, «Bravo» sesleri)

Zaman; ihtiyaçlar, memleket gerçekleri bizim savunduğumuz tezin doğruluğunu ortaya çıkardı ve bugün tam olarak tatbik etmeseler bile, Adalet Partisi, eskisi gibi plâna karşı bir allerji hissetmiyor. Ama plânı; kendi arzusu istikametinde, kendisinin dayandığı insanları daha güçlü kılabilmek için bir vasıta olarak kullanmanın yolunu arıyor.

Biz, Halk Partisi olarak Anayasamızın hudutlarını çizdiği sosyal adalet, sosyal güvenlik ilkelerine yürekten inanmış ve bunun mutlaka gerçekleşmesi savaşını yapan bir siyasi teşekkülüz.

Bizim, 1960 ların başlarında, Anayasanın âmir hükmü olan bu memleketin gerçek ihtiyacı olan ilkelerini savunurken bir kısım Adalet Partili arkadaşlarımızın bu «sosyal» kelimesinden sinirlenerek sosyal adalet ve sosyal güvenliğin bir nevi «aşırı solun basamağı» olduğu inancını ve propagandasını etrafa yaymaya çalışıyorlardı.

Zaman geçti, yine Adalet Partili arkadaşlarım, görüyoruz ki, - onların bu görüşe varmalarını yürekten kutluyoruz - arkadaşlarımız bugün sosyal adalet fikrini, sosyal güvenlik fikrini bugün hiç olmazsa sözleriyle söyliyecek bir seviyeye gelmişler. İnşallah yakın zamanda, bunu inanarak tatbik etmek yolunu da başarmış olacaklardır. (C. H. P. sıralarından alkışlar ve A. P. sıralarından gülüşmeler)

Sayın Müftüoğlu arkadaşımız; Adalet Partililerin çektiği ıstıraptan, mâruz kaldıkları iftiralardan, zulümlerden ve işkencelerden bahsetti.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz ve bizim bütünümüzle bütün üyelerimiz, yani hepimiz; vatandaşlar arasında ahengin, tesanüdün sağlanması için ihtilâlin ilk gününden itibaren bir mücadeleye girmişizdir. (A. P. sıralarından, gürültüler)

İhtilâlden sonra Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı teşkilâta gönderdiği bir tamimle; mahallinde çekilen ıstırapların, bu ihtilâlin; bu çekilen ıstırapların bir öç alma gibi kullanılmamasını ve kesin olarak vatandaşları her hangi şekilde resmî makamlara şikâyet etmemenin bir memleket vazifesi olduğunu ilân etti. (A. P. sıralarından, gürültüler)

Ve hatırlarsınız, Cumhuriyet Halk Partisinin 1961 sloganı, «Edirne'den Kars'a kadar - yurdun bütününü kaplıyan bir satıhta - dostluk var, düşmanlık yok» sloganı idi.

Zaman zaman....

SELÂHATTİN GÜVEN (Trabzon) — O zamanlar bizim parti basıldı.

KEMAL SATIR (Devamla) — Sizin partiyi basmalarına da, izin verirseniz, madem ki söylediniz, cevap vereyim.

Cumhuriyet Halk Partisinin memleket içinde siyasi hayatın tam bir kanun teminatı içinde yaşamasını istiyen bir anlayışı vardır.

Her hangi bir partinin basılması, tahribedilmesi ve partililerin tecavüze mâruz kalması gerçekten üzücü olaydır. Adalet Partisi de bundan bir süre, yıllar önce böyle bir tecavüze mâruz kaldı. Bu tecavüze gerçekten biz üzüldük.

Yalnız o zaman bu tecavüzü tahrik eden bir kısım Adalet Partili arkadaşlarımızın da mevcudolduğunu kabul etmek lâzımdır.

Gençler; Ulus'taki Adalet Partisinin önünde toplanmışlar, kendilerine mahsus heyecanlarını ifade ediyorlar. Bunlarla Halk Partisinin bir ilgisi yok. Fakat o zaman, Adalet Partisinin Ulus'taki binası tıpkı bugün üniversitelerdeki silâh yığınakları gibiydi. (A. P. sıralarından, gürültüler) İçerisinden coplar, sunlar, bunlar çıktı, resimleri neşredildi. (A. P. sıralarından, gürültüler) Bende mevcuttur, getirir gösteririm.

SELÂHATTİN GÜVEN (Trabzon) — Partinin basılacağı zatıâlinize dahi bildirilmişti.

KEMAL SATIR (Devamla) — Ve taş yığınları.

Şimdi,....

SELÂHATTİN GÜVEN (Trabzon) — Partinin basılacağı 4 gün evvel bildirilmişti.

KEMAL SATIR (Devamla) — Müsaade buyurursanız...

BAŞKAN — Müdahale etmeyin, efendim. Yerinizden müdahale etmeyin, efendim.

KEMAL SATIR (Devamla) — Ne halde olursa olsun, partinin içi bizi ilgilendirmez. Değilmi ki, tecavüze mâruz kalmıştır. Aslolan, bu tecavüzün yapılmamasıdır. Mesele buradadır.

Bu tecavüzün neden yapıldığı o zamanki Dahiliye Vekili tarafından konuşulduğu zaman gençlerin bir ifadesi tesbit edildi. Adalet Partisi balkonundan gençlerin aşağıdaki bu heyecanlı hareketlerini takibeden bir milletvekili arkadaşımız, Adalet Partisi balkonundan gençlere saat işareti yapmış ve bu kendisinin ikrarı ile sabit olmuştur. Ne ise bunlar mesele değil. (A. P. sıralarından, gürültüler)

Şimdi, Türkiye'nin bugünkü meselesi, siyasi partiler arasında bu kısır çekişmeleri bırakıp, muayyen konularda, temel prensiplerde anlaşmaya varma meselesidir. Bugün Türkiye'yi kurtaracak olan ve hepimizin üzerinde birleşmemiz lâzımgelen tek konu, Atatürk'çülüktür. Atatürk'ün memleketi kurtarmak ve memleket geleceğini teminat altına alacak fikirlerini benimsemek meselesidir. Atatürk, Cumhuriyet Halk Partisinin kurucusu olduğu gibi, memleketimizin de kurtarıcısıdır. Ama biz Cumhuriyet Halk Partililer, «Atatürk bizim partimizi kurdu» diyerekten, Atatürk'ü inhisarımız altına almak niyetinde değiliz ve böyle bir şeyi aklımızdan geçirmeyiz. Atatürk'çülük ne kadar çok benimsenirse, Atatürk'çülük ne kadar çok gerçekten saygı ile onun gösterdiği yol izlenirse hepimiz o nisbette mesut ve bahtiyar oluruz.

Bugünün Türkiye'sinde yine büyük temel meselelerden birisi, sosyal devlet olmak, sosyal adalete inanmaktır. Bu terimi, birtakım aşırı eğilimlerin maskesi imiş gibi kabul etmek, bugünün dünyasındaki gerçeklere göz yummaktan başka bir mâna taşımaz. Vatandaşların sömürüden kurtarılması, vatandaşların fırsat eşitliğine sahibolması, vatandaşların bu eşit haklarla Devlet kapısında veya malî müesseselerde, önlerine her hangi bir nüfuzlu siyaset adamını katmadan, kendi işlerini orada, en uygun bir şekilde ve âdil ölçülerle yapmasının sağlanması meselesidir.

Bunları tahakkuk ettirmek için elbirliği yapmak, gönül birliği içinde çalışmak lâzımdır. Cumhuriyet Halk Partisi, fikir hürriyetini kısıtlıyan, sendika hürriyetini kısıtlıyan, demokratik sistemlere karşı olan bütün fikirlerin karşısında ve onların memleketimizde kökleşip yerleşmesini önliyecek bir mücadelenin içindedir. Cumhuriyet Halk Partisinin içinde bu temel prensiplerin dışında her hangi bir rejimi savunan veya o rejimin özlemini taşıyan bir insana raslamak mümkün değildir. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Bugünün hür dünyasında, memleketin bugün sahibolduğu hürriyet içinde, C. H. P. nin kurultaylariyle, programlariyle tesbit ettiği ana, temel fikirlerin dışında, fikir taşıyanların bizim içimizde yeri yoktur. Bizim solumuzda daha başka siyasi teşekküller vardır. Hiç kimseyi C. H. P. içinde zincirlerle bağlamış değiliz. Bizim dışımızda bir eğilime sahibolan insanların, bizim içimizde barınması mümkün de değildir. Siz, kendi aranızda C. H. P. ni zedelemek, onu vatandaşlar arasında şüphe ile karşılıyacak bir durumda gösterebilmek için kendi kendinize tefsirler yapmaktasınız. Bu tefsirlerin faydası yoktur; size faydası yoktur, cemiyete faydası yoktur, demokratik rejime hiç faydası yoktur.

C. H. P. toprak reformunu savunmuş, Anayasanın emri. Bugün memleketimiz içindeki huzursuzluğun, zabıta vakalarının, adlî vakalaların hemen % 80 inden fazlası, toprakla ilgili konularla doludur. Bunun önlenmesi, âdil ölçüde bir toprak reformunun sağlanması ile mümkündür. Toprağın verimini artırmak, toprağı mütecaviz hale getirmek, işlenmesinin daha mükemmel, daha rasyonel hale gelmesini sağlamak için bir toprak reformunu savunmak acaba, sizin gözünüzde aşırılık mı ifade eder?

1965 te C. H. P. istifa ettikten sonra, bir Karma Hükümet teşekkül etti. Büyük ekseriyetini A. P. teşkil ediyordu. A. P. nin büyük ekseriyetini teşkil eden bu Hükümetin programı, Toprak Reformunun gerçekleştirileceğini ifade etmekte idi.

Bitti, 1965 seçimleri yapıldı. 1965 seçimlerinde yine A. P. nin Meclise sunduğu Hükümet programında, toprak reformu vardı. (A. P. sı-

ralarından, gürültüler.) Adını ne söylerseniz söyleyiniz, toprak reformu vardı. Ve siz söylediğiniz zaman bunun başka çeşit anlaşılması bizim söylediğimiz zaman başka çeşit anlaşılması diyerekten, bir siyasi terimi icadedecek olursanız, bu kendinize mahsus bir şey olur. Ama, yalnız siz söylersiniz, sizin dışınızdaki kimse buna itibar etmez.

C. H. P. içinde fikir ihtilâfı yoktur arkadaşlar. Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu arkadaşım, boşuna heveslenmesin ve başka partinin içişleriyle uğraşmak suretiyle kendi beceriksizliklerinin bertaraf edileceği hevesine kapılmasın. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Biz, A. P. ciddî olarak buhran geçirdiği günlerde ve hâlâ içinde bulunduğu buhran içinde, çıkıp da A. P. nin içinde şöyle vardır, böyle vardır diyerekten huzurunuzda her hangi bir şey söyledik mi?.. Söylemedik, söylemedik. Meclisin zabtıları meydanda. Söylemedik böyle bir şey. (A. P. sıralarından, gürültüler.)

HAYRETTİN HANAĞASI (Elâzığ) — İstiyorlar, biraderlerinden bahsedin, Sayın Satır!

C. H. P. GRUPU ADINA KEMAL SATIR (Devamla) — Biz, muhterem arkadaşlarım ben, arkadaşımın dediğinden bahsetmiyeceğim. Ama, İnönü'nün oğlundan bahsedeceğim.

Sizin arkadaşlarınızdan birisi, Meclise bu çeşit bir soru getireceğini söyledi ve C. H. P. bu sorunun gelmesini beklemektedir. Ve bu soru geldiği zaman bir Devlet adamının, bir parti liderinin ne şekilde hareket edeceğini size göstermek için sabırsızlık içindeyiz. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.) Görürsünüz o zaman nasıl hareket edeceğimizi.

Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu arkadaşımız, A. P. iktidarının büyük başarılarından, köylünün refahından, büyük kalkınmalardan bahsetti. Ben bunların detaylarına inmiyeceğim. Bütçenin tümü üzerindeki konuşmamda, bugünkü durumu, iktisadi durumu, sosyal durumu bütün teferruatiyle yüksek huzurunuzda arz etmeye çalıştım. Ama, tabiî bütçenin tümü üzerindeki konuşmamda, birtakım teferrüata girmek bahis konusu olmamıştı. Şimdi, vatandaşların A. P. iktidarında nasıl bir refaha kavuştuklarını, bir iki kelime ile yine teferrüata kapılmadan söylemek istiyorum.

Memleketimizin % 70 inden fazla nüfusu çiftçi ve köylüdür. Bir memleketin kalkınması demek; köylüsünün, çiftçisinin evvelâ kalkınması demektir. Ziraatla uğraşanlarının kalkınması demektir.

Oysa, A. P. nin iktidara geldiği beş seneden beri, Türk köylüsü, ıstırabını her gün biraz daha artırmak suretiyle, perişanlığa gitmektedir. (A. P. sıralarınıdan, gürültüler.) Efendim, dilimi tutuyorum.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Meclisteki müzakerelerin seyrini değiştirici müdahalede bulunmamanızı rica ederim.

A. P. Grupu adına söz istenmiştir, G. P. Grupu adına söz istenmiştir. Gerekirse grup sözcüleri bu cevapları verebilir efendim.

C. H. P. GRUPU ADINA KEMAL SATIR (Devamla) — Müstahsıl sıkıntı içindedir. Müstahsılın satınaldığı bütün araçlar, beş sene evvelkine nazaran, büyük fiyat farkı ile, müstahsıl aleyhine büyük fiyat farkı göstermek suretiyle gelişmiştir. Gübresi, ihtiyaç maddeleri alabildiğine fiyatlandığı halde, mahsül fiyatlarında bununla mütenasip bir yükselme olmamıştır.

Bir kısım mahsullerimiz, Devlet tesislerinde de kullanıldığı için ve Tekele tabi maddeler oldukları için zaman zaman Devlet müdahalesini de gerektirmektedir. A. P. bu müdahalelerde hiçbir zaman müstahsılın yanında olmamıştır. Müstahsılı sömürenler işini bitirdikten sonradır ki, birtakım müdahalelerle mal mubayaası yapılmaya başlanmıştır.

Halbuki, bu müdahalelerin, mahsul piyasaya çıktığı andan itibaren başlaması lâzım. Pamuk böyledir, fındık böyledir, üzüm böyledir, incir böyledir, tütün böyledir. Yani, bugün memleketin başlıca mahsullerinin hepsi bu istikamettedir.

Yine, Sadık Tekin Müftüoğlu arkadaşımız, birçok tesislerin A. P. tarafından yapıldığını, köylere şu kadar elektrik verildiğini, Ziraat Bankasının sermayesinin bu kadar arttığını söyledi, doğru. Nihayet, Devlet hizmetinde vazife alan bir iktidarın, elini, kolunu bağlayıp oturması düşünülemez. Ama, insaf ile mütalâa etmek lâzım, köylerde elektrifikasyon meselesi 1964 te başladı ve o sene 300 köyle başladı. Tabiî her sene bu, artarak çoğalacak. İnşallah, A. P. iktidarından sonra gelecek C. H. P., bugün iktidarın A. P. nin yaptığı hizmetlerin çok daha fazlasını yapacak ve yine inşallah, bir süre sonra tekrar A. P. gelecek ve o, C. H. P. nin bırak-

tığı yerden daha fazlasını yapacak ve böylelikle memleket kalkınacak. Sizden başka bir iktidarın gelmiyeceğini düşünmek, sizin demokratik zihniyetinizin ifadesidir. Böyle bir şey bahis konusu olamaz. (C. H. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Saygılar sunarım arkadaşlarım. (C. H. P. sıralarından alkışlar.)

BAŞKAN — G. P. Grupu adına ikinci kere Sayın Turhan Feyzioğlu. Buyurun efendim. («Salonda yok.» sesleri.)

Siz hazır mısınız Sayın Müftüoğlu... («Sayın Feyzioğlu geldi» sesleri.)

Bâzı arkadaşlar «yok» diyerek muamele yapmamı istiyorlar da onun için söyledim.

Buyurun efendim.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Bakanın söz istediklerini gördüm ve Sayın Bakanın konuşmasından sonra konuşmak imkânını bulmak üzere... (A. P. sıralarından «Olmaz öyle şey» sesleri)

Sayın Bakanın konuşmalarını mütaakıp söz rica ediyorum...

Efendim, söz sırası o tarzda cereyan etti. Bakanın söz istediğini gördüm, ondan sonra söz rica ettim. Aslında Sayın Sözcünün konuşmasından sonra bu ihtiyacı duymıyacaktım, fakat Sayın Bakan konuşurlarsa ondan sonra söz rica edeceğim.

SABRİ KESKİN (Kastamonu) — Şimdi G. P. sırasından feragat etti. Bundan dolayı aslında söz sırası grupumuzundur. Tabiî, Sayın Maliye Bakanı her zaman konuşabilirler. Konuşmıyacaklarsa ona göre muameleye devam edelim...

BAŞKAN — Efendim, böyle şartlı, anlaşmalı, bir şekil yoktur.

Muhterem arkadaşlarım, İçtüzüğün 85 nci maddesi sarihtir: «Söz kayıt ve talep sırasına göre verilir. Grupların ve Hükümetin öncelik hakkı vardır.» Muahhar hak diye bir şey yoktur, öncelik hakkı vardır. Yani öncelik hakkı vardır, fakat sonra konuşma hakkı diye bir şey yoktur.

Şimdi ben Sayın Feyzioğlu'nu davet ediyorum, sarfınazar ettim sıramdan diyor.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Bakandan sonra...

BAŞKAN — Efendim, tekrar söz istiyebilirsiniz.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Efendim, bir şey rica edeceğim, Sayın Bakandan sonra söz istediğim doğru mudur, değil midir?

BAŞKAN — Efendim, yazınızda, «Grup adına söz rica ediyorum» diye bir kayıt var, fakat yazıyı gönderdiğiniz kimse bana şifahen, Sayın Bakandan sonra söz istiyorum,, dediğinizi de nakletti...

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Bakan benden evvel söz istemişlerdi, bunu biliyorum, gözümle gördüm. Bu doğru mudur, değil midir? Sayın Bakan benden evvel Riyasetten söz talebettiler mi, etmediler mi?..

BAŞKAN — Efendim, Sayın Bakanın da önergesi elimde. Yani ben, daha mı evvel, daha mı sonra söz istediği hususunu şu anda bilmiyorum. O önergede de; «G. P. Grup Sözcüsünden sonra Hükümet adına konuşmama müsaade buyurmanızı rica ederim» yazmış. Bu da Sayın Maliye Bakanının tezkeresi.

Şimdi arkadaşlar durum şu; yani herkes en sonra ben konuşayım diyor. Bunun yolu şu; şimdi meselâ siz söz istediniz. Sıranızdan sarfınazar ederseniz Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu'nu çağıracağım. O da sırasından feragat ederse Sayın Maliye Bakanını çağıracağım. Durum budur, benim yapacağım iş budur.

Şimdi sizi davet ediyorum efendim. Sıranızdan sarfınazar mı ediyorsunuz?..

Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu, A. P. Grupu adına söz istiyorsunuz...

Buyurun Sayın Maliye Bakanı.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Affedersiniz efendim, söz verdiniz, sarfınazar ettiler mi, etmediler mi? Bakandan sonra söz istiyorum, bir karışıklık olmasın efendim.

BAŞKAN — Karışıklık yok efendim. Siz biraz sabırlı olursanız açıklıyacağım, lûtfen oturun.

Efendim, evvelâ ben sizi davet ettim. Siz sarfınazar ettikten sonra A. P. Grup sözcüsünü dâvet ediyorum. Onun yerine şimdi tekrardan Maliye Bakanı söz istiyor.

TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Şimdi söz istiyorum.

BAŞKAN — Efendim, zaten söz istemişsiniz, burada var. Sarfınazar ettikten sonra tekrar istiyorsunuz.

Muhterem arkadaşlarım, heyeti umumiyenizden rica ediyorum. Elde şimdi bir kifayet takriri var. Sayın Bakan konuştuktan sonra sırada bulunan bir kimseye söz vermem icabediyor. Sırada bulunan zat, şahsı adına Sayın Sami Aslan'dır, fakat iki grup adına söz istenmiştir. İki grup adına söz istenme, hem talep, hem sarfınazar bakımından Riyasetin kesin bir karar vermesinde tereddütler doğurmuştur.

Aynen anlatıyorum : İlk sözü istiyen A. P. Grupu adına Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu'dur. Sonra Sayın Feyzioğlu'dur, fakat sonradan A. P. Grupu Başkanvekili Sabri Keskin, biz sıramızdan vaz'geçtik, diye haber yollamıştır bize. Böyle olunca söz sırası Sayın Feyzioğlu'na geçmiştir. Yani şimdi ben söz sırasını Maliye Bakanından sonra Sayın Feyzioğlu'na vereceğim. Eğer bu konuda daha çok konuşmak istiyorsanız, kifayet önergesi Sayın Orhan Eren tarafından verilmiştir, geri alınabilir... Ayrıca, kifayet önergesi reddedilebilir. Yani bunların hepsi mümkün yollardır. Ben her şeyi baştan açıklıyorum.

SABRİ KESKİN (Kastamenu) — Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz, şimdi ifade buyurdunuz, Sayın Feyzioğlu söz sırasından feragat etti. Söz sırası Sayın Sadık Tekin Müftüoğlu'ndadır, ama Hükümet her zaman gruplara, üyelere tekaddüm etmek hakkını haizdir, bize söz verildiği sırada Sayın Hükümet söz istedi, dolayısiyle ona söz verdiniz.

BAŞKAN — Şimdi bir dakika efendim. Yani siz bu konuşmanızla; biz konuşalım, fakat Feyzioğlu konuşmasın demek istiyorsanız yanlış bir talebiniz olur. (Bravo sesleri), Ama, Feyzioğlu konuştuktan sonra bizim grupumuz da behemahal konuşmak istiyor derseniz, bu imkân elinizdedir.

Bu sebeple, şimdi müsaade edin lûtfen, Sayın Bakan konuşacaktır.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Kütahya) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri, sözlerime başlarken, evvelâ bir konuda muhterem C. H. P. sözcülerine bir küçük serzenişte bulunmak istiyorum.

Sayın Satır, burada yaptığı konuşmada ve elindeki konuşmasının yazılı metninin 23 ncü sayfasında : «Hatırlanacağı üzere, Şubat ayındaki bütçe görüşmelerinde aşırı akımlar konusuna ayrıntılı bir şekilde değinmiştik. Ancak o tarihte müzakereleri izlemiyen hükümete görüşlerimizi duyurmak imkânından yoksun kalmıştık. Bu nedenle bu önemli konuya özellikle bir kez daha değinmek...» diye bir cümle vardır ve buradaki sözlerinde de, bütçenin tümü üzerinde daha evvel yapılan müzakerelerde hükümetin hazır olmadığını ifade etti.

Sayın Satır'dan sonra şahsı adına söz alan, sınıf arkadaşım Sayın Şinasi Özdenoğlu'da, bu konu ile ilgili olarak; «Burada bizim ne fonksiyonumuz vardır, mebusların ne fonksiyonu vardır?» diye bir sual sorduktan sonra, «Bütçenin tümünü görüşüyoruz, burada Hükümet hazır değil, şaşıyorum nasıl oluyor da Maliye Bakanına Hükümet bu işi bırakıyor.» dedi.

Şimdi muhterem milletvekilleri, Maliye Bakanınızı Hükümetten addetmiyor musunuz? Bu işe yeterli mi görmüyorsunuz? Ama şimdi ben size birşey söyliyeceğim; şu elimdeki, bütçe kanunu tasarısıdır. Daha önce kanunlaşmış bütçe kanunlarında da aynı madde vardır :

«Madde 66. — Bu Kanunun kendi Meclisleriyle ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,

Sayıştayla ilgili hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanları,

Diğer hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.»

Şu halde, Kanunun Maliye Bakanına tevdi ettiği bir vazifeyi ifa sırasında müzakerelerin başından sonuna kadar huzurunuzda bulunmam ve bunu dikkatli bir şekilde dinlemem, bu kanuna göre kâfidir.

Sayın milletvekilleri, ötedenberi Meclislerimizde çeşitli vesilelerle yapılan müzakerelerde, sosyal Devlet ve sosyal adalet ilkesinin gerçekleşmesi konusunda, gerek iktidar sözcüleri, gerek muhalefet sözcüleri mütalâalarını serdederler.

Bugünkü konuşmalarda da bu konu etrafında çeşitli beyanlarda bulunulmuşutr. Bu beyanlar arasında, zannediyorum C. H. P. sözcüsü, vaktiyle sosyal adalet ilkesinden bahsetmezlerdi, sosyal adalet ilkesinden bahsetmeyi aşırı sol zannederlerdi, gibi bir mütalâada bulundu.

Meclis zabıtlarında vardır; 1965 seçimlerinden hemen iki veya üç ay önce burada asgari geçim indirimleriyle ilgili bir tasarı görüşülürken, A. P. grup sözcüsü olarak şu sözü söyledim : «Sosyal adalet ilkesini gerçekleştirmek

hiç kimsenin inhisarı altında değildir.» Biz bugünkü bu kanaatteyiz.

NADİR YAVUZKAN (Burdur) — Siz söylersiniz de, A. P. söylemez.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Devamla) — A. P. Grup Sözcüsü olarak konuşmuştum.

Şimdi muhterem milletvekilleri, sosyal adalet ilkesi üzerinde biraz duralım:

Sosyal adalet ilkesinde fırsat eşitliği esastır. Bâzıları sosyal adalet ilkesinden gelir eşitliğini kasdederler ve gelir eşitliğini ifade ederler. Şimdi hemen şunu ilâve edeyim ki, Doğu bloku devletleri dâhil, dünyada hiçbir memlekette fertlerin gelirleri eşit değildir. Ancak, bu gelirlerin âdil şekilde dağılımı mühimdir.

19 ncu asrın başında gelir dağılımı üzerinde bir etüt yapan Vil Fredo Paredo adındaki bir müellif, büyük devletlerde, sanayileri ilerlemiş devletlerde gelirin büyük bir kısmını nüfusun az bir kısmının paylaşmakta olduğunu ileri sürmüştür ve bâzı rakamlarla da bu fikrini teyidetmiştir. Bu sebeple buna «Paredo Kanunu» denilmiştir.

Amerika'da 1930 yıllarında nüfusun az bir kısmı gelirin % 51,5 nu almaktayken, 1950 den sonra bu memlekette nüfusun az kısmı gelirin % 43 nü almaya başlamıştır. Yani gittikçe bir iyilişme olmuştur.

İngiltere'de bu nisbet 1930 larda % 30,4 iken, 1950 lerde % 20,1 e inmiştir.

Danimarka'da bu nisbet 1930 larda % 51 iken, 1950 lerde % 44 e inmiştir. Günümüzün ekonomik devleti, artık jandarma devleti olmaktan çıkan günümüzün ekonomik devleti, gelir dağılımına müdahale etmek lüzumunu duymuş ve her memlekette gelir dağılımı üzerinde müspet etkide bulunmak için gerekli tasarruflara girişmiştir.

Şimdi bizim iktidarımız için, gelir dağlımı konusunda, sosyal adalet ilkesi konusunda; hiçbir şey yapmıyorsunuz şeklinde iddialarda bulunmak muhalefet hâtipleri tarafından bir usul ve âdet haline getirilmiştir. Çeşitli defalar, bu hususta yapılanları sayıp döktüğümüz halde, bu iddialarından muhterem hatipler vazgeçmemişlerdir. Bu sebeple huzurunuzda bunları bir defa daha tekrarlamak mecburiyetini duyuyorum.

Muhterem arkadaşlar, memurlarımıza % 10, % 15 avans verilmesi kanunu bizim iktidarımız devresinde çıkmıştır.

Arkadaşım biraz önce zikretti; tasarruf bonolarının aylık ücret kazançlarından 1 200 liralık istisnası keza geçen dönemde kanunlaşmıştır. Bu istisnanın Hazineye yüklediği külfet 500 000 000 lira civarında bir rakamdır. Asgari geçim indirimlerinin yükseltilmesi yine geçen dönemde bir kanunla sağlanmıştır ve bunun Hazineye yüklediği külfet, tasarruf bonolarında olduğu gibi, 500 milyon lira civarındadır. Bunlar Gelir Vergisinden kaybedilen bir miktardır.

1101 sayılı Kanun emeklilere yüzde 70 üzerinden maaş bağlanmasını hükme bağlamıştır. Asgari emekli maaşı 250 liradan 300 liraya çıkarılmıştır ve memur maaşlarında yapılacak yükseltmelerin emeklilere intikal etmesi için lâzımgelen mekanizma keza bu 1101 sayılı Kanunda getirilmiştir.

Destekleme alımları için Devletin her sene tanıdığı kredi imkânları çok önemli rakamlara ulaşmıştır. Eğer Devlet çiftçinin elinden ürünlerinin değeri pahasına alınmasını sağlıyacak böyle bir politika takibetmese çiftçinin mahsülleri bu işin simsarlarının elinde kalacak ve bu mahsüllerin fiyatı çok daha aşağılara düşecek idi. Bu da sosyal adalet ilkesi bakımından Hükümetin takibettiği bir politikadır ve mahsullerin çeşitleri gittikçe artarak her sene destekleme alımlarına yeni mahsüller ilâve edilmek suretiyle bu politika yürütülmektedir.

Nihayet huzurunuzda görüşülen bütçede, sabahki konuşmamda da zikrettim, 2 510 000 000 lira memur maaşları için bir ödenek konulmuştur. Bu tamamen sosyal gayeli bir harcamadır.

Sabahki konuşmamda bir pasaj vardı sosyal adalet ilkesinin gerçekleşmesiyle ilgili. Huzurunuzda bunu tekrar etmek mecburiyetinde kalıyorum.

1970 bütçe tekliflerinde köye dönük hizmetler için ayrılan ödenek 1 205 000 000 liraya, eğitim sektörü için ayrılan ödenek 4,285 000 000 liraya, sağlık hizmetleri için ayrılan ödenek 1 105 000 000 liraya, umumi hayata müessir âfetler için 162 milyon liraya ulaşmıştır. Emekli Sandığı Kanunu dolayısiyle Hazinenin

ödiyeceği kesenekler toplamı bu bütçede 800 milyon lira civarında bir ödenek ayrılmak suretiyle gösterilmiştir. 1970 yılında Ziraat Bankasından çiftçiye açılacak tarım kredisi 10 milyar lira. Daha birkaç sene evvel bu, 4 milyar lira civarında bir rakamdı. Halk Bankası tarafından küçük sanat ve ticaret erbabına açılacak meslek kredisi 1 630 000 000 lira, Emlâk Kredi Bankasının açacağı mesken kredisi 2 217 000 000 lira olarak programlanmış bulunmaktadır. Küçük çiftçi borçlarının ertelenmesine dâhil olup T. B. M. M. ne sunulmuş olan kanun tasarısı ile 1 332 000 çiftçiye ait ceman 1 348 000 000 liralık borcun tecili öngörülmektedir.

Muhterem milletvekilleri, bu saydığım hususlar bugün iş başında bulunan Hükümetin gelir dağılımı üzerinde ne kadar titizlikle durduğunu göstermeye kâfidir. Vâkıalar böyle iken muhalefet partisi sözcüleri, sanki gelir dağılımı üzerinde sosyal adalet ilkesinin gerçekleştirilmesi üzerinde hiçbir şey yapılmıyormuş gibi, iddialar ileri sürmekte ve bunları görmemezlikten gelmektedirler.

Huzurunuza yeni vergi kanunları geliyor. Burada bu kanunları müzakere ederken göreceksiniz, daha ziyade ödeme gücü yerinde olan ve kazancı fazla olan mükelleflere yeni vergiler getirildiğini müşahade edeceksiniz.

Şimdi ben muhterem muhalefet partisi sözcülerinden soruyorum: Bunun başka yolu var mıdır? Plânlı, programlı devirde, demokratik rejim içerisinde bunun başka aleti, başka yolu var mıdır?

Sayın Satır, konuşmasının başlangıcında Parlâmentonun itibarından bahsetti ve bütçenin tümü üzerindeki görüşmelerde Hükümetin burada hazır bulunmamasını, zannediyorum Hükümetten kasdı da Başbakan olacaktır, Parlâmentonun itibarını zedeleyici olarak gösterdi.

Muhterem milletvekilleri, Parlâmentonun itibarı mevzuubahis olunca söylenecek çok söz vardır. Şimdi biz demokratik mücadeleyi partiler arasında mutlak bir çekişme şeklinde anlar ve Hükümetin yaptığı doğru işleri dahi mutlaka kötülemek politikası takibeder, hiçbir iyi iş görülmemiş, hiçbir iyi şey yapılmamış gibi beyanlarda bulunmaya devam eder ve memlekette daima siyah bir tablo çizmeye gayret edersek zannediyorum bundan Parlâmento itibar kazanmaz.

Bundan başka biz geçenki dönemde de bu çatı altında idik. O dönemde bu çatı altında vazife gören arkadaşlarımız bilirler; bu Mecliste bir gensorular devri geçmiştir. Meclisi çalıştırmamak gayesiyle ikide - birde gensoru verilirse bu, Meclisin itibariyle bağdaşmaz.

Muhterem milletvekilleri, bizim kanaatimizce Türkiye'de artık siyasi teşekküllerin, partilerin birbirleriyle kıyasıya mücadele etme ve ne pahasına olursa olsun birbirlerini müşkül duruma düşürme ve mümkün olursa mutlaka birbirlerini yeme devri geçmiştir. Şimdi artık Türkiye'nin problemleri siyasi teşekküllere sen iyisin, sen iyi değilsin, ben iyiyim, ben iyi değilim de sen iyisin, şeklinde bir kısır çekişme ile halledilecek problemler değildir. Bugün Türkiye'nin başka meseleleri vardır.

Söz buraya gelince ister iktidar partisinin mensubu olalım, ister muhalefet partilerinin sözcülüğünü ifa edelim tutum ve davranışlarımızda, söylediğimiz sözlerde memleket meselelerine doğru teşhis koyma gibi bir vasıf var mıdır, yok mudur, bunu araştırmak mecburiyetindeyiz. Gerek tutumumuzda gerek sözlerimizde Türkiye'nin menfaatleri, memleketin menfaatleri müşterek miyar olmalıdır. Eğer davranışlarımız ve sözlerimiz Türkiye'nin menfaatlerine uygun düşmüyorsa ve bu sözlerden Türkiye'nin menfaatlerine aykırı şekilde hareket etmek istiyenler faydalanıyorlarsa, fayda görüyorlarsa bunlardan içtinabetmek icabeder.

Şimdi Sayın C.H.P. Sözcüsünün burada münakaşa mevzuu ettiği bir husus daha vardır. O da düzen değişikliği konusu. Siyasi teşekküllerin kendileri için birtakım sloganlar seçmeleri normaldir ve C.H.P. kendisine bir zamanlar «ortanın solu», bilâhare «düzen değişikliği» gibi bir slogan seçmiştir.

TURHAN ÖZGÜNER (İçel) — Yine «ortanın solu».

COŞKUN KARAGÖZOĞLU (İzmir) — Bu sana yakışmaz.

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Devamla) — «Ortanın solu» ile «düzen değişikliği» sloganını seçmiştir, pekâlâ.

Şimdi bu sloganlar eğer slogan olmaktan öteye geçiyorsa bunun üzerinde biraz tevakkuf etmek gerekir. Sayın Satır'ın ikinci konuşmasın-

da bu husus var, kendisi de düşünüyor ve açıkça sözlerinden anlaşılıyor. Şimdi Türkiye'de demin söylediğim meseleler çok değişmiş. Eğer «düzen değişikliği» sloganınız ve «ortanın solu» sloganınız memlekette aşırı sola zemin hazırlıyorsa veya böyle bir istidatta ise, eğer onun işine yarıyorsa bu sloganlar üzerinde zannediyorum ki, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımız da tevakkuf etmek istiyeceklerdir.

Şimdi Sayın Sözcüye göre, biz diyoruz ki; «Türkiye gelişme halinde bir memlekettir. Gelişme halinde olan memleketlerin bâzı problemleri vardır, Türkiye'nin de bâzı halledilmesi icabeden dertleri, problemleri vardır.»

Evet, biz bunu söylüyoruz. Bütün gelişme halindeki memleketlere bakınız, bu memleketlerde nüfus hızlı bir şekilde artmaktadır. Türkiye'de de öyle, nüfus hızlı bir şekilde artıyor. Bütün gelişme halindeki memleketlerde ithalât zorlukları vardır, ihracat güçlükleri vardır, Türkiye'de de vardır. Bu memleketlerde fert başına isabet eden millî gelir düşüktür, Türkiye'de de düşüktür. Onun için yükseltelim diye plân, program yapmışız.

Şimdi buraya kadar zannediyorum beraberiz de bundan sonrası için Sayın Sözcü, «yapısal değişiklik» istiyor. Biz diyoruz ki, Türkiye'nin bu dertlerini halletmesi için Anayasa hükümleri çerçevesinde karma ekonomi prensibi benimsenmiş ve Birinci Beş Yıllık Plân, İkinci Beş Yıllık Plân yapılmıştır. Bu plânlar, Türkiye'de ulaşılması icabeden hedefleri göstermiştir. Bu hedeflere ulaşırsanız Anayasa hükümleri dâhilinde Türkiye'nin ekonomik sorunlarını, onunla mutabık sosyal sorunlarını halledersiniz. Biz bunu söylüyoruz, kendileri yapısal değişiklik istiyorlar. Şimdi Birinci Beş Yıllık Plân kendilerinin zamanında hazırlanmıştır, o zaman bu yapısal değişikliği niçin istemediler de şimdi istiyorlar. Demek ki Anayasa, 40 ve 41 nci maddelerinde bunu göstermiş ve Türkiye plânlı devreye girmiştir. Plânlı devrede de muvaffakiyetle yürüyor; sektörler arasında bâzı farklar olsa dahi, memnuniyet verici bir hususdur, % 7 kalkınma hızına yaklaşılmıştır, ulaşılmıştır, birçok yıllarda onun üstüne çıkılmıştır.

Şimdi, % 7 kalkınma hızından bahis açmışken sayın sözcünün bir mütalâası oldu. Sayın sözcü diyor ki, % 7 kalkınma hızı çok müteyazi bir hızdır ve Türkiye'nin problemlerini halletmeye kâfi değildir. Yabancı memleketlerde bu hızın üstünde hız elde ediliyor ve onların ekonomileri % 7 nin çok üstünde gelişiyor, binaenaleyh Türkiye için % 7 kalkınma hızı gayrikâfidir.»

Muhterem milletvekilleri, % 7 kalkınma hızı bizim plânımızın önemli bir ilkesidir. Bu önemli ilkeyi bu şekilde küçümsemeye çalışmak ne dereceye kadar doğrudur, hem de biraz sonra arz edeceğim şekilde küçümsemeye çalışmak ne dereceye kadar doğrudur, bunu muhterem milletvekillerinin takdirlerine arz ediyorum. OECD'nin neşrettiği bir kitap var ve o kitapta bir tablo var. Bunu bütçenin tümünün birinci müzakeresinde de zikretmiştim; şimdi orada muhtelif memleketlerin kalkınma hızları yazılı. 1967 yılında Yunanistan'ın kalkınma hızı % 5 olarak bu tabloda gösterilmiş, İspanya'nın kalkınma hızı % 3,8 olarak gösterilmiş, Türkiye'nin kalkınma hızı % 6, Yugoslavya'nın kalkınma hızı % 3 tarzında gösterilmiştir. Buna mukabil fert başına düşen millî geliri ele alırsanız Yunanistan'da bu 4.4, İspanya'da 2,9, Türkiye'de 3,4, Yugoslavya'da ise % 9 şeklinde fert başına düşen millî gelirde artış gösterilmiştir. Fert başına düşen millî geliri ele alınca, Türkiye'nin fert başına düşen millî gelirde kalkınma hızı Yunanistan'ınkinden daha düşük olarak gösterilmiştir o kitapta, fakat bunun sebebi; nüfusun Türkiye'de daha hızlı bir tempo ile artmış olmasıdır. Nüfus artışı hesaba katılmaksızın millî gelir artışlarına bakacak olursak, bizim artışımız Yunanistan'ınkinden daha yüksektir. Bununla birlikte objektif olmak için şu hususları da zikretmeliyim. Irak ve İran'ın kalkınma hızları, Türkiye'nın % 7 olan kalkınma hızının çok üstünde olarak bu tabloda gösteriliyor. Bunun da sebebi gayet basit; buralarda büyük petrol yatakları var ve petrolden büyük gelirler sağlıyorlar. Muhterem milletvekilleri, bir konuyu objektif olarak tetkik ederseniz, bitaraf olarak tetkik ederseniz işte böyle bir neticeye ulaşırsınız. Şu şimdi size arz ettiğim hususlar Türkiye'nin kalkınma hızı konusunda elde ettiği başarının hiç de küçümsenmiyecek bir başarı olduğunu, diğer memleketlerle mukayese edince dahi göstermektedir. Şimdi % 7 kalkınma hızına bu açıdan yaklaşmak varken, niye % 7 kalkınma hızını plânın

bu başlıca ilkesini küçümsemeye çalışıyoruz? Bu kime ne fayda getiriyor? % 7 kalkınma hızı ile ilgili olarak sayın sözcü bir de dedi ki; «% 7 ye ulaştığımız beyan edildi, şimdiye kadar Hükümet tarafından açıklanmadı, halbuki son yapılan hesaplara göre bu % 7 değildir, bizim dediğimiz gibidir, % 4 tür.» Gayet tabiî bu konuşmayı hazırlarken Maliye Bakanının bugün buraya çıkıp da Mart ayında yapılan hesaplara göre Türkiye'de kalkınma hızı % 6,4 olmuştur diyeceğini hesabetmediği için zannediyorum ki yazılı metnini de değiştirmek zorunda kaldı ve bugün söylenmiştir ancak dedi. E, şimdi bu kadarı, buraya kadarı normal... % 6,4 olmuş, İstatistik Enstitüsünün Mart ayında yaptığı tahmin hesapları bu neticeyi vermiş, Maliye Bakanı olarak da yüksek heyetinize bunu burada arz ettim, buraya kadar olanı normal. Hayır, Sayın Satır işi burada bitirmiyor, diyor ki, bu % 4 tür, bu hesaplar yanlıştır. Kanunen bu hesapları yapmak İstatistik Enstitüsüne mevdu bir vazifedir. İstatistik Enstitüsünün yaptığı tahmin hesapları da % 6,4 olduğunu göstermiştir. Bunun 6,4 değil de % 4 olduğunu iddia etmek, her halde kanunen vazifesini yapan İstatistik Enstitüsünün hesaplarına dayanmamaktadır.

Şimdi bir noktaya daha işaret etmek istiyorum. Sayın Satır diyor ki, İstatistik Enstitüsünün rakamları Devlet yatırımlarının daha verimli olduğunu, özel sektör yatırımlarının Devlet yatırımları kadar verimli olmadığını gösteriyor. Muhterem milletvekilleri şunu takdirlerinize arz ediyorum; işinize geldiği zaman İstatistik Enstitüsünün rakamlarına istinadedecek ve bir mütalâada bulunacaksınız, bu rakamlar sizin mütalâalarınızı teyidetmediği zaman bu rakamlardan şüphe izhar edeceksiniz. Bu olmaz.

Sayın C. H. P. Sözcüsü bütçe ile ilgili olarak mütalâalarını Yüksek Heyetinize bildirirken, 1969 bütçesi gelir tahsilâtının 23 milyar 430 milyon lira olduğunu, buna karşılık 1970 bütçe gelir tahmininin 29 milyar 890 milyon olduğunu - metinde 290 yazılmış ama zannediyorum 890 olacaktır. - ve geçmiş üç yıldaki Devlet gelirlerindeki reel artışların 1967 de % 10, 1968 de % 4,1 ve 1969 da ise % 1 nisbetlerinde olduğunu ifade etti. Devlet gelirlerindeki artış bu rakamlara uygun değildir. Maliye Bakanlığının çeşitli tarihlerdeki neşriyatına bakılacak olursa, 1967 de Devlet gelirlerindeki artış % 19,3, 1968 de % 9,8, 1969 da % 13,6 dır.

Şu halde Maliye Bakanlığının resmî dokûmanlarında görünen rakamlar Sayın Satır'ı teyidetmiyor.

Vergi gelirlerinin gayrisâfi millî hâsıladan aldığı paylar ise 1967 de Sayın Satır'ın söylediği gibi % 12,8 olmayıp, % 14,34, 1968 de % 12,4 olmayıp, % 14,22 ve 1969 da da % 19,9 olmayıp, % 14,75 tir. Bu hususları böylece belirttikten sonra 1970 bütçesinin gelir açığı olarak ifade olunan 3,5 milyar liralık gelir - gider farkına değinmek istiyorum. Bilindiği üzere 1970 programında bu yıla ait Devlet gelirleri tahmini 26 milyar lira olarak gösterilmişti. Bu, Sayın Satır'ın da gerçekleşeceğini tahmin ettiği rakamın aynıdır. Bütçenin gider rakamı ise 29 milyar 890 milyondur ve normal gelir tahmini ile 3,5 milyar civarında bir farkı ifade etmektedir. Şimdi Sayın Satır; «Bu fark ne ile karşılanacak?» diye sual sordu bunu hemen ifade edelim; evvelâ huzurunuzda görüşülmekte olan bütçe tasarısının evvelce görüşülen bütçe tasarısından bir farkı vardır. O fark; memur maaşları için konulan 2,5 milyar liralık ödenekten ileri gelmektedir. Memur maaşlarında bir fazla tediye olduğu zaman Gelir Vergisinde de bu fazla tediyenin ödiyeceği vergiyi hesaba katmak gerekir. Bu sebeple müterakkiyat esasını da nazara alırsanız ve şimdiye kadar müterakki nisbete tabi olmıyan yan ödemelerin, - tahsisat gibi, tazminat gibi, - bu kere tek ücret esası kabul edildiği için müterakki nisbet üzerinden vergilendirileceğini düşünürseniz bunun önemli bir Gelir Vergisi artışı sağlıyacağı anlaşılır. Bu sebeple gelir tahminlerinde 900 milyon lira civarında Gelir Vergisinde bir artış husule gelecektir. Demek ki, Sayın Satır'ın; «Ne ile karşılanacak» diye sorduğu rakamın 900 milyon lirası işte bununla karşılanacak. Geri kalan kısmı da; halen Senatonun gündeminde, huzurunuzda münakaşa edildi, tasviplerinize mazhar oldu, gider vergileri Kanunu ile bu defa Hükümetçe Meclise sunulan ek finansman Kanununun, 1970 yılı bütçesinin finansmanı maksadiyle getirilen vergi kaununun sağlıyacağı hâsılat ile karşılanacaktır.

Sayın sözcüye şunu hatırlatmak yerinde olacak; bütçe açıklarının sıhhatli kaynaklarla kar-

şılanmasına gayret ediyoruz. Huzurunuzdaki bütçe, yıl içerisinde önemli miktarlarda ek ödenek almadığı takdirde ve Yüksek Heyetinizde vergi kanunları görüşülürken önemli değişikliklere tabi tutulmadığı takdirde bu bütçenin açığı Sayın Satır'ın söylediği önemli miktarlarda olmıyacaktır ve açık finansmanı yerine sıhhatli kaynaklara müracaat edilmiş bulunulmaktadır.

Sayın sözcülerin, - bu fikre C. P. Sayın Sözcüsü de katılmıştır, - bütçenin samimî olmadığı hakkında mütalâaları oldu ve bu mütalâalarını serdederken, evvelki bütçe daha samimî idi, fakat bu bütçe evvelki bütçenin samimiyetsizliğini artırmıştır, çünkü ondan daha az samimidir, gibi mütalâalar oldu. Bu mütalâalarına delil olarak sayın sözcüler, Personel Kanunundan mütevellit masrafların karşılanış tarzını gösterdiler. Bu masrafların cari harcamaları artırdığını ifade ettiler.

Sayın Şinasi Özdenoğlu'da, cari masraflar ve israflar konusuna değinerek, cari masrafların artmış olduğunu ifade etti. Büro giderlerini ve kira giderlerini de misal olarak gösterdi.

Muhterem milletvekilleri; Personel Kanununun gerektirdiği 2,5 milyar civarındaki bu ödeneği şöyle karşıladık :

Bütçenin bu işe tahammülü olan kalemlerinden % 6 nisbetinde tevkifat yapılmıştır. Bu tevkifat (A/1) cari harcamalardan 236 883 962 liradır. (A/2) yatırım harcamalarından da 447 600 948 liradır. (A/3) harcamalarından da, transfer harcamalarından 474 719 551 liradır. Bunun tutarı, hepsinin toplamı, 1 159 000 000 liradır. Biraz önce arz ettiğim, 900 milyon liralık vergi artışını buna eklerseniz, 2 milyarın üstünde bir rakam eder. 458 milyon lira tutarındaki avans ödeneğini de buna ilâve ederseniz 2 510 000 liraya ulaşırsınız.

Şimdi, evvelâ şunu arz etmek isterim ki, daha önce Personel Kanununun gerektireceği ödeneği karşılamaya bu bütçenin malî bünyesi müsaittir, diye beyanda bulunmuş idik. Birinci defa bütçe huzurunuza getirildiği zaman. Şimdi de görüyorsunuz, bu finansman tamamen evvelce getirilmiş olan bütçenin içerisinde bulunmuş ve onun içerisinden karşılanmıştır.

Arkadaşlarımızın burada söyledikleri, yatırım harcamalarını azalttınız, cari harcamaları artırdınız şeklindeki mütalâalardır ve bir de bu % 6 tevkifattan sonra, ödeneklerin masrafları karşılıyamıyacağı tarzındaki mütalâadır. Cari harcamalarda yapılan % 6 tevkifatı zannediyorum ki, arkadaşlarımızın, bu arada Sayın Özdenoğlu'nun söyliyeceği bir şey yoktur. Çünkü büro giderlerinden de % 6 tevkif olunmuştur.

Yatırım giderlerinden yapılan tevkifata gelince, bunu yatırım ödeneklerinin içerisinde teknik personele ödenen aylıkların bir karşılığıymış gibi telâkki etmekte isabet vardır. Biz bunu ayrı birimde göstermeyip de, Personel Kanununun % 6 yı tevkif edip, şu 447 milyon lirayı yine (A/2) harcamalar cetvelinde Personel Kanununn gerektirdiği teknik elemanlara ödenecek ücret tarzında gösterseydik, yatırım harcamaları azalmamış olacak idi.

Binaenaleyh, bu ödeneği yine yatırım ödenekleri içerisinde mütalâa etmek ve yatırım giderlerini o şekilde hesaplamak, evvelce huzurunuza sevk edilmiş olan bütçe ile paralellik sağlamak bakımından mümkündür.

Yatırımları azaltacağı konusuna gelince, biliyorsunuz Devlet ihalelerinde önemli miktarlarda tenzilât yapılır. Bu demektir ki, Devlet masraflarının bir tenzilâta tahammülü vardır. 100 lira ile göreceğiniz bir işi veya 100 liraya mubayaa edeceğiniz bir malı, 94 lirayla gördürebilir. 94 lira, 6 lira noksaniyle satınalabilirsiniz, eğer bu işte biraz gayret gösterirseniz.

Şu halde, bunun yatırımları yavaşlatacağı tarzındaki mütalâada söz götürür.

Personel Kanununun gerektirdiği ödenek, eğer bu sene bütçeye bu şekilde konulmamış olsaydı, cari masraflardaki artış % 5 civarında olacak idi. Plânın cari masraflarda öngördüğü hedef % 8 civarındadır. Şu halde bu bütçenin masrafsız bir bütçe olduğu tarzındaki israfçı bir bütçe olduğu tarzındaki mütalâayı, bu rakamları göz önünde bulundurmak suretiyle yeniden gözden geçirmekte isabet olur.

Sayın Satır, Personel Kanunundan lâf açılmışken, Sayın C. H. P. si Sözcüsünün bir mütalâasına da burada cevap vermek yerinde olur. Sayın Sözcü diyor ki, «Hayat pahalılanacaktır ve memurlara bir elden verdiğinizi, diğer elden alacaksınız».

Sayın milletvekilleri; huzurunuza gelmek üzere bulunan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununu tadil eden tasarı bir reform tasarısıdır

ve 800 000 civarındaki kamu hizmeti gören memurların durumunu önemli ölçüde iyileştirmektedir. Böyle bir reformu ve büyük bir kütleyi ilgilendiren, bu şekilde müspet bir hareketi, mutlaka küçümsemek mecburiyetinde değilsiniz.

Bir elden verdiğinizi, bir elden alıyorsunuz, tarzındaki iddia da yerinde değildir ve bu iddia, getirdiğimiz hükümleri tetkik etmeden serd edilmiş olan bir iddiadır. Ama huzurunuzda mütaaddit defa söyledik, Echel Mobile sistemini getiriyoruz diye. Eğer hayat pahalılanırsa, bütçe kanunlariyle bu sene bu tasarıda katsayı 7 olarak tesbit edilmiştir. Bütçe kanunlariyle, ekonomik konjontürü göz önünde bulundurarak, bu katsayıyı % 7 nin üstünde tesbit edebileceksiniz.

Şu halde, bir elinizle verdiğinizi, diğer elinizle alıyorsunuz, tarzındaki iddia doğru değildir.

Sayın sözcü, tabandaki memurlara fazla bir şey sağlanmadığını ifade etti. Zannediyorum, bu ifadesinde Personel tasarısını tetkik etmeden söylediği için böyle ifade etti. Tasarı hükmüne göre, ilk işe başlarken, 16 ncı derecede işe başlıyan bir ilkokul mezunu kimse, odacılıkla işe başladığı zaman net 450 lira alacaktır. 3 sene hizmet gördükten sonra eline geçen para, ayda 560 lira net olarak eline geçecektir. Bugün bu odacı 336 lira civarında bir para almaktadır. Aradaki fark küçümsenmiyecek ölçüdedir. Bunun gibi bir ortaokul mezunu ilk işe başladığı zaman net olarak 451 lira halen almaktadır. Tasarı kanunlaştığı takdirde 616 lira alacaktır. Lise mezunu bir kimse, ilk işe girişte, bugünkü hükümlere göre, 478 lira almaktadır, tasarı kanunlaştığı takdirde 866 lira alacaktır.

Yüksek okul mezunu bir şahıs ilk, işe başladığı zaman net 547 lira ücret almaktadır bugün, tasarı kanunlaştığı takdirde 1 227 lira alacaktır. Bu rakamlar, Sayın Satır'ı şüphesiz ki, tekzibetmektedir.

C. H. P. nin sayın sözcüsü, yatırımlar plân hedeflerine nazaran azaldığı için, «plânın bütünlüğünü bozdunuz» tarzında bir de iddia burada serd etti. Sayın Satır'ı ben dikkatle dinlemiştim. Bu iddiayı serd ederken dedi ki, «Yatırım ödeneklerinin plân hedeflerinden az oluşu, plânın bütünlüğünü bozmaktır ve bir de kanun vardır, plânın bütünlüğünü bozamazsınız.»

Sayın Satır'ın gözden uzak tuttuğu husus şu : Plân karma ekonomi sistemi üzerine oturuyor. Yatırımların bir kısmını zaruri olarak karma ekonomi prensibi içinde kabul ettiniz mi, yatırımların bir kısmını kamu sektörü yapacak, bir kısmını da özel sektör yapacak demektir. Bu iki dilim birbirini bütünlüyor.

Şu halde, kamu yatırımları azalırken, özel sektör yatırımları fazlalaşıyor ise, plânın yatırım hedeflerine ulaşmak yine mümkün olur. Ama, Sayın Satır'ın zihninde zannediyorum ki, yatırım deyince, daima kamu sektörünün yatırımı vardır. Bu ise, Anayasaya uygun değil. Hani bir de « Anayasa dışındasınız» gibi töhmetler altında kalıyoruz. Bu töhmetlere cevabolsun diye de bu maddeyi okuyorum.

«Madde 40. — Herkes dilediği alanda çalışma sözleşmę hürriyetine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.»

Bu kadarla kalmıyor.

«Devlet, özel teşebbüslerin millî iktisadın gereklerine, sosyal amaçlara uygun yürümesini güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlıyacak tedbirleri alır.»

Bundan sonra 41 nci madde geliyor. İktisadi ve sosyal hayatın düzeni, plân yapılmasını gerektiren hükümler,. İşte bu maddelere istinaden Türkiye'de karma ekonomi sistemi benimsenmiştir. Karma ekonomi sistemini benimsedikten sonra, devletçilik daha iyidir, devletin yatırımları daha müsmir oluyor, siz kamu sektöründen özel sektöre transfer yapıyorsunuz tarzındaki iddialar Anayasaya tam uygun düşmüyor. Özel sektör için gerekli tedbirleri alacaksınız.

Bizim plânımız kamu sektörü için emrediyor, ödenek koyuyor, program ve proje dâhilinde şu şu yatırımları yapacaksınız diyor, ama özel sektör yatırımlarını teşvik için, özendirici tedbirler alınacağını öngörüyor. Özendirici tedbirleri nasıl alacaksınız? Bâzı vergi muafiyetleri tanıyacaksınız, kredi imkânları tanıyacaksınız. Bu politika tamamiyle plânın içindedir ve Anayasaya uygun tarzda tanzim olunan plânın içindedir.

Şimdi, Sayın Satır'ın bir de «acemi süvarilerin bıraktığı nalları toplamakta olan iktidar» tarzında bir beyanı oldu. Sayın Satır'ın bu beyanını Parlâmentonun itibarlı olmasını ifade eden, arzu eden cümleleriyle bağdaştıramadım.

Muhterem milletvekilleri, Meclislerde bütçeler müzakere edilirken veya bütçelere benziyen mevzular müzakere edilirken dış borçlardan söz etmek âdet olmuştur. Dış borçlarımız şu kadar milyar liraya ulaşmıştır, Devleti borca batırdınız ve bu kadar milyar lirayı da siz borç aldınız gibi, bugün işbaşında bulunan Hükümeti töhmet altında bırakmak âdet haline gelmiştir.

Şu dış borçlar nedir, ne değildir bir defa daha şuna bir bakalım :

Sayın milletvekilleri, Türkiye plânlı, programlı kalkınma devrine niçin girmiştir? Muasır medeniyet seviyesine ulaşmak için, teknolojileri ileri safhada olan devletlerle Türkiye arasındaki mesafeyi kapatmak için ve bu mesafeyi açmamak için, fazlalaştırmamak için. Bunun için ne yapacaksınız? Yatırım yapacaksınız. Yatırım yapabilmek için iç finansman konusunu halledeceksiniz, dış finansman konusunu halledeceksiniz. İşte dış finansman konusuna geldiğiniz zaman dış borçların bu konu içerisinde mütalâa edilmesi gerekir.

Yatırım ithalâtını finanse etmek durumundasınız. Türkiye'nin ödemeler dengesi yıllardan beri kronik bir şekilde açık veriyor. Şimdi, yatırımlardan vazgeçerseniz yüzde 7 kalkınma hızına ulaşamazsınız. Yüzde 7 kalkınma hızına ulaşamayınca Türkiye için hayati önemde olan ekonomik gelişmeyi sağlıyamazsınız, ekonomik gelişmeyi sağlıyamayınca Türkiye şimdi burada sayılması mümkün olmıyan çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalır. Şu halde yatırımları yapmak finanse etmek mecburiyetindesiniz. Bunun dış finansmanını kendi imkânlarınızla yapamıyorsunuz, öyle ise ne yapacaksınız? Elbette ki, ya dış borçlanmaya, ya yabancı sermayeye müracaat edeceksiniz. Türkiye'de gelmiş geçmiş hükümetler, aynı yola müracaat etmişlerdir.

Şu elimdeki bültende, 260 milyon İsviçre frangı Anadolu Demiryolu tahvilleri, anlaşmayı onaylayan kararnamenin tarihi 11 . 12 . 1928, borcun taksitinin devam ettiği müddet 2002.

Şimdi buraya çıkıp da şu kadar milyar lira borçlandınız ve 2000 yılından öteye kadar bunun taksitleri devam ediyor, memleketin ihracatını ipotek altına aldınız ve borca battınız gibi mütalâalar ileri sürmek, politika bakımından yararlı olsa bile, memleketin yüksek menfaatleri bakımından yararlı değildir. İşte, Anadolu Demiryolları tahvilleri 1928 de, 260 milyon İsviçre frangı ve 2000 yılına kadar da taksiti devam ediyor. Daha var.

Sayın Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarda olduğu devirlerde alınan borçlar :

200 milyon doyç mark, yattırımlar için anlaşma tarihi 6 . 6 . 1961,

45 milyon dolâr Avrupa para fonundan 20 . 3 . 1963,

15 milyon dolâr yine para fonundan 26.3.1962,

31 milyon dolâr AID Silâhtar Santrali ve Sarıyar Barajı 18 . 3 . 1963 ve ilâh.. devam ediyor.

Rakamları daha fazla burada okumak mümkün, cetvel elimde. Bu duruma göre, «Siz iktidardayken borçlanma iyi ve zaruri, iktidarda değilken memleketi borca batırdınız» tarzındaki mütalâalarda ne dereceye kadar ciddiyet vardır, bunun yüksek huzurlarınızda takdirini sizlere arz etmek istiyorum.

Bu konuda mühim olan nokta şu :

Gerek yabancı sermaye konusunda, gerek dış borçlar konusunda memleketin menfaatlerine uygun tarzda, şartları müsait, süreleri müsait şekilde borçlanacaksınız ve bu borçları müsmir sahalara yatıracaksınız, yani Türkiye'nin kalkınmasında kullanacaksınız. Bu ölçü dâhilinde hareket ettiğiniz zaman bundan daha normal bir şey yoktur Türkiye'nin bugünkü şartları içerisinde. Huzurunuzda Maliye Bakanı olarak, borçlanma çok iyidir, ilânihaye de borçlanmalıdır tarzında bir şey söylemiyorum. Fakat, Türkiye'nin kalkınmasını başarma zarureti karşısında dış kaynaklara müracaat etmek mecburiyeti vardır. Nasıl ki, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda iken, kendisi de tehalükle dış kaynaklara müracaat etmiş bulunmaktadır.

Dış borçlar konusuna bu açıdan bakıp objektif şekilde bu konuyu tahlil etmek varken, Sayın Satır gibi, «Memleketi batırıyorsunuz» ve şimdiye kadar gelmiş geçmiş bütün hükümetler zamanında 1928 yılından itibaren alınan borçları alt alta koyup toplıyarak «Bütün bu borçları siz yaptınız, sizin iktidarınız zamanında bu kadar borç yapıldı» tarzında, bu işi millet kürsüsünden, millete bu tarzda, yanlış olarak takdim etmekte kamu yararı zannediyorum ki yoktur ve Parlâmentonun itibariyle de bağdaşmıyan bir husustur.

Bugün burada konuşulan konulardan bir diğeri de, tıpki dış borçlar gibi, Devlete hizmet gören veya Devlete emtia satan şahısların borçlarını ödiyemez hale geldiniz, bütçeyi bu duruma getirdiniz tarzındaki iddiadır. Bu hususa da bir bakalım.

Bu mütalâaların aynısını Senatoda da söylediler ve aynı tarzda cevap arz ettim. Bu mütalâalar netice itibariyle bütçe emanetini ilgilendirmektedir. 1960 yılında bütçe emanetinde şahıslara olan borç miktarı, - bu emaneti kurumlar emaneti ve şahıslar emaneti olarak ikiye ayırmak mümkündür - 269 milyon, 1961 de 412 milyon, 1962 de 199 milyon, 1963 te 297 milyon, 1964 te 575 milyon, 1964 yılında da Devlet şahıslara 575 milyon liraya baliğ olan borcunu zamanında ödiyememiştir. 1965 te 734 milyon, 1966 da 756 milyon, 1967 de 525 milyon, 1968 de 668 milyon, 1969 da 771 milyon.

Muhterem milletvekilleri, aynı husus 1960 yılından beri devam edip geliyor. Şu halde; «Devleti tediyelerini yapamaz hale getirdiniz» tarzındaki iddia, sadece bugünkü hükümetlere taallûk eden bir husus değildir. Bu Türk maliyesinin, Türk ekonomisinin bünyesinden neşededen bir hususdur.

Türkiye'de iç finansman güçlükleri ve dış finansman güçlükleri vardır. Bunun ben normal bir hâdise olduğunu iddia etmiyorum, çok iyidir de demiyorum; bunun halledilmesi icabeder. Devleti, tediyelerini zamanında yapacak hale getirmek için lâzımgelen tedbirleri alacağız. Lâkin bunun töhmetini, bunun vebalini sadece bugünkü Hükümete yüklemekte ne dereceye kadar insaf vardır, bunu da takdirlerinize arz ederim.

Merkez Bankasının rezervleri konusunda ve bekliyen transferler konusunda huzurunuzda ifade edilen mütalâalara cevap vermek için şu hususları zikretmem gerekir :

Bu rezervleri, brüt olarak mı ifade edeceksiniz yoksa net olarak mı ifade edeceksiniz? Dünyanın hiçbir yerinde bu rezervler net olarak ifade edilmiyor, brüt olarak ifade ediliyor. Bizim söylediğimiz rakamlar, 270 milyon rezerv vardır derken veya şu kadar milyon rezerv vardır derken bürüt rezervlerdir, net rezervler değildir.

Transferlerde bir gecikme olduğu da vakıdır. Bu da yeni birşey değildir ve iyi birşey de değildir. Ancak, Türkiye'nin dış finansman güçlükleri vardır, dış finansman güçlükleriyle ilgili bir husustur. Dış ticaret dengesi, ödemeler dengesi kronik şekilde açık veren bir memlekette transfer güçlükleriyle karşılaşmak mukadderdir, fakat bu güçlükleri hafifletmek için lâzımgelen tedbirleri almak da icabeder. Bu tedbirleri da almaya çalışıyoruz.

Bankalarda mevduatın geçmiş yıllara nazaran azaldığını ifade eden sayın sözcülere 1967 yılında mevduatın yüzde 13,8 nisbetinde artış gösterdiğini, 1968 de yüzde 24,3 nisbetinde artış gösterdiğini, 1969 da da bu artışın yüzde 17,8 olduğunu ifade etmek istiyorum. 1967 yılında mevduatın yüzde 13,8 gibi ve düşük bir artış göstermesinin sebebi o yılda cereyan eden Kıbrıs hâdiseleridir. O yılın mevduatının artış nisbeti düşük olunca, söylediğim ârızî sebeplerle, mütaakıp yıldaki mevduat artışı elbette ki, fazla olacaktır. Mütaakıp yılda anormal bir tarzda mevduat artışı fazla olunca, onu takibeden yılın normal artışı elbette ki, bu anormal yüksek artışın yanında daha düşük kalacaktır. Bunun da sebebi budur.

Sigortalı işçi sayısında azalma olduğu tarzındaki iddiayı rakamlar teyidetmiyor. 1968 yılında 982 000, 1969 yılında 1 075 000 dir.

BAŞKAN — Sayın Bakan, konuşmanız daha uzun sürecek mi, efendim?

MALİYE BAKANI MESUT EREZ (Devamla) — 15 - 20 dakika içinde bitirmeye çalışacağım, Sayın Başkan.

Sayın sözcülerin müşterek olarak temas etikleri bir Ortak Pazar konusu vardır. Ortak Pazar mevzuunu birkaç gün önce burada verilmiş olan bir gensoru dolayısiyle tafsilâtlı bir şekilde tartıştık. O zaman da arz ettim.. Bu kere muhalefet sözcüleri tarafından yeniden bu konuda söz edildiği için o mütalâaları, o sözleri tekrarlıyorum.

1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşmasına göre, hazırlık döneminin ilk kademesi beş yılın dört yılı geçtiği zaman taraflar hazırlık döneminden geçiş dönemine intikal etmenin müzakerelerine başlıyabilirler. Bu anlaşmada böyle bir hüküm mevcut. Bu hükme istisnaden altılar ile Türkiye arasında Ortak Pazar'ın intikal dönemine geçiş için müzakereler başlamıştır ve bu müzakereler halen devam ediyor.

Muhterem milletvekilleri, Sayın Satır burada söyledi, dedi ki, biz Atatürk'ü inhisar altına almıyoruz. Senatoda ve burada birkaç defa, ben ifade etmiştim, «Atatürk'ü inhisar altına almayınız» demiştim. Sayın Satır'ın, «Atatürk'ü inhisar altına almıyoruz» demesine burada memnun oldum. Demek bize de bırakıyor Atatürk'ü. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri)

Şimdi, memleket menfaatine uygun hareket etme, Türkiye'nin menfaatlerini gözetme hususunu da inhisar altına almamanız lâzımdır. Elbette ki, Altılarla yapılan müzakerede Cumhuriyet Hükümeti, sizin güveninizle işbaşında duran Hükümet, Türkiye'nin menfaatlerini önplânda tutacaktır. Bu, bir denge meselesidir. Bu denge sağlanıyorsa, Ortak Pazar'ın geçiş dönemine intikal edeceksiniz. Bu denge sağlanamıyorsa, anlaşmanın hükümleri neyi öngörüyorsa o yapılır.

Atatürk'ten söz açılmışken iki cümle söylemek istiyorum. Bugün Atatürk'ün ismi etrafında ve Atatürk ilkeleri etrafında iki spekülâsyon yapılıyor. Bunlardan birincisine Sayın Feyzioğlu da burada işaret etti: Atatürk devrimleri! Şüphesiz Atatürk devrimleri vardır ve muvaffak olmuş devrimlerdir, yerinde devrimlerdir; ama bugün Atatürk devrimleriyle iltibas yapsın diye herkes kendi teşekkülünün başına bir «devrimci» lâfını koyuyor. Buradaki devrim Atatürk'ün devrimi değil. Buradaki devrimden maksat başka bir devrim, ideolojik bir kavram ve burada Atatürk devrimleriyle karışsın diye bilhassa yapılıyor ve Atatürk'ün ismi ve devrimleri kendi ideolojik gayelerine kalkan gibi yapılıp, onun arkasına gizleniliyor. Bu hususu dikkatlerinize arz ederim. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

İkinci spekülâsyon; A. P. yi Atatürk ilkelerinden ayrılmış gibi, Atatürkçü değilmiş gibi gösterme tarzında tezahür eden spekülâsyondur. Bir vesileyle bir defa daha arz ettim; A. P. milletvekillerinin yaş ortalamasına bakınız, hepsi Atatürk neslidir. A. P. ye Atatürk ilkelerinden ayrılıyorsun, diyenlerden çok, çok daha fazla Atatürkçüyüz. (A. P. sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

G. P. sözcüsü Sayın Feyzioğlu, Türkiye'de idari reformun yapılması lâzımgeldiğini ifade ettiler.

Huzurunuza gelip görüşülecek olan personel reformu tasarısında ve bu tasarının gerekçesinde bu tasarının bir reform tasarısı olduğu ve personel reformunun diğer reformlara, idari reforma bir başlangıç teşkil edeceği, bir adım teşkil edeceği, bu reformların yapılmasını kolaylaştıracağı yazılıdır.

«Devlet memuriyetine girerken imtihan olsun, iltimas, kayırma olmasın» dediler.

Bu fikirlerine tamamiyle iştirak ediyoruz ve tasarının 49 ncu maddesinde bununla ilgili şu hüküm sevk edilmiştir: «Devlet memurluğuna girmek istiyenlerden genel ve özel şartları haiz bulunmıyanlar yarışma sınavına giremezler. Genel ve özel şartları haiz olanların girmek istedikleri sınıfın yarışma sınavına katılmaları ve sınavı başarmış olmaları şarttır.»

Demek ki, bir imtihan esası konuyor.

Bir de memurların eğitimi konusuna Sayın G. P. sözcüsü temas etti. Bununla ilgili olarak tasarıda 72 nci madde vardır, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 214 ncü maddesini değiştiren madde: «Devlet memurlarının hizmete yatkınlığını sağlamak, verimliliğini artırmak ve daha ileriki görevlere hazırlamak amaciyle uygulanacak hizmet içi eğitim Devlet Personel Dairesi tarafından ilgili kurumlarla birlikte hazırlanacak yönetmelikler dâhilinde yürütülür.»

Zannediyorum, Sayın Feyezioğlu'nun bu konudaki arzularını bu tasarı gerçekleştirecek nitelikte bir tasarıdır.

Sayın Feyzioğlu, benim bu sabahki konuşmamda ihracattaki artışı yüzde 8,1 göstermiş olmama değinerek «1967 yılına nazaran sadece yüzde 2 artmıştır, bu o kadar da sevinilecek bir husus değildir, yeteri kadar teselli teşkil etmez» dediler.

Evet, bu yeteri kadar teselli teşkil etmez, ama şu da bir vâkıadır ki, bu ihracat geçmiş yıla nazaran yüzde 8,1 oranında artmıştır. Yeteri kadar olmasa dahi, memnuniyet verici bir husustur, azalmış olması çünkü çok daha üzücü olurdu.

Muhterem milletvekilleri, bir de genel olarak fiyatlar konusuna temas etmiştir, sözcü arkadaşlarımız.

Ben de kısaca sabrınızı fazla suiistimal etmeden bu konudaki mütalâalarımı arz etmeye

çalışacağım. Türkiye'de ekonomi - daha önce de bâzı vesilelerle arz ettim - bir taraftan enflâsyonist baskılar, diğer tarafta resesyonist baskılar arasında, bu iki tehlike arasında gayet ince bir çizgi üzerinde seyrediyor. Ekonominin arabasını bu çizgi üzerinde yürütmeye çalışanların bu çizgiden taşmamak için gayet iyi bir manevra kabiliyeti göstermeleri gerekiyor.

Bu sabahki konuşmamda, bilmiyorum dikkatinizi çekti mi, Amerika Birleşik Devletlerinde de bir taraftan enflâsyonist, diğer taraftan resesyonist baskılar hissedilmeye başlamıştır. Bunu ifade ettim.

Anlaşılan son yılların ekonomilerinin karakteri bu, fakat Türkiye'ninki çok eski yıllardan beri geliyor. En az 25 - 30 yıldan beri Türk ekonomisi bu baskıları hissediyor.

1962 - 1963 yıllarında hazırlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı, Türk ekonomisinin istikrarlı bir ekonomi olarak kalkınmasını öngörmüştür. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının hedefleri arasında da ekonominin istikrarlı bir şekilde kalkınması vardır. 1965 yılında fiyatlar yüzde 8,1 artmıştır, 1966 yılında yüzde 4,8 artmıştır, 1967 yılında yüzde 7,6 artmıştır, 1968 yılında yüzde 46,6 artmıştır, 1969 da da yüzde 6 artmıştır.

Görülüyor ki, Türkiye'de fiyatlar, değişik yıllarda, değişik şekilde artmıştır. 1965 yılında fiyatların artışı, 1964 yılında alınan tedbirlerden ileri gelmiştir. 1964 yılının ekonomisini incelerseniz, Türkiye'nin bir resesyon içerisinde bulunduğunu, bir durgunluk içerisinde bulunduğunu buna karşı da tedbir alındığını orada görürsünüz. İşte, bu tedbirler neticesindedir ki, bu defa Türkiye'de 1965 yılında fiyatlar son yıllarda hiç bir sene olmadığı şekilde yüzde 8,1 nisbetinde artıvermiştir. Bunun sebebi, Türk ekonomisi bu ince çizgide seyrederken eğer yanlış tedbirler alırsanız veya dozunu fazla kaçırırsanız fiyatlarda beklenmedik bir artışla karşılaşmak mümkün oluyor.

Şimdi, 1969 yılında fiyatların yüzde 6 nisbetinde artmış olmasını küçümsemiyoruz, küçümsemiyoruz ama bunun bir global enflâsyon olmadığını, dört nala giden bir enflâsyonla karşı karşıya olmadığımızı da rahatlıkla ifade ediyoruz. Burada, önümüzdeki yıllarda fiyatların daha fazla artmaması için gerekli tedbirleri almak icabeder. Fiyat konusunda ve ekonomisinin istikrarı konusunda meseleye bu açıdan yaklaşırsanız, olumlu bir tarzda yaklaşmış olursunuz.

Tarım sektöründe son yıllardaki kalkınma oranının, plân hedefine ulaşamamış olduğu doğrudur. Ama, atmosfer şartlarına bağlı bir tarım ekonomisinde, hava şartlarının iyi gitmediği yıllarda bu netice gayet normaldir. Atmosfer şartlarının günâhını da siyasi teşekküllere yüklemekte ne dereceye kadar insaf vardır, bunu da takdirlerinize arz ederim.

Muhterem milletvekilleri,

Huzurunuzu daha fazla işgal etmek istemiyorum. Bu sebeple sözlerimi burada kesmiş olunan muhalefet hatipleri tarafından ileri sürülmüş olan iddiaların cevaplandırmadığım kısımlarına iştirak ettiğim mânasına gelmez.

1970 yılı bütçesinin bu kere tasvibinize mazhar olacağını ümidederek, hepinizi saygılarımla selâmlarım. (A. P. sıralarından alkışlar).

BAŞKAN — G. P. Grupu adına ikinci kere Sayın Turhan Feyzioğlu, buyurunuz. Yarım saat süreniz vardır, şu anda saat 19,05 tir.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; sayın Maliye Bakanının meseleleri kendisine has sükûnetli üslûpla ele alan konuşmasından sonra, zannediyorum ki, memleketin bâzı iktisadi dâvalarını yine aynı sükûnetle ve seviyeli bir şekilde aramızda tartışmak mümkün olacaktır.

İkinci konuşmalar için ayrılmış olan kısa süre içinde bâzı noktalara kısa dokunmakla yetineceğim.

Sayın Bakan, getirdikleri bütçede köy hizmetlerine ayrılmış olan ödeneklerden bahsettiler ve bu arada bütçenin köy hizmetleri için bir milyar liranın üstünde bir ödenek ihtiva ettiğini misal olarak zikrettiler.

Gelir dağılımı bakımından, köylerimizin kalkınma ve refahı bakımından önemli olan bir nokta var. Köylü vatandaşların mahsullerinin değerlendirilmesi konusunda takibedilen hatalı politika yüzünden köylü vatandaşlarımız o kadar çok milyarlar kaybetmektedirler ki, aslında, bütçede ayrılan bu ödeneklerin bu kaybı telâfi ettiğini söylemenin mümkün olacağını sanmıyorum. Türkiye'de sınai mamullerle zirai mahsuller arasındaki fiyat ilişkişi, zirai mahsuller aleyhine değişmektedir.

Önemli olan, tahsildar yoliyle makbuz kesmek suretiyle alınan vergiler dışında, bu fiyat mekanizması yoliyle vatandaştan alınan görülmiyen vergilerdir, yahut vatandaşa külfetlerdir. Türkiye'de hayat pahalılığı durmadan arttığı halde, mahsulünü yeteri kadar değerlendiremiyen köylü vatandaş, dolaylı olarak ağır bir külfetin altına sokulmaktadır. Mahsulü yeteri kadar değerlenmiyen, satınaldığı her şey biraz daha pahalı olduğu halde, sattığı mahsul bu fiyat hareketlerini takibetmiyen, sattığı mahsul ucuz olan köylü vatandaş aslında bütçede kendisine verildiği biraz evvel SSayın Bakan tarafından söylenen o, bir milyarın çok üstünde veya milyarların da üstünde bir külfetin altına girmektedir. Düzeltilmesi lâzımgelen mesele budur.

Yalnız vergi rakamlariyle ve bütçedeki ödenek rakamlariyle Türkiye'de refahın, gelirin dağılışını etkiliyen politika hakkında hüküm vermek mümkün olmaz. Fiyat politikasını da beraber düşünmek lâzımdır. Vergi ve giderlerin dağıtımı politikası yanında, fiyat mekanizmasının tesirleri birlikte düşünülmezse, tablo eksik kalır. Gerçek şudur ki, Türkiye'de köylü vatandaşlarımız mustariptirler ve millî gelir artışından hisselerini alamıyan, hattâ topyekûn Türkiye'nin millî gelirinde artış olduğu halde, köy nüfusunun artışını karşılıyacak ölçüde dâhi geliri artmıyan köy nüfusumuz vardır. Mesele buradadır, bu promlemi ciddiyetle ele almak icabeder.

Bu sadece ödenek meselesinden ibaret değildir, biraz evvel fiyat meselesinden bahsettim bunun yanı sıra topyekûn tarım politikasiyle ve toprak politikasiyle ilgili yönleri olduğu söylenmeye değmiyecek kadar açık bir husustur.

Zirai kredi konusunda Sayın Bakanın verdikleri on milyar rakamı da üzerinde durulmaya değer bir rakamdır. Değerli arkadaşlarım, yıllardan beri zirai kredi olarak dağıtılan altı milyardan, yedi milyardan bu yıl da on milyardan bahsediliyor. Aslında bu milyarların çok büyük bir kısmı insan tümüne yakın bir kısmı diyecek nerede ise - donmuş kredilerdir. Köylü vatandaşın Ziraat Bankasiyle veya bağlı bulunduğu tarım kredi kooperatifleriyle münasebeti çok yerlerde bir senet tazeleme münasebetinden öteye geçmiyor. Borç taksitini ödeme günleri yaklaştığı zaman, gidip esnaf vatandaşın birinden, bir tanıdığından birkaç yüz lirayı iki - üç gün için ödünç alan köylü vatandaş, bunu götürüyor banka şubesine veya tarım kredi kooperatifine yatırıyor, eski senedini kurtarıyor yeni bir senet imzalamak suretiyle tekrar o birkaç yüz lirayı almak hakkını elde ediyor, fakat kooperatiften veya banka şubesinden aldığı birkaç yüz lirayı da koşarak üç gün evvel, iki gün evvel borçlandığı esnafa veya tanıdığına geri veriyor, köylü vatandaşın çebine bir kuruş kredi girmiş olmuyor.. Yıllık faiz omuzunda kalıyor, kooperatif kapısında veya banka kapısında çektiği iki günlük üç günlük eziyet, yılda yanına kalan kâr bundan ibaret oluyor. Gerçekte zirai kredide büyük bir donmuşluk hâdisesi vardır. Zirai kredi ile ilgili olarak halen Meclisimizde bir araştırma Komisyonu çalışmaktadır. C. P, Grupunun, lûtfen kabul buyurduğunuz bir önergesiyle, zirai kredi konusu enine boyuna araştırılmaktadır. Çok ümidediyorum ki, partilerüstü bir gayret gösterilerek yapıldığından emin olduğum bu araştırmadan zirai kredi dâvasını çözmek için bâzı teklifler, faydalı teklifler çıkacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bakan vergilerden bahsederken, «Bunun başka yolu var mı» tarzında muhalefete bir soru tevcih ettiler. Bunun şüphesiz bir yolu vardır. Bu masrafları daha âdil bir şekilde karşılamanın yolu, daha âdil bir vergi politikası takibetmektir. Daha âdil bir vergi politikasının ne olacağını ise, benim burada uzun uzun tekrarlamama hacet yok. Bizbat Sayın Demirel'in imzasını taşıyan İkinci Kalkınma Plânının vegri ve iç finansmanla ilgili sayfalarına bakılacak olursa, daha âdil bir vergi politikasının ne olacağı orada bütün açıklığiyle yazılıdır. Ama, ne yazık ki, Hükümet kendi hazırladığı ve Meclise takdim ettiği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de kabulüne mazhar olan İkinci Kalkınma Plânının vergi bölümündeki politikaya zıt bir politika takibetmektedir. Daha âdil verginin vazgeçilmez unsurlarından birinin vergi idaresinin ıslahı olduğunu da söylemeye mecburum. Vergi idaresi ıslah edilmedikçe, mükelleflerine sadık olan vatandaşların ödedikleri verginin oranı çok yüksektir

ve aynı vergi kâğıt üstünde aynı oranda görünür, fakat aslında vatandaşlara aynı oranda vergi tatbik edilmez. Vatandaşlara adil bir şekilde aynı oranda vergi tatbik etmenin tek yolu hakikaten iyi çalışan ve vergide dürüstlüğü sağlıyan bir vergi idaresini kurmaktır. Bu kurulmadıkça vergi idaresi sözde kalmaya mahkûmdur. Mükellefiyetine sadık olduğu nisbette insanlar vergi yükü altında ezilirler.

Parlâmento itibarı konusunda, Sayın BakanParlâmento çalışmalarından bahis buyurdular. Değerli arkadaşlarım, her parlâmentoda tartışma olur, parlâmentoların tatbiatında bu vardır. Demokrasiyle idare edilen ülkelerin hepsinde bu çatışmalar bazan orta şekerli, bazan acımtırak, bâzan tuzlu biberli olur. Bu çatışmalar parlâmento itibarına bu ölçüde kaldığı sürece, fazla gölge düşürmez. Parlâmentonun itibarını asıl zedeliyecek olan husus, parlâmento içinde icraya karşı denetim yollarının kapalı tutulması veya kapatılmasına çalışılmasıdır.

Parlâmento itibarını asıl zedeliyecek olan husus, parlâmentonun memleketin temel dâvalarına, âcil çözüm bekliyen dâvalarına çözüm getirdiği hususunda vatandaşlara yeterli kanaat verilmemesidir. Dertlere çözüm getiren bir parlâmentoda, bâzan tatlı sert münakaşalar da olsa, bundan parlâmentoların zarar göreceğini sanmıyorum. Şüphesiz, müzakerelerin daima tatlı zeminde, Sayın Maliye Bakanının mizacının ekseriya telkin ettiği istikâmette sukûnetli olmasında fayda vardır. Ama parlâmento itibarı, asıl biraz evvel söylediğim hâdiselerden zedelenir.

Sayın Bakan, kalkınma hızı olarak, yüzde 7 rakamına varıldığı veya yaklaşıldığı takdirde, sektörler arasındaki dağılım ne olursa olsun, bunun memnuniyet verici telâkki edilmesi gerektiğini ifade ettiler. Doğrusu, Sayın Maliye Bakanı gibi, bu konuları bilen, iktisadi, malî konuları bilen bir sayın arkadaştan, bu tarzda bir izah beklemiyordum.

Plân, bir dengeler manzumesidir. Plânda, sektörlerarasında denge esastır, plânda bölgelerarası denge, zümrelerarası denge memleketin dış ödeme dengesi, döviz gelirleriyle döviz giderleri arasında denge, bütün bunlar bir arada düşünülmüştür. Plânın insangücü ihtiyaciyle eğitim mekanizmasının yetiştireceği insangücü arasında denge, çeşitli pek çok dengeler. Bunların birinde bir büyük aksama görüldüğü takdirde, diğerlerine tesir eder. Hele, kalkınma hızının sektörlerarası dağılımı gibi, plânın temel dengesini teşgil eden dengede bozukluk olursa, bunun ithalât, ihracat tablosuna, bunun okullarımızdan çıkan insanlara veya artan nüfusa iş sahası bulma problemine, bütün diğer dengelere etki yapmaması mümkün değildir. Uzun vâdede, sanayiinde gerekli hızı sağlıyamıyan, tarımında gerekli kalkınma hızını sağlıyamıyan, fakat tarımda ve sanayideki geriliği birkaç sene için, inşaat sektöründeki, konut inşasındaki rakam artışiyle telâfi eder görünen bir memleketin kalkınma hızını sürdürmesi mümkün olmaz. Çünkü konut sektöründe, birkaç sene için olağanüstü bir hız devam etse bile, bu yerde tıkanmaya mahkûm olur. Çünkü, sanayie dayanması gerekir, çünkü işin mutlâka bir süre sonra plân öngördüğü dış ödeme dengesine birtakım etkileri olur, istihdam dengesine birtakım etkileri olur, işsizlik problemine birtakım etkileri olur.

Sanayiinizde her yıl, şu kadar sayıda insana iş sahası bulacağınızı hesabetmişsiniz. Bu kalkınmayı sağlıyamadığınız takdirde, işsizlik meselesine tesir eder. O halde, «yüzde 7 rakamını elde ettik ya, ister bunu bankalardan, bankacılıktan, ister iç ticaretten, ister konutlardan elde edelim, isterse sanayi hamlesi yavaş gitsin, isterse tarım kalkınmasın, umumi kalkınma hızı var ya» demek, plân fikrine tamamiyle aykırı bir görüş olur. Bu itibarla, bunun üzerinde daha önce durmamız çok yerinde idi ve aynı görüşü tekrar etmek istiyorum.

Bütçenin samimiyeti konusuna gelince;

Muhterem arkadaşlarım, bütçe samimiyeti konusundaki tenkidlerimiz, ek ödenek rakamlarının tahliline dayanmaktadır. Bu sabah vaktinizi fazla almamak için, bu rakamları tekrar etmemeye çalışmış idim. Fakat mademki bu konuda Sayın Bakan ısrarlı bir şekilde cevap verdiler, izin verirseniz 1965 ten bu yana, yıl içinde alınan ek ödenekler rakamlarını tekrarlıyayım. 1965 te 1 milyar civarında ek ödenek bütçeye eklenmiştir yıl içinde. 1967 yine 1 milyar, 1968 de 2 milyara yakın, 1969 da

1,5 milyara yakın ek ödenek. Ek ödenekler yıl içinde zuhur eden ihtiyaçlar için alınırsa mesele yoktur. Bütçe yapıldığı zaman öngörülmesi, düşünülmesi, tahmin edilmesi mümkün olmıyan ihtiyaçlar ortaya çıkabilir ve bunun için ek ödenek alınabilir, bu pek tabiî bir hâdisedir ve bunun bütçe samimiyetiyle ilgisi yoktur. Ama, daha bütçe yapılırken, tahmin edilmesi, öngörülmesi mümkün olan bâzı ihtiyaçlar için, bütçeye ödenek konmaz ise, yani bütçe kâğıt üstünde görülsün diye, yıl içinde yapılacağı muhakkak olan bâzı masraflar için bütçeye ödenek konmaz ise, o zaman bütçe samimiyetten mahrum olur - bilinen bâzı ihtiyaçlar çünkü - bütçe hazırlanırken karşılıksız bırakılmış olur. Hâdise budur.

Geçen yıllarda bütçe samimiyetsizliğine delâlet eden, çok büyük rakamlara varan ek ödenekler alınmış olduğu içindir ki, bu yıl bütçe samimiyeti meselesini söz konusu ettik ve ikinci bütçe tasarısı, yeni bütçe tasarısı dolayısiyle söz konusu edişimizin başka bir sebebi vardır.

Birinci bütçede bâzı masraflar öngörülmüş; cari masraflar, yatırım masrafları, transfer masrafları. Yeni bütçe, bunlardan bâzılarını istisna etmek üzere bâzı kalemleri, kısılması mümkün olanlardan yüzde 6 kısmak suretiyle 1 159 000 000 lira tasarruf sağladık diyor. Yani «Bundan 3 ay evvelki bütçeye nazaran, cari masraflarda 250 000 000 lira civarında, yatırımlarda 400 000 000 küsur lira, transfer harcamalarında 400 000 000 küsur lira kısıntı yapmak suretiyle 1 159 000 000 liralık tasarruf yaparak huzurunuza geldik» deniyor. Şimdi samimiyet meselesi buradan çıkıyor. Bu bütçeyi bize Sayın Maliye Bakanı bundan 3 ay evvel, «Bu bir tasarruf bütçesidir, derlenme toparlanma bütçesidir» diye takdim etmişti. Karma Bütçe Komisyonumuz, Yüce Meclise birinci bütçe tasarısını takdim ederken, «Bu bütçe, tam bir tasarruf zihniyetiyle hazırlanmıştır» demiş idi. Tasarruf zihniyetiyle hazırlanmış olan bir bütçede, 1 milyardan fazla yeni tasarruf imkânı nerden bulundu? Ya birinci bütçede tasarruf zihniyeti değil, israf zihniyeti hâkimdi yahutta ikinci bütçede bu tasarruflar kâğıt üstünde yapıldı, fakat hakikatler yıl içinde bu masrafların bâzılarını yapmak gerekecektir yahutta hizmetlerden kısıntı olacaktır. Yatırımlardan kısmak, bir bakıma hizmetlerden kısmak demektir, hakiki bir tasarruf telâkki etmek de mümkün değildir.

Sayın Bakan, «94 lira ile 100 liralık bir iş yapılabilir» buyuruyorlar. 94 lira ile 100 liralık iş yapılabilir savunması, yüzde 6 kısıntıları izah etmek için söylendiği vakit, Sayın Bakana Meclisin bir soru sorması gayet tabiîdir. Mademki 94 lira ile bu iş, bu hizmet yapılabiliyordu o halde tasarruf zihniyetiyle hazırlanan birinci bütçede, ne diye 94 lira ile yapılacak iş için 100 lira ödenek koyduk. İstikrazla kapanacak, açıkla kapanacak, vatandaşın sırtına yeni vergi zamları koyarak kapanacak olan bir finansman açığı var, bu takdirde 94 lira ile yapılacak işin karşılığını 94 lira koymak gerekir.

Bundan anlaşılıyor ki, yeni bâzı ihtiyaçlar karşısında sureta bir tasarruf yapıyor görünmek için yüzde 6 lar kesilmiştir. ama, bu kesilen 6 ların yarın yüzde 16 olarak, yüzde 20 olarak ek ödenek talebi şeklinde karşımıza gelmesi ihtimali, bâzı kalemlerde hiç değilse vardır diyoruz, geçmiş yıllardan edindiğimiz tecrübeye göre. İnşallah bu yıl bu tekerrür etmez. Yıl sonunda bu tahminimiz gerçekleşmezse, bundan en büyük bahtiyarlık duyacak olan biziz.

Yeni bütçe cari harcamalarda yüzde 20 ye yakın bir artışla geliyor, yatırım artışı ise pek cüzidir, bunun sebebi herkesçe bilinmektedir, fakat personel reformunun yıllarca geciktirilmiş olması, âdeta bir senedin, bir hayli faizler biriktikten sonra ödenmesi gibi bir güçlük yaratmıştır.

Sayın Maliye Bakanı, yıllarca personel reformunu geciktirenlerin biraz da bugün çilesini çekmektedir. Bu itibarla, kendisinin ıstırabına bir ölçüde katılmamak mümkün değildir.

Dış kredi konusunda Sayın Bakanın bir sözüne katılıyoruz. «Şartları müsait olmak şartiyle, gerçek kalkınma kredisi olmak şartiyle ve alınan kredi de israf edilmeksizin verimli alanlarda kullanılmak şartiyle bir memleket krediden fayda görebilir» dediler. Bu tıpkı şahıslar gibidir. Düşük faizle, uygun şartlarla bir bankadan kredi alan ve bunun müsmir, verimli şekilde yatırıma harcayan ve değerlen-

diren bir müteşebbisin işini genişletmesi ve ilerlemesi gibi, bir memlekette bu tarzda kredilerle ve bu kredileri iyi kullanarak şüphesiz ki refahını ve iktisadi varlığını büyütebilir. Yalnız burada önemli olan nokta; ihracat potansiyelinin de artması ve dış borç yükünün ihracat toplamına göre yüzdesinin durmadan artamamasıdır. Çünkü yalnız içerde birtakım mallar üretmek, fakat bunları ihracedememek, borç taksitlerini ödeme zamanı geldiğinde güçlükler çıkarabilir.

Sadece müsmir yerde kullanmak değil, dış ödeme dengemize müspet etkiler yapacak alanlarda kullanmak veya bu kalkınmanın dış ödeme dengemizdeki açığı kapatacak istikamette olması, bir başka deyimle, ekonominin dışa bağlılığının artarak değil, azalarak gitmesi de esastır. Ekonominin dışa bağlılığı azalarak giderse, bu tarz kredilerden korkmazsınız. Ekonominin dışa bağlılığı artarak giderse, dış ödeme açığı yıldan yıla büyürse, bu takdirde kredi almak ihtiyacı durmadan yıldan yıla azalmaz, sabit kalır, hattâ artarsa o memleket ciddî bir problemle karşı karşıyadır ve dış borç meselesi o zaman daha düşündürücü olabilir.

Sayın Bakan, emanet rakamlariyle ilgili izahat verdiler. Aslında emanet rakamlariyle Hazine açığı her zaman aynı şey değil. «Emanet rakamları her zaman epeyce yüksekti» buyurdular. Emanete, birtakım şahıs alacaklarının alınması, malûmdur ki, Hazinede nakit bulunmadığı için olmaz, başka birçok sebeplerle olur. Eğer, emanete alınan şahıs alacaklarının karşılığı Hazinede nakit olarak varsa, bu bir mesele teşkil etmez. Fakat, emanete alınan alacakların karşılığı Hazinede yoksa, bundan dolayı rakamlar büyüyüp gidiyorsa o takdirde mesele vardır ve Türkiye'de Hazine açığı, sayın Bakanın mukayeseye zemin olarak aldığı yıllarda yarım milyarın altında veya o civarda iken, şimdi 5,5 milyara yükselmiştir, 5,5 milyara varan Hazine açığıdır ki, ödeme güçlükleri yaratmaktadır ve Türkiye'de ciddî ekonomik ıstıraplara yol açmaktadır. Bunun devasını bulmak gerekir. O halde mesele, sadece bir emanet rakamlariyle çözülebilecek mesele değildir.

Personel reformu ve idari reform konusundaki beyanlarından dolayı teşekkür ederim. Yalnız, idari reforma bir başlangıç olduğunu ifade buyurdular personel reformunun. Personel reformu, idari reformla birlikte düşünüldüğü zaman daha başarılı olurdu. Fakat çok sıkışık bir şekle geldi. Dediğim gibi, 5 yıldır ödenmemiş olan bir senedin ödenmesi durumuyla karşılaştı sayın Maliye Bakanı, güçlük buradan doğdu. Aslında bir kadro kanunu da gelecek. Bir kadro kanununu, idari reformla beraber düşünmek lâzım. Personel Kanunu, arkasından Kadro Kanunu çıktıktan sonra, idari reform arkadan geslsin demek, tren gitsin de istim arkadan gelsin demeye biraz benziyor. Mesele, bir arada düşünülmesi gereken mesele idi, maalesef buna pek imkân kalmadı.

Çok önemli ve hayati bir memleket dâvası olan ihracat konusuyla ilgili olarak, sabahleyin yapmış olduğum tahlile verdikleri cevapta, sayın Bakan aslında ifade ettiğimiz gerçeği teyit buyurdular. Yalnız, yine de durumu sevindirici olarak vasıflandırdılar. Şüphesiz, sevinmek ve üzülmek nispîdir arkadaşlar Bir yıl evvel plâna göre 44 milyon lira geridesiniz, bu yıl plâna göre 40 milyon lira geride olunca, eh geçen seneye nazaran gerililiğimiz biraz kapandı diye sevinebilirsiniz. Bir de plâna göre daha aramızda 40 milyon lira mesafe var diye üzülebilirsiniz.

Meseleyi böyle nispî ve hissî kavramlardan çıkarıp, matematik rakamları konuşturacak olursak, gerçek şudur : Yüzde 8,1 artışını ifade ettiler. Kendilerini, mevzuat konusunda Sayın Satır'a cevap verirken kullandıkları mantıkla ilzam etmek istiyorum.

Sayın Satır'a mevzuat konusunda cevap verirken dediler ki : «Bir yılın mevduatı anormal derecede yüksek ise, yüksek bir hareket noktasından başlandığı için, ertesi yıl mevduat artışı yüzdesi küçük görünebilir. Çünkü bir yıl öncesi anormal derecede yükselti veya çok düşük olur, bir yılın rakamı anormal derecede düşük olur, o zaman da ertesi yılın yüzdesi anormal derecede yüksek görünebilir. Bunlara bakmamak gerekir, daha dikkatli bir tahlil yapmak gerekir» buyurdular. Sabahleyin ihracat konusunda benim yaptığım tahlil, kendilerinin mevzuat konusunda Sayın Satır'a cevap verirken kullandıkları mantığa ve tamamiyle aynı mantığa dayanıyordu.

«1969 da ihracat rakamı yüzde 8,1 arttı» buyurdular. 1968 ihracat rakamı anormal derecede düşük bir rakamdır. Ne kadar düşüktür? 1967 rakamının da altındadır. 1967 senesine göre bile, geri gitmiş bulunan bir rakamı, hareket noktası kabul edince yüzde 8,1 i bulursunuz. Fakat bu, plân hedefine ulaşmak anlamına gelmez. Nitekim, plân hedefine ulaşılmamış olduğu, yüzdelerin değil de mutlak rakamların mukayesesinden açıkça anlaşılmaktadır. 1968 de yani, çok üzücü görünen yüzdenin nakıs olarak tecelli ettiği 1968 yılında plâna göre geriliğimiz 44 milyon liradır. Yüzdenin aldatıcı bir şekilde çok parlak göründüğü plân yüzdesi olan, plân hedefi olan yüzde 7,4 e nazaran daha ileri göründüğü 1969 senesinde de plân hedefinden yine 40 milyon dolâr gerideyiz. Çünkü o (8,1) rakamı çok düsük bir tabandan hareketle bulunmustur. «1967 rakamı ile mukayese ederseniz gerçeği bulursunuz» deyişim bundandı. 1967 rakamına göre; % 7,4 1968 de, % 7,4 e 1969 da ilerlemiş olsaydık normal bir ilerleme temposunu, plânın öngördüğü tempoyu sağlamış olsaydık 1969 da, 1967 rakamına göre % 15 ileride olacaktık, ama 1969 da 2 yıl öncesine göre % 2 - 3 civarında ileride olduğumuzu görürsek bu demektir ki, % iki yılda % 15 olması lâzım gelen artış iki yılda % 2 - 3 civarında kalmıştır ve bu hakikaten düşündürücüdür.

Rakamlar meydanda arkadaşlar. 1968 e kadar gayrisâfi millî hâsıladaki artışa nazaran biraz daha ileri giden bir artış hızı var ihracatımızda, hiç değilse 1965 e, 1966 ya kadar. 1968 de sonra bu hız yavaşlıyor, sonra duraklıyor geri gitmeye başlıyor. Ondan sonraki % 8,1 yeterli bir teselli değildir. Çünkü 1967 rakamına göre artış % 15 yerine bunun 1/5 inden daha azdır.

BAŞKAN — 3 dakikanız var Sayın Feyzioğlu.

G. P. GRUPU ADINA TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Toplamaya çalışacağım efendim.

Kaldı ki, 1970 programına, getirilen bütçenin gerekçesine bakınız; 1970 yılında plâna göre ihracat hedefimiz 615 milyon dolâr olmak lâzım idi. Hükümet daha yılın başında hazırladığı yıllık programda 615 milyon dolâra nasıl olsa bu düşük tabandan hareket edilerek varılamıyacağını hesabetmiş ve programını, bütçesini 615 milyon dolâra göre değil, daha mütevazi bir rakam olan 600 milyon dolâra göre hazırlamıştır.

Bu içinde bulunduğumuz yıl için dahi Hükümet plân hedefinin gerisinde kalmayı peşinen kabul etmiş durumdadır ve bu rakam da şimdiki şartlara göre biraz iyimser görünmektedir. Tabiî vatansever bir muhalefet partisi olarak bütün ümit ve teminnimiz; bu hedefe, 600 milyon dolâr rakamına ulaşılması, hattâ bunun aşılması, plân hedefine yaklaşılmasıdır. Fakat vakıa şudur ki, ihracat dâvamız umduğumuz gibi ilerlemiyor, umduğumuz gibi gitmiyor. İhracat böyle, turizm böyle, yabancı sermayenin getirdiği ve götürdüğü böyle ve dış ödeme dengemize tesir eden belli - başlı faktörlerde - işçi dövizleri hariç - umduğumuzu bulamadığımız için hakiki güçlüklerle karşı karşıyayız.

Bu meselenin inkâr edilmesi değil, görülmesi, kabul edilmesi ve tedbirinin bulunması lâzımdır. Bir yerde bir küçük arıza varsa «Bu arıza yoktur» demekle çark muntazam işlemez. Arıza vardır. Tedbiri de şudur deyip bunu düzeltmekte isabet olur. Bizim tenkidimiz bu yapıcı tutumla bir arızayı düzeltmek hedefini güdüyor idi.

Değerli arkadaşlarım, bir cümle ile tamamlıyorum. Sayın Bakanın konuşmasında tenkidlerimizde söz konusu ettiğimiz kanun hâkimiyetinin kurulamayışı, birçok temel konularda gerekli ıslahatın Anayasanın ve Kalkınma Plânının emri olan birçok ıslahatın yapılmayışı, yolsuzluklarla ve israfla mücadelede gerekli tutumun benimsenmeyişi hakkında ifade ettiğimiz görüşlere cevap verilmemiştir. Umuyoruz ki, bu konular da bütçe müzakeresinin bundan sonraki günlerinde ele alınacaktır.

Sayın Bakana bana bu görüşlerimizi bir defa daha açıklamak fırsatını verdiği için teşekkür eder ve Yüce Meclise saygılar sunarım. (G. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Kifayet önergelerini okutuyorum;

Yüksek Başkanlığa

Konu aydınlanmıştır, müzakerenin kifayetini arz ve teklif ederim.

A. P. Grup Başkanvekili
Orhan Eren

Meclis Başkanlığına

Bütçe üzerinde kâfi miktarda parlömanter konuşmuş, konu aydınlanmıştır. Müzakerelerin kifayetini arz ve teklif ederim.

Amasya Milletvekili
Salih Aygün

BAŞKAN — Bu iki önergeyi birden oylarınıza sunuyorum; kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiş, bu suretle bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler bitmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, yarın saat 9,00 da başlıyacak olan Birleşimde ilk iş olarak; bütçenin bölümlerine geçilmesi hususu oylarınıza sunulacaktır. Burada bulunan arkadaşlarım burada bulunmıyan arkadaşlarıma da haber vermek suretiyle yrın saat 9,00 da toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,36

Millet Meclisi
GÜNDEMİ

83 NCÜ BİRLEŞİM

20 . 5 . 1970 Çarşamba

Saat : 9,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

× 1. — 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 1/286; Cumhuriyet Senatosu 1/1115) (Millet Meclisi S. Sayısı : 155; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1387) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1970)

× 2. — Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/288; Cumhuriyet Senatosu 1/1106) (Millet Meclisi S. Sayısı: 146; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1389) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 3. — Vakıflar Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/301; Cumhuriyet Senatosu 1/1095) (Millet Meclisi S. Sayısı : 139) (Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1402) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 4. — Ankara Üniversitesi 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/287; Cumhuriyet Senatosu 1/1103) (Millet Meclisi S. Sayısı : 145; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1388) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 5. — Ege Üniversitesi 1970 yılı Bütçe Kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/292; Cumhuriyet Senatosu 1/1100) (Millet Meclisi S. Sayısı : 142; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1393) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 6. — Hacettepe Üniversitesi 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/293; Cumhuriyet Senatosu 1/1101) (Millet Meclisi S. Sayısı : 143; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1394) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 7. — İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/297; Cumhuriyet Senatosu 1/1109) (Millet Meclisi S. Sayısı : 148; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı: 1398) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 8. — İstanbul Üniversitesi 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/295; Cumhuriyet Senatosu 1/1102) (Millet Meclisi S. Sayısı : 144; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı 1396) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 9. — İstanbul Teknik Üniversitesi 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Büteç Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/296; Cumhuriyet Senatosu 1/1108) (Millet Meclisi S. Sayısı : 147; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1397) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 10. — Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkeresi (Millet Meclisi : 1/290; Cumhuriyet Senatosu 1/1112) (Millet Meclisi S. Sayısı : 153; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1391) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1970)

× 11. — Karayolları Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/298; Cumhuriyet Senatosu 1/1105) (Millet Meclisi S. Sayısı : 140; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1399) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 12. — Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/294; Cumhuriyet Senatosu 1/1107) (Millet Meclisi S. Sayısı : 141; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1395) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 13. — Tekel Genel Müdürülğünün 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/300; Cumhuriyet Senatosu 1/1113) (Millet Meclisi S. Sayısı : 151; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1401) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1970)

× 14. — Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/291; Cumhuriyet Senatosu 1/1114) (Millet Meclisi S. Sayısı : 150) (Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1392) (Dağıtma tarihi : 15 . 5 . 1970)

× 15. — Orman Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi 1/299; Cumhuriyet Senatosu 1/1110) (Millet Meclisi S. Sayısı : 154; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1400) (Dağıtma tarihi: 16 . 5 . 1970)

× 16. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyon Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/289; Cumhuriyet Senatosu 1/1104) (Millet Meclisi S. Sayı : 149; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1390) (Dağıtma tarihi : 15.5.1970)

× 17. — Petrol Dairesi Başkanlığı 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı ve Bütçe Karma Komisyonu raporuna dair Cumhuriyet Senatosu ve Bütçe Karma Komisyonu Başkanlıkları tezkereleri (Millet Meclisi 1/302; Cumhuriyet Senatosu 1/1111) (Millet Meclisi S. Sayısı : 152; Cumhuriyet Senatosu S. Sayısı : 1403) (Dağıtma tarihi : 16 . 5 . 1970)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 3
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 155

1970 yılı Bütçe kanunu tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 1/286, Cumhuriyet Senatosu : 1/1115)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 1387)

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 10514 - 1/1115

15 . 5 . 1970

BÜTÇE KARMA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 4 . 5 . 1970 gün ve 64 sayılı yazınıza karşılıktır :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 15 . 5 . 1970 tarihli 73 ncü Birleşiminde 1970 yılı Bütçe kanunu tasarısı değiştirilerek kabul edilmiş, dosya ilişikte sunulmuştur.

Gereğini rica ederim.

İbrahim Şevki Atasağun
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Açık oy neticesi	:	133
Kabul	:	94
Ret	:	38
Çekinser	:	1

Bütçe Karma Komisyonu raporu

T.B.M.M.
Bütçe Karma Komisyonu
Esas No. 1/286, C.S. 1/1115
Karar No. 67

15 . 5 . 1970

Millet Meclisi Başkanlığına

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 15 . 5 . 1970 tarihli, 73 ncü Birleşiminde değiştirilerek kabul edilen 1970 yılı Bütçe Kanunu tasarısı üzerinde Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler 15 . 5 . 1970 tarihli 47 nci Birleşiminde tekrar incelendi ve görüşüldü :

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunca 1970 yılı bütçesinin :

a) Adalet Bakanlığı kısmında 1250 sayılı Kanunla Yargıtay'da görevli hukuk mezunu başkâtiplere (Raportör) unvanı verildiğinden mezkûr kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde öngörülen ödeneklerin ödenmesini teminen 12.592 nci maddeden (215 000) lira düşülerek yeniden açılan 12.740 ncı (1250 sayılı Kanun gereğince verilecek ödenek) maddeye aktarılması hakkındaki değişikliği,

b) Bayındırlık Bakanlığı kısmında (A/2) işaretli yatırım harcamaları bölümünün Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında mevcut 21.820 nci (Etüt ve proje giderleri «Polis eğitim sitesi için») maddede yazılı (Polis Eğitim sitesi için) ibaresinin aynen kaldığı takdirde, Emniyet Genel Müdürlüğünün diğer tesisleri için yaptırılacak etüt ve projelerin yapılması tehlike arz edeceğinden (Polis eğitim sitesi için) ibaresinin kaldırılması hakkındaki değişiklik ile 22.654 ncü (M.E.R. ve telsiz istasyonu yapı, tesis ve büyük onarım giderleri) maddesinin diğer inşaatların yapımını sağlamak için maddenin (M.E.R. ve telsiz istasyonu ile diğer yapı, tesis ve büyük onarım giderleri) şeklindeki değişikliği,

c) Bütçe Kanununun 5 nci maddesine bağlı (D) işaretli cetvelin Cumhuriyet Senatosu kısmında (1 aded 1 250 liralık ücretli Bütçe ve Plân Komisyonu Müdürü) unvanının Cumhuriyet Senatosu 1970 yılı Bütçe Kanunu tasarısının Millet Meclisine sevk edildiğinde, Cumhuriyet Senatosu 1970 yılı bütçesine bağlı (D) işaretli cetvelde yazılı olduğu (1 aded 1 250 lira ücretli Saymanlık Müdürlüğü Şefi) şeklindeki değişikliği,

d) Bütçe Kanununun 10 ncu maddesine bağlı (L) işaretli cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmında mevcut (400) lira aylıklı (925) aded polis memuru ile (350) lira aylıklı (575) aded yine polis memuru kadrolarının serbes bırakılması hakkındaki değişikliği

Kabul edilmiştir. Yapılan bu değişiklikler Komisyonumuzca da yerinde görülerek aynen benimsenmiştir.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü	Kâtip		
Sakarya	Aydın	Ankara	Erzurum	Adana	Afyon K.
N. Bayar	*İ. C. Ege*	*M. K. Yılmaz*	*R. Danışman*	*M. K. Küçüktepepınar*	*H. Dinçer*
Ankara	Ankara	Ankara	Bolu	Bolu	Burdur
Y. Köker	*A. Yalçın*	*İ. Yetiş*	*H. İ. Cop*	*K. Demir*	N. Yavuzkan
					İmzada bulunamadı

Edirne *M. N. Ergeneli*	Edirne *H. Harmancıoğlu*	Elâzığ *Ö. F. Sanaç*	Eskişehir *M. İ. Angı*	Hatay H. Özkan İmzada bulunamadı	İçel Söz hakkım mahfuzdur *C. Okyayuz*
İstanbul *O. C. Fersoy*	İzmir *M. Akan*	Kars K. Okyay İmzada bulunamadı	Kastamonu Söz hakkım mahfuzdur *H. Tosyalı*	Kütahya *İ. E. Erdinç*	Manisa *O. Karaosmanoğlu*
Manisa *H. Okçu*	Maraş *A. İmamoğlu*	Maraş *A. Karaküçük*	Rize *E. Y. Akçal*	Tabiî Üye S. Özgür İmzada bulunamadı.	Tokat *İ. H. Balcı*
Trabzon Söz hakkım mahfuzdur *A. Ş. Ağanoğlu*	Trabzon Muhalifim *A. R. Uzuner*	Uşak *M. F. Atayurt*	Uşak *O. Dengiz*	Urfa *İ. E. Karakapıcı*	Zonguldak *K. Nedimoğlu*

S. No.	Bölüm	Madde	Ödeneğin çeşidi	Bütçe Karma Komisyonunun kabul ettiği	Cumhuriyet Senatosunun değiştirerek kabul ettiği	Bütçe Karma Komisyonunun bu defa kabul ettiği
			ADALET BAKANLIĞI			
152			TAZMİNATLAR Kesim toplamı	16 155 760	15 940 760	Aynen kabul edilmiştir.
153			(Özel kanunları gereğince verilecek tazminatlar toplamı :)	16 134 760	15 919 760	Aynen kabul edilmiştir.
		12.592	12.592 60 sayılı Kanun gereğince verilecek tazminat	15 167 800	14 952 800	Aynen kabul edilmiştir.
			ÖDENEKLER Kesim toplamı	59 025 200	59 240 200	Aynen kabul edilmiştir.
		12.740	1250 sayılı Kanun gereğince verilecek ödenek		215 000	Aynen kabul edilmiştir.

S. No.	Bölüm	Madde		Bütçe Karma Komisyonunun kabul ettiği	Cumhuriyet Senatosunun değiştirerek kabul ettiği	Bütçe Karma Komisyonunun bu defa kabul ettiği
				BAYINDIRLIK BAKANLIĞI		
325		21.820		Etüt ve proje giderleri (Polis eğitim sitesi için)	Etüt ve proje giderleri	Aynen kabul edilmiştir.
330		22.654		M. E. R. ve telsiz istasyonu yapı, tesis ve büyük onarım giderleri	M. E. R. ve telsiz istasyonu ile diğer yapı, tesis ve büyük onarım giderleri	Aynen kabul edilmiştir.
				(D) CETVELİ		
2	Sütun 2	Satır 1		Bütçe ve Plân Komisyonu Müdürü	Saymanlık Müdürlüğü Şefi	Aynen kabul edilmiştir.
				(L) CETVELİ		
3	Sütun 1	Satır 13	Polis memuru	1 200	Polis memuru 275	Aynen kabul edilmiştir.
3	Sütun 1	Satır 14	Polis memuru	575	— —	